

**ZÁKONNÍK
VÝCHODNÝCH KATOLÍCKYCH CIRKVÍ**

**КОДЕКС
КАНОНІВ СХІДНІХ ЦЕРКОВ**

**CODEx
CANONUM ECCLESiarUM ORIENTALIUM**

záväzne vyhlásený pápežom Jánom Pavlom II.

**s požehnaním J. Exc. Mons. Jána Hirku ThDr. h. c.
prešovského diecézneho biskupa**

Ján Pavol, biskup
služobník služobníkov Božích
na trvalú pamäť

ctihodným bratom patriarchom, arcibiskupom, biskupom
a
milovaným synom kňazom, diakonom a ostatným veriacim
VÝCHODNÝCH CIRKVI

Posvätné kánony, na ktorých ako na ucelenom a nemennom učení sa otcovia na siedmom ekumenickom sneme v Niceji roku Pána 787 zhromaždení za predsedníctva legátov, vyslaných našim predchodcom Hadriánom I. na prvej schôdzke o týchto pravidlách na tomto sneme celkom zhodli „jasajúc nad tým, ako keď niekto nájde veľké bohatstvo“ a prirodzene boli týmto snemom vyhlásené za tých, ktoré boli podľa tradícií od vznešených apoštolov a „šiestich svätých a všeobecných snemov a týmito snemami po častiach zozberaných“, ako i našimi svätými otcami vyhlásené.

A vskutku, keď tento snem prehlásil, že autori posvätných kánonov, osvietení „jedným a tým istým Duchom“ stanovili, že je potrebné pokladať tieto kánony za súbor cirkevných zákonov a potvrdiť ich za zákonník pre všetky východné cirkvi, ako to už skôr urobil cirkevný snem v trullánskom sále mesta Carihrad, konaný roku Pána 691, keď vo svojom druhom kánone bližšie vymedzil rozsah týchto zákonov.

V tak rôznorodej pestrosti obradov, t.j. teologickom, duchovnom i disciplinárnom dedičstve jednotlivých cirkví, ktoré majú pôvod v úctyhodných tradíciách Alexandrie, Antiochie, Arménie, Chalcedoniou a Carihradu, sú posvätné kánony právom pokladané za vskutku význačnú časť tohto dedičstva, ktoré v týchto Cirkvách ustanovilo jeden a to spoločný základ kánonov.

V skutočnosti sa veľmi ťažko nájde východná zbierka predpisov, v ktorých by posvätné kánony už v čase pred chalcedonským snemom – prevyšujúce počet päťsto – neboli platili ako prvé zákony Cirkvi, ustanovené a uznané vyššou autoritou. Z toho vyplýva, že každé nariadenie o cirkevnom usporiadaní bolo stabilné.

Ved' takmer neexistovala východná zbierka disciplinárnych predpisov, v ktorých už pred chalcedonským snemom v počte prevyšujúcom päťsto, ustanovené a uznané ako zákony prvej Cirkvi vyššou autoritou týchto cirkví, nezaväzovali a neboli uvádzané ako významné pramene práva.

Jednotlivým cirkvám bolo vždy zrejmé, že cirkevná disciplína sa upevňuje tým, že normy, vyplývajúce z tradícií a uznané najvyššou autoritou Cirkvi sú obsiahnuté v kánonoch, ktoré táto autorita vyhlásila, a že pravidlá partikulárneho práva platia, ak sa zhodujú s právom vyšším a neplatia, ak sa od neho odchyľujú.

„Vernosť tomuto dedičskému imaniu cirkevného usporiadania spôsobila, že po toľkých a tak veľkých trápeniach, vytrpených v čase staršom i novšom, zachovalo vlastný obraz východu, čo sa isto nestalo bez osuhu pre dušu (AAS 66 [1974] 245). Tieto slávne slova Pavla VI. blahej pamäti, vyslovené v Sixtínskej kaplnke pred prvým plenárnym zasadnutím členov komisie pre revíziu zákonníka cirkevného východného práva vyznela ako reflexia druhého vatikánskeho snemu, ktorý sa vyjadril o najväčšej vernosti, s ktorou všetky cirkvi udržiavajú toto disciplinárne vlastníctvo – s tým však, že súčasne požadoval, aby sa usilovali o návrat k dedičstvu.

Vatikánsky snem, ktorý vyhlásil vernosť k tomuto poriadku požaduje, aby sa všetky cirkvi usilovali o návrat k zdedeným tradíciám – ak niekde boli „vplyvom času alebo osôb zanedbané“ (Dekrét o východných cirkvách 6).

Druhý vatikánsky snem jasne vypovedá i o tom, že „zbožná vernosť starobylým tradíciám, spolu s modlitbami, príkladným životom, vzájomným spoznávaním, spolupracou a bratskou vážnosťou k veciam i osobám“ prispievajú k tomu, aby východné Cirkvi v plnom spojení s rímskym Apoštolským stolcom plnili osobitnú úlohu v podpore jednoty všetkých kresťanov, najmä východných“ podľa zásad dekrétu O ekumenizme.

Nesmieme tu opomenúť ani tie východné Cirkvi, ktoré ešte nie sú v úplnom spojení s katolíckou Cirkvou a ktoré sú riadené tým istým a v podstate jediným dedičstvom cirkevnej disciplíny, t.j. posvätnými kánonmi z prvých storočí Cirkvi.

Pokiaľ ide o celkové veci ekumenického hnutia povstaleho milosťou Ducha Svätého k úplnej jednote celej Cirkvi Kristovej – nový zákonník tomu nebráni, ale skôr napomáha. Veď tento zákonník chráni samotné základné právo ľudskej osoby – presne lásku každého k vlastnému obradu – poväčšine nadobudnutého už od matkinho lona, čo je pravidlom všetkého ekumenizmu a neopomínajúc nič preto, aby katolícke východné Cirkvi, naplňujúce v pokoji želanie druhého vatikánskeho snemu prekvitali a s novou apoštolskou mocou plnili sebe zverenú úlohu.

Z toho vyplýva, že kánony katolíckych východných Cirkví majú mať rovnakú záväznosť ako zákony CIC latinskej Cirkvi a to platí do času, než by boli zrušené alebo zmenené najvyššou autoritou cirkvi zo spravodlivých príčin.

A z týchto príčin je vskutku najpodstatnejšie plné spojenie všetkých Cirkví východu v katolícku jednotu – čo najviac zodpovedá želaniam samotného nášho Spasiteľa Isusa Christa, od ktorého prebrali všetky poznania.

Všetkým východným Cirkvám spoločné dedičstvo posvätných kánonov sa počas storočí skutočne vžilo s duchom každého zhromaždenia veriacich, z ktorých neraz príslušníci toho istého národa sa zasvätili ich evanjelickému posolstvu tak, že toto dedičstvo prináleží k samotnému srdcu národov ako pohľad neporušenej a po všetkých stránkach hodnej úcty.

Keď náš predchodca Lev XIII právom uznávanú perlu východnej liturgie i cirkevnej disciplíny prehlásil koncom 19. storočia za slávnú ozdobu Cirkvi a katolíckej viery a jej Božskej jednoty, potvrdil tak, že túto rozličnosť považuje za taký skvost, nad ktorého „azda nemôže byť nič viac hodné obdivu, keďže osvetľuje katolicitu v Cirkvi Božej“ (Lev XIII, Apoštolský list Orientalium dignitas, 30.11.1894, úvod).

To isté osvedčuje i jednoznačný súhlas otcov druhého vatikánskeho snemu, podľa ktorého sa vo svojej rôznosti oveľa viac osvedčuje nerozlučná katolicita cirkvi (Lumen gentium 23) ktorá tejto jednote neškodí, ba viac jej svedčí (dekrét O východných cirkvách).

Majúc toto pred očami, domnievame sa, že tento Zákonník, ktorý teraz vyhlasujeme, je potrebné predovšetkým pokladať za starodávne právo východných Cirkví a sme si súčasne plne vedomí, že ak spolu nažíva jednota s rôznosťou, smerujú tým k jednote.

Život všeobecnej Cirkvi nemôže nikdy prepadnúť moci starnutia a samotná Kristova snúbenica zažiarí s väčšou nádherou, ktorú pripomína múdrosť sv. Otcov, naznačených výrokom žalmistu Dávida „Po svojej pravici máš kráľovnú obklopenú zlatým šatom a pestrosťou“ (Ž 44, Lev XIII, Apoštolský list Orientalium dignitas 30.11.1894, úvod).

Samotné trvalé želanie rímskych biskupov, známe už od počiatku cirkevnej právnej kodifikácie východných Cirkví – mať dva zákonníky, jeden pre cirkev latinskú, druhý pre katolícku Cirkvi východné, zreteľne naznačuje, že si želajú, aby oba boli zachovávané, čo sa v Cirkvi Božím riadením deje, aby cirkev spojená jediným Duchom dýchala akoby oboma

plúcami východu a západu a stala sa v láske Kristovej akoby jedným srdcom s dvoma komorami.

Tiež zrejmy je sústavný a pevný záujem najvyššieho zákonodarcu Cirkvi verne strážiť a prísne dodržiavať všetky východné obrady, vzídené s piatich už zmienených tradícií, ako to zákonník svojimi predpismi opakovane zdôrazňuje.

To isté je zrejme i z rôznych foriem hierarchického usporiadania východných Cirkví, medzi ktorými dôrazne vynikajú Cirkvi patriarchálne, ktorými najvyššími autoritami sú podľa cirkevného práva patriarchovia a synody. Tieto normy sú zjavne jasné svojim vlastným názvom tomu, ktorý vydáva zákonník. Cirkevným právom sú potvrdené i osobitosti každej jednej východnej cirkvi i štatút svojprávnosti, ako i plné spojenie s pápežom, nástupcom sv. Petra, ktorý ako predsedajúci všetkému zhromaždeniu lásky – tieto oprávnenia rôznosti bráni a súčasne bdie, aby osobitosti jednote nielen neubližovali, ale skôr jej slúžili (konšt. Svetlo národov 13).

Okrem toho si je treba dobre povšimnúť, že tento zákonník zveruje partikulárnemu právu jednotlivých cirkví vlastného obradu to, čo sa nepokladá za nevyhnutné pre dobro všetkých východných cirkví.

V týchto veciach je našim zámerom, aby tí, ktorí v jednotlivých cirkvách vlastného obradu môžu vydávať osobitné predpisy – nezabúdali na tradície vlastného obradu, ako aj príkazy Druhého vatikánskeho koncilu.

Verná ochrana obradov musí byť v zhode všetkých zákonov Cirkvi, ktorým je dovŕšenie spásy duší.

Preto nebolo do zákonníka zahrnuté to, čo nie je stále a čo je nadbytočné a čo je u skôr vydaných zákonov menej vhodné pre potreby konkrétneho územia a času.

Ovšem v novostanovených zákonoch bolo na prvé miesto postavené to, čo skutočne lepšie zodpovedá požiadavkám ekonómie spásy duší v bohatstve života východných Cirkví a súčasne vyzdvihne zomknutosť i zhodu so zdravou tradíciou nášho predchodcu Pavla VI., ktoré vyslovil pri započatí prác na revízií zákonníka: „aby sa nové predpisy ukázali nie ako cudzie teleso, násilne implantované do cirkevného organizmu, ale ako stade spontánne rastúce (AAS 66 [1974] 246).

Skvele to vyjadruje druhý vatikánsky snem, keďže sám vybral z pokladu tradície „staré i nové“ (Apoštolská konštitúcia *Sacrae disciplinae leges*, AAS 75 [1983], časť II, XII) to, čo táto tradícia od apoštolov cez otcov z evanjeliovkej zvesti uvádza všestranne neporušené do nových životných okolností.

Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium, ktorý teraz vydávame, je potrebné pokladať za nový doplnok učiteľského úradu Cirkvi, predkladaný druhým vatikánskym snemom, ktorého prostredníctvom sa konečne dopĺňa cirkevnoprávne usporiadanie všeobecnej cirkvi, keď mu predchádzali *Codex Iuris Canonici* (CIC) latinskej Cirkvi, vydaný v r. 1983 a *Constitutio Apostolica de Romana Curia* z r. 1988. Tá je pripojená k obom zákonníkom ako spojivo všeobecnej Cirkvi (Apoštolská konštitúcia *Pastor bonus* č. 2) a hlavný nástroj pápeža.

A tak sa teraz obracia pozornosť k prvým krokom cirkevnoprávnej kodifikácie východných Cirkví. Zákonník pripomína vysnívaný prístav po plavbe, ktorá sa predĺžila na viac ako 60 rokov. Je to totiž súbor zákonov, ktorým všetky kánony cirkevnej disciplíny, spoločné katolíckym Cirkvám sú prvýkrát spoločne zhromaždené a najvyšším zákonodarcom v Cirkvi vyhlásené po toľko a tak veľkých prácach komisií, zriadených týmto zákonodarcom. Prvá z nich, *Commissio Cardinalitia pro studiis praeparatoriis codificationis orientalis* (komisia kardinálov pre prípravné štúdium východnej kodifikácie), bola ustanovená našim predchodcom Píom XI (AAS 21 [1929] 669) za predsedníctva kardinála Petra Gasparriho ukázalo sa vhodné pokračovať zriadením *Pontificiae Commissionis ad Redigendum Codicem*

Iuris Canonici Orientalis (pápežská komisia pre redakciu východného cirkevného zákonníka). Úlohou tejto komisie, zriadenej 17.7.1935 bolo, ako už z jej názvu vyplýva – určiť text kánonov a usporiadať zákonník východných katolíckych Cirkví. Treba však zobrať do úvahy, že samotný pápež stanovil, aby v správe o ustanovení komisie, ktorá sa objavila v oficiálnom komentári (AAS 27 [1935] 306-308) bol názor budúceho zákonníka daný do úvodzoviek, aby sa naznačilo, že hoci optimisticky označený ako veľmi dobrý, bol vybratý v očakávaní „pokiaľ sa nenájde lepší“. Členmi tejto komisie boli kardináli Alois Sincero, Bonaventura Cerreti a František Ehrle, ako sekretár potom Hamlet Ján Cicognani s Posvätné kongregácie pre východné cirkvi, vtedy zvaný prísediace, neskorší kardinál.

Po prípravných šesťročných štúdiách vskutku obrovskej matérie, z veľkej časti diel dvoch skupín odborníkov, zväčša vybraných spomedzi predstaviteľov východných cirkví (Srv. L Osservatore Romano 2.4.1930, str.1) a po smrti kardinála Casparriho zdalo sa vhodné pokračovať zriadením Pontificiae Commissionis ad Redigendum Codicem Iuris Canonici Orientalis (pápežskej komisie pre redakciu východného cirkevného zákonníka). Úlohou tejto komisie, zriadenej 17.7.1935 bolo, ako už z jej názvu vyplýva, určiť text kánonov a usporiadať zákonník východných katolíckych cirkví. Treba si pritom povšimnúť, že sám pápež stanovil, aby v správe o ustanovení komisie, ktorá sa objavila v oficiálnom komentári (AAS 27 (1935) 306 až 308), bol názov budúceho zákonníka daný do úvodzoviek, aby sa naznačilo, že hoci optimisticky označený ako veľmi dobrý, bol vybratý v očakávaní „pokým sa nenájde lepší“. Predsedami tejto komisie pre redakciu boli až do svojej smrti kardinál Alojz Sincero, kardinál Maxim Massimi a po jeho smrti kardinál Gregor Peter Agagianian, patriarcha arménsko katolíckej Cirkvi.

Počas ďalších rokov, až do odmlky činnosti komisie počas r. 1972 sa v rozšírenom zbore členov síce z pápežovho príkazu vymenilo viacero kardinálov, zomrelí boli nahrádzaní nástupcami, až konečne po skončení druhého vatikánskeho snemu boli do zboru v r. 1965 kooptovaní i všetci patriarchovia katolíckych východných cirkví.

Na počiatku posledného roku zbor členov komisie na redakciu zákonníka východného cirkevného práva pozostával zo šiestich predstaviteľov východných cirkví a prefekta Posvätné kongregácie pre východné cirkvi.

Od samotného vzniku komisie pre redakciu zákonníka východných katolíckych Cirkví v nej potom s veľkým úsilím a učenosťou pracoval ako sekretár P. Acacius Coussa B. A., neskoršie kardinál. Pripomíname ho na tomto mieste s pochvalou aj pre vynikajúcich poradcov komisie.

Zriadením a obsadením pápežskej komisie pre redakciu zákonníka východných katolíckych Cirkví na prelome r. 1972 sa celkom zabezpečil jeho východný ráz, keďže bola založená na multiciplite Cirkví a z najdôstojnejších východných patriarchov.

Práce komisie prebiehali v znamení kolegiality.

Znenie kánonov, vypracované postupne v skupinách expertov, vybraných zo všetkých Cirkví bolo najprv zaslané všetkým biskupom východných katolíckych Cirkví aby sa k nemu v rámci možností spoločne vyslovili.

Na základe toho bolo toto znenie skupinami osobitých odborníkov viackrát, podľa vyjadrenia biskupov opätovne upravované a pod starostlivom preskúmaní členmi komisie v prípade potreby vždy opätovne prepracované a na plenárnom zasadnutí komisie 1988 s jednoznačným súhlasom prijaté.

Treba po pravde prehlásiť, že tento zákonník vypracovali „samotní východní katolíci“ podľa želania nášho predchodcu Pavla VI, vysloveného pri slávnostnom započatí práce komisie (AAS 66 [1974] 246).

Všetkým, i jednotlivcom, ktorí sa na práci podieľali, vyslovujeme poďakovanie.

Osobitne vďačne pripomíname meno zomrelého kardinála Jozefa Parecattila z malabarskej Cirkvi, ktorý sa ako predseda komisie takmer celý čas s výnimkou posledných troch rokov o nový zákonník nesmierne zaslúžil. Spolu s ním spomíname najmä zomrelého arcibiskupa Klementa Ignáca Mansouratiho zo syrskej Cirkvi, ktorý bol miestopredsedom komisie v prvých najťažších rokoch.

Radi spomíname i na žijúcich, obzvlášť ctihodných bratov Miroslava Štefana Marusyna, teraz arcibiskupa a sekretára Kongregácie pre východné cirkvi, ktorý dlhý čas výborne zastával funkciu miestopredsedu ako i biskupa Emila Eida, terajšieho miestopredsedu, ktorý sa veľmi zaslúžil o šťastné dokončenie diela. Ďalej milovaného Ivana Žužeka, kňaza Tovarištva Ježišovho, ktorý od začiatku vytrvalo pracoval v sekretariáte komisie, i ďalších, ktorí v tejto komisii pôsobili ako členovia a to patriarchovia, kardináli, arcibiskupi, biskupi, alebo ako poradcovia spolupracujúci v študijných skupinách a iných funkciách prispeli významným, veľmi cenným dielom.

V neposlednom rade spomíname i na pozorovateľov, prizvaných pre žiadúcu jednotu všetkých pravoslávnych cirkví, ktorí veľmi napomáhali svojou prítomnosťou i spolupracou.

Veľmi sa utešujeme nádejou, že tento Zákonník „bude šťastlivo uvedený do praxe v každodennom živote“ a bude bratským svedectvom viery a lásky k cirkevnému právu podľa želaní Pavla VI., blahej pamäti (AAS 66 (1974) 274), a obnoví tak v starodávnych a slávnych východných Cirkvách taký poriadok pokoja, ktorý sme My pri vydávaní CIC latinskej cirkvi z celého srdca celému cirkevnému spoločenstvu vyprosovali. Ide totiž o poriadok, ktorý sa prevažne venuje láske, milosti a charizmatu a súčasne ich usmerňujúc v raste života cirkevných spoločenstiev i jednotlivých ľudí, ktorí k nemu prináležia (AAS 75 (1983) časť II, XI).

„Radosť a pokoj so spravodlivosťou a poslušnosťou“ nech odporúčajú tento zákonník, aby „čo nariadi hlava, zachovávalo telo i údy“ (tamtiež XIII) tak, aby spojenými silami všetkých rast obecnej Cirkvi sa zväčšoval a Kráľovstvo Krista „Vševládcu“ sa viac obnovovalo (sr. Ján Pavol II, preslov k Bazilike sv. Petra k tým, ktorí zastávajú úrad v rímskej kúrii a hostom, 28.6.1986, AAS 79 (1987) 196).

Svätú vždy Pannu Máriu, ktorej najblahovoľnejšej starostlivosti sme pripravovaný zákonník opätovne odporúčali, prosíme, aby materinským príhovorom u svojho syna vyprosila, aby sa Zákonník stal cestou lásky, ktorá z Kristovho srdca na kríži prebodnutého, podľa svedectva apoštola Jána dokonale vyjaveného, má byť hlboko zapustená v duši každého ľudského tvora.

A preto, keď sme vzývali o pomoc Božskú milosť, opierajúc sa o autoritu svätých apoštolov Petra a Pavla, súc si dobre vedomí, že tým, čo robíme, vychádzame v ústrety i želaniam patriarchov, arcibiskupov a biskupov východných Cirkví, ktorí s nami spolupracovali a užívajúc plnej apoštolskej moci, touto našou konštitúciou, ktorá má platiť do budúcnosti:

VYDÁVAME tento Zákonník, takto usporiadaný a preskúmaný.

ROZHODUJEME A NARIAĐUJEME, aby odo dnešného dňa platil ako zákonník pre všetky východné katolícke Cirkvi, odovzdávajúc ho do starostlivosti hierarchov týchto cirkví, aby ho zachovávali.

Potom, aby všetci, ktorých sa týka, mohli si ho bližšie preštudovať skôr, ako vstúpi do účinnosti, **OZNAMUJEME A PRIKAZUJEME**, aby jeho účinnosť nastúpila od prvého dňa mesiaca októbra 1991, v deň sviatku Preblahoslavenej Panny Márie, vo väčšine východných Cirkví.

Neodporuje tomu nič, čo by mohlo stáť za sebamenšiu zmienku.

Vyzývame teda všetkých milovaných bratov, aby kodifikované predpisy prijali s úprimnou myslou a ochotnou vôľou, o ničom nepochybujúc, že vypracovaným poriadkom

je veľmi dobre postarané o blaho duší (veriacich, aby ďalej prospievali a plnili sebe zverenú úlohu pod ochranou slávnej a požehnanej vždy Panny Márie, ktorá sa plným právom volá Bohorodičkou a vyniká ako Matka všeobecnej Cirkvi.

Dané v Ríme, u sv. Petra, dňa 18.10.1990 v 12. roku nášho pontifikátu.

Ján Pavol II, pápež.

PREDHOVOR

Od doby, kedy sa Pius IX zamyslel „v úvahách o nových snahách, ktoré bude nevyhnutné venovať aktivitám východných kresťanov oživiť obrady, napraviť mravy, obnoviť disciplínu, ale predovšetkým zhromaždiť a zverejniť zákony cirkvi“ neuplynulo ešte 150 rokov. „Veľmi múdreho pápežovi neuniklo, že bude potrebné začať u prvých gréckych prameňov, odkiaľ až do končín východu i západu vyšlo toľko vecí“ (Pitra, Dejiny práva, predhovor). Z podnetu pápeža sa Ján Krstiteľ Pitra z rádu sv. Benedikta a neskorší kardinál pustil do hľadania rôzne roztrúsených východných prameňov. S pápežovou pomocou našiel a zhromaždil materiál, ktorý s jeho starostlivosťou vydal v dvoch zväzkoch pod názvom *Dejiny a dokumenty cirkevného práva Grékov*.

Pápež po preskúmaní tohto diela zriadil apoštolskou konštitúciou *Romani Pontifices* (6.1.1862) osobitnú skupinu otcov kardinálov, pomenovanú Kongregácia pre šírenie viery vo veciach východného obradu (*Congregatio de Propaganda Fide pro Negotiis Ritus Orientalis*), aby sa uchoval celý a neporušený poklad katolíckej viery, aby sa šťastne šírila cirkevná disciplína a posvätná liturgia zažiarila v celej svätosti a nádhere“ (Akta Pia IX, III, 402 až 403). Vymedzil tu rozsah záležitostí, ktorými sa bude zaoberať a vyslovil tiež želanie, aby v tejto skupine zaujímal trvalé miesto niektorý, pápežom menovaný kardinál spravodajca, s úlohou riadiť starostlivo štúdiá, nevyhnutné k zhromažďovaniu kánonov východných cirkví a v prípade potreby preskúšal všetky východné knihy akéhokoľvek druhu, týkajúce sa prekladov Písma sv., výuky náboženstva, či disciplíny (tamtiež 410).

Akonáhle začali štúdiá o východnom cirkevnom práve, niektorí biskupi východných cirkví, ktorí boli vyzvaní predložiť niektoré otázky na prvom vatikánskom sneme, mali za to, že na tomto sneme by sa malo konať o revízií východného cirkevného práva. Tlmočníkmi týchto želaní boli Gregor Jussef, patriarcha melchitskej cirkvi, ktorý si sťažoval na vážne nedostatky východného cirkevného práva, ktoré by mal mať každý východný obrad (Mansi 49, 200) a Jozef Papp Szilagyi Magno, varadínsky biskup východného obradu, ktorý živo nabádal k obnove rôznych kapitol cirkevnej disciplíny a zmieňoval sa pritom o celom zákonníku (tamtiež 49, 198).

Samotná prípravná komisia o rehoľníkoch a cirkvách východného obradu na šiestom zasadnutí uznala veľkú potrebu zákonníka cirkevného práva pre východné cirkvi, ktorý by ich konštituoval, teda zákonníka s veľkou autoritou, úplného a spoločného všetkým národom a prispôbeného okolnostiam doby.

Keď však s postupom prác samotná komisia od tohto názoru ustúpila, zastávajúc skôr jedinečnosť disciplíny vo všeobecnej Cirkvi (tamtiež 50, 31, 34, 45, 46, 74-75), pozdvihli sa v rokovacej sále vážne hlasy, požadujúce ochranu disciplíny východných katolíkov.

Medzi tými, ktorí v tomto smere intervenovali, vynikal patriarcha Jozef Audu, hlava Chaldejskej katolíckej cirkvi. Na XVI generálnom zhromaždení hájil obetavo rôznosť „vo veciach, ktoré sa netýkajú viery“, avšak sú „určite dôkazom božskej sily a všemohúcnosti v jednote katolíckej cirkvi“. Pre svoju patriarchálnu cirkev naliehavo žiadal, aby po obdržaní povolenia bol určený čas a miesto k zostaveniu nového cirkevného práva, odpovedajúceho starodávnym kánonom a požiadavkám snemu a k jeho predloženiu na schválenie otcom (tamtiež 50, 515, 516).

Keď bol pre smutné udalosti prvý vatikánsky snem predčasne ukončený, Lev XIII, dobre informovaný o všetkých východných otázkach, na rôznych poradách východných patriarchov veľmi vychválil „pestrosť liturgie a východnej disciplíny právom potvrdenú“, ktorá obdivuhodne osvetľuje známku katolíckej cirkvi Božej (Apoštolský list *Orientalium dignitas*, 30.11.1894, úvod).

Pod múdрым vedením tohto pápeža, keď všetci zo všetkých strán si vrúcne želali revíziu cirkevnej disciplíny východných cirkví a kedy sa súčasne zdalo, že nie je viac žiadúce, ako doriešiť túto záležitosť do konca u jednotlivých cirkví, s prihliadnutím na želanie Svätého stolca, jednotlivé osobitné synody sa spojili.

Medzi nimi vynikla sýrska synoda Šarfenská z roku 1888, rusínska synoda Lvovská z roku 1891 a dva rumunské synody Alba – Juliánske u Rumunov z rokov 1882 a 1900. Poslednou z týchto synôd, na ktorej boli preskúmané takmer úplne hlavné kapitoly o cirkevnej disciplíne jednotlivých cirkví bola arménska synoda, ktorú sv. Pius X. zvolal roku 1911 do Ríma, keďže sa ňou jednalo „o právach patriarchov a biskupov, o správnom konaní, o veriacich a o disciplíne, o rehoľníckych inštitúciách, o nevyhnutnosti misií, o vážnosti božského kultu, o liturgickom práve“ (List *Vobis plan*, 30.8.1911).

Akta a dekréty spomínaných synôd, porovnané s aktami a dekrétmi, vydanými v predchádzajúcich dobách, ktorými boli akta a dekréty maronitskej synody v Monte Libano v roku 1736, schválené osobitnou formou Benediktom XIV (Breve Singularis Romanorum, 1.9.1741), ako i synody z Ain Traz grécko-melchitskej cirkvi, konanej v roku 1835, podávajú obraz tejto doby o disciplinárnom vlastnícke všetkých východných cirkví, potvrdenom posvätnými kánonmi prvej cirkvi, ale v istom zmysle nejasnom, nakoľko bolo požadované toľko cirkevných predpisov, ktoré mali byť schválené najvyššou autoritou katolíckej cirkvi, koľko východných obradov bolo v jej lone, zatiaľ čo pre latinskú cirkev bol rýchlo, s veľkou odvahou a múdrou rozhodnosťou navrhnutý Codex Juris Canonici, sv. Piom X., Apoštolským listom Arduum sane munus, zo dňa 19.3.1904.

V r. 1917 Benedikt XV. nielenže vydal Codex Juris Canonici (CIC) pre latinskú cirkev, čím splnil „očakávanie celého katolíckeho sveta“ (Motu proprio Cum iuris canonici, 15.9.1917), ale so všetkou starostlivosťou myslel i na východné cirkvi, ktoré ako napísal „v najstaršej pamäti svojich časov obsahujú svetlá sviatosti a učenosti tak jasné, že i teraz, po tak dlhom čase, ožarujú svojim leskom všetky ostatné kresťanské zeme“ (Motu proprio Dei providentis, 1.5.1917).

1. mája zriadil Posvätnú kongregáciu pre východné cirkvi a ako sa čítalo v CIC, vydanom v Letniciach toho istého roku, obdaril ju tými istými právomocami, ktoré majú iné kongregácie pre cirkev latinského obradu (kánon 257 § 2), iba s niekoľkými výnimkami. Tým bol možný ich rozvoj, ktorý by jednotlivé miestne cirkvi len s ťažkosťami dosiahli, prípadne vôbec nedosiahli, pre obtiažnu povahu cirkevného práva. Okrem toho sa pápež rozhodol v októbri toho istého roku založiť v Ríme vlastnú katedru vyšších štúdií východných vied, a to Pápežský ústav pre východné štúdiá, aby povzbudil katolícky východ k nádeji na ďalší rozkvet a nariadil tu spolu s inými predmetmi prednášať a prehliadť „cirkevné právo všetkých kresťanských národov východu“ (Motu proprio Orientis catholici, 15.10.1917)

Posvätná kongregácia pre východné cirkvi v prvých rokoch svojej práce cirkvám, v ktorých boli cirkevné predpisy značne neusporiadané, alebo obsahovali veci zastaralé, prekonané, či neúplné a cirkvám, ktoré sa po nedávnom vydaní CIC domnievali, že môžu pracovať ďalej tak, že takmer odložia vlastné tradície, niekoľkokrát odpovedala s úmyslom, aby sa na synodách jednotlivých cirkví vypracovali nové zákony podľa dávnych zvykov a tie potom boli predložené k preskúmaniu svätému stolcu. Zvoľna prevládol vo východných cirkvách názor, že najlepšie by bolo, aby nájdené predpisy, spoločné všetkým cirkvám, boli zhrnuté v jednom organickom súbore zákonov (Corpus legum), ktorý by bol zostavený starostlivosťou apoštolského stolca a vydaný pápežom.

Preto Pius XI. v audiencii, ktorú udelil kardinálovi a sekretárovi Posvätné kongregácie pre východné cirkvi dňa 3.8.1927, po vypočutí želaní kardinálov, ktorí boli členmi tejto kongregácie a ktorí sa niekoľko dní predtým zišli na plenárnej schôdzi, pokladal kodifikáciu cirkevného práva nielen sa nevyhnutnú, ale zaradil ju medzi najnaliehavejšie úlohy a rozhodol, že ju bude osobne riadiť.

A skutočne, kodifikácia východných kánonov sa začala v r. 1929. Na počiatku toho istého roku, 5. januára, pápež nariadil poradu s poprednými mužmi východu, najmä s patriarchami, aby porovnaním vlastných názorov slobodne vyslovili svoje plány, ako a v akom poradí by sa malo postupovať, s ohľadom najmä na disciplínu, tradície, potreby a privilégia každého obradu, aby sa kodifikácia zdarila ku skutočnému osohu dotknutých cirkví, duchovných i ľudu. Okrem toho 20.7. nariadil patriarchom a arcibiskupom, ktorí stoja na čele jednotlivých obradov, aby vybrali z každej cirkvi vlastného obradu jedného vhodného kňaza, ktorý by sa aktívne podieľal na zmienenom diele (AAS 21 (1929) 669).

27.4. v audiencii, udelenej kardinálovi a sekretárovi Posvätné kongregácie pre východné kodifikácie ustanovil pápež svoju vlastnú predsednícku radu (Consilium Praesidentiae) pre východnú kodifikáciu, na ktorú pomysľal už v r. 1927, ktorej členmi boli kardináli Peter Gasparri, Alojz Sincero a Bonaventura Ceretti a pripojil k nej malú komisiu poradcov, ktorá sa skladala z troch právnych expertov.

Toho istého roku komisia predsedníctva dôkladne uvážila na základe odpovedí zástupcov východu o vhodnosti východnej kodifikácie, aby sa dovedla k cieľu starostlivosť Apoštolského stolca a stanovila spôsob, ako postupovať v záležitosti tak významnej. Plenárne zasadnutie dňa 4.7. nielenže vyslovilo takmer jednomyselný súhlas východu, priaznivý tomuto dieľu, ale predložilo v tomto smere pápežovi i rôzne pripomienky.

Keď pápež všetko zrelo uvážil, vydal 17.7.1935 známu správu (Notificato):

1. aby sa zahájila príprava historicko-právnych štúdií o zákonoch a zvykoch jednotlivých cirkví zo strany kňazov, ktorí ako najdôstojnejší boli vybratí k ceste do Ríma;
2. aby schémy kánonov, usporiadané vybratými kňazmi boli zaslané najdôstojnejším miestnym hierarchom k ich pripomienkam;
3. aby pramene práv jednotlivých cirkví, najmä právnej povahy boli vyhladané a starostlivosťou expertov vo vede cirkevného práva a dejín publikované (AAS 27 (1935) 306 až 307).

V audiencii 23.11.1929 postavil Pius XI do čela štúdií Kardinálsku komisiu pre prípravne štúdia východnej kodifikácie a oznámil to v úradnom liste AAS (str. 669) dňa 2. decembra. Predsedom tejto komisie bol kardinál Peter Gasparri, členmi kardináli Alois Sincero, Bonaventura Cerreto a František Ehrle, tajomníkom bol menovaný dôstojný Hamlet Ján Ciognani, vtedy prísediaci Posvätnéj kongregácie pre východné cirkvi, neskorší kandidát.

Ku komisii kardinálov boli pripojené dva zbory expertov, podľa kritérií, stanovených pápežom v audiencii 13.7. toho istého roku a to prípravný zbor východných delegátov k dokončeniu samotného diela a redakcie východného cirkevného práva, ktorých členovia boli vybratí za pomocníkov otcom kardinálom a zboru poradcov „k zhromažďovaniu prameňov pre východné cirkevnoprávne kodifikácie“.

K prvému zboru patrilo 14 kňazov, zvolených na základe výslovnej vôle pápeža synodami biskupov jednotlivých východných cirkví, aby skutočne predstavovali samotných biskupov, a tak už od počiatku východného zákonníka plne zaznieval hlas východu. K týmto kňazom boli pridružení štyria rehoľníci, sídlia v Ríme, skutoční odborníci v cirkevnom práve.

K druhému zboru patrilo 14 kňazov, expertov v odbore prameňov, vynikajúcich učencov, s úlohou zhromažďovať podľa želania pápeža pramene cirkevnej disciplíny tak, aby neslúžili iba vede, ale tiež a najmä, aby čo najlepšie poslúžili iba vede, ale tiež a najmä, aby čo najlepšie poslúžili vykonaniu východnej cirkevnej kodifikácie.

Mená zmienených kňazov, ktorí sa veľmi zaslúžili v prípravných prácach na východnej kodifikácii, boli zverejnené 2.4. nasledujúceho roku v *L'Osservatore Romano*, na želanie pápeža, vyjadrenom v audiencii, udelenej dňa 1.3.1931.

Príprava na kodifikácii východného cirkevného práva bola ukončená s neúnavnou horlivosťou a zvrchovanou námahou komisie počas šiestich rokov. Všetky kapitoly cirkevnej disciplíny, prijaté jednomyselne všetkými delegátmi východných cirkví, veľakrát prediskutované na 183 schôdzach, vhodne rozložených do rôznych schém, boli poslané biskupom východu, aby sa k nim vyjadrili. Medzitým pramene cirkevnej disciplíny, dávne i najnovšie, vybraté s veľkou starostlivosťou členmi komisie a vytlačené v 13 zväzkoch veľkého formátu Posvätnou kongregáciou pre východné cirkvi, boli už v r. 1934 k dispozícii nielen komisii, ale i každému účastníkovi vyšších štúdií Atheneae. Všetko svedčí najmä o trvalej starostlivosti Pia XI o východnú kodifikáciu. Pápež chcel byť informovaný o prácach komisie v 24 audienciách, neponechávajúc už dokončenie prípravnej práce, aby sa čo najrýchlejšie mohlo postúpiť k redakcii „zákonníka východného cirkevného práva“, ako chcel aby sa volal dokým by sa nenašiel názov lepší (v audiencii 5.7.1935).

V roku 1935 v audiencii 7. júna rozhodol pápež o ustanovení novej komisie, ktorá by riadila redakciu zákonníka a pracovala na texte kánonov, až by pozorne preštudovala pripomienky východných biskupov k schémam. Preto sa 17.7. v AAS (1935) 306 až 308 objavila správa, kde bolo okrem mena oznámené i zloženie a právomoc komisie. Táto Pápežská komisia pre redakciu zákonníka východného cirkevného práva, ako sa spočiatku volala, bola zložená iba zo 4 členov – kardinálov: Alojza Sincera, predsedu Eugena Pacelliho, neskoršieho Pia XII, Júlia Serafiniho a Petra Fumasoni – Biondiho.

V priebehu 37 rokov, ktoré uzatvárajú dobu trvania komisie, sa v nej vystriedalo niekoľko kardinálov, ktorí nahradili zomrelých členov komisie, a po ukončení druhého vatikánskeho snemu boli do kolégia členov komisie zaradení všetci patriarchovia východných katolíckych cirkví.

Keď 7.2.1936 zomrel kardinál Alojz Sincero, bol za predsedu komisie zvolený kardinál Maxim Massim, pod ktorého veľmi múdrym vedením bola takmer ukončená tvrdá práca na redakcii zákonníka východného cirkevného práva. Svedčia o tom tri významné časti zákonníka, ktoré boli vydané Píom XII ešte pred smrťou zaslúžilého kardinála.

Po Massimovi nastúpil kardinál Agagianianu Peter XV, ktorý stál až do konca roka 1962 na čele arménskej katolíckej cirkvi a ktorý komisiu riadil až do svojej smrti dňa 6.5.1971.

Ako sekretár komisie bol menovaný P. Acacius Conssa B.A., ktorý veľmi dobre a vytrvalo riadil tento úrad až do svojho menovania kardinálom. Po prerušení prác na kodifikácii východného cirkevného práva z dôvodu druhého vatikánskeho snemu vykonával funkciu sekretára P. Daniel Faltin O. F. M. Conv. až do zrušenia tejto funkcie.

Na pomoc kardinálom – členom komisie bolo ustanovených 13. expertov ako poradca, vybratých väčšinou medzi kňazmi východných cirkví, ktorých mená boli uverejnené v zmienenej správe (AAS, 27 (1935) 308). Hlavnou úlohou zboru poradcov bolo preskúmanie pripomienok východných biskupov ku schémam, predtým upraveným a pripojiť vlastné, ktoré by sa potom predložili kardinálom – členom komisie. Tak bola práca skvelo ukončená v 78 zasadnutiach, poslednom dňa 3.11.1939.

Otcovia kardináli, ktorí sa zišli 73 ráz, aktívne sa venovali redakcii zákonníka východného cirkevného práva za priamej účasti samotného pápeža, ktorý napomínal a vytrvalo a pozorne sledoval kodifikáciu a sám osobne prehliadal všetky jednotlivé články kánonov a želal si, aby celý súbor (Corpus) zákonov rozdelený do 24 častí, bol systematicky rozčlenený podľa rýdzich tradícií niektorých východných zbierok.

V rokoch 1943 až 1944 bol tento súbor už vytlačený v jedinom zväzku, predložený k čo najprecíznejšiemu vykonaniu koordinácie známemu Acaciovi Coussovi B. A. Emilovi Hermanovi T. J. a Arkadiovi Larraonovi C. M. F a potom, keď bol celý text zákonníka opäť prepísaný a opäť vytlačený roku 1945 a viackrát opravený kardinálmi na 19 zasadnutiach, bol v januári roku 1948 odovzdaný pápežovi.

Čo sa týka vyhlásenia, javilo sa vhodné postupovať po častiach. Preto pápež nariadil na začiatku roku 1949 vytlačiť k prehláseniu kánony o sviatosti manželstva, pokladané za veľmi naliehavé a pre správu kánony o súdoch.

Prvé kánony tvorili časť XIII budúceho zákonníka, ostatné časti XXI.

Tak sa stalo i že už 22.2. toho istého roku na sviatok stolca sv. Petra v Antiochii, apoštolským listom *Motu proprio Crebrae allatae sunt* (AAS 41 (1949) 89 až 119) boli vyhlásené kánony „O sviatosti manželstva“, ktoré vstúpili do platnosti 2.5.1950.

Apoštolským listom *Sollicitudinem Nostram*, vydaným z vlastnej moci dňa 6.1.1950 (AAS 42 (1950) 5 až 120) v deň sviatku Zjavenia Pána boli vyhlásené kánony „O súdoch“, ktoré zostali ešte celý rok bez platnosti. Právne začali platiť až od 6.1.1951.

Na sviatok sv. Cyrila Alexandrijského, biskupa a učiteľa cirkvi, apoštolským listom *Postquam Apostolicis Litteris* (AAS 44 (1952) 65 až 150), vydaným z vlastnej moci dňa 9.2.1952 boli vyhlásené kánony „O rehoľníkoch“, „O časnom majetku cirkvi“ a „O výklade pojmov“, ktoré vstúpili do platnosti 21.11. toho istého roka na sviatok Uvedenia Panny Márie do chrámu. Tri oddiely, obsiahnuté v tomto apoštolskom liste, tvorili podľa poradia tieto časti schémy budúceho zákonníka:

Časť XIV Rehoľníci a členovia rádov a kongregácií

Časť XIX Časný majetok cirkvi

Časť XXIV Výklad pojmov.

Napokon pápež apoštolským listom *Cleri sanctitati* dňa 2.6.1957 (AAS (1957) 433 až 600), vydaným z vlastnej moci dňa 2.6.1957 ako darček k vlastným meninám vyhlásil kánony „O východných obradoch“ a „O osobách“, ktoré vstúpili do platnosti na sviatok Zosnutia Blahoslavenej Panny Márie. Tieto kánony patrili k nasledovným piatom častiam:

Časť II Východné obrady

Časť III Fyzické a právnické osoby

Časť IV Duchovní – všeobecná časť

Časť V Duchovní – osobitná časť

Časť XVII Veriaci

Z 2666 kánonov, obsiahnutých v schéme budúceho zákona boli v r.1945 vyhlásené tri pätiny, zatiaľ čo všetky ostatné kánony, presne v počte 1095 zostali v archíve kongregácie.

Pri začatí druhého vatikánskeho snemu Jánom XXIII, keď sa predpokladalo, že cirkevná disciplína všeobecnej cirkvi bude musieť byť revidovaná podľa zásad a odporúčaní snemu, bola redakcia zákonníka východného cirkevného práva prerušená bez toho, aby boli pozastavené ďalšie funkcie komisie, z ktorých okrem iných zasluhuje zmienky úloha záväzne vykladať časti doposiaľ vyhlásené a starostlivosť o vydanie prameňov východného cirkevného práva.

V polovici roku 1972 ustanovil pápež Pavol VI Pápežskú komisiu pre revíziu zákonníka východného cirkevného práva a súčasne nariadil zrušenie komisie pre redakciu zákonníka východného cirkevného práva, zriadenú v r. 1935.

Správu o tom priniesol L'osservatore Romano dňa 16.6.1972.

Podoba novej komisie mala nepochybne východný ráz, Ved' kolégium členov, spočiatku v počte 25 a neskoršie 38 sa skladalo z patriarchov a iných predstaviteľov východných cirkví, spolu s niekoľkými predstavenými dikasterií rímskej kúrie, do ktorej pôsobnosti patria východné cirkvi. Kolégium 70 poradcov, pridelených komisii tvorili z najväčšej časti biskupi východných cirkví a niekoľko duchovných latinského obradu a východní experti na cirkevné právo z radov veriacich.

Nie je možné opomenúť tú okolnosť, že ako pozorovateľov bolo pozvaných i niekoľko vynikajúcich mužov východných cirkví, ktoré ešte nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou cirkvou, aby mohli poskytnúť svoje služby prácami na revízii zákonníka.

Úloha predsedu komisie bola zverená kardinálovi Jozefovi Parecatilovi, arcibiskupovi z Hernakulu z malabarskej cirkvi, ktorý svedomito plnil úrad až do svojej smrti dňa 20.2.1987. Po jeho smrti zostala funkcia predsedu komisie v poslednom období uprázdnená.

Do funkcie námestníka predsedu komisie bol ustanovený Ignác Klement Mansourati, titulárny biskup apomejský syrskej cirkvi, ktorý v úrade zotrval päť rokov. Po ňom nastúpil 15.6.1977 Miroslav Štefan Marusyn, titulárny biskup kadeský ukrajinskej cirkvi, ktorý zastával úrad námestníka predsedu až do konca roku 1982. Dňa 20.12.1982 bol menovaný za námestníka predsedu komisie Emil Eid, titulárny biskup sareptský maronitskej cirkvi. Za sekretára komisie bol ustanovený P. Ivan Žužek T.J., spočiatku ako miestosekretár a od 20.10.1977 ako sekretár.

Komisia mala podľa príkazu pápeža od základu zrevidovať vo svetle druhého vatikánskeho snemu celý zákonník východného cirkevného práva a to tak časti už zverejnené, ako i tie oddiely, ktoré hoci v štádiu poslednej redakčnej úpravy, neboli ešte vyhlásené.

Pri slávnostnom začatí prác komisie, pápež v Sixtínskej kapli dňa 18.3.1974 pevne stanovil Magnae Chartae celého procesu revízie a vysvetlil to veľmi jasne. Pápež vyžadoval naliehavu predovšetkým dvojakú pozornosť celej komisie v tom smere, aby cirkevné právo východných katolíckych cirkví bolo v súlade tak s úmyslami otcov na druhom vatikánskom sneme, ako aj podľa rýdzej východnej tradície.

Pápež v tomto príhovore ako najvyšší cieľ každého cirkevného zákona zdôraznil starostlivosť o spásu duší a neobyčajne spásny podnet k obnove kresťanského života, ktorý si druhý vatikánsky snem tak vrúcne želal a podporoval. Nariadil totiž, aby zákonník odpovedal požiadavkám dnešného života a skutočným podmienkam časov a miest, ktoré sa sústavne a veľmi rýchlo menia a pritom aby zachoval svornú súvislosť s tradíciou a plne sa prispôbil osobitnej úlohe, ktorá sa týka veriacich východných cirkví, podporovať jednotu najmä východných kresťanov podľa zásad dekrétu o ekumenizme (OE 24).

Prvá plenárna schôdza členov komisie, ktorá sa zišla v dňoch 18. až 23. marca 1974 a ktorej sa z veľkorysej vôle pápeža zúčastnili všetci poradcovia a komisie, ako i niektorí pozorovatelia nekatolíckych východných cirkví, avšak bez hlasovacieho práva, schválila takmer jednomyselne niektoré zásady, ktorými sa poradcovia musia riadiť v rôznych študijných skupinách, aby zostavili schému kánonov. Medzi týmito zásadami, ktoré boli zverejnené v troch jazykoch v aktoch komisie (Správa 3), boli ako hlavné tieto:

1. Všetko, čo má byť v jedinom zákonníku pre všetky východné cirkvi, musí sa pokladať za jediné posvätné vlastníctvo a musí tiež plne zodpovedať dnešným životným okolnostiam;
2. Povaha zákonníka má byť skutočne východná, čo znamená, že je zhodná s požiadavkami druhého vatikánskeho snemu a zachovaní vlastných východných predpisov, ktoré sa odporúčajú pre svoj úctyhodný vek o pretože lepšie odpovedajú zvykom ich veriacich a sú lepšie usporiadané k starostlivosti o blaho duší (dekrét O ekumenizme 5); preto zákonník má vyjadrovať disciplínu, ktorá je obsiahnutá v posvätných kánonoch a vo zvykoch, spoločných všetkým cirkvám;
3. Zákonník sa má celkom prispôbiť osobitnej úlohe, uloženej druhým vatikánskym snemom všetkým východným katolíckym cirkvám, napomáhať jednote kresťanov, a to najmä východných kresťanov, podľa snemového dekrétu O ekumenizme;
4. Zákonník má mať, samozrejme, právnu povahu a preto má jasne vymedziť a chrániť práva a povinnosti jednotlivých osôb fyzických i právnických navzájom, ako i s ohľadom na cirkevné spoločenstvo;

5. V zákonníku nech vládne vedľa spravodlivosti láska, blahovôľa a umiernenosť, nech sa usiluje čo najviac pomáhať pastierskej starostlivosti o duše a preto nech neukladá prísne zachovávanie predpisov, ktoré všeobecné blaho a základná cirkevná disciplína nevyhnutne nevyžaduje;
6. Zákonník je ovládaný zásadou, zvanou subsidiarita a preto má zahŕňať iba tie zákony, ktoré podľa úsudku pápeža pastiera majú byť pokladané za spoločné všetkým východným katolíckym cirkvám a všetko ostatné nech sa ochotne prenecháva partikulárnemu právu jednotlivých cirkví.

Čo sa týka systematického usporiadania zákonníka, treba mať na pamäti, že zákonník východného cirkevného práva, zverený komisii k revízii i po opakovanom preštudovaní dvoma predošlými komisiami už od roku 1929 podľa želania pápežov Pia XI a Pia XII bol usporiadaný nie do kníh, obdobne ako zákonník latinskej cirkvi, ale do 24 častí. V audiencii 8.2.1937 Pius XI totiž výslovne určil, že zákonník má byť systematicky usporiadaný v častiach. Pius XII potom v audiencii 26.12.1945 (Správa 26, str. 82 a 83) schválil usporiadanie do 24 častí, ktoré dobre poznal zo svojej práce v komisii pred svojim zvolením pápežom, ale i potom vytrvalo a s neúnavnou pozornosťou celú prácu komisie sledoval a niektoré úseky osobne presunul z jednej časti do inej. Toto schválené usporiadanie potvrdili a jednomyselne schválili na plenárnom zasadnutí kardináli – členovia komisie, zhromaždení dňa 20.11. toho istého roka.

Nebolo vážneho dôvodu, aby sa pápežom zavedené systematické usporiadanie malo uvádzať do pochybností. Naopak, študijná skupina poradcov komisie, ktorá sa za tým účelom zišla, ho odhlasovala s mnohými argumentmi v jeho prospech tiež preto, že bolo vhodné pre okolnosti dnešného života. O tomto dôvode hovoril jasne miestopredseda komisie biskup Miroslav Štefan Mrusyn na synode biskupov v r. 1980. Toto usporiadanie došlo súhlasu i u poradných orgánov. Hlasov proti bolo veľmi málo.

Nato členovia komisie, zhromaždení na plenárnom zasadnutí v novembri roku 1988 schválili tento systém ako procesnú legislatívnu normu.

Prvý text zákonníka, revidovaný poradcami komisie bol dokončený počas šiestich rokov. Poradcovia, rozdelení do desiatich študijných tímov, vykonali svoju prácu starostlivo na takmer stovke dlhých, zvyčajne pätnásťdenných schôdzkach. Tento text vhodne rozvrhnutý do ôsmich schém bol v rôznych obdobiach odovzdávaný pápežovi k schváleniu, aby mohol byť zaslaný pôvodným orgánom, to je všetkým východným katolíckym cirkvám, dikastériam rímskej kúrie, vysokoškólakom na Atheneu v Ríme, ako i generálnym predstaveným rádov. Všetci boli požiadaní, aby oznámili svoje pripomienky a svoju mienku do šiestich mesiacov od obdržania jednotlivých schém.

Schémy boli rozosielené uvedeným subjektom v tomto poradí: v júni 1980 „Schéma kánonov v Božskom kulte a osobitne o sviatostiach“, v decembri 1980 „Schéma kánonov o rehoľníkoch, členoch rádov a kongregácií a členoch iných inštitútov zasväteného života“, v júni 1981 „Schéma kánonov o evanjelizácii národov, o učiteľskom úrade a ekumenizme“, v septembri 1981 „Schéma kánonov o všeobecných predpisoch a normách a o časnom majetku cirkvi“ a „Schéma kánonov o trestných sankciách v cirkvi“, v novembri 1981 „Schéma kánonov o duchovných a veriacich“, vo februári 1982 „Schéma kánonov o ochrane práv alebo o procesoch“ a v októbri 1984 „Schéma kánonov o hierarchickom usporiadaní východných cirkví“.

Niž neukazuje lepšie družnú povahu revízie tohto zákonníka, ako obrovské množstvo dôležitých, cenných a významných pripomienok, ktoré komisii došli.

Celý episkopát východných cirkví a všetci zúčastnení na poradách veľmi účinne a významne prispeli k revízii zákonníka. V tomto ohľade je potrebné poznamenať, že predchádzajúce schémy boli publikované práve s úmyslom, aby sa všetky doposiaľ vykonané práce ukázali v jasnom svetle a aby všetci, najmä experti v cirkevnom práve, mohli vyjadriť svoju mienku a prispieť k úspešnému dokončeniu zákonníka.

Všetky pripomienky bez výnimiek a riadne usporiadané boli zverené osobitnej skupine učencov, aby zákonník podrobili ďalšej revízii podľa odporúčaní poradných orgánov. V týchto skupinách poradcovia komisie a ďalší osobitní príslušní experti revidovali celý zákonník opätovne. Tento novo preskúmaný text sa nachádza v správach a aktoch komisie, uverejnených v časopise Nuntia.

Oprávnené schémy, účelne zhrnuté v jedinom texte do 30 častí, boli zverené študijnej skupine, nazvanej koordinačná. Úlohou tejto koordinačnej skupiny bolo zabezpečiť vnútornú spojitosť a jednotu, vyhnúť sa podľa možnosti rozporom a dvojznačnosťami, aby právnické pojmy boli označené

jednotnými výrazmi, odstrániť opakovanie a nezrovnalosti a okrem toho dohliadnuť na pravopis, vrátane ustáleného užívania interpunkcie.

V októbri 1986 bola vytlačená Schéma zákonníka východného cirkevného práva odovzdaná pápežovi, ktorý nariadil, aby bola dňa 17.10. na sviatok sv. Ignáca Antiochijského odovzdané členom komisie k preskúšaniu a posúdeniu.

Poznatky členov komisie boli podrobne preskúmané osobitnou študijnou skupinou poradcov, nazvanou pre preskúmanie poznatkov, ktorá sa zišla dva razy počas 15 dní. Jej úlohou bolo navrhnúť vhodné vylepšenie textu kánonov a vážne vyhodnotenie poznatkov v prípade, kedy text ostával bezo zmeny a zdôvodniť, prečo sa neprijímajú príslušné poznatky. Pripomienky, spolu s hlasmi tejto skupiny, zobraté do jediného zväzoku a odovzdané členom komisie v apríli 1988, boli postúpené na preskúmanie a posúdenie plenárnemu zasadnutiu tejto komisie niekoľko mesiacov vopred.

Medzitým koordinačná komisia, ktorá neprestávala pracovať, navrhla zaviesť niektoré vylepšenia v texte kánonov, ktoré sa týkali spôsobu písania. Avšak ostatné veci, ktoré sa týkali podstaty kánonov podržala.

Mali sa stať záväznými, aby sa v každom zmysle zachovala vnútorná spojitosť kánonov a aby sa v rámci možností vhodnými predpismi vyplnili medzery v predpisoch.

Plenárne zasadnutia členov komisie, zvolané z pápežovho príkazu k tomu, aby hlasovaním rozhodlo, či zrevidovaný text je spôsobilý, aby bol čo najskôr odovzdaný pápežovi k vyhláseniu, ako a kedy to uzná za vhodné, zhromaždilo sa v bolonskej sále Apoštolského paláca v dňoch 3. až 14.11.1988.

Rozvinula sa tu diskusia o problémoch, ktoré boli predložené na žiadosť najmenej piatich členov komisie. Konečné hlasovanie o schéme zákonníka podľa jednotlivých častí dopadlo takto: všetky časti dosiahli súhlas väčšiny členov a to takmer jednomyselný.

Posledný návrh, opravený podľa želania členov komisie s názvom „Zákonník východných katolíckych cirkví“ vyhotovený na ukážku v desiatich informačných výtlačkoch, bol odovzdaný pápežovi 28.1.1989 so žiadosťou o jeho vyhlásenie.

Pápež si potom osobne prezrel tento posledný návrh zákonníka s pomocou niekoľkých expertov a po vypočutí miestopredsedu a sekretára Pápežskej komisie pre revíziu východného cirkevného práva nariadil dať ho vytlačiť.

Konečne dňa 1.10.1990 nariadil, aby nový zákonník bol dňa 18.10.1990 vyhlásený.

ZÁKONNÍK
VÝCHODNÝCH KATOLÍCKÝCH CÍRKVÍ

ÚVODNÉ KÁNONY

Kánon 1

Kánony tohto zákonníka platia pre všetky východné Cirkvi a iba pre nich, ak nie je vo vzťahu k cirkvi latinského obradu stanovené inak.

Kánon 2

U tých kánonov zákonníka, ktoré zväčša obsahujú, alebo uspôsobujú starodávne právo východných cirkví, musí sa prihliadať najmä k tomuto právu.

Kánon 3

I keď sa zákonník často dotýka predpisov liturgických kníh liturgiu zväčša neupravuje. Preto sa tieto predpisy musia starostlivo dodržiavať – ak neodporujú kánonom zákonníka.

Kánon 4

Kánony zákonníka nezrušujú, ani neobmedzujú dohody s inými štátmi, alebo s inými spoločenstvami, uzavreté alebo schválené Apoštolskou stolicou, ktoré zostávajú v platnosti ako doposiaľ, ak celkom neodporujú opačnému zneniu zákonníka.

Kánon 5

Mimoriadne práva a výsady, trvalo poskytnuté Apoštolským stolcom fyzickým alebo právnickým osobám, ktoré sú užívané a neboli odvolané, platia bezo zmeny ďalej – iba ak by boli kánonmi zákonníka výslovne odvolané.

Kánon 6

Dňom účinnosti zákonníka:

- 1) rušia sa všetky zákony všeobecného a partikulárneho práva, ktoré tomuto zákonníku odporujú, alebo sa týkajú vecí, ktoré zákonník upravuje celkom iným spôsobom
- 2) odvolávajú sa všetky obyčaje, ktoré kánony zákonníku odmietajú, alebo ktoré sú s kánonmi v rozpore a neexistujú dlhodobo alebo od nepamäti.

ČASŤ I.

Veriaci, ich práva a povinnosti

Kánon 7

- § 1 Za veriacich sa pokladajú tí, ktorí sa v dôsledku krstu ako privtelení Kristu stali ľuďom Božím a preto každý svojim spôsobom sa tak zúčastňuje na kňazskom, prorockom a kráľovskom poslaní Krista a v súlade s vlastnými možnosťami je povolaný k naplneniu poslania, ktoré Boh zveril cirkvi vo svete.
- § 2 Táto Cirkev ustanovená a usporiadaná na tomto svete ako spoločnosť, zotrváva v katolíckej cirkvi, riadenej Petrovým nástupcom a biskupmi, ktorí sú s ním v spojení.

Kánon 8

V plnom spoločenstve s katolíckou Cirkvou sú na svete tí pokrstení, ktorí sa spájajú v jej viditeľnom organizme s Kristom putami vyznania viery, sviatosťami a podriaďujú sa cirkevnému vedeniu.

Kánon 9

- § 1 S Cirkvou sú osobitným spôsobom spojení čakatelia, ktorí pod vplyvom Ducha Svätého výslovne žiadajú o pričlenenie k Cirkvi a preto cez takto prejavenu vôľu ako aj cez život viery, nádeje a lásky sa spájajú s Cirkvou, ktorá sa o nich stará už ako o svojich vlastných.
- § 2 Cirkev prejavuje osobitnú starostlivosť o čakateľov, keď ich nabáda k životu podľa evanjelia, privádza ich k účasti na Božskej liturgii a božských chválach a udeľuje im rôzne výsady, patriace kresťanom.

Kánon 10

Veriaci spojení slovom Božím, ktorí sa pridŕžavajú živej a pravej učiteľskej služby Cirkvi, sú povinní vieru od predkov za nesmiernu cenu chránenú a odovzdanú zachovať neporušenú a otvorene ju vždy vyznávať, štúdiom ju viac spoznávať a skutky lásky obohacovať.

Kánon 11

Pre svoje znovuzrodenie v Kristovi sú si všetci veriaci rovnoprávni čo do svojej dôstojnosti a činnosti a preto každý podľa svojho stavu a služby musí spolupracovať na budovaní Tela Kristovho.

Kánon 12

- § 1 Veriaci sú povinní i spôsobom svojej činnosti zachovávať sústavné spoločenstvo s Cirkvou.
- § 2 Veriaci sú povinní s veľkou starostlivosťou plniť povinnosti, ktorými sú viazaní k všeobecnej Cirkvi a k svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 13

Veriaci sú povinní podľa svojho stavu viesť svätý život, podporovať jeho rast a trvalé posväcovanie.

Kánon 14

Veriaci majú právo, ale i povinnosť usilovať sa, aby učenie o Božej spáse čím viac a viac sa dostávalo ku všetkým ľuďom, vo všetkých časoch a v celom svete.

Kánon 15

- § 1 Veriaci, pri vedomí svojej zodpovednosti, sú povinní s kresťanskou poslušnosťou zachovávať to, čo pastieri Cirkvi, predstavujúci Krista, ako učitelia viery vyhlásia, alebo ako správcovia Cirkvi ustanovia.
- § 2 Veriaci majú právo oznamovať pastierom Cirkvi najmä duchovné potreby a želania
- § 3 Veriaci majú právo a niekedy i povinnosť úmerne k svojmu vzdelaniu, právomoci a vážnosti, ktorých požívajú oznamovať svojim pastierom názov na veci, ktoré sa dotýkajú dobra Cirkvi a oznámiť ich aj ostatným veriacim pri dodržaní neporušenosti viery, mravov, úcty k pastierom a starostlivosti o všeobecný prospech a dôstojnosť osôb.

Kánon 16

Veriaci majú právo na pomoc od pastierov Cirkvi zo všetkého dobra Cirkvi, najmä z Božieho slova a zo sviatostí.

Kánon 17

Veriaci majú právo uctievať Boha podľa predpisov svojej Cirkvi vlastného obradu a viesť duchovný život podľa vlastných predstáv, ktoré však musia byť v súlade s učením Cirkvi.

Kánon 18

Veriaci majú právo zakladať a spravovať združenia s charitatívnymi a zbožnými zameraniami, alebo k pestovaniu kresťanského povolania vo svete a tiež právo zhromažďovať sa k týmto cieľom.

Kánon 19

Všetci veriaci, ktorí majú účasť na poslaní Cirkvi, majú právo vlastnou iniciatívou pomáhať podporovať a udržiavať apoštolskú činnosť – každý podľa svojho stavu a podmienok. Žiadna iniciatíva sa nesmie označovať názvom katolícka bez súhlasu príslušnej cirkevnej autority.

Kánon 20

Veriaci, ktorí sú krstom povolaní k životu podľa evanjelia, majú právo na kresťanskú výchovu a výuku, ktorou majú byť riadne pripravení k dosiahnutiu zrelosti ľudskej osobnosti a súčasne k poznaniu a riadnemu prežívaniu tajomstva spásy.

Kánon 21

Tí, ktorí sa venujú posvätným vedám, požívajú spravodlivú slobodu v bádání, ako i slobodu vyjadrovať sa vo veciach, v ktorých sú odborníkmi, pri zachovaní povinnej poslušnosti k učiteľskej službe Cirkvi.

Kánon 22

Všetci veriaci majú právo slobodne si zvoliť životný stav bez toho, aby k tomu boli nútení akýmkoľvek nátlakom.

Kánon 23

Nikomu nie je dovolené poškodzovať niečiu dobrú povesť, ktorú požíva, ani porušovať práva osoby na ochranu vlastného súkromia.

Kánon 24

- § 1 Veriaci môžu svoje práva v Cirkvi vymáhať a obhajovať u príslušného cirkevného úradu podľa práva.
- § 2 Veriaci tiež majú právo, aby ak sú príslušnou autoritou predvolaní k súdu – boli spravodlivo súdení v súlade s právnymi predpismi.
- § 3 Veriacim môžu byť ukladané cirkevné tresty iba podľa zákona.

Kánon 25

- § 1 Veriaci sú povinní prispievať na potreby Cirkvi, aby mala to, čo potrebuje pre vlastné ciele, osobitne pre bohoslužbu, pre apoštolskú a charitatívnu službu a pre primerané živobytie svojich služobníkov.
- § 2 Veriaci sú tiež povinní podporovať sociálnu spravodlivosť a riadiac sa príkazom Pána pomáhať z vlastných prostriedkov chudobným.

Kánon 26

- § 1 Veriaci, či už jednotlivci, alebo zhromaždení v združeniach, majú mať pri výkone svojich práv na pamäti spoločné dobro Cirkvi, ale i práva ostatných a svoje záväzky voči nim.
- § 2 Cirkevnej autorite prináleží s ohľadom na spoločné dobro usmerňovať užívanie práv, ktoré veriacim patria.

ČASŤ II.

Cirkvi vlastného obradu a obrady

Kánon 27

Spoločnosť veriacich, ktorí sú spojení podľa právnych predpisov s hierarchiou, ktorú výslovne alebo mlčky uznáva najvyššia autorita Cirkvi, sa v tomto zákonníku označuje Cirkvou vlastného obradu.

Kánon 28

- § 1 Obradom sa rozumie liturgické, teologické, duchovné a disciplinárne vlastníctvo, rozdielne kultúrou i tým, čo súvisí s dejinami národov ako znak viery, ktorá ich oživuje a spôsobom, ktorým sa každá Cirkev vlastného obradu vyznačuje.
- § 2 Obradmi, o ktorých sa zákonník vyslovuje, sa myslia tie, ktoré pochádzajú z tradície Alexandrijskej, Antiochijskej, Aarménskej, Chaldejskej a Konštantínopolskej Cirkvi, ak nie je uvedené inak

HLAVA I.

Nadobudnutie príslušnosti k cirkvi vlastného obradu

Kánon 29

- § 1 Dieťa, ktoré nedosiahlo vek 14 rokov, sa pripisuje Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patrí jeho katolícky otec, ak je však katolícka iba matka, alebo ak o to obaja rodičia v zhode požiadajú, pripisuje sa k Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patrí matka, ak nestanovuje partikulárne právo, schválené Apoštolskou stolicou inak.
- § 2 Ak je však dieťa, ktoré ešte nedosiahlo vek 14 rokov:
 - 1. dieťaťom slobodnej matky, patrí k Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patrí matka;
 - 2. dieťaťom neznámych rodičov, patrí k tej Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patria tí, do ktorých opatery bolo zákonom zverené, ak však ide o osvojenie otcom, alebo matkou, platí § 1;
 - 3. dieťaťom nepokrstených rodičov, pripíše sa tej Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patrí ten, ktorý na seba berie jeho katolícku výchovu.

Kánon 30

Ak ktorýkoľvek z tých, ktorí majú byť pokrstení dosiahne vek 14 rokov, môže si slobodne vybrať akúkoľvek Cirkev vlastného obradu, ku ktorej bude pripísaný krstom bez škody na partikulárnom práve, ktoré schválila Apoštolská stolica.

Kánon 31

Nik nesmie žiadneho z veriacich akýmkoľvek spôsobom nútiť k prestupu do inej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 32

- § 1 Nik nemôže bez súhlasu Apoštolského stolca platne prestúpiť do inej Cirkvi vlastného obradu.
- § 2 Ak chce veriaci prestúpiť z Cirkvi vlastného obradu do ktorej patrí do inej Cirkvi vlastného obradu, ktorá má na tom istom území vlastné biskupstvo, súhlas Apoštolského stolca sa predpokladá – ak biskupi oboch biskupstiev s prestupom vyjadria písomný súhlas.

Kánon 33

Žena má právo prestúpiť k Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej patrí jej muž pri uzavretí sobáša i v čase jeho trvania, ak je manželstvo rozlúčené, môže sa slobodne prinavrátiť k predchádzajúcej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 34

Ak prestupujú k inej Cirkvi vlastného obradu rodičia, alebo v zmiešanom manželstve jeden z katolíckych manželov, deti do veku 14 rokov sú samotným právom pripísané k tejto inej Cirkvi vlastného obradu, ak však z katolíckeho manželstva prestupuje iba jeden z rodičov k inej Cirkvi vlastného obradu, príslušnosť detí k tejto inej cirkvi nastúpi iba vtedy, ak s tým súhlasia obaja rodičia, ak však dieťa dosiahne vek 14 rokov, môže sa vrátiť k predchádzajúcej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 35

Pokrstení nekatolíci, ktorí sú prijímaní do plného spoločenstva s katolíckou Cirkvou si všade zachovávajú vlastný obrad, majú ho v úcte a podľa svojich síl sa ním spravujú, i preto sa pripisujú k Cirkvi tohto obradu nie bez nemožnosti práva obrátiť sa v osobitných prípadoch osôb, spoločenstiev, alebo území na Apoštolskú stolicu.

Kánon 36

Každý prestup k inej Cirkvi vlastného obradu nadobúda právnu účinnosť okamihom prehlásenia pred miestnym biskupom tejto Cirkvi alebo vlastným farárom alebo kňazom, jedným z nich povereným a dvoma svedkami, ak nie je prípisom Apoštolskej stolice stanovené inak.

Kánon 37

Každé pripísanie niektorej Cirkvi vlastného obradu, alebo prestup k inej Cirkvi vlastného obradu sa zaznačí vo farskej knihe pokrstených a to i vtedy, ak sa tak stane v Cirkvi latinskej, kde sa krst slávil a ak to nie je možné, v inom doklade, uloženom vo farskom archíve farára Cirkvi vlastného obradu, ku ktorej bolo pripísanie vykonané.

Kánon 38

Veriaci východných Cirkví, hoci zverení starostlivosti biskupa, alebo farára inej Cirkvi vlastného obradu, zostávajú pripísaní k svojej Cirkvi vlastného obradu.

HLAVA II. Zachovanie obradov

Kánon 39

Obrady východných Cirkví sa zbožne zachovávajú a rozvíjajú ako vlastníctvo všeobecnej Cirkvi Kristovej, v ktorom vlastníctve žiari Apoštolská tradícia prostredníctvom Otca, ktorá potvrdzuje božskú jednotu viery v rôznosti.

Kánon 40

- § 1 Hierarchovia, ktorí sú na čele Cirkvi vlastného obradu a všetci ostatní ich predstavitelia veľmi starostlivo dbajú na verné a presné dodržiavanie vlastného obradu, nepovoľujú v ňom zmenu okrem tých, ktoré značia organický rozvoj, pritom však prihliadajú na vzájomnú blahovôľu a kresťanskú jednotu.
- § 2 Ostatní duchovní a členovia spoločností zasväteného života sú povinní verne zachovávať vlastný obrad, neprestajne ho lepšie spoznávať a čím viac dokonalejšie ho užívať.
- § 3 Tiež ostatní veriaci sú povinní svoj obrad spoznávať, ctíť a všade dodržiavať, iba s výnimkou, ak by právo ustanovilo inak.

Kánon 41

Veriaci ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského obradu, ktorí sa často z dôvodu úradu, služby alebo funkcie stýkajú s veriacimi inej Cirkvi vlastného obradu, sa starostlivo vzdelávajú v poznaní a úcte k obradu tejto Cirkvi s ohľadom na vážnosť úradu, služby alebo funkcie, ktorú zastávajú.

ČASŤ III.

Hierarchické zriadenie cirkvi

Kánon 42

Rovnako, ako z ustanovenia Pána – sv. Peter a ostatní apoštoli boli jedným zborom, tak pápež ako Petrov nástupca a biskupi, ako nástupcovia apoštolov sú obdobne vzájomne spojení.

HLAVA I.

Pápež

Kánon 43

Biskup Rímskej Cirkvi, v ktorom zotrúva úrad zverený Pánom iba Petrovi, ako prvému z apoštolov a bol mu ustanovený tak, aby bol odovzdaný jeho nástupcom, je hlavou zboru biskupov, Kristov námestník a pastier celej pozemskej Cirkvi. Mocou svojho úradu má v Cirkvi najvyššiu, plnú, bezprostrednú a všeobecnú moc, ktorú môže vždy slobodne vykonávať.

Kánon 44

- § 1 Pápež nadobúda plnú a najvyššiu moc v Cirkvi právoplatnou a ním prijatou voľbou súčasne s biskupským svätením. Ak už má biskupské svätenie, nadobúda túto moc prijatím voľby. Ak nie je biskupom, hneď sa na biskupa vysväť.
- § 2 Ak sa pápež vzdá svojho úradu, k platnosti sa vyžaduje, aby sa tak stalo slobodne a bolo to riadne vyhlásené, nevyžaduje sa však, aby vzdanie sa bolo niekým prijaté.

Kánon 45

- § 1 Pápež má mocou svojho úradu právomoc nad celou Cirkvou a nad všetkými miestnymi Cirkvami, má riadne prvenstvo moci na ich zhromaždeniach, čím sa súčasne potvrdzuje a obohacuje vlastná riadna a bezprostredná moc biskupov nad miestnymi cirkvami, zverenými do ich starostlivosti.
- § 2 Pápež je pri výkone najvyššieho pastierskeho úradu v Cirkvi vždy spojený spoločenstvom s ostatnými biskupmi a celou Cirkvou. Podľa potrieb Cirkvi ustanoví osobný, alebo zborový spôsob výkonu tohto úradu.

§ 3 Proti rozsudku, alebo inému rozhodnutiu pápeža nie je možné podať odvolanie, ani sťažnosť.

Kánon 46

Pápežovi pomáhajú rôznymi spôsobmi pri plnení jeho úloh biskupi a synoda biskupov. Okrem toho mu pomáhajú kardináli a iné osoby a podľa potreby doby i rôzne úrady, ktoré jeho menom a autoritou plnia ním určené úlohy, stanovené osobitnými právnymi predpismi pre dobro všetkých Cirkví.

Kánon 47

V čase uprázdnenia alebo znemožnenia činnosti Apoštolskej stolice sa v riadení cirkvi nič nemení a dodržiavajú sa osobitné predpisy, vydané pre tieto okolnosti.

Kánon 48

Názvom Apoštolský stolec sa v tomto zákonníku rozumie nielen pápež, ale tiež súdy a iné úrady Rímskej kúrie, ak nestanovuje právo inak, alebo ak nevyplýva niečo iného z povahy vecí.

HLAVA II. Zbor biskupov

Kánon 49

Zbor biskupov má tiež najvyššiu plnú moc nad celou Cirkvou. Jeho hlavou je pápež a biskupi sú jeho údmi mocou sviatostného svätenia a hierarchického spoločenstva s hlavou a údmi zboru, v ktorom trvá nepretržite Apoštolský zbor spolu s hlavou a nikdy bez nej.

Kánon 50

§ 1 Zbor biskupov vykonáva moc nad celou Cirkvou slávnostným spôsobom na všeobecnom sneme.

- § 2 Túto moc vykonáva tiež zjednotenou činnosťou biskupov, rozptýlených po celom svete, ak tak bola vyhlásená, alebo slobodne prijatá pápežom, čím sa táto činnosť stáva vskutku zborovým úkonom.
- § 3 Pápež podľa potrieb doby podporuje a volí spôsoby zborového výkonu svojej úlohy zborom biskupov voči celej Cirkvi.

Kánon 51

- § 1 Iba pápež môže zvolať všeobecný snem, ktorému osobne, alebo prostredníctvom iného predsedá. Môže snem preložiť na iné miesto, odložiť alebo rozpustiť a schvaľuje jeho rozhodnutia.
- § 2 Pápež stanovuje predmet rokovania snemu a poriadok, ktorý musí snem dodržiavať. Účastníci snemu môžu k otázkam, predloženým pápežom pripojiť ďalšie, ním schválené otázky.

Kánon 52

- § 1 Všetci biskupi a iba oni, ako členovi zboru biskupov majú právo a povinnosť zúčastniť sa všeobecného snemu s rozhodujúcim hlasom.
- § 2 Najvyššia cirkevná autorita môže povolať na všeobecný snem aj iných, ktorí nie sú biskupmi a určiť im úlohy na sneme.

Kánon 53

Ak dôjde v priebehu snemu k uprázdneniu Apoštolského stolca, snem sa samotným právom prerušuje do času, kým nový pápež nenariadi jeho pokračovanie alebo rozpustenie.

Kánon 54

- § 1 Rozhodnutia všeobecného snemu nadobúdajú plnú záväznosť schválením, potvrdením a nariadením pápeža spolu s účastníkmi snemu.
- § 2 To isté potvrdenie a vyhlásenie vyžadujú k záväznosti rozhodnutia, vydané zborom biskupov, ak zbor vykonáva zborovú činnosť iným spôsobom ustanoveným, alebo schváleným pápežom.

ČASŤ IV. Patriarchálne cirkvi

Kánon 55

Podľa starodávnej tradície, uznanej už prvými všeobecnými snemami je v Cirkvi patriarchálne zriadenie. Preto osobitná úcta prináleží patriarchom východných Cirkví, ktorí stoja každý ako otec a hlava na čele svojej patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 56

Patriarchom je biskup, ktorému prislúcha moc nad všetkými biskupmi vrátane metropolitov a všetkými veriacimi Cirkvi, na ktorých čele stojí, podľa ustanovení práva, schváleného najvyššou autoritou cirkvi.

Kánon 57

- § 1 Zriadenie, obnovenie, zmeny a zrušenia patriarchálnych Cirkví je vyhradené najvyššej autorite cirkvi.
- § 2 Názov každej patriarchálnej Cirkvi, právne uznaný, alebo udelený môže zmeniť len najvyššia autorita Cirkvi.
- § 3 Patriarchálna Cirkev má mať – ak je to možné pevne stanovené sídlo v poprednom meste, po ktorom je pomenovaná. Toto sídlo nesmie byť premiestnené, iba z veľmi vážnych dôvodov, so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi a so schválením pápeža.

Kánon 58

Patriarchovia východných Cirkví majú na celom svete prednosť pred všetkými biskupmi akéhokoľvek stupňa pri zachovaní osobitných noriem a prednosti, stanovených pápežom.

Kánon 59

- § 1 Patriarchovia východných Cirkví, či už skoršie alebo neskoršie menovaní, sú si všetci rovní svojou hodnosťou patriarchu, pri zachovaní čestnej prednosti.
- § 2 Poradie prednosti medzi starodávnymi patriarchálnymi stolcami východných Cirkví: na prvom mieste stolec konštantinopol'ský, potom alexandrijský, potom antiochijský a konečne jeruzalemský.
- § 3 Prednosť medzi ostatnými patriarchami sa riadi starodávnosťou patriarchálneho stolca.

- § 4 Medzi patriarchami východných Cirkví, ktorí s tou istou hodnosťou stoja na čele rozličných patriarchálnych Cirkví, má prednosť ten, ktorý bol k dôstojenstvu patriarchu povýšený skôr.

Kánon 60

- § 1 V chrámoch, určených veriacim Cirkvi, na ktorej čele stojí patriarcha a pri liturgických slávnostiach tejto Cirkvi má tento patriarcha prednosť pred ostatnými patriarchami i keď sú podľa sídla významnejší alebo povýšením starší.
- § 2 Patriarcha, ktorý momentálne dostáva patriarchálnu moc, má prednosť pred tými, ktorí hodnosť patriarchu dosiahli skoršie a doposiaľ ju majú.

Kánon 61

Patriarcha môže mať u Apoštolského stolca zmocnenca, ktorého so súhlasom pápeža menoval.

Kánon 62

Patriarcha, ktorý sa vzdá svojho úradu, podrží si svoju hodnosť a pocty zvlášť pri liturgických slávnostiach a má tiež právo, aby mu bolo s jeho súhlasom priznané dôstojné sídlo k bývaniu a z majetku patriarchálnej Cirkvi poskytované prostriedky, ktorými by bola zabezpečená jeho primeraná výživa bez porušenia kánonu 60 § 2 o prednosti.

HLAVA I. Vol'by patriarchov

Kánon 63

Patriarcha je podľa cirkevného práva volený synodou biskupov patriarchálne Cirkvi.

Kánon 64

Partikulárne právo ustanovuje, čo musí spĺňať ten, ktorého možno pokladať za spôsobilého pre hodnosť patriarchu, s prihliadnutím ku kánonu 180.

Kánon 65

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi má sa schádzať v patriarchálnom sídle, alebo na inom mieste, ktoré určí správca patriarchálnej Cirkvi so súhlasom stálej synody.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi zide sa do mesiaca po uprázdnení patriarchálneho stolca, ak nestanovuje partikulárne právo dobu dlhšiu, najviac však dvojmesačnú.

Kánon 66

- § 1 Pri voľbe patriarchu majú rozhodujúci hlas všetci a iba tí, ktorí sú členmi synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 2 Je zakázané, aby v sále, kde sa vykonáva voľba patriarchu bol prítomný ktokoľvek, okrem členov synody biskupov patriarchálnej Cirkvi s výnimkou duchovných, ktorí sú podľa kánonu 71 § 1 pribraní ako spočítavatelia, alebo zapisovatelia synody.
- § 3 Nik nesmie žiadnym spôsobom zasahovať do voľby ani pred začatím synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, ani počas voľby patriarchu.

Kánon 67

Pre voľbu patriarchu platia kánony 947-957 a nepripúšťa sa opačný zvyk, ak nestanovuje všeobecné právo inak.

Kánon 68

- § 1 Všetci riadne zvolaní biskupi sú viazaní povinnosťou voľby sa zúčastniť.
- § 2 Ak niektorý biskup sa domnieva, že mu bráni oprávnená prekážka, oznámi písomne svoje dôvody synode biskupov patriarchálnej Cirkvi. O oprávnenosti prekážky rozhodnú biskupi, ktorí sú na určenom mieste prítomní pri začatí zasadania synody.

Kánon 69

Ak sú po právoplatnom zvolaní prítomní na určenom mieste dve tretiny biskupov, ktorí sú povinní sa zúčastniť na synode biskupov patriarchálnej Cirkvi, okrem tých, ktorým bráni spravodlivá prekážka, vyhlási sa synoda za právoplatnú a je možné pristúpiť k voľbe.

Kánon 70

Ak neustanovuje partikulárne právo inak, je na čele synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, ktorá má voliť patriarchu ten, ktorý je medzi prítomnými zvolený na prvom zasadnutí; do toho času je predsedníctvo vyhradené správcovi patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 71

- § 1 Spočítateľmi a zapisovateľmi môžu byť podľa partikulárneho práva okrem kňazov i diakoni.
- § 2 O tom, čoho sa hlasovanie priamo alebo nepriamo dotýka, sú všetci prítomní na synode zaviazaní prísnou povinnosťou uchovať v tajnosti.

Kánon 72

- § 1 Zvoleným je ten, ktorý dostal dve tretiny hlasov, ak nestanoví partikulárne právo, že po zhodnom počte aspoň v troch nasledovných voľbách postačí jednoduchá väčšina hlasov pri vykonaní voľby podľa kánonu 183 § 3,4.
- § 2 Ak sa voľba neuskutoční do 15 dní odo dňa začatia synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, vec sa postúpi pápežovi.

Kánon 73

Zvolenie sa bezodkladne oznámi zvolenému menovitým oznámením a to spôsobom, ktorý prijala synoda patriarchálnej cirkvi, a to predsedajúcim, alebo ak je zvoleným predsedajúci – biskupom, ktorý je svätením najstarší v celej synode patriarchálnej Cirkvi, ak však nie je zvolený právoplatne vysväteným biskupom musia tajomstvo zachovať všetci, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom o výsledku voľby dozvedeli, a to i voči zvolenému.

Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi sa preruší a oznámenie sa uskutoční, ak je splnené všetko, čo právo vyžaduje k biskupskému sväteniu.

Kánon 74

Zvolený sa musí do dvoch zarátateľných dní odo dňa oznámenia vyjadriť, či voľbu prijíma; ak ju do dvoch dní neprijme, alebo sa do dvoch dní nevyjadrí, stráca všetky práva, vyplývajúce z voľby.

Kánon 75

Ak zvolený voľbu prijal a je vysväteným biskupom, postupuje synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi pri jeho vyhlásení a uvedení do úradu patriarchu podľa predpisov liturgických kníh; ak však nie je zvolený vysväteným biskupom, nemôže byť platne uvedený do úradu skôr, ako prijme biskupské svätenie.

Kánon 76

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi upovedomí čo najskôr synodálnym listom pápeža o právoplatne vykonanej voľbe a uvedení do úradu i o vyznaní viery a sľube zvoleného pred synodou, že bude verne plniť svoj úrad podľa článkov, schválených novým patriarchom. Dopis synody o vykonanej voľbe sa zašle i patriarchom ostatných východných Cirkví.
- § 2 Vlastnoručne podpísaným listom nový patriarcha si vyžiada od pápeža cirkevné spojenie.

Kánon 77

- § 1 Právoplatne zvolený patriarcha vykonáva svoj úrad okamihom uvedenia do neho, čím k tomu nadobúda plné právo.
- § 2 Patriarcha nezvoláva synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi, ani neudieľa biskupské svätenia, pokiaľ neobdrží od pápeža cirkevné spojenie.

HLAVA II. Práva a povinnosti patriarchov

Kánon 78

- § 1 Moc, ktorá patriarchovi podľa zákonníka a právnych obyčají prislúcha voči biskupom a ostatným veriacim Cirkvi, na ktorej čele stojí, je riadna a vlastná, ale tak viazaná na jeho osobu, že nemôže ustanoviť vikára pre celú patriarchálnu Cirkev, ani svoju moc preniesť pre všetky prípady.
- § 2 Moc patriarchu možno platne vykonávať iba v hraniciach patriarchálnej Cirkvi, ak z povahy veci, alebo zo všeobecného práva alebo partikulárneho práva schváleného pápežom nevyplýva niečo iné.

Kánon 79

Vo všetkých právnych veciach patriarchálnej cirkvi vystupuje patriarcha ako jej predstaviteľ.

Kánon 80

Patriarchovi prislúcha:

1. práva a povinnosti metropolitu tam, kde nie sú zriadené provincie;
2. dopĺňať podľa predpisov práva činnosť metropolitu pri jeho nečinnosti;
3. pri uprázdnení stolca metropolitu vykonávať jeho práva a povinnosti v celej provincii;
4. napomenúť metropolitu, ktorý podľa kánonu 262 § 1 nevymenoval ekonóma a ak vyšlo napomenutie naprázdno, sám ekonóma menovať.

Kánon 81

Listiny pápeža, ktoré sa týkajú patriarchálnej Cirkvi oznámi patriarcha patriarchálnym biskupom a tým, ktorých sa týkajú, s výnimkou, že by tak urobil Apoštolský stolec priamo.

Kánon 82

§ 1 Patriarcha má právo:

1. v rámci svojej pôsobnosti vydávať správne rozhodnutia, ktorými sa bližšie určuje, ako sa má zákon vykonávať a dodržiavanie zákona vynucovať;
2. vydávať pokyny veriacim Cirkvi, na ktorej čele stojí, aby sa hlásala zdravá náuka, podporovala zbožnosť, naprávali neprávosti a schvaľovali a odporúčali činnosti, ktoré prospievajú duchovnému dobru veriacich;
3. posilať okružné listy Cirkvi, na ktorej čele stojí o otázkach, ktoré sa týkajú tejto cirkvi a obradu.

§ 2 Patriarcha môže nariadiť biskupom, ostatným duchovným a členom spoločnosti zasväteného života Cirkvi, v ktorej čele stojí, aby sa jeho správne rozhodnutia, pokyny a okružné listy vo vlastných chrámoch alebo dómoch verejne čítali a vykladali.

§ 3 Vo všetkých závažnejších veciach, ktoré sa dotýkajú Cirkvi, na ktorej čele stojí patriarcha, neopomenie vypočuť stálu synodu alebo synodu patriarchálnej Cirkvi, prípadne i patriarchálny snem.

Kánon 83

- § 1 Bez ujmy na právach a povinnostiach eparchiálneho biskupa kontrolovať vlastnú eparchiu, patriarcha má právo a povinnosť konať v eparchii pastiersku kontrolu v obdobiach, stanovených partikulárnym právom.
- § 2 Z vážnej príčiny a so súhlasom stálej synody môže patriarcha osobne alebo prostredníctvom iného biskupa kontrolovať akýkoľvek chrám, alebo obec v eparchii a počas návštevy konať všetko, čo prislúcha eparchiálnemu biskupovi pri cirkevnej kontrole.

Kánon 84

- § 1 Patriarcha sa najmä stará o to, aby on i eparchiálny biskupi Cirkvi na ktorej čele stojí, pri poradách a stretnutiach, na ktoré podľa práva dohliada s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi iných Cirkví vlastného obradu, ktorí na tom istom území vykonávajú svoju právomoc, podporovali jednotu činnosti navzájom i s veriacimi ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu a spoločnými silami tak účinnejšie napomáhali obecným dielom pre dobro náboženstva a upevnenie cirkevnej disciplíny a udržania jednoty všetkých kresťanov.
- § 2 Patriarcha podporuje časté schôdzky hierarchov s ostatnými veriacimi, ktoré podľa svojich skúseností pokladá za nevyhnutné zvolať v pastoračných a iných záležitostiach, týkajúcich sa celej Cirkvi, na čele ktorej stojí, alebo niektoré provincie, alebo oblasti.

Kánon 85

- § 1 Zo závažnej príčiny, so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi a po porade s Apoštolským stolcom môže patriarcha zriaďovať provincie a eparchie, tieto upravovať, zlučovať, rozdeľovať, rušiť, meniť ich hierarchický stupeň a prekladať eparchiálne sídlo.
- § 2 So súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi patriarcha môže:
1. ustanoviť eparchiálnemu biskupovi pomocného biskupa s nástupníckym právom, alebo bez tohto práva bez ujmy kánonov 181 § 1, 182, 187 a 212;
 2. z vážnej príčiny preložiť metropolitu alebo eparchiálneho, alebo titulárneho biskupa do inej provincie, v prípade nesúhlasu niektorého z nich synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi vec zruší, alebo odovzdá pápežovi.
- § 3 Zriaďovať, meniť a rušiť eparchie môže patriarcha so súhlasom stálej synody.
- § 4 O týchto rozhodnutiach patriarcha čo najskôr upovedomí Apoštolský stolec.

Kánon 86

- § 1 Patriarchovi prináleží:
1. odovzdať metropolitovi, alebo biskupovi patriarchálny list o cirkevnoprávnom opatrení;
 2. svätiť metropolitov osobne a ak nemôže, prostredníctvom iných biskupov, prípadne svätiť všetkých biskupov, ak to dovoľuje partikulárne právo;
 3. uvádzať do úradu metropolitu po biskupskom svätení.
- § 2 Patriarcha má právo svätiť a uvádzať do úradu metropolitov i ostatných biskupov Cirkvi, na ktorej čele stojí, ktorí sú ustanovení pápežom mimo územia tejto Cirkvi, ak nie je v osobitnom prípade stanovené inak.
- § 3 Biskupské svätenie a uvedenie do úradu sa vykonáva v dobách, stanovených právom. Patriarchálny list o cirkevnoprávnom opatrení sa vyhotoví do desiatich dní po vyhlásení voľby. O biskupskom svätení a uvedení do úradu je potrebné čo najskôr vyrozumieť Apoštolský stolec.

Kánon 87

Patriarcha môže rozhodnúť, aby synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi bola podľa kánonov 181 § 1 a 182-187, pokiaľ je zabezpečené ich primerané zaopatrenie, zvolených niekoľkých, nie však viac ako traja biskupi patriarchálneho dvora a týchto môže vysvätiť ak je splnené všetko, čo sa k biskupskému sväteniu vyžaduje.

Kánon 88

- § 1 Biskupi patriarchálnej Cirkvi preukazujú patriarchovi úctu, ochotu a povinnú poslušnosť, patriarcha týchto biskupov ctí a objíma bratskou láskou.
- § 2 Patriarcha sa stará o to, aby sa urovnali prípadné spory, ktoré medzi biskupmi vznikajú, tým nie je dotknuté ich právo kedykoľvek ich predložiť pápežovi.

Kánon 89

- § 1 Patriarcha má právo a povinnosť bdieť podľa predpisov práva nad všetkými duchovnými, ak by sa zistilo, že niektorý si zasluhuje trest, hierarcha, ktorému je duchovný podriadený – ho napomenie, a ak je také napomenutie bezvýsledné, osobne proti duchovnému zakročí podľa predpisov práva.
- § 2 Úlohou vybavovať veci, týkajúce sa celej patriarchálnej Cirkvi môže patriarcha poveriť ktoréhokoľvek duchovného, po porade s jeho eparchiálnym biskupom a ak ide o člena rehoľnej spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehole spoločný život, s vyšším predstaveným, iba ak by partikulárne právo patriarchálnej Cirkvi vyžadovalo jeho súhlas; tohto duchovného si počas trvania úlohy môže bezprostredne podriaďiť.
- § 3 Patriarcha môže s písomným súhlasom eparchiálneho biskupa, ktorému je duchovný podriadený alebo jeho vyššieho predstaveného, ak ide o člena rehoľnej spoločnosti,

alebo spoločnosti, ktorá na spôsob rehoľníkov vedie spoločný život udeliť za predpokladu jej prijatia hodnosť ktorémukoľvek duchovnému vo vlastnej eparchiálnej cirkvi bez ujmy kánonu 430.

Kánon 90

Patriarcha môže zo závažnej príčiny po porade s eparchiálnym biskupom a so súhlasom stálej synody vyňať miesto, alebo právnickú osobu, ktorá nepatrí rehoľnej spoločnosti, vlastným rozhodnutím o ustanovení z právomoci eparchiálneho biskupa a podriaďiť bezprostredne sebe v tom, čo sa týka správy súčasných dober a osôb tomuto miestu, alebo tejto právnickej osobe podľa práva prislúchajúcich vo všetkom, čo prináleží k ich službe alebo úradu.

Kánon 91

Patriarcha má byť pripomínaný v Božskej liturgii a v Božských chválach po pápežovi všetkými biskupmi a ostatnými duchovnými podľa predpisov liturgických kníh.

Kánon 92

- § 1 Patriarcha verejne prejavuje hierarchické spojenie s pápežom, nástupcom svätého Petra, vernosťou, úctou a poslušnosťou, ktoré je treba preukazovať najvyššiemu pastierovi všeobecnej Cirkvi.
- § 2 Patriarcha má pripomínať pápeža na znak hierarchického spojenia s ním v Božskej liturgii a v Božských chválach podľa predpisov liturgických kníh a starať sa o to, aby tak verne robili všetci biskupi a ostatní duchovní Cirkvi.
- § 3 Patriarcha je často v styku s pápežom a podľa osobitných noriem mu podáva správu o stave Cirkvi, na ktorej čele stojí a do roku od svojho zvolenia a potom viackrát počas svojho úradu vykoná návštevu Ríma, aby uctil ostatky svätých apoštolov Petra a Pavla a predstavil sa nástupcovi svätého Petra na čele všeobecnej Cirkvi.

Kánon 93

Patriarcha sa zdržiava vo svojom sídle a nevzdáľuje sa z neho bez oprávnenej príčiny.

Kánon 94

Patriarcha slávi Božskú liturgiu vo sviatočné dni, stanovené partikulárnym právom za ľud celej cirkvi, na čele ktorej stojí.

Kánon 95

- § 1 Patriarcha je viazaný povinnosťami eparchiálneho biskupa, uvedenými v kánone 196, spolu s povinnosťami ostatných jednotlivých biskupov.
- § 2 Patriarcha dbá na to, aby biskupi patriarchálnej Cirkvi verne plnili svoje pastierske povinnosti v eparchii, ktorú riadi a sídlili v nej, povzbudzuje ich horlivosť a ak v niečom pochybia, poradí sa s nimi, a ak nehrozí nebezpečenstvo z omeškania, napomenie ich spolu so stálou synodou a ak napomenutie bude bezvýsledné, oznámi vec pápežovi.

Kánon 96

Ak ide o modlitby a zbožné činnosti, pokiaľ sú v súlade s vlastným obradom, má patriarcha v celej Cirkvi, na ktorej čele stojí tie isté práva, ako miestni hierarchovia.

Kánon 97

Patriarcha má starostlivo bdieť nad riadnou správou všetkého cirkevného majetku, čím nie je dotknutá prvotná povinnosť jednotlivých eparchiálnych biskupov, uvedená v kánone 1022 § 1.

Kánon 98

So súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi a s predchádzajúcim privolením pápeža patriarcha môže uzavierať dohody s občianskou autoritou, ak neodporujú právu Apoštolského stolca, nemôže ich však vykonať, dokiaľ neobdrží schválenie pápeža.

Kánon 99

- § 1 Patriarcha dbá o to, aby všetci zachovávali osobné stanovy, platné na danom území.
- § 2 Ak viac patriarchov užíva na tom istom mieste moc uznanú v osobitných stanovách alebo udelenú, je žiadúce, aby sa vo významnejších veciach poradili.

Kánon 100

Vec, ktoré sa týkajú viacero eparchií a dotýkajúce sa občianskej autority, môže patriarcha sústrediť u seba, nemôže však o nich rozhodovať bez porady s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa týkajú a bez súhlasu stálej synody; ak však je vec naliehavá a nezostáva

čas k zvolaniu biskupov stálej synody, zastúpia ich vo veci biskupi eparchiálneho dvora a ak ich niet, dvaja eparchiálni biskupi najstarší biskupským svätením.

Kánon 101

Vo vlastnej eparchii, v monastyroch práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám a tiež v miestach, kde nebola zriadená eparchia ani exarchát, má patriarcha práva a povinnosti eparchiálneho biskupa.

HLAVA III.

Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi

Kánon 102

- § 1 Na synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi sa majú povolať všetci biskupi, svätení v tejto Cirkvi a kedykoľvek ustanovení, s výnimkou tých, ktorí sú uvedení v kánone 953 § 1 a tých, ktorí vykonávajú cirkevný trest, uvedený v kánone 1433 a 1434.
- § 2 Partikulárne právo môže obmedziť rozhodujúci hlas biskupov, ustanovených mimo hranice územia patriarchálnej Cirkvi a biskupov titulárnych, avšak predpisy o voľbe patriarchu, biskupov a kandidátov na úrady, uvedené v kánone 149 zostávajú nedotknuté.
- § 3 K určitým veciam, ktoré má patriarcha vybavovať podľa predpisov partikulárneho práva so súhlasom stálej synody, môžu byť pozvaní i iní, najmä hierarchovia, ktorí nie sú biskupmi, ale sú odborníkmi, aby vyjadrili svoju mienku biskupom zhromaždeným na synode, v súlade s kánonom 66 § 2.

Kánon 103

Patriarcha má právo zvolávať synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi a predsedáť jej.

Kánon 104

- § 1 Všetci biskupi, riadne povolaní na synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi sú viazaní prísnou povinnosťou synody sa zúčastniť s výnimkou tých, ktorí sa úradu vzdali.
- § 2 Ak sa niektorý biskup domnieva, že mu bráni oprávnená prekážka, oznámi svoje dôvody písomne synode biskupov patriarchálnej Cirkvi; o oprávnenosti prekážky rozhodnú biskupi, ktorí sú na určenom mieste prítomní pri začatí zasadnutia synody.

Kánon 105

Nik nemôže namiesto seba poslať na synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi ako zmocnenca člena tej istej synody a nik nemá viac hlasov.

Kánon 106

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi sa zvoláva vždy:
1. ak sa majú vybaviť veci, ktoré patria do výlučnej právomoci synody biskupov patriarchálnej Cirkvi alebo k prejednaniu ktorých sa vyžaduje súhlas tejto synody;
 2. ak to vyhlási patriarcha so súhlasom stálej synody za nevyhnutné;
 3. ak to požaduje v určitej veci aspoň tretina členov bez ujmy na právach patriarchov, biskupov a iných osôb, ustanovených všeobecným právom.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi má byť ďalej zvolaná v lehotách, stanovených partikulárnym právom alebo aspoň raz v roku.

Kánon 107

- § 1 Zasadnutia synody biskupov patriarchálnej Cirkvi a jednotlivé hlasovania sú platné, ak je prítomná väčšina biskupov, ktorí sú povinní synody sa zúčastniť, ak partikulárne právo nepožaduje väčšiu prítomnosť, bez ujmy kánonov 69, 149 a 183.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi môže bez ujmy kánonov 72, 149 a 183 § 3,4 stanoviť vyhlásenými pravidlami, koľko hlasov a hlasovaní sa požaduje, aby rozhodnutie synody nadobudlo právnu moc; inak platí kánon 924.

Kánon 108

- § 1 Patriarcha má právo začať synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi a so súhlasom tejto synody ju preložiť, prerušiť alebo rozpustiť.
- § 2 Patriarcha má i právo po predchádzajúcom vypočutí členov synody biskupov patriarchálnej Cirkvi pripraviť poradie, ktorý je potrebné zachovať v otázkach, ktoré sa majú riešiť a predložiť ho synode k schváleniu na začiatku zasadnutia.
- § 3 Jednotliví biskupi synody biskupov patriarchálnej Cirkvi môžu priebežne pripájať k predloženým otázkam aj iné, ak s tým súhlasí aspoň tretina členov prítomných na synode.

Kánon 109

Po začatí synody biskupov patriarchálnej Cirkvi nesmie žiadny z biskupov zasadnutie synody opustiť, iba z vážnej príčiny, schválenej synodou.

Kánon 110

- § 1 Iba synode biskupov patriarchálnej Cirkvi prináleží vydávanie zákonov pre celú patriarchálnu Cirkev, ktoré nadobúdajú činnosť podľa kánonu 150 § 2,3.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi je súdom podľa kánonu 1062.
- § 3 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi volí patriarchu, biskupov a kandidátov úradov, uvedených v kánone 149.
- § 4 Synode biskupov patriarchálnej Cirkvi neprislúcha vykonávať správne úkony, iba ak by patriarcha pre isté úlohy stanovil inak, alebo všeobecným právom sú niektoré úkony tejto synode vyhradené a to pri dodržaní kánonov, ktorými je vyžadovaný súhlas synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 111

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi oznámi spôsob a čas vyhlásenia zákonov a zverejnenie rozhodnutí.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi musí tiež rozhodnúť o zachovaní tajomstva o prerokovaných úkonoch a veciach, pričom platí povinnosť zachovávať tajomstvo v prípadoch, ustanovených všeobecným právom.
- § 3 Listiny, obsahujúce zákony a rozhodnutia sa čo najskôr doručia pápežovi; všetky alebo určité listiny sa oznámia patriarchom východných Cirkví podľa názoru synody.

Kánon 112

- § 1 Patriarchovi prislúcha vyhlásenie zákonov a zverejnené rozhodnutí synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 2 Závazný výklad zákonov synody biskupov patriarchálnej cirkvi prislúcha nasledujúcej synode a patriarchovi po porade so stálou synodou.

Kánon 113

Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi vypracuje svoje stanovy, ktoré obsahujú ustanovenia o sekretariáte synody, o prípravnej komisii, o riadnom postupe a iných prostriedkoch, odporučených k účinnejšiemu dosiahnutiu cieľa.

HLAVA IV. Patriarchálny dvor

Kánon 114

- § 1 Patriarcha má mať vo svojom sídle patriarchálny dvor, odlišný od dvora patriarchovej eparchie, ktorý pozostáva zo stálej synody, biskupov patriarchálneho dvora, riadneho súdu patriarchálnej Cirkvi, patriarchálneho ekonóma, patriarchálneho kancelára, liturgickej komisie a iných komisií, uvedených v stanovách patriarchálneho dvora.
- § 2 Osoby, prislúchajúce k patriarchálnemu dvoru môže patriarcha vybrať z duchovných celej Cirkvi, na ktorej čelo je postavený, po porade s ich eparchiálnym biskupom, alebo z členov rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, v dohode s ich vyšším predstaveným.
- § 3 Úrady u oboch dvorov patriarchu, pokiaľ je to možné, nemala by vykonávať tá istá osoba.

Kánon 115

- § 1 Stála synoda sa skladá z patriarchu a štyroch určených biskupov na dobu piatich rokov.
- § 2 Troch z týchto biskupov volí synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, z ktorých aspoň dvaja by mali byť eparchiálnymi biskupmi a jeden biskup je menovaný patriarchom.
- § 3 V tom istom čase a tým istým spôsobom sú určené štyria, pokiaľ možno biskupi, ktorí v poradí stanovenom synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi striedavo nahrádzajú členov stálej synody, ktorí majú prekážky.

Kánon 116

- § 1 Patriarcha zvoláva stálu synodu a predsedá jej.
- § 2 Ak sa nemôže patriarcha zúčastniť zasadnutia stálej synody, predsedá jej biskup najstarší biskupským svätením z členov synody a počet členov sa doplní na päť podľa kánonu 115 § 3.
- § 3 Ak má stála synoda riešiť vec, týkajúcu sa niektorého biskupa, ktorý je členom tejto synody, alebo synody eparchie, spravovanej patriarchom, alebo v nich zastáva úrad, takýto biskup má byť vypočutý, avšak v synode sa nahradí iným biskupom podľa kánonu 115 § 3.

Kánon 117

Predsedaajúci a všetci členovia stálej synody, ktorí sa synody zúčastnili, podpíšu listiny synody.

Kánon 118

Hlasovanie v stálej synode má byť tajné, ak ide o osoby, v iných prípadoch, ak o to výslovne požiada aspoň jeden z členov.

Kánon 119

Ak zasadá synoda biskupov eparchiálnej cirkvi, právomoc k rozhodnutiu vecí, patriacich do právomoci stálej synody nie je dotknutá, iba že by patriarcha so súhlasom stálej synody usúdil, že je vhodné, aby vec rozhodla synoda biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kánon 120

Stála synoda má byť zvolaná v stanovených dobách alebo aspoň dva razy do roka a vtedy, ak to patriarcha uzná za vhodné, alebo ak majú byť vybavené veci, ku ktorým všeobecné právo vyžaduje súhlas tejto synody, alebo prejednanie v ňom.

Kánon 121

Ak podľa usúdenia synody biskupov patriarchálnej cirkvi nie je možné zo závažnej príčiny zriadiť stálu synodu, synoda o tom vyrozumie apoštolský stolec a zvolí dvoch biskupov, z ktorých jeden musí byť eparchiálnym, ktorí počas trvania príčiny budú s patriarchom zastupovať stálu synodu.

Kánon 122

- § 1 Patriarcha so súhlasom stálej synody menuje pre správu majetku patriarchálnej cirkvi patriarchálneho ekonóma, ktorý je veriacim a odborníkom v ekonomike a vyniká cnosťami. Nesmie byť s patriarchom vo vzťahu pokrvného príbuzenstva alebo švagrovstva až do štvrtého stupňa vrátane.
- § 2 Patriarchálny ekonóm je menovaný na dobu, stanovenú partikulárnym právom, v tomto čase ho patriarcha nemôže odvolať, iba so súhlasom synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo stálej synody biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo stálej synody, ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania.
- § 3 Patriarchálny ekonóm je povinný stálej synode za každý rok vykázat písomne vyúčtovanie správy a rozpočet predpokladaných príjmov a výdavkov na nasledujúci rok, vyúčtovanie musí predložiť, kedykoľvek ho o to požiada stála synoda.
- § 4 Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi môže od patriarchálneho ekonóma vyžiadať riadne vyúčtovanie a rozpočet príjmov a výdavkov a podrobiť ho vlastnému šetreniu.

Kánon 123

- § 1 V patriarchálnej cirkvi patriarcha menuje bezúhonného kňaza alebo diakona, ktorý ako patriarchálny kancelár je postavený na čelo patriarchálnej kancelárie a archívu patriarchálneho dvora a ktorému, ak to vyžaduje množstvo práce, pomáha patriarchom menovaný zástupca.
- § 2 Okrem kancelára a jeho zástupcu, ktorí sú notármi mocou svojho úradu, môže patriarcha menovať pre celú cirkev, na ktorej čele stojí, ďalších notárov, pre ktorých platia kánony 253 a 254 a týchto notárov môže voľne z úradu odvolať.
- § 3 O archíve patriarchálneho dvora platia kánony 256 - 260.

Kánon 124

Liturgickú komisiu, ktorá má byť v každej patriarchálnej Cirkvi ako aj ostatné komisie, predpísané pre Cirkvi vlastného obradu zriaďuje patriarcha z osôb ním menovaných a tieto sa riadia pravidlami ním stanovenými, ak právo nepožaduje inak.

Kánon 125

Výdavky patriarchálneho dvora sa uhrádzajú z majetku, ktorý je na tento účel patriarcha oprávnený použiť; ak nepostačujú, prispievajú k úhrade výdavkov jednotlivé eparchie vo výške, určenej synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi.

HLAVA V. Uprázdnenie patriarchálneho stolca

Kánon 126

- § 1 Patriarchálny stolec sa uprázdni smrťou patriarchu alebo tým, že sa patriarcha úradu vzdá.
- § 2 K prijatiu vzdania sa úradu patriarchu je príslušná synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi po porade s pápežom, iba ak by s patriarchu na pápeža obrátil priamo.

Kánon 127

Počas uprázdnenia stolca je správcom patriarchálnej Cirkvi biskup, ktorý je medzi biskupmi patriarchálneho dvora a ak takého niet, potom ten z biskupov, ktorý je členom stálej synody a súčasne najstarší biskupským svätením, ak neustanovuje partikulárne právo inak.

Kánon 128

Úlohou správcu patriarchálnej Cirkvi je:

1. ihneď podať správu pápežovi o uprázdnení patriarchálneho stolca a súčasne i všetkým biskupom patriarchálnej Cirkvi;
2. presne plniť osobitné normy pre rôzne prípady, v ktorých ide o uprázdnenie patriarchálneho stolca a ktoré stanovuje všeobecné, alebo partikulárne právo alebo prípadné pokyny pápeža a dbať aby ich plnili aj ostatní;
3. zvolať synodu biskupov patriarchálnej Cirkvi k voľbe patriarchu a zabezpečiť všetko potrebné pre túto synodu.

Kánon 129

Správca patriarchálnej cirkvi má v patriarchovej eparchii a v monastyroch práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť postavený chrám a v miestach, kde nebola ustanovená eparchia, ani exarchát, tie isté práva a povinnosti ako správca eparchie s uprázdneným stolcom.

Kánon 130

- § 1 Na správcu patriarchálnej Cirkvi prechádza riadna právomoc patriarchu s výnimkou tých vecí, o ktorých možno jednať iba so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 2 Správca patriarchálnej Cirkvi nemôže zbaviť úradu generálneho vikára, alebo vikára patriarchovej eparchie a ani počas uprázdnenia patriarchálneho stolca čokoľvek nového zavádzať.
- § 3 Hoci nemá výsady patriarchu, má správca patriarchálnej Cirkvi prednosť pred všetkými biskupmi tej istej cirkvi, okrem synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, kde sa má patriarcha voliť.

Kánon 131

Správca patriarchálnej Cirkvi čo najskôr odovzdá novému patriarchovi výkaz zo svojej dočasnej správy.

Kánon 132

- § 1 Ak sú u patriarchálneho stolca akékoľvek prekážky, že patriarcha nemôže byť ani v písomnom styku s eparchiálnymi biskupmi Cirkvi na čele ktorej stojí, prechádza riadenie patriarchálnej Cirkvi podľa kánonu 130 na eparchiálneho biskupa na území tejto cirkvi, ktorý je biskupským svätením najstarším, ak tento nemá prekážky, iba ak by patriarcha označil iného biskupa alebo v krajnej núdzi i kňaza.
- § 2 Ak je patriarcha v takom obmedzení, že nemôže ani písomne byť v styku s veriacimi vlastnej eparchie, je riadenie eparchie v rukách generálneho vikára; ak však i on má prekážky, potom v rukách toho, koho označil patriarcha alebo toho, ktorý dočasne patriarchálnu Cirkev riadi.
- § 3 Ten, na ktorého prešlo dočasné riadenie, upovedomí čo najskôr pápeža o prekážkach patriarchálneho stolca a o prevzatí riadenia.

HLAVA VI. Metropolitovia patriarchálnej cirkvi

Kánon 133

- § 1 Metropolita, ktorý stojí na čele provincie v hraniciach patriarchálnej Cirkvi, má práva v eparchiách tejto provincie okrem toho, čo ustanovuje všeobecné právo:
1. svätiť a uvádzať do úradu biskupov provincie v dobách právom stanovených bez ujmy kánonu 86 § 1, bod 2;
 2. zvolať metropolitnú synodu v čase stanovenom synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi; stanoviť vhodné otázky, ktoré má prejednať, predsedáť synode, preložiť ju, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť ju;
 3. zriaďovať metropolitnú synodu;
 4. bdieť, aby sa presne zachovávala viera a cirkevná disciplína;
 5. vykonať cirkevnú kontrolu, ak ju zanedbal eparchiálny biskup;
 6. toho, ktorý je do úradu navrhnutý, alebo zvolený – menovať, alebo potvrdiť ak to eparchiálny biskup samotný bez spravodlivej prekážky neurobil, ďalej menovať eparchiálneho ekonóma ak ho i po upomenutí nemenoval eparchiálny biskup.
- § 2 Vo všetkých právnych veciach provincie vystupuje metropolita ako jej predstaviteľ.

Kánon 134

- § 1 Hodnosť metropolitu je vždy spojená s určitým eparchiálnym sídlom.
- § 2 Metropolita má vo vlastnej eparchii práva a povinnosti eparchiálneho biskupa.

Kánon 135

Metropolita je pripomínaný v Božskej liturgii a božských chválach, podľa predpisov liturgických kníh všetkými biskupmi a ostatnými duchovnými.

Kánon 136

Metropolita, ktorý je na čele provincie, má vždy prednosť pred metropolitom titulárnym.

Kánon 137

Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi vymedzí podrobnejšie práva a povinnosti metropolitov a metropolitných synôd podľa cirkevných obyčají vlastnej patriarchálnej cirkvi, dobových a miestnych okolností.

Kánon 138

Práva a povinnosti metropolitu mimo hraníc územia patriarchálnej cirkvi sú stanovené kánonom 133 § 1, bod 2,6, § 2 a v kánonoch 135, 136 a 1084 § 3. Čo sa týka ostatných práv a povinností, dodržiava metropolita osobitné normy, navrhnuté synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi a schválené Apoštolským stolcom, alebo Apoštolským stolcom vydané.

Kánon 139

Eparchiálny biskup, ktorý vykonáva svoju moc mimo územia vlastnej eparchiálnej Cirkvi a neprislúcha k žiadnej provincii, označí po porade s patriarchom toho metropolitu, ktorému prislúchajú práva a povinnosti podľa kánonu 133 § 1 bod 1-3.

HLAVA VII. Patriarchálny snem

Kánon 140

Patriarchálny snem je poradným zborom patriarchálnej Cirkvi, na čele ktorej stojí patriarcha, ktorý patriarchovi a synode biskupov patriarchálnej Cirkvi pomáha vykonávať veci väčšieho významu, ktoré je potrebné vhodne usporiadať, najmä v pôsobení a účinnosti apoštolátu a cirkevnej disciplíny podľa okolností doby a pre všeobecné dobro vlastnej Cirkvi, s prihliadnutím k všeobecnému dobru celého územia, na ktorom pôsobí viac Cirkví vlastného obradu.

Kánon 141

Patriarchálny snem má sa konať aspoň raz za päť rokov ale i kedykoľvek to patriarcha so súhlasom stálej synody alebo synody biskupov patriarchálnej Cirkvi pokladá za osožné.

Kánon 142

- § 1 Patriarcha zvoláva patriarchálny snem, predsedá tomuto snemu, môže ho preložiť, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť, menuje zástupcu, ktorý bude snemu predsedáť v jeho neprítomnosti.
- § 2 Počas uprázdnenia patriarchálneho stolca sa snem samotným právom prerušuje do rozhodnutia od nového patriarchu.

Kánon 143

- § 1 Na patriarchálny snem sa povolajú:
 - 1. eparchiálni biskupi a ostatní miestni hierarchovia;
 - 2. titulárni biskupi;
 - 3. predstavení rehoľných konfederácií, generálni predstavení spoločností zasväteného života a predstavení monastýrov s vlastnými pravidlami;
 - 4. rektori katolíckych cirkevných univerzít a dekani teologických fakúlt a fakúlt cirkevného práva, ktoré majú svoje sídlo v hraniciach územia Cirkvi, ktorá snem usporadúva;
 - 5. riaditelia veľkých seminárov;
 - 6. z každej eparchie aspoň jeden kňaz k nej pripísaný, najmä farár, jeden z členov rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na Spôsob rehoľníkov a dvaja ďalší veriaci, ak neurčujú stanovy väčší počet; títo sú určení príslušným eparchiálnym biskupom, a to vždy so súhlasom príslušného svojho predstaveného ak ide o členov rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov.

- § 2 Všetci, ktorí sú na patriarchálny snem povolaní, sú povinní sa ho zúčastniť, pokiaľ im v tom nebráni oprávnená prekážka, o ktorej sú povinní patriarchu upovedomiť, eparchiálni biskupi môžu namiesto seba poslať zmocnenca.
- § 3 Osoby inej Cirkvi vlastného obradu môžu byť na patriarchálny snem pozvaní a účastniť sa ho podľa predpisov stanov.
- § 4 Na patriarchálny snem môže byť pozvaných i niekoľko pozorovateľov z nekatolíckych cirkví, alebo náboženských spoločností.

Kánon 144

- § 1 Bez ujmy práva ktoréhokoľvek veriaceho pokladať hierarchom otázky prislúcha iba patriarchovi alebo synode biskupov patriarchálnej Cirkvi určovať námety, ktoré sa majú prejednať na patriarchálnom sneme.
- § 2 Patriarcha vopred zabezpečí vhodné komisie a porady, aby sa všetky otázky správne usporiadali a načas členom snemu zaslali.

Kánon 145

Patriarchálny snem sa riadi vlastnými stanovami, ktoré schválila synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, v ktorých sú obsiahnuté pravidlá, nevyhnutné preto, aby sa dosiahol cieľ snemu.

HLAVA VIII.

Územie patriarchálnej cirkvi, moc patriarchu a synôd mimo toho územia

Kánon 146

- § 1 Územie Cirkvi, na čele ktorej stojí patriarcha, zahŕňa tie oblasti, v ktorých sa zachováva obrad vlastný tejto Cirkvi a v ktorom patriarcha má právo zriaďovať provincie, eparchie alebo exarcháty.
- § 2 Ak vzniknú pochybnosti o hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, alebo ak ide o zmenu hraníc, synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi vec prešetrí vypočutím dotknutej najvyššej autority každej Cirkvi vlastného obradu a po jednaní na tejto synode vhodne zostavenú žiadosť o riešenie pochybností alebo o zmenách hraníc predloží pápežovi, ktorý jediný môže pochybnosť odstrániť alebo vydať rozhodnutie o zmene hraníc.

Kánon 147

V hraniciach patriarchálnej Cirkvi sa moc patriarchu a synôd uplatňuje voči všetkým veriacim, pripísaným tejto Cirkvi i voči ostatným, ktorí nemajú ustanoveného miestneho hierarchu Cirkvi vlastného obradu na tom istom území, a hoci zostávajú pripísaní svojej Cirkvi vlastného obradu, sú zverení starostlivosti miestnym hierarchom tejto partikulárnej Cirkvi, bez ujmy kánonu 916 § 5.

Kánon 148

- § 1 Patriarcha má právo a povinnosť nadobúdať vhodné poznatky o veriacich, ktorí majú pobyt mimo hraníc územia Cirkvi, na ktorej čele stojí, so súhlasom Apoštolského stolca ako aj prostredníctvom kontrolóra.
- § 2 Skôr, ako kontrolór začne vykonávať svoju funkciu, navštívi eparchiálneho biskupa týchto veriacich a preukáže sa mu menovacou listinou.
- § 3 Kontrolór, po vykonanej návšteve zašle správu patriarchovi, ktorý vec prejedná v synode biskupov patriarchálnej Cirkvi a môže navrhnúť Apoštolskému stolcu vhodné prostriedky, ktorými by na celom svete bolo postarané o obnovu a rast duchovného dobra veriacich Cirkvi, na ktorej čele stojí, vrátane zriaďovania vlastných farností, exarchátov alebo eparchií.

Kánon 149

Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi volí podľa kánonu o voľbe biskupov troch kandidátov na úrad eparchiálneho biskupa, pomocného biskupa s nástupníckym právom a pomocného biskupa pre úlohy mimo hraníc územia patriarchálnej Cirkvi a prostredníctvom patriarchu predloží návrh na menovanie pápežovi, pri zachovaní tajomstva všetkými, ktorí sa akokoľvek oboznámili s výsledkom voľby, a to i voči kandidátom.

Kánon 150

- § 1 Biskupi, ustanovení mimo hraníc územia patriarchálnej Cirkvi majú všetky synodálne práva a povinnosti ostatných biskupov tejto Cirkvi bez ujmy kánonu 102 § 2.
- § 2 Liturgické predpisy, vydané synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi a vyhlásené patriarchom platia v celom svete, disciplinárne zákony a ostatné rozhodnutia synody sú právne záväzné v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi.
- § 3 Eparchiálni biskupi, ustanovení mimo hraníc územia patriarchálnej Cirkvi majú udeľovať právnu záväznosť disciplinárnym zákonom a ostatným synodálnym rozhodnutiam, ktoré nepresahujú ich právomoc; ak by však tieto zákony alebo rozhodnutia boli schválené Apoštolským stolcom, sú právne záväzné v celom svete.

ČASŤ V.

Väčšie arcibiskupské cirkvi

Kánon 151

Arcibiskupom väčším rozumie sa metropolita s určitým stolcom, alebo ten, ktorému ho najvyššia autorita cirkvi priznáva, a ktorý stojí na čele akejkoľvek východnej Cirkvi vlastného obradu, nevyznamenanej titulom patriarchálna.

Kánon 152

O väčších arcibiskupských Cirkvách a arcibiskupoch väčších platí to, čo všeobecné právo ustanovuje o patriarchálnych Cirkvách alebo o patriarchoch, iba ak by tomu všeobecné právo výslovne odporovalo, alebo z povahy veci by vyplýval opak.

Kánon 153

- § 1 Arcibiskup väčší volí sa podľa kánonov 63-74.
- § 2 Synoda biskupov väčšej arcibiskupskej Cirkvi po prijatí voľby upovedomí o právoplatne vykonanej voľbe synodálnym listom pápeža. Zvolený si vlastnoručne podpísaným listom vyžiada od pápeža potvrdenie svojej voľby.
- § 3 Keď zvolený potvrdenie obdrží, musí pred synodou biskupov väčšej arcibiskupskej Cirkvi zložiť vyznanie viery a sľub verne plniť svoj úrad. Potom sa pristúpi k jeho vyhláseniu a uvedeniu do úradu; ak zvolený nie je biskupom, nie je možné vykonať platné uvedenie do úradu skôr, ako zvolený prijme biskupské svätenie.
- § 4 Ak bolo potvrdenie zamietnuté, vykoná sa nová voľba v čase stanovenom pápežom.

Kánon 154

Čestnú prednosť majú arcibiskupi väčší hneď po patriarchoch, podľa poradia povýšenia cirkvi, na ktorej čele stojí – na väčšiu arcibiskupskú cirkev.

ČASŤ VI.

Metropolitné cirkvi a ostatné cirkvi vlastného obradu

HLAVA I.

Metropolitné cirkvi vlastného obradu

Kánon 155

- § 1 Na čele metropolitnej Cirkvi vlastného obradu stojí metropolita so stanoveným sídlom, menovaný pápežom a podporovaný podľa právnych predpisov radou hierarchov.
- § 2 Iba najvyššia autorita Cirkvi môže metropolitné Cirkvi vlastného obradu zriaďovať, meniť, rušiť a stanovovať hranice ich územia.

Kánon 156

- § 1 Metropolita je povinný vyžiadať si do troch mesiacov po biskupskom svätení a ak bol biskupom do troch mesiacov odo dňa uvedenia do úradu od pápeža pállium, ktoré je odznakom jeho moci metropolitu a plného spojenia metropolitnej cirkvi vlastného obradu s pápežom.
- § 2 Do času obdržania pállia metropolita nemôže zvolávať radu hierarchov a svätiť biskupov.

Kánon 157

- § 1 Moc, ktorá podľa práva prislúcha metropolitom nad biskupmi a ostatnými veriacimi metropolitnej Cirkvi, na čele ktorej stojí, je riadna a vlastná, nemôže však ustanoviť vikára pre celú metropolitnú Cirkev vlastného obradu ani svoju moc pre všetky prípady preniesť na iného.
- § 2 Moc metropolitu a rady hierarchov možno platne vykonávať iba v hraniciach územia metropolitnej Cirkvi vlastného obradu.
- § 3 Vo všetkých právnych veciach metropolitnej Cirkvi vlastného obradu vystupuje metropolita, ako jej predstaviteľ.

Kánon 158

- § 1 Sídlo metropolitnej Cirkvi vlastného obradu je v hlavnom meste, od ktorého metropolita postavený na čelo tejto Cirkvi dostáva pomenovanie.
- § 2 Metropolita má vo svojej vlastnej eparchii práva a povinnosti eparchiálneho biskupa.

Kánon 159

V metropolitnej Cirkvi vlastného obradu metropolita, ktorý stojí na jej čele, okrem toho, čo je stanovené všeobecným právom a partikulárnym právom, ktoré schválil pápež, má právo a povinnosť:

1. svätiť a uvádzať do úradu v právom stanovenej dobe biskupov vlastnej cirkvi;
2. zvoliť radu hierarchov podľa právnych predpisov, zostaviť pre ňu vhodné otázky k prejednaniu, predsedať jej, preložiť, predĺžiť, prerušiť a rozpustiť ju;
3. zriadiť metropolitný súd;
4. bdieť, aby sa presne zachovávala viera a cirkevná disciplína;
5. konať cirkevnú kontrolu v eparchiách, pokiaľ ju eparchiálny biskup nevykonával;
6. menovať správcu eparchie v prípade, uvedenom v kánone 221, bod 4.
7. toho, kto bol do úradu právoplatne navrhnutý a zvolený, menovať a potvrdiť, ak to v právom stanovenej lehote eparchiálny biskup bez oprávnenej prekážky neurobil, menovať eparchiálneho ekonóma, ak ho eparchiálny biskup i po napomenutí nemenoval;
8. oznámiť eparchiálnym biskupom a tým, ktorých sa to týka – rozhodnutie pápeža, s výnimkou, že by tak urobil Apoštolský stolec priamo a dbať, aby sa predpisy v rozhodnutiach uvedené starostlivo vykonávali.

Kánon 160

V mimoriadnych, alebo obzvlášť obtiažnych veciach eparchiálni biskupi neopomenú vypočuť metropolitu a metropolita eparchiálnych biskupov.

Kánon 161

Metropolita je pripomínaný v Božskej liturgii a božských chválach biskupmi a ostatnými duchovnými po pápežovi, podľa predpisov liturgických kníh.

Kánon 162

Metropolita pripomína pápeža na znamenie plného spojenia s ním v Božskej liturgii a božských chválach podľa predpisov liturgických kníh a dbá, aby tak verne konali všetci biskupi a ostatní duchovní Cirkvi, na ktorej čele stojí.

Kánon 163

Metropolita má byť v častom styku s pápežom; návštevu, ktorú má podľa kánonu 208 § 2 každých päť rokov vykonať, mal by vykonať podľa možností so všetkými biskupmi metropolitnej Cirkvi, na čele ktorej stojí.

Kánon 164

- § 1 Do rady hierarchov majú byť povolaní všetci a iba biskupi, svätení pre metropolitnú Cirkev vlastného obradu kdekoľvek ustanovení s výnimkami, uvedenými v kánone 953 § 1 a tých, ktorí vykonávajú cirkevné tresty, uvedené v kánonoch 1433 a 1434; biskupi inej Cirkvi vlastného obradu môžu byť pozvaní iba ako hostia, ak s tým bude súhlasiť väčšina členov rady hierarchov.
- § 2 Rozhodovací hlas v rade hierarchov majú eparchiálni a pomocní biskupi metropolitnej Cirkvi vlastného obradu; ostatní biskupi tejto cirkvi môžu mať tento hlas, ak tak výslovne stanoví partikulárne právo.

Kánon 165

- § 1 Všetci biskupi, právoplatne povolaní do rady hierarchov, sú viazaní prísnou povinnosťou zúčastniť sa rady s výnimkou tých, ktorí sa svojho úradu vzdali.
- § 2 Ak má niektorý biskup za to, že mu bráni oprávnená prekážka, oznámi svoje dôvody písomne rade hierarchov. O oprávnenosti rozhodnú biskupi, ktorí majú rozhodovací hlas a sú na stanovenom mieste pri zahájení zasadnutia rady.
- § 3 Žiadny člen rady hierarchov nemôže za seba poslať zmocnenca a nik nemá viac hlasov.
- § 4 Po zahájení snemu ten, kto sa ho povinne zúčastňuje, nesmie sa vzdialiť bez spravodlivej príčiny, uznanej predsedajúcim rady.

Kánon 166

- § 1 Ak partikulárne právo nevyžaduje väčšiu prítomnosť, každé cirkevné zasadnutie a každé jednotlivé hlasovanie rady hierarchov je platné, ak je prítomná jednoduchá väčšina biskupov, ktorí sú povinní sa rady hierarchov zúčastniť.
- § 2 Rada hierarchov rozhoduje vo veci jednoduchou väčšinou hlasov tých prítomných, ktorí majú rozhodovací hlas.

Kánon 167

- § 1 Rada hierarchov môže vydávať zákony a predpisy i v tých prípadoch, v ktorých to všeobecné právo priznáva partikulárnemu právu Cirkvi vlastného obradu, ak sú dodržané kánony, ktoré výslovne upravujú právomoc rady.
- § 2 Metropolita upovedomí čo najskôr o zákonoch a predpisoch, ktoré vydala rada hierarchov – Apoštolský stolec; zákony, ani predpisy nemôžu byť platne vyhlásené skôr, ako metropolita obdrží od Apoštolského stolca správu, že rozhodnutie rady bolo prijaté; metropolita upovedomí Apoštolský stolec tiež o ostatnom, čo rada hierarchov prerokovala.
- § 3 Metropolita zabezpečí vyhlásenie zákonov o zverejnenie rozhodnutia rady hierarchov.

§ 4 Metropolita podľa svojho uváženia, ak sú dodržané kánony, ktoré výslovne pojednávajú o správnych rozhodnutiach metropolitu, predloží i tie správne rozhodnutia, ktoré sú všeobecným právom zverené najvyššej správnej autorite Cirkvi vlastného obradu, avšak so súhlasom rady hierarchov.

Kánon 168

Rada hierarchov vyhotoví pre menovanie metropolitu a biskupov zoznamy troch spôsobilých kandidátov a tieto zoznamy pri zachovaní tajomstva i voči kandidátom zašle Apoštolskému stolcu; ak usúdi, že je to prospešné, členovia rady hierarchov uvedú v oznamoch i potreby Cirkvi a u biskupských kandidátov môžu vyžadovať mienku niektorých kňazov a veriacich vynikajúcich múdrosť.

Kánon 169

Rada hierarchov dbá, aby bolo postarané o pastoračné potreby veriacich a môže stanoviť, čo povedie k rastu viery, čo bude prospešné všeobecnej pastierskej činnosti k zlepšeniu mravov a to, čo uzná za vhodné pre vlastný obrad a k všeobecnému dodržiavaniu cirkevnej disciplíny.

Kánon 170

Rada hierarchov zasadá aspoň raz ročne a kedykoľvek to vyžadujú veci, ktoré sú všeobecným právom tejto rade vyhradené, alebo ku ktorých pojednaniu sa súhlas tejto rady vyžaduje.

Kánon 171

Rada hierarchov vypracuje stanovy, ktoré obsahujú ustanovenia o sekretariáte rady, o prípravných komisiách, o rokovanom poriadku a o iných prostriedkoch, doporučených k účinnejšiemu dosiahnutiu cieľa a doručí ich Apoštolskému stolcu.

Kánon 172

Podľa predpisov kánonov 140 – 145 sa v metropolitnej Cirkvi vlastného obradu koná aspoň raz za päť rokov snem. Tam, kde kánony hovoria o patriarchovi, rozumie sa ním metropolita.

Kánon 173

- § 1 Ak dôjde v metropolitnej Cirkvi k uprázdneniu metropolitného stolca:
1. správcom metropolitnej Cirkvi vlastného obradu je eparchiálny biskup tejto Cirkvi najstarší biskupským svätením, ktorý čo najskôr upovedomí pápeža o uprázdnení metropolitného stolca;
 2. na správcu metropolitnej Cirkvi vlastného obradu prechádza riadna moc metropolitu s výnimkou toho, k čomu je nevyhnutný súhlas rady hierarchov;
 3. v čase uprázdnenia metropolitného stolca nie je možné nič nového zavádzať.
- § 2 V čase uprázdnenia metropolitného stolca sa postupuje ako pri prekážkach patriarchálneho stolca, podľa kánonu 132 § 1; kde sa hovorí o patriarchovi, rozumie sa ním metropolita.
- § 3 Ak dôjde k uprázdneniu alebo k prekážkam stolca eparchie metropolitu, postupuje sa podľa kánonu 221 – 233.

HLAVA II. Ostatné Cirkvi vlastného obradu

Kánon 174

Cirkev vlastného obradu, ak nie je patriarchálna, ani väčšia arcibiskupská ani metropolitná, je zverená hierarchovi, ktorý je postavený na jej čelo podľa predpisov všeobecného práva a partikulárneho práva, schváleného pápežom.

Kánon 175

Tieto cirkvi sú bezprostredne podriadené Apoštolskému stolcu, avšak práva a povinnosti uvedené v kánone 159 bodoch 3-8 vykonáva hierarcha poverený Apoštolským stolcom.

Kánon 176

Ak všeobecné právo odkazuje v niečom na partikulárne právo, alebo na najvyššiu správnu autoritu Cirkvi vlastného obradu, má oprávnenia tejto autority so súhlasom Apoštolského stolca v tejto cirkvi hierarcha, ktorý stojí na jej čele, ak právo výslovne nestanovuje inak.

ČASŤ VII. Eparchie a biskupi

HLAVA I. Biskupi

Kánon 177

- § 1 Eparchia je časť Božieho ľudu, zverená starostlivosti biskupa v spolupráci s kňazmi, ktorá so svojim pastierom a ním zhromažďovaná v Duchu Svätom vytvára cez evanjelium a Eucharistiu miestna cirkev, v ktorej je skutočne prítomná a činná jedna svätá, všeobecná a apoštolská Cirkev Kristova.
- § 2 Pri zriaďovaní a rušení eparchií v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi sa postupuje podľa kánonu 85 § 1; v ostatných prípadoch zriaďovanie, zmena a rušenie prislúcha Apoštolskému stolcu.

Kánon 178

Moc eparchiálneho biskupa, ktorému menovite je zverená eparchia do starostlivosti, aby ju ako zástupca a vyslanec Kristov osobne riadil, je vlastná, riadna a bezprostredná, i keď výkon tejto moci je riadený najvyššou autoritou Cirkvi a môže byť do istej miery obmedzený ku prospechu Cirkvi a veriacich.

Kánon 179

Biskupi, ktorým nebolo menovite zverené riadenie eparchie a zastávajú, alebo zastávali v Cirkvi akýkoľvek iný úrad, sa volajú biskupi titulárni.

Článok I. Voľby biskupov

Kánon 180

U vhodného kandidáta na biskupa sa vyžaduje:

1. pevná viera, dobré mravy, zbožnosť, horlivosť pre duše a vynikajúca múdrosť;
2. aby sa tešil dobrej povesti;
3. aby nebol viazaný manželským putom;
4. aspoň 35 rokov veku;
5. aby aspoň päť rokov pôsobil ako kňaz;

6. aby bol v niektorej posvätnnej vede doktorom, licenciátom, alebo aspoň odborníkom.

Kánon 181

- § 1 V hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi sú biskupi na uvoľnený eparchiálny stolec alebo k plneniu inej funkcie ustanovení platnou cirkevnou voľbou podľa kánonov 947 – 957, ak nestanovuje všeobecné právo inak.
- § 2 Ostatní biskupi sú menovaní pápežom bez ujmy kánonu 149 a 168.

Kánon 182

- § 1 Vhodných kandidátov na biskupov môžu navrhovať iba členovia synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, ktorí tiež podľa partikulárneho práva zhromažďujú potrebné poznatky a doklady ku schváleniu vhodnosti kandidátov, a ak to pokladajú za vhodné, vypočujú tajne a jednotlivo niektorých kňazov, alebo iných veriacich, ktorí vynikajú múdrosťou a kresťanským životom.
- § 2 Biskupi vo vhodný čas pred zvolaním synody biskupov patriarchálnej Cirkvi o poznatkoch upovedomia patriarchu; patriarcha s prípadným pripojením vlastných poznatkov zašle vec všetkým členom synody.
- § 3 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi mená kandidátov preskúma a tajným hlasovaním vyhotoví zoznam kandidátov, ktorý prostredníctvom patriarchu zašle Apoštolskému stolcu k súhlasu pápeža, ak partikulárne právo schválené pápežom neustanovuje inak.
- § 4 Súhlas, daný pápežom pre jednotlivých kandidátov platí, dokiaľ nie je výslovne odvolaný, v takom prípade sa meno kandidáta musí zo zoznamu vyčiar knuť.

Kánon 183

- § 1 Ak sú po právoplatnom zvolaní prítomní na stanovenom mieste dve tretiny biskupov, ktorí sú povinní sa synodou biskupov patriarchálnej cirkvi zúčastniť s výnimkou tých, ktorým bráni oprávnená prekážka, vyhlási sa synoda za právoplatnú a môže pristúpiť k voľbe.
- § 2 Biskupi zvolia slobodne pred Pánom toho, koho pokladajú za hodnejšieho a hodnejšieho pred ostatnými.
- § 3 Ku zvoleniu sa vyžaduje jednoduchá väčšina hlasov prítomných; po troch bezvýsledných hlasovaniach hlasuje sa vo štvrtej nasledujúcej voľbe iba o dvoch kandidátoch, ktorí v treťom hlasovaní obdržali väčšinu hlasov.
- § 4 Ak sa v treťom, alebo vo štvrtom hlasovaní pre rovnosť hlasov nerozhodne o tom, kto je kandidátom pre ďalšie hlasovanie, alebo kto je zvolený, rovnosť sa zruší v prospech toho, kto je starší kňazským svätením a ak to nie je možné – v prospech toho, kto je starší vekom.

Kánon 184

- § 1 Ak je z kandidátov uvedených v zozname zvolený ten, ktorému už udelil súhlas pápež, patriarcha tajne oznámi výsledok voľby zvolenému.
- § 2 Ak zvolený voľbu prijal, patriarcha ihneď o prijatí voľby a dňu vyhlásenia upovedomí Apoštolský stolec.

Kánon 185

- § 1 Ak zvolený nie je uvedený v zozname kandidátov, patriarcha ihneď upovedomí o vykonanej voľbe Apoštolský stolec, aby bol dosiahnutý súhlas pápeža, pri tom sú viazaní tajomstvom tí, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom dozvedeli o výsledku voľby, a to i voči zvolenému, pokiaľ patriarcha neobdrží správu o súhlase.
- § 2 Bezodkladne po tom, čo obdrží patriarcha súhlas pápeža oznámi to tajne zvolenému a postupuje podľa kánonu 184 § 2.

Kánon 186

- § 1 Ak sa nemôže synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi zísť, vyžiada si patriarcha po porade s Apoštolským stolcom hlasy biskupov dopisom, v tom prípade patriarcha podľa predpisov partikulárneho práva poverí dvoch biskupov funkciou sčítateľov; ak nie sú také predpisy, určí patriarcha týchto biskupov so súhlasom stálej synody.
- § 2 Sčítatelia pri zachovaní tajomstva dopisy biskupov otvoria, hlasy spočítajú a písomnú správu o vykonanom hlasovaní spolu s patriarchom podpíšu.
- § 3 Ak niektorý z kandidátov obdržal v tomto jedinom hlasovaní jednoduchú väčšinu hlasov, pokladá sa za zvoleného a patriarcha postupuje podľa predpisu kánonu 184 alebo 185, inak vec odovzdá Apoštolskému stolcu.

Kánon 187

- § 1 Voči každému, kto má byť povýšený na biskupa, je nevyhnutné vykonať cirkevno-právne opatrenie, ktorým sa ustanoví ako eparchiálny biskup pre určitú eparchiu alebo pre iný, Cirkvou zverený úrad.
- § 2 Kandidát pred biskupským svätením zloží vyznanie viery a sľub poslušnosti pápežovi a v patriarchálnych Cirkvách tiež sľub poslušnosti patriarchovi v tom, v čom mu je podľa práva podriadený.

Kánon 188

- § 1 Ak tomu, ktorý bol povýšený na biskupa nebráni právna prekážka, príjme biskupské svätenie do troch mesiacov odo dňa povýšenia, ak ide o zvoleného, alebo od obdržania apoštolskej listiny, ak ide o menovaného.
- § 2 Eparchiálny biskup sa do štyroch mesiacov od voľby alebo menovania ujme cirkevno-právneho držania eparchie.

Kánon 189

- § 1 Eparchiálny biskup sa ujíma cirkevno-právneho držania eparchie samostatným, podľa práva vykonaným uvedením do úradu, pri ktorom sú verejne prečítané apoštolské alebo patriarchálne listiny o právoplatnom opatrení.
- § 2 Eparchiálny biskup zhotoví doklad o vykonaní uvedenia do úradu, ktorý s podpismi kancelára a aspoň dvoch svedkov sa uchováva v archíve eparchiálneho dvora.
- § 3 Pred uvedením do úradu biskup nezasahuje do riadenia eparchie ani sám, ani prostredníctvom iných a to pod žiadnou zámienkou, ak však má v eparchii určitý úrad, môže ho držať a vykonávať.

Článok II.

Práva a povinnosti eparchiálnych biskupov

Kánon 190

Eparchiálny biskup vystupuje vo všetkých právnych veciach ako jej predstaviteľ.

Kánon 191

- § 1 Eparchiálny biskup je povinný zverenú eparchiu spravovať mocou zákonodarnou, výkonnou a súdnou.
- § 2 Zákonodarnú moc vykonáva eparchiálny biskup sám, výkonnú moc vykonáva sám alebo prostredníctvom generálneho vikára alebo biskupských vikárov, súdnu moc vykonáva sám, alebo prostredníctvom súdneho vikára a sudcov.

Kánon 192

- § 1 Vo výkone svojho pastierskeho úradu je eparchiálny biskup starostlivý voči všetkým veriacim, ktorí sú jeho starostlivosti zverení, nech sú akéhokoľvek veku, stavu, národnosti alebo príslušnosti k Cirkvi vlastného obradu, nech bývajú na území

eparchie alebo sa tam prechodne zdržiavajú; apoštolského ducha prejavuje i voči tým, ktorí s ohľadom k svojej životnej situácii nemôžu dostatočne využívať jeho riadnu pastiersku starostlivosť a tým, ktorí od náboženskej praxe upustili.

- § 2 Obzvlášť eparchiálny biskup sa stará o to, aby všetci veriaci, zverení do jeho starostlivosti pestovali jednotu medzi kresťanmi podľa zásad schválených Cirkvou.
- § 3 Eparchiálny biskup pokladá za seba v Pánu zverených i nepokrstených a dbá, aby im zasvietila Kristova láska v svedectve veriacich, žijúcich v cirkevnom spoločenstve.
- § 4 Eparchiálny biskup venuje obzvlášť starostlivosť kňazom, načúva im ako pomocníkom a radcom, chráni ich práva a dbá, aby plnili povinnosti, súvisiace s ich stavom a aby im boli k dispozícii prostriedky a zariadenia, ktoré prispievajú k rozvoju duchovného a intelektuálneho života.
- § 5 Eparchiálny biskup sa stará, aby duchovní a ak sú ženatí i ich rodiny – mali primerané zaopatrenie, poistenie, sociálne zabezpečenie a zdravotnú starostlivosť podľa právnych predpisov.

Kánon 193

- § 1 Eparchiálny biskup, ktorého starostlivosti sú zverení veriaci inej cirkvi vlastného obradu, je povinný postarať sa o všetko potrebné k tomu, aby títo veriaci zachovali obrad vlastnej Cirkvi, mali ho v úcte a zo všetkých síl zachovávali a udržiavali dobre vzťahy s najvyššou autoritou tejto Cirkvi.
- § 2 O duchovné potreby veriacich sa stará eparchiálny biskup, ak je to možné prostredníctvom kňazov alebo farárov tejto Cirkvi vlastného obradu, alebo prostredníctvom vikára, ustanoveného k starostlivosti o týchto veriacich.
- § 3 Eparchiálni biskupi, ktorí takýchto kňazov, farárov alebo vikárov ustanovujú k starostlivosti o veriacich patriarchálnych Cirkví, poradia sa s patriarchami, ktorých sa to týka a s ich súhlasom vlastnou autoritou konajú tak, aby čo najskôr upovedomili Apoštolský stolec; ak sa však patriarchovia v niečom nedohodnú, vec sa odovzdá Apoštolskému stolcu.

Kánon 194

Eparchiálny biskup môže udeľovať hodnosti podriadeným duchovným s vylúčením ostatných, podľa predpisov partikulárneho práva svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 195

Eparchiálny biskup čo najviac podporuje kňazské, diakonské a rehoľné povolania, povolania ostatných členov spoločností zasväteného života, povolania misionárstva.

Kánon 196

- § 1 Eparchiálny biskup je povinný predkladať a vykladať pravdy viery, ktorým je nevyhnutné veriť a upevňovať mravnosť tým, že samotný o tom často káže, dbá, aby sa právne predpisy o prislúhovaní slovom Božím, obzvlášť o výklade Písma a výuke náboženstva horlivo zachovávali tak, aby sa všetkým odovzdávala úplná kresťanská náuka.
- § 2 Eparchiálny biskup pevne stráži neporušenosť a jednotu viery.

Kánon 197

Eparchiálny biskup má mať na pamäti povinnosť byť príkladom vo svätosti, láske, pokore a jednoduchom živote a má sa zo všetkých síl usilovať pozdvihovať svätosť veriacich, každého podľa jeho povolania, a má sa horlivo usilovať, aby veriaci, zverení jeho starostlivosti slávením sviatostí, najmä účasťou na Božskej Eucharistii rástli v milosti, do hĺbky poznávali veľkonočné tajomstvo a žili tak, aby v jednote Kristovej lásky vytvárali jedno telo.

Kánon 198

Eparchiálny biskup často slávi Božskú liturgiu za zverený ľud, je povinný ju sláviť v dňoch predpísaných partikulárnym právom svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 199

- § 1 Eparchiálny biskup, ako riadiaci, hýbateľ a strážca liturgického života v zverenej eparchii stráži, aby liturgický život bol čo najviac pestovaný a usporiadaný podľa predpisov a právnych obyčají svojej Cirkvi vlastného obradu.
- § 2 Eparchiálny biskup dbá, aby sa vo vlastnom katedrálnom chráme slávila denne aspoň časť Božských chvál podľa právnych obyčají svojej Cirkvi vlastného obradu a aby sa podľa možností v každej farnosti v nedeľu, vo sviatky a v dni významných slávností a v ich predvečer slávili Božské chvály.
- § 3 Eparchiálny biskup často predsedá sláveniu Božských chvál vo vlastnom katedrálnom chráme alebo v inom, najmä v dňoch zasvätených sviatkov alebo slávností, na ktorých býva značná účasť ľudu.

Kánon 200

Eparchiálny biskup vykonáva v celej eparchii sviatostné funkcie, ktoré podľa predpisov liturgických kníh vykonáva slávnostne osobne so všetkými biskupským odznakmi,

nie však mimo hraníc vlastnej eparchie bez výslovného alebo aspoň rozumne predpokladaného súhlasu eparchiálneho biskupa.

Kánon 201

- § 1 Eparchiálny biskup chráni jednotu všeobecnej Cirkvi a za tým účelom je povinný upevňovať všeobecnú cirkevnú disciplínu a vynucovať dodržiavanie všetkých cirkevných zákonov a právnych obyčají.
- § 2 Eparchiálny biskup sa stará o to, aby sa do cirkevnej disciplíny nedostali zlozvyky, najmä čo sa týka služby Božieho slova, slávania sviatostí a sviatostín, úcty k Bohu a svätým a vykonávania zbožných úmyslov.

Kánon 202

Eparchiálni biskupi, ktorí uplatňujú svoju moc voči viacerým Cirkvám vlastného obradu na tom istom území podporujú na pravidelných snemoch jednotu v činnosti a spojenými silami napomáhajú všetkým častiam, aby sa pre dobro náboženstva úspešnejšie rozvíjala a účinnejšie obhajovala cirkevná disciplína.

Kánon 203

- § 1 Eparchiálny biskup podporuje rôzne formy apoštolátu v eparchii a dbá, aby v celej eparchii i v jej dielčích obvodoch boli pod jeho vedením všetky diela apoštolátu koordinované a každé si podržalo svoj vlastný charakter.
- § 2 Eparchiálny biskup zdôrazňuje povinnosť, ktorou sú veriaci zaviazaní k apoštolátu, každý podľa svojho stavu a schopností a povzbudzuje ich, aby sa rôznych úloh apoštolátu podľa požiadaviek miesta a doby zúčastnili a podporovali ich.
- § 2 Združenia veriacich, ktoré priamo alebo nepriamo sledujú duchovný cieľ, eparchiálny biskup - ak je to prospešné, podporuje tým, že ich zriaďuje, schvaľuje, chváli alebo odporúča podľa predpisov práva.

Kánon 204

- § 1 Eparchiálny biskup je povinný zdržiavať sa vo vlastnom sídle i keď má pomocného biskupa s nástupníckym právom, alebo pomocného biskupa.
- § 2 Okrem právnych dôvodov, ktoré neprítomnosť vo vlastnej eparchii požadujú, eparchiálny biskup môže byť z oprávnenej príčiny neprítomný každý rok nepretržite, alebo prerušovane najviac jeden mesiac, za predpokladu, že je zabezpečené, že z jeho neprítomnosti nevnikne žiadna škoda.

- § 3 Eparchiálny biskup sa nemá vzdávať z vlastnej eparchie bez vážnej príčiny v dňoch význačných slávností, stanovených partikulárnym právom podľa tradície svojej Cirkvi vlastného obradu.
- § 4 Ak je eparchiálny biskup, vykonávajúci svoju moc v hraniciach územia eparchiálnej Cirkvi viac ako šesť mesiacov neoprávnene vzdialený z eparchie, ktorá mu je zverená, patriarcha vec ihneď oznámi pápežovi; v ostatných prípadoch tak urobí metropolita a ak je samotný metropolita neoprávnene neprítomný, eparchiálny biskup najstarší biskupským svätením tomu istému patriarchovi podriadený.

Kánon 205

- § 1 Eparchiálny biskup je povinný celú eparchiu, alebo jej časť každý rok cirkevne kontrolovať tak, že aspoň každých päť rokov skontroluje celú eparchiu sám, alebo v prípade oprávnenej prekážky prostredníctvom pomocného biskupa s nástupníckym právom alebo pomocného biskupa, alebo prostredníctvom generálneho vikára, biskupského vikára alebo iného kňaza.
- § 2 Cirkevnej kontrole eparchiálneho biskupa podliehajú osoby, katolícke zariadenia, veci a posvätné miesta, ktoré sa nachádzajú v hraniciach eparchie.
- § 3 Členov rehoľných spoločností a spoločností, ktoré vedú spoločný život na spôsob rehoľníkov pápežského alebo patriarchálneho práva a ich domy, môže eparchiálny biskup kontrolovať iba v prípadoch, stanovených právom.

Kánon 206

- § 1 Eparchiálny biskup, vykonávajúci svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi je povinný každých päť rokov podať patriarchovi správu o stave jemu zverenej eparchie, podľa vzoru stanoveného synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi, jeden výtlačok správy biskup zašle čo najskôr Apoštolskému stolcu.
- § 2 Ostatní eparchiálni biskupi sú povinní každých päť rokov túto správu zaslať Apoštolskému stolcu a ak ide o biskupov niektorej patriarchálnej alebo metropolitnej Cirkvi vlastného obradu, zašlú jeden výtlačok správy čo najskôr patriarchovi, alebo metropolitovi.

Kánon 207

Eparchiálny biskup ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského každých päť rokov pri podaní správy informuje Apoštolský stolec o stave a potrebách veriacich, pripísaných inej cirkvi vlastného obradu, zverených jeho starostlivosti.

Kánon 208

- § 1 Eparchiálny biskup, ktorý vykonáva svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi do piatich rokov od svojho uvedenia do úradu pokiaľ možno spoločne s patriarchom navštívi mesto Rím, aby uctil ostatky apoštolov Petra a Pavla a predstavil sa nástupcovi Svätého Petra v jeho prvenstve nad celou Cirkvou.
- § 2 Ostatní eparchiálni biskupi majú každých päť rokov povinnosť osobne a v prípade oprávnenej prekážky prostredníctvom iného vykonať návštevu mesta Rím; ak ide o biskupov niektorej patriarchálnej Cirkvi, je žiaduce, aby návštevu aspoň niekoľkokrát vykonali spoločne s patriarchom.

Kánon 209

- § 1 Eparchiálny biskup má v Božskej liturgii a v Božských chválach podľa predpisov liturgických kníh pred všetkými pripomínať pápeža na znamenie plného spojenia s ním a dbať, aby tak verne robili i ostatní duchovní eparchie.
- § 2 Eparchiálny biskup má byť v Božskej liturgii a v Božských chválach spomínaný všetkými duchovnými.

Kánon 210

- § 1 Eparchiálny biskup, ktorý dovŕšil 75 rokov veku, alebo ktorý pre chatrné zdravie alebo z inej vážnej príčiny je menej spôsobilý plniť svoj úrad, mal by sa ho vzdať.
- § 2 Vzdanie úradu podáva sa patriarchovi, ak ide o eparchiálneho biskupa vykonávajúceho svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, v ostatných prípadoch pápežovi a okrem toho, ak patrí biskup k patriarchálnej Cirkvi, oznámi to čo najskôr patriarchovi.
- § 3 K prijatiu vzdania sa úradu patriarcha musí mať súhlas stálej synody, iba ak by výzvu k vzdaniu sa úradu urobila synoda biskupov patriarchálnej cirkvi.

Kánon 211

- § 1 Eparchiálny biskup, ktorého vzdanie sa úradu bolo prijaté, obdrží titul vyslúžilý biskup eparchie, ktorú spravoval, a môže mať v tejto eparchii i sídlo, iba ak by v istom prípade bolo určené inak osobitnou doložkou Apoštolského stolca, alebo patriarchom so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, ak ide o eparchiu v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi a rada hierarchov sa stará o zabezpečenie slušného a dôstojného zaopatrenia vyslúžilého biskupa, so zreteľom k prvotnej povinnosti eparchie, ktorú spravoval.

Článok III.

Pomocní biskupi s nástupníckym právom a pomocní biskupi

Kánon 212

- § 1 Ak to vyžadujú pastoračné potreby eparchie, je na žiadosť eparchiálneho biskupa ustanovený jeden, alebo viac pomocných biskupov.
- § 2 V závažných prípadoch i osobnej povahy môže byť z úradnej moci ustanovený pomocný biskup s nástupníckym právom, ktorý je vybavený osobitnými právomocami.

Kánon 213

- § 1 Pomocný biskup s nástupníckym právom má okrem práv a povinností stanovených všeobecným právom ďalšie, ktoré sú stanovené cirkevnoprávnym opatrením.
- § 2 Práva a povinnosti pomocného biskupa s nástupníckym právom, ktorý je ustanovený patriarchom, stanoví patriarcha po porade so stálou synodou; ak však ide o vybavenie pomocného biskupa s nástupníckym právom všetkými právami a povinnosťami eparchiálneho biskupa, je nevyhnutný súhlas synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 3 Pomocný biskup má práva a povinnosti, stanovené všeobecným právom.

Kánon 214

- § 1 K tomu, aby mohli právoplatne nastúpiť do úradu, pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup predložia listiny o cirkevnoprávnom opatrení eparchiálnemu biskupovi.
- § 2 Pomocný biskup s nástupníckym právom okrem toho predloží listinu o cirkevnoprávnom opatrení zboru eparchiálnych poradcov.
- § 3 Ak eparchiálny biskup nemôže konať, postačí ak pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup predložia listiny o cirkevnoprávnom opatrení zboru eparchiálnych poradcov.
- § 4 Predkladaníu listín o cirkevnoprávnom opatrení má byť prítomný kancelár, ktorý vec zaznačí do spisu.

Kánon 215

- § 1 Pomocný biskup s nástupníckym právom, ktorý zastupuje eparchiálneho biskupa, ktorým má prekážky, mal by byť menovaný generálnym vikárom a jemu prednostne eparchiálny biskup zverí to, k čomu právo vyžaduje osobitné poverenie.
- § 2 Eparchiálny biskup podľa § 1 menuje pomocného biskupa generálnym vikárom; ak ich je viac, menuje jedného z nich generálnym vikárom a ostatných biskupskými vikármi.

- § 3 Ak má eparchiálny biskup zvažovať vec väčšej dôležitosti, predovšetkým pastoračnej povahy, radí sa prednostne s pomocnými biskupmi.
- § 4 Pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup z dôvodu svojho povolania k čiastočnej starostlivosti, zverenej eparchiálnemu biskupovi, vykonávajú svoj úrad tak, aby vo všetkých veciach s ním rokovali v jednoznačnej zhode.

Kánon 216

- § 1 Kedykoľvek o to eparchiálny biskup požiada, pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup vykonávajú funkcie, ktoré by mal vykonávať eparchiálny biskup, ak im v tom nebráni oprávnená prekážka.
- § 2 Biskupské práva a funkcie, ktoré pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup môžu a chcú vykonávať, eparchiálny biskup zvyčajne neudeľuje iným.

Kánon 217

Pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocný biskup majú povinnosť zdržiavať sa v eparchii a okrem plnenia určitej úlohy mimo eparchiu a iné dané povolenie ju nepripúšťajú, iba ak na krátky čas.

Kánon 218

Pre vzdanie sa úradu pomocného biskupa s nástupníckym právom a pomocného biskupa sa použijú kánony 210, 211 § 2; týmto biskupom sa k titulu úradu, ktorý predtým vykonávali pripája názov vyslúžilý.

Článok IV.

Uprázdnenie alebo prekážka v činnosti eparchiálneho stolca

Kánon 219

Eparchiálny stolec sa uprázdni smrťou eparchiálneho biskupa, jeho vzdaním sa úradu, preložením alebo pozbavením úradu.

Kánon 220

Pri uprázdnení eparchiálneho stolca v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi je okrem kánonov 222, 223 a 225 - 232 nevyhnutné dodržať toto:

1. patriarcha upovedomí o uvoľnení eparchiálneho stolca čo najskôr Apoštolský stolec;
2. do menovania správcu eparchie prechádza riadna moc eparchiálneho biskupa na patriarchu, pokiaľ partikulárnym právom patriarchálnej Cirkvi alebo pápežom nie je stanovené inak;
3. patriarcha menuje správcu eparchie do zarátateľného jedného mesiaca od obdržania správy o uvoľní eparchiálneho stolca, po porade s biskupmi patriarchálneho dvora a ak ich niet, po porade so stálou synodou; po márnom uplynutí tejto lehoty prechádza menovacie právo na Apoštolský stolec
4. správca eparchie zloží do rúk patriarchu vyznanie viery a dostane moc, ktorú môže vykonávať až vtedy, ak sa ujme úradu tým, že predloží patriarchovi menováciu listinu zboru eparchiálnych poradcov;
5. patriarcha dbá, aby uprázdnený stolec bol čo najskôr obsadený dôstojným a vhodným eparchiálnym biskupom, najneskoršie v lehotách stanovených všeobecným právom.

Kánon 221

S výnimkou uprázdnenia eparchiálneho stolca podľa kánonu 220 je okrem kánonov 222, 223 a 225 – 232 nevyhnutné dodržať toto:

1. metropolita, alebo ten, ktorý podľa predpisov kánonu 271 § 5 stojí na čele zboru eparchiálnych poradcov čo najskôr o uprázdnení eparchiálneho stolca upovedomí Apoštolský stolec, a ak ide o eparchiu patriarchálnej Cirkvi, tiež patriarchu;
2. ak nebolo apoštolským stolcom stanovené inak, prechádza správa eparchie do času ustanovenia správcu eparchie na pomocného biskupa a ak ich je viac, na pomocného biskupa svätením najstaršieho a ak niet pomocného biskupa – na zbor eparchiálnych poradcov. Menovaní spravujú eparchiu mocou, ktorú všeobecné právo priznáva generálnemu vikárovi;
3. zbor eparchiálnych poradcov do ôsmich dní od obdržania správy o uprázdnení eparchiálneho stolca zvolí správcu eparchie. K platnosti voľby sa vyžaduje jednoduchá väčšina hlasov členov tohto zboru;
4. ak správca eparchie nebol do ôsmich dní zvolený, alebo ak zvolený nespĺňa podmienky k platnosti voľby podľa kánonu 227 § 2, menuje správcu eparchie metropolita a v prípade tejto nemožnosti Apoštolský stolec;
5. právoplatne zvolený, alebo menovaný správca eparchie bezodkladne nadobúda moc a nie je mu treba žiadne potvrdenie. O svojom zvolení, alebo menovaní metropolitom upovedomí čo najskôr Apoštolský stolec a ak prislúcha k patriarchálnej Cirkvi – tiež patriarchu.

Kánon 222

Pomocný biskup s nástupníckym právom, ak sa ujal právoplatného držania svojho úradu, stáva sa pri uprázdnení eparchiálneho stolca samotným právom správcom eparchie do doby jeho uvedenia do úradu eparchiálneho biskupa.

Kánon 223

V prípade preloženia na iný eparchiálny stolec sa biskup ujme do dvoch mesiacov odo dňa oznámenia o preložení právoplatnej držby novej eparchie. Medzitým však vo svojej doterajšej eparchii:

1. má práva a povinnosti správcu eparchie;
2. drží si čestné výsady eparchiálnych biskupov;
3. má nárok na plný príjem z predchádzajúceho úradu.

Kánon 224

- § 1 Okamihom uprázdnenia eparchiálneho stolca generálny vikár a biskupský vikári končia vo svojom úrade, s výnimkou, ak sú:
1. vysvätenými biskupmi;
 2. ustanovení v patriarchovej eparchii;
 3. ustanovení v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, ak sa správca eparchie neujme právoplatného držania svojho úradu.
- § 2 To, čo bolo generálnym vikárom a biskupskými vikármi, ktorí pri uprázdnení eparchiálneho stolca končí vo svojom úrade, podľa platného práva vykonané – platí, ak to vykonali pred obdržaním správy o uvoľnení eparchiálneho stolca.
- § 3 Pomocný biskup drží v čase uprázdnenia biskupského stolca moc, ktorá mu podľa práva prislúcha a ktorou v čase obsadenia eparchiálneho stolca ako generálny vikár, alebo biskupský vikár mal a ktorú má vykonávať pod vedením správcu eparchie, iba ak je apoštolským stolcom alebo partikulárnym právom vlastnej eparchiálnej cirkvi ustanovené inak.

Kánon 225

- § 1 Volí sa iba jeden správca eparchie. Opačný zvyk sa zavrhuje.
- § 2 Ak sa správcom eparchie stane eparchiálny ekonóm, ekonomická rada zvolí dočasne iného eparchiálneho ekonóma.

Kánon 226

Ak je ustanovený správca eparchie, nemôže si podržať žiadny podiel moci ani patriarcha, ani zbor eparchiálnych poradcov, ani nemôžu vopred určovať dobu alebo iné obmedzenia, týkajúce sa správy úradu.

Kánon 227

- § 1 Správca eparchie sa má vyznačovať vyrovnanosťou, zbožnosťou, zdravým učením a múdrosťou.
- § 2 Platne môže byť do úradu správcu eparchie zvolený alebo menovaný iba biskup alebo kňaz, ktorý nie je viazaný manželským putom, dovŕšil 35 rokov veku a na ten istý eparchiálny stolec nebol už zvolený, menovaný, alebo preložený. Pri nedodržaní týchto podmienok sú úkony toho, kto bol za správcu eparchie zvolený alebo menovaný samotným právom neplatné.

Kánon 228

- § 1 V čase uprázdnenia eparchiálneho stolca nemá sa nič nového zavádzať.
- § 2 Tomu, ktorému je dočasne zverená správa eparchie je zakázané konať čokoľvek, čo by mohlo spôsobiť ujmu eparchii, alebo biskupským právam; najmä sa mu zakazuje i všetkým ostatným, aby spisy eparchiálneho dvora skartovali, ničili alebo menili sami, alebo prostredníctvom iných.

Kánon 229

Správca eparchie má rovnaké práva a povinnosti, ako eparchiálny biskup, ak nevyplýva z práva alebo z povahy veci niečo iného.

Kánon 230

Ak nebolo urobené iné opatrenie:

1. správca eparchie má nárok na spravodlivú odmenu, stanovenú partikulárnym právom, alebo určenú právnou obvyčajou, poskytovanú z majetku eparchie;
2. ostatné pôžitky, prislúchajúce eparchiálnemu biskupovi počas uprázdnenia eparchiálneho stolca sa ponechajú budúcemu eparchiálnemu biskupovi pre potreby eparchie podľa predpisu partikulárneho práva, ktoré stanovuje, akým spôsobom sa pôžitky vyplatia.

Kánon 231

- § 1 Vzdanie sa úradu správcu eparchie sa predloží patriarchovi, ak tak určil správca eparchie, inak zboru eparchiálnych poradcov. V takomto prípade k platnosti nie je potrebné aby bolo prijaté.
- § 2 Odvolanie správcu eparchie v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi prislúcha patriarchovi, so súhlasom stálej synody, inak je vyhradené Apoštolskému stolcu.
- § 3 Po smrti, vzdaní sa úradu, alebo odvolaní správcu eparchie, ustanoví sa nový tými istými autoritami a rovnakým spôsobom, ako predchádzajúci.

- § 4 Úrad správcu eparchie sa skončí ihneď, ako sa nový eparchiálny biskup ujme právoplatného držania eparchie, nový eparchiálny biskup môže od neho vyžadovať výkaz správy.

Kánon 232

- § 1 Eparchiálny ekonóm vykonáva v čase uprázdnenia eparchiálneho stolca svoj úrad pod vedením správcu eparchie. Eparchiálny ekonóm spravuje cirkevný majetok, ktorý v dôsledku uprázdnenia eparchiálneho stolca nemá správcu, iba ak patriarcha, alebo zbor eparchiálnych poradcov nestanoví inak.
- § 2 Pokiaľ ide o vzdanie sa úradu, alebo odvolanie eparchiálneho ekonóma platí kánon 231 § 1,2.
- § 3 Vo všetkých prípadoch voľba alebo menovanie nového eparchiálneho ekonóma v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi prislúcha patriarchovi po porade s biskupmi patriarchálneho dvora a ak ich nie je, po porade so stálou synodou; v ostatných prípadoch eparchiálneho ekonóma volí zbor eparchiálnych poradcov.
- § 4 Eparchiálny ekonóm podá novému eparchiálnemu biskupovi vyúčtovanie svojej správy, čím vo svojom úrade končí, iba ak by ho eparchiálny biskup v jeho úrade potvrdil.

Kánon 233

- § 1 Ak trpí v dôsledku zajatia, vyhostenia alebo neschopnosti eparchiálneho biskupa eparchiálny stolec prekážkou tak, že eparchiálny biskup nemôže byť ani v písomnom styku s veriacimi zverenej eparchie, prechádza správa eparchie na pomocného biskupa s nástupníckym právom, iba ak by pre eparchiu v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, na ktorej čele stojí, patriarcha so súhlasom stálej synody, alebo Apoštolský stolec rozhodol inak.
- Ak však nie je pomocný biskup s nástupníckym právom alebo má prekážky, prechádza správa eparchie na generálneho vikára, biskupského vikára, alebo iného vhodného kňaza, označeného eparchiálnym biskupom, ktorému zo zákona prislúchajú práva a povinnosti generálneho vikára. Eparchiálny biskup môže vo vhodnom čase určiť viac tých, ktorí budú tento úrad postupne zastávať.
- § 2 Ak majú menovaní prekážky, zvolí zbor eparchiálnych poradcov kňaza, ktorý bude spravovať eparchiu.
- § 3 Ten, ktorý prevzal správu eparchie, upovedomí čo najskôr patriarchu o prekážkach eparchiálneho stolca a o prijatí úradu. V ostatných prípadoch upovedomí Apoštolský stolec a ak prislúcha k patriarchálnej Cirkvi, tiež patriarchu.

Článok V. Apoštolskí správcovia

Kánon 234

- § 1 Správu eparchie pri obsadenom, alebo uprázdnenom stolci zveruje niekedy pápež zo závažných a osobitných dôvodov apoštolskému správcovi.
- § 2 Práva, povinnosti a výsady apoštolského správcu vyplývajú z listiny o jeho menovaní.

HLAVA II. Pomocné orgány eparchiálneho biskupa pri správe eparchie

Článok I. Eparchiálny snem

Kánon 235

Eparchiálny snem napomáha eparchiálnemu biskupovi vo veciach, dotýkajúcich sa osobitných potrieb, alebo prospechu eparchie.

Kánon 236

Eparchiálny snem sa zvolá, kedykoľvek to okolnosti podľa úvahy eparchiálneho biskupa a kňazskej rady vyžadujú.

Kánon 237

- § 1 Eparchiálny biskup môže zvolať eparchiálny snem, osobne, alebo prostredníctvom iného mu predsedať, prekladať ho, predlžovať, prerušiť a rozpustiť ho.
- § 2 Uprázdnením eparchiálneho stolca sa eparchiálny snem samotným právom prerušuje do času, kým v tejto veci nerozhodne nový eparchiálny biskup.

Kánon 238

- § 1 Do eparchiálneho snemu sa povolajú a jeho sa zúčastnia:
1. pomocný biskup s nástupníckym právom a pomocní biskupi;
 2. generálny vikár, biskupskí vikári, súdny vikár a eparchiálny ekonóm;
 3. eparchiálni poradcovia;
 4. rektor väčšieho eparchiálneho seminára;
 5. okruhoví kňazi (dekani);
 6. z každého okruhu sa zvolí aspoň jeden farár, ktorý sa tam stará o duše, a to voľbou, ktorej predsedá okruhový kňaz. Súčasne má byť zvolený ďalší kňaz, ktorý by zaujal jeho miesto v prípade prekážky;
 7. členovia kňazskej rady a niekoľko delegátov pastoračnej rady – ak existuje, ktorí sú zvolení touto radou a v počte stanovenom partikulárnym právom;
 8. niekoľko diakonov, zvolených podľa predpisov partikulárneho práva;
 9. predstavení monastýrov s vlastnými pravidlami a niekoľko predstavených ostatných spoločností zasväteného života, ktoré majú dom v eparchii a ktorí sú zvolení spôsobom a v počte stanovenom partikulárnym právom;
 10. ostatní veriaci, zvolení pastoračnou radou, ak existuje, inak spôsobom stanoveným eparchiálnym biskupom tak, aby ich počet neprekročil tretinu členov eparchiálneho snemu.
- § 2 Eparchiálny biskup, ak to uzná za vhodné, môže prizvať do eparchiálneho snemu i iné osoby i osoby z iných Cirkví vlastného obradu a môže im všetkým udeliť hlasovacie právo.
- § 3 Do eparchiálneho snemu môže byť pozvaných niekoľko pozorovateľov z nekatolíckych cirkví a náboženských spoločností.

Kánon 239

Tí, ktorí sa nemôžu z dôvodu oprávnenej prekážky zúčastniť eparchiálneho snemu, pošlú zmocnenca, ktorý sa ich menom eparchiálneho snemu zúčastní. O prekážke upovedomia eparchiálneho biskupa.

Kánon 240

- § 1 Hoci každý veriaci má právo predkladať v eparchiálnom sneme otázky, iba eparchiálny biskup môže stanoviť témy, ktoré sa v tomto sneme majú prerokovať.
- § 2 Eparchiálny biskup môže vo vhodnom čase určiť jednu alebo viacero komisií, ktorých úlohou je pripravovať témy, ktoré majú byť v eparchiálnom sneme prejednané.
- § 3 Eparchiálny biskup dbá na to, aby všetci pozvaní včas obdržali prehľad tém, ktoré sa majú prerokovať.
- § 4 O všetkých predložených otázkach sa na zasadnutí snemu koná voľná rozprava.

Kánon 241

Eparchiálny biskup je v eparchiálnom sneme jediným zákonodarcom, ostatní majú iba poradný hlas. Eparchiálny biskup podpisuje všetky rozhodnutia, urobené v eparchiálnom sneme a ak sú tieto rozhodnutia na tomto sneme vyhlásené, nadobúdajú hneď účinnosť, ak nie je výslovne stanovené inak.

Kánon 242

Text zákonov, prehlásení a rozhodnutí, vydaných v eparchiálnom sneme vyhlási eparchiálny biskup s autoritou, ktorú určuje partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu.

Článok II. Eparchiálny dvor

Kánon 243

- § 1 Eparchiálny biskup má mať pri svojom stolci dvor, ktorý mu pomáha v riadení zverenej eparchie.
- § 2 Eparchiálny dvor tvoria generálny vikár, biskupskí vikári, súdny vikár, eparchiálny ekonóm, notári a iné osoby, ktoré eparchiálny biskup zoberie k riadnemu chodu úradu eparchiálneho dvora.
- § 3 Ak to vyžadujú potreby a prospech eparchie, eparchiálny biskup môže zriadiť v rámci eparchiálneho dvora aj iné úrady.

Kánon 244

- § 1 Eparchiálny biskup menuje a odvoláva z úradu v eparchiálnom dvore tých, ktorí ho zastávajú.
- § 2 Všetci, ktorým je zverený úrad v eparchiálnom dvore:
 - 1. zložia sľub, že budú verne vykonávať úrad spôsobom, stanoveným právom a eparchiálnym biskupom;
 - 2. sú povinní zachovávať tajomstvo, spôsobom, stanoveným právom a eparchiálnym biskupom.

1. Generálny vikár a vikári

Kánon 245

V každej eparchii sa ustanoví generálny vikár, ktorý riadnou zástupnou mocou, udelenou všeobecným právom napomáha eparchiálnemu biskupovi v celom rozsahu správy eparchie.

Kánon 246

Kedykoľvek to riadna správa eparchie vyžaduje, môže byť ustanovený jeden alebo viac biskupských vikárov, ktorí v určitej časti eparchie, alebo v inom druhu záležitostí, alebo v starostlivosti o veriacich pripísaných k inej Cirkvi vlastného obradu, alebo väčšiemu počtu osôb, majú samotným právom moc, ktorú všeobecné právo udeľuje generálnemu vikárovi.

Kánon 247

- § 1 Generálneho vikára a biskupských vikárov menuje a odvoláva eparchiálny biskup, pri dodržaní kánonu 215 § 1,2.
- § 2 Generálny vikár a biskupský vikár nemali by byť ženatí, ak nestanovuje partikulárne právo cirkvi vlastného obradu iné, pokiaľ možné mali by byť z duchovných, pripísaných k eparchii, starší 30 rokov veku, doktori, alebo licenciáti alebo aspoň odborníci v niektorej posvätnnej vede, odporúčaní zdravým učením, čestnosťou, múdrosťou a skúsenosťou v správe.
- § 3 Úrad generálneho vikára a biskupských vikárov sa neudeľuje pokrvným príbuzným eparchiálneho biskupa až do štvrtého stupňa vrátane.
- § 4 Eparchiálny biskup môže generálneho vikára alebo biskupských vikárov prijať z inej eparchie, alebo z inej Cirkvi vlastného obradu iba so súhlasom ich eparchiálneho biskupa.

Kánon 248

- § 1 Ak nestanovuje všeobecné právo výslovne inak, prislúcha generálnemu vikárovi v celej eparchii a biskupským vikárom v rozsahu úradu im zvereného tá istá výkonná moc, ako eparchiálnemu biskupovi s výnimkou toho, čo eparchiálny biskup vyhradil sebe alebo inému, alebo čo podľa práva vyžaduje osobitné poverenie. Ak ono nie je udelené, úkon, ktorý takéto poverenie vyžaduje je neplatný.
- § 2 Generálnemu vikárovi a biskupským vikárom patria v rámci ich právomoci tiež zvyčajné poverenia, udeľované Apoštolským stolcom eparchiálnemu biskupovi a tiež poverenia vykonávať predpisy Apoštolského stolca, alebo patriarchu, pokiaľ nie je výslovne stanovené inak, alebo ak nebola úmyselne zvolená osoba eparchiálneho biskupa.

Kánon 249

Generálny vikár a biskupskí vikári podávajú eparchiálnemu biskupovi správy v závažných veciach, ktoré sa majú vykonať, alebo už boli vykonané a v žiadnom prípade nekonajú proti jeho vôli a úmyslu.

Kánon 250

Generálni vikári a biskupskí vikári, ktorí sú kňazmi, majú počas trvania svojho úradu výsady a odznaky, nasledujúce bezprostredne po biskupskej hodnosti.

Kánon 251

- § 1 Generálny vikár a biskupskí vikári končia svoj úrad uplynutím stanovenej doby, vzdaním sa úradu, ktoré bolo prijaté eparchiálnym biskupom, alebo odvolaním.
- § 2 Pri uprázdnení eparchiálneho stolca platí o generálnom vikárovi a biskupských vikároch kánon 224.
- § 3 Ukončením úradu eparchiálneho biskupa končí sa moc generálneho vikára a biskupských vikárov, ak nemajú biskupské svätenie.

2. Kancelár, ostatní notári a archív eparchiálneho dvora

Kánon 252

- § 1 V eparchiálnom dvore sa ustanoví kancelár, ktorý je kňazom, alebo diakonom, ktorého osobitnou povinnosťou, ak neustanovuje partikulárne právo inak, je starať sa, aby spisy dvora boli usporiadané, vydávané a uschovávané v archíve eparchiálneho dvora.
- § 2 Ak je to potrebné, kancelárovi je ustanovený pomocník, ktorý sa volá miestokancelár.
- § 3 Kancelár a miestokancelár sú samotným právom notármi eparchiálneho dvora.

Kánon 253

- § 1 Okrem kancelára môžu byť ustanovení iní notári, ktorých podpismi sa úradne overujú akékoľvek listiny, alebo výhradne súdne spisy, alebo listiny v určitej veci alebo záležitosti.
- § 2 Notári musia byť bezúhonnej povesti a mimo akéhokoľvek podozrenia, v prípadoch, v ktorých by mohla byť dotknutá povesť duchovného, musí byť notárom kňaz.

Kánon 254

Povinnosťou notárov je:

1. vyhotovovať spisy a listiny o rozhodnutiach, právach a povinnostiach a iné veci, ktoré vyžadujú ich činnosť;
2. vyhotovovať vierohodné zápisy z jednaní a spisy v týchto veciach doplniť doložku s udaním miesta, dňa, mesiaca a roka;
3. spisy a listiny pri dodržaní predpisov vydať oprávnenému žiadateľovi a overovať, že ich druhopisy sa zhodujú s pôvodinou.

Kánon 255

Kancelár a iní notári môžu byť zo svojho úradu odvolaní eparchiálnym biskupom, nie však správcom eparchie, v tom prípade iba so súhlasom zboru eparchiálnych poradcov.

Kánon 256

- § 1 Eparchiálny biskup zriadi na bezpečnom mieste archív eparchiálneho dvora, v ktorom sa uchovávali písomnosti, týkajúce sa eparchie.
- § 2 So všetkou horlivosťou a starostlivosťou vyhotoví sa súpis písomností, uchovávaných v archíve eparchiálneho dvora, s ich stručným obsahom.

Kánon 257

- § 1 Archív eparchiálneho dvora sa uzamyká a kľúč má eparchiálny biskup a kancelár, nik nesmie vstúpiť bez súhlasu eparchiálneho biskupa alebo generálneho vikára a bez prítomnosti kancelára.
- § 2 Ten, kto má na tom záujem, má právo obdržať sám, alebo prostredníctvom zmocnenca overený výtlačok z písomností, ktoré sú svojou povahou verejné a týkajú sa jeho osoby.

Kánon 258

Z archívu eparchiálneho dvora nie je možné vynášať písomnosti, s výnimkou na krátky čas s dovoľením eparchiálneho biskupa, alebo generálneho vikára spolu s kancelárom.

Kánon 259

- § 1 Na eparchiálnom dvore má byť tiež tajný archív, alebo aspoň tajná schránka v archíve eparchiálneho dvora, celkom uzavretá a uzamknutá, ktorú nie je možné z miesta odstrániť. V nej sa uchovávajú písomnosti, ktoré majú zostať utajené.
- § 2 V každom roku sa zničia spisy konania s uloženými trestami vo veci mravov a tých vinníkov, ktorí zomreli, alebo staršie desať rokov. Uchováva sa iba stručný súhrn o skutku a znenie právomocného rozsudku, alebo trestného výnosu.

Kánon 260

- § 1 Od tajného archívu, alebo schránky má kľúč iba eparchiálny biskup.
- § 2 V čase uprázdnenia eparchiálneho stolca sa tajný archív alebo schránka neotvárajú, s výnimkou skutočnej nevyhnutnosti, a to iba osobne správcom eparchie.
- § 3 Listiny sa z tajného archívu alebo schránky nevynášajú.

Kánon 261

- § 1 Eparchiálny biskup dbá o to, aby sa spisy a listiny archívov katedrálnych, farských a iných chrámov v hraniciach územia eparchie starostlivo uschovávali; zhotovia sa dva výťažky súpisov spisov a listín, z ktorých jeden sa uschová vo vlastnom archíve a druhý v archíve eparchiálneho dvora.
- § 2 Pri kontrole, alebo vynášaní spisov a listín, ktoré do týchto archívov patria, sa dodržia predpisy, stanovené eparchiálnym biskupom.

3. Eparchiálny ekonóm a ekonomická rada

Kánon 262

- § 1 Eparchiálny biskup, po porade so zborom eparchiálnych poradcov a ekonomickou radou menuje eparchiálneho ekonóma, ktorý je veriaci, skúsený v ekonómii a poctivý.
- § 2 Eparchiálny ekonóm je menovaný na dobu stanovenú partikulárnym právom. Z funkcie sa odvolá iba z vážnej príčiny, ktorú posúdi eparchiálny biskup po porade so zborom eparchiálnych poradcov a ekonomickou radou.
- § 3 Úlohou eparchiálneho ekonóma je spravovať majetok eparchie, bdieť nad správou cirkevného majetku v celej eparchii a jeho udržiavaním, starať sa o jeho ochranu a rast, naprávať nedostatky spravovaných miest a osobne spravovať tie, ktoré nemajú právom ustanoveného správcu, a to pod vedením eparchiálneho biskupa, ktorý bližšie vymedzí jeho práva a vzťahy k ekonomickej rade.
- § 4 Eparchiálny ekonóm každý rok a kedykoľvek o to eparchiálny biskup požiada – predkladá mu výkaz správy. Eparchiálny biskup to prostredníctvom ekonomickej rady eparchiálneho biskupa kontroluje.

- § 5 Povinnosť eparchiálneho ekonóma pri uprázdnení eparchiálneho stolca upravuje kánon 232.

Kánon 263

- § 1 Eparchiálny biskup z titulu svojej funkcie predsedu zriadi ekonomickú radu z niekoľkých osôb, pokiaľ možno skúsených v občianskom práve, menovaných po porade so zborom eparchiálnych poradcov, alebo iným rovnocenným spôsobom ustanovených partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu vždy však s tým, že menovanie, alebo voľba vyžadujú potvrdenie eparchiálnym biskupom.
- § 2 Eparchiálny ekonóm je samotným právom členom ekonomickej rady.
- § 3 Z ekonomickej rady sú vylúčení tí, ktorí sú voči eparchiálnemu biskupovi v pokrvnom príbuzenstve alebo švagrovstve až do štvrtého stupňa vrátane.
- § 4 Eparchiálny biskup neopomína v úkonoch väčšej dôležitosti, ktoré sa týkajú hospodárenia, vypočíta ekonomickú radu. Jej členovia však majú iba poradný hlas, iba ak by všeobecné právo, alebo zriaďovacia listina ekonomickej rady vo výslovne stanovených prípadoch vyžadovala ich súhlas.
- § 5 Úlohou ekonomickej rady, okrem iných funkcií, zverených jej všeobecným právom, je pripravovať každý rok rozpočet príjmov a výdavkov, predpokladaných v budúcom roku pre celé územie eparchie a schvaľovať výkaz príjmov a výdavkov ku koncu roka.

Článok III.

Kňazská rada a zbor eparchiálnych poradcov

Kánon 264

V eparchii sa zriaďuje kňazská rada, ktorú tvorí skupina kňazov, reprezentujúcich kňazský stav a ktorá podľa práva svojou radou pomáha eparchiálnemu biskupovi v tom, čo sa týka potrieb pastoračnej činnosti a prospechu eparchie.

Kánon 265

Kňazská rada má vlastné stanovy, schválené eparchiálnym biskupom, pri dodržaní všeobecného práva a partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 266

Pre zriadenie kňazskej rady platí:

1. dohodnutá časť členov je podľa predpisov partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu zvolená samotnými kňazmi;

2. niekoľko kňazov má byť podľa predpisu stanov členmi rady z titulu svojho úradu, ktorý im bol zverený;
3. eparchiálny biskup má právo menovať niekoľko členov.

Kánon 267

- § 1 Pri voľbe členov kňazskej rady majú právo voliť a byť volení:
1. všetci kňazi, pripísaní eparchii;
 2. ostatní kňazi, ktorí majú v eparchii trvalý alebo prechodný pobyt a súčasne v tejto eparchii vykonávajú pre ňu nejaký úrad.
- § 2 Ak je to v stanovách uvedené, právo voliť a byť volený môže byť priznané i iným kňazom, ktorí majú v eparchii trvalý, alebo prechodný pobyt.

Kánon 268

Spôsob voľby kňazskej rady má byť stanovami upravený tak, aby boli z kňazstva navrhovaní kňazi pokiaľ možno s prihliadnutím najmä k rozličnostiam služieb a rôznosti okruhov eparchie.

Kánon 269

- § 1 Eparchiálny biskup zvoláva kňazskú radu, predsedá jej a určuje otázky, ktoré sa majú v rade prejednať, alebo prijíma od členov návrhy.
- § 2 Eparchiálny biskup kňazskú radu vypočuje v dôležitých veciach a v prípadoch, ustanovených všeobecným právom sa s ňou poradí. Jej súhlas je mu potrebný však iba v prípadoch všeobecným právom výslovne stanovených s prihliadnutím k právu patriarchu vo veciach ním spravovanej eparchie; vtedy sa o týchto veciach s kňazskou radou iba poradí.
- § 3 Kňazská rada nemôže nikdy jednať bez eparchiálneho biskupa. Iba on sa stará o vyhlásenie toho, čo sa v tejto rade prejednálo.

Kánon 270

- § 1 Členovia kňazskej rady sú určení na dobu, vymedzenú stanovami tak, aby sa celá rada, alebo jej určitá časť počas piatich rokov obmenila.
- § 2 Počas uprázdnenia eparchiálneho stolca úlohy kňazskej rady vykonáva zbor eparchiálnych poradcov; do jedného roka odo dňa právoplatného prevzatia držania eparchie eparchiálnym biskupom sa ustanoví nová kňazská rada.
- § 3 Ak kňazská rada zverenú úlohu na prospech eparchie neplní, alebo ju hrubo zneužíva, môže ju eparchiálny biskup po porade s metropolitom a ak ide o metropolitný stolec, po porade s eparchiálnym biskupom, najstarším biskupským svätením tomuto

metropolitovi podriadeným, rozpustiť, avšak do jedného roka sa ustanoví nová kňazská rada.

Kánon 271

- § 1 Eparchiálny biskup ustanoví zbor eparchiálnych poradcov, ktorému prislúchajú právom stanovené úlohy.
- § 2 Zbor eparchiálnych poradcov sa zriaďuje na dobu piatich rokov; po uplynutí tejto doby pokračuje vo vykonávaní svojho úradu, pokiaľ nedôjde k ustanoveniu nového zboru.
- § 3 Členov zboru eparchiálnych poradcov nemá byť menej ako šesť, a viac ako dvanásť, ak z akejkoľvek príčiny v príslušnom období piatich rokov je počet členov zboru nižší ako šesť, eparchiálny biskup čo najskôr doplní nového člena zboru, inak zbor nemôže plniť svoje úlohy.
- § 4 Členov zboru eparchiálnych poradcov voľne menuje eparchiálny biskup z tých, ktorí sú v čase menovania členmi kňazskej rady.
- § 5 Zboru eparchiálnych poradcov predsedá eparchiálny biskup a pri uprázdnení, alebo prekážkach eparchiálneho stolca ten, ktorý zatiaľ vykonáva funkciu eparchiálneho biskupa, a ak nie je ustanovený – potom kňazským svätením najstarší člen tohto zboru.
- § 6 Kedykoľvek právo stanovuje, že eparchiálnemu biskupovi je potrebný súhlas zboru poradcov, patriarchovi vo veciach ním spravovanej eparchiálnej Cirkvi postačí, ak sa s týmto zborom poradí.

Článok IV. Pastoračná rada

Kánon 272

Ak to odporúčajú okolnosti pastorácie, zriaďuje sa v eparchii pastoračná rada, ktorej úlohou je, aby pod dohľadom eparchiálneho biskupa hľadala, zvažovala a následne navrhovala praktické závery k tomu, čo sa týka pastoračnej práce v eparchii.

Kánon 273

- § 1 Pastoračná rada, ktorá je iba poradným zborom, sa zostavuje spôsobom, stanoveným eparchiálnym biskupom z duchovných, členov rehoľných spoločností, alebo spoločností, ktoré vedú na spôsob rehoľníkov spoločný život, a najmä z vybraných ostatných veriacich.
- § 2 Pastoračná rada sa zriaďuje tak, aby podľa možnosti zastupovala veriacich eparchie so zreteľom na rôznosť osôb, združení a iných podnikov.
- § 3 Spolu s týmito veriacimi môže eparchiálny biskup prizvať aj iných z ďalších cirkví vlastného obradu.

- § 4 Do pastoračnej rady sú vyberaní iba veriaci, ktorí vynikajú pevnou vierou, dobrými mravmi a múdrosťou.

Kánon 274

- § 1 Pastoračná rada sa ustanovuje na dobu stanovenú predpismi, vydanými eparchiálnym biskupom.
§ 2 Pri uprázdnení eparchiálneho stolca činnosť pastoračnej rady sa končí.

Kánon 275

Iba eparchiálny biskup, podľa potrieb apoštolátu zvoláva pastoračnú radu, jej predsedá a vyhlasuje to, čo bolo pastoračnou radou prejednané.

Článok V. Okružní kňazi (dekani)

Kánon 276

- § 1 Okružným kňazom (dekanom) je kňaz, ktorý stojí na čele okruhu, pozostávajúceho z viacerých farností, aby v ňom menom eparchiálneho biskupa plnil právom stanovené úlohy.
§ 2 Eparchiálny biskup zriaďuje, mení alebo zrušuje okruhy podľa potrieb pastoračnej činnosti po porade s kňazskou radou.

Kánon 277

- § 1 Do úradu okružného kňaza, ktorý nemá byť spojený s úradom farára určitej farnosti, ak partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu nestanovuje inak, eparchiálny biskup, ak to pokladá za vhodné, po vypočutí farárov a farských vikárov farností príslušného okruhu menuje kňaza, ktorý vyniká učenosťou a apoštolským životom najmä pomedzi farármí.
§ 2 Okružný kňaz je menovaný na dobu, stanovenú partikulárnym právom.
§ 3 Zo spravodlivej príčiny môže eparchiálny biskup okružného kňaza z úradu odvolať.

Kánon 278

- § 1 Okrem moci a poverenia, udelených partikulárnym právom má okružný kňaz právo a povinnosť:
1. koordinovať a rozširovať pastoračnú činnosť;

2. dbať, aby duchovní viedli život, zodpovedajúci ich stavu a starostlivo plnili svoje povinnosti;
 3. starať sa, aby sa Božská liturgia a Božské chvály slávili podľa predpisov liturgických kníh tak, aby sa riadne uchovávala krása a vzhľad chrámu a posvätných ríz, najmä pri slávení svätej liturgie a uchovávaní Božskej Eucharistie, aby sa správne viedli a uchovávali farské knihy, aby sa cirkevný majetok starostlivo spravoval a aby sa náležitým spôsobom staralo o farský dom.
- § 2 Okružný kňaz vo zverenom okruhu:
1. usiluje sa o to, aby sa duchovní zúčastnili na zbierkach, ktoré miestny hierarcha pokladá za vhodné na podporu posvätných vied a pastoračnej činnosti;
 2. stará sa, aby duchovným boli k dispozícii duchovné opory, a najviac sa stará o tých, ktorí sa nachádzajú v obtiažnych situáciách, alebo ich tiesni problémy.
- § 3 Okružný kňaz sa stará o to, aby farári, o ktorých sa dozvedel, že sú ťažko chorí a u ženatých i čo sa týka ich rodín, nepostrádali duchovnú a hmotnú pomoc, aby boli dôstojne pochovaní tí, ktorí zomreli, stará sa, aby v prípade ich nemoci alebo úmrtia neboli poškodzované, alebo zcudzované knihy, písomnosti, posvätné nádoby a iný cirkevný majetok.
- § 4 Okružný kňaz je povinný kontrolovať farnosti podľa pokynu eparchiálneho biskupa.

HLAVA III.

Farnosti, farári a farskí vikári

Kánon 279

Farnosť tvorí určité, trvale zriadené spoločenstvo veriacich v eparchii, o ktorých je pastierska starostlivosť zverená farárovi.

Kánon 280

- § 1 Farnosť je zvyčajne územie, ktoré zahŕňa všetkých veriacich tohto územia; ak to uzná eparchiálny biskup po dohode z kňazskou radou za prospešné, zriaďujú sa osobitné farnosti podľa národnostnej a jazykovej príslušnosti veriacich, ich príslušnosti k inej Cirkvi vlastného obradu, alebo podľa iného vymedzeného hľadiska.
- § 2 Eparchiálny biskup v dohode s kňazskou radou zriaďuje, mení a zrušuje farnosti.
- § 3 Právoplatne zriadená farnosť je samotným právom právnickou osobou.

Kánon 281

- § 1 Farár je kňazom, ktorému ako poprednému spolupracovníkovi eparchiálneho biskupa je pod jeho vedením zverená starostlivosť o duše v určitej farnosti, ako vlastnému pastierovi.

§ 2 Právnická osoba platne nemôže vykonávať úrad farára.

Kánon 282

§ 1 Eparchiálny biskup, nie však správca eparchie môže po porade s kňazskou radou a so súhlasom predstaveného rehoľnej spoločnosti alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov, zriadiť farnosť pri chráme tejto spoločnosti, pri dodržaní kánonu 480.

§ 2 Toto zriadenie sa vykoná písomnou dohodou medzi eparchiálnym biskupom a vyšším predstaveným rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov, v ktorej dohode sa presne stanoví, čo sa týka plnenia služby farnosti, povinnosti osôb farnosti a práv a povinností členov spoločnosti a farára u tohto chrámu.

Kánon 283

Eparchiálny biskup určí skupiny osôb, budovy a miesta, ktoré sa nachádzajú na území farnosti a nie sú právom vyňaté, nevyberá zo starostlivosti farára – iba ak zo závažnej príčiny.

Kánon 284

§ 1 Eparchiálny biskup má právo slobodne menovať farára.

§ 2 Pre farnosť, zverenú členovi rehoľnej spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, navrhuje vyšší predstavený spoločnosti k menovaniu eparchiálnemu biskupovi vhodného kňaza, pri dodržaní predchádzajúcej dohody s eparchiálnym biskupom, alebo inou autoritou, určenou partikulárnym právom cirkvi vlastného obradu.

§ 3 Úrad farára je trvalý, preto nie je menovaný na dobu určitú, iba ak:

1. ide o člena rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov;
2. kandidát s tým písomne vyslovil súhlas;
3. ide o osobitný prípad, v ktorom sa vyžaduje súhlas zboru eparchiálnych poradcov;
4. dovoľuje to partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 285

§ 1 Farárom môže byť menovaný kňaz, ktorý je mravne bezúhonný, pravoverný, vyniká horlivosťou v starostlivosti o duše a ostatnými čnosťami a vlohami, ktoré právo k riadnemu plneniu služby farára vyžaduje.

§ 2 Ak je kňaz ženatý, vyžadujú sa dobré mravy i od manželky a detí, ktoré s ním bývajú.

- § 3 Eparchiálny biskup zverí uvoľnenú farnosť tomu, ktorého po zvážení všetkých okolností bez akejkoľvek strannosti pokladá za vhodného; k posúdeniu vhodnosti vypočuje okružného kňaza, vykoná primerané šetrenia a ak to uzná za vhodné, vypočuje i iných duchovných a veriacich.

Kánon 286

V čase uprázdnenia alebo prekážky eparchiálneho stolca prislúcha správcovi eparchie, alebo tomu, kto eparchiu spravuje:

1. menovať farárom kňaza, navrhnutého vyšším predstaveným podľa kánonu 284 § 2;
2. menovať farára z iných kňazov, ak je eparchiálny stolec uprázdnený, alebo trpí prekážkou aspoň jeden rok.

Kánon 287

- § 1 Farár sa stará iba o jednu farnosť. Pri nedostatku kňazov, alebo z iného dôvodu môžu mu byť zverené viaceré, blízke farnosti.
- § 2 V jednej farnosti je iba jeden farár. Ak povoľuje partikulárne právo cirkvi vlastného obradu, aby farnosť bola zverená viacero kňazom, presne určí práva a povinnosti vedúceho, ktorý spoločnú službu riadi a zodpovedá za ňu i za prácu ostatných kňazov eparchiálnemu biskupovi.

Kánon 288

Farárovi sa zveruje starostlivosť o duše cirkevnoprávnym opatrením. Nemôže ju však vykonávať ak nenadobudol podľa partikulárneho práva právoplatne držanie farnosti.

Kánon 289

- § 1 Farár je povinný pri vykonávaní učiteľského úradu hlásať slovo Božie všetkým veriacim, aby zakotvené vo viere, nádeji a láske rástli v Kristovi a kresťanské spoločenstvo podávalo svedectvo lásky, ktorú Pán odporučil, aby náboženskou výukou a výchovou boli veriaci vedení k plnému poznaniu tajomstiev spásy primerane svojmu veku. K tomu vyhľadáva pomoc u členov rehoľných spoločností a spoločností, ktoré vedú spoločný život na spôsob rehoľníkov a u ostatných spolupracujúcich veriacich.
- § 2 Farár dbá, pri vykonávaní úkonov posvätenia, aby slávenie Božskej liturgie bolo stredom a vrcholom celého života kresťanského spoločenstva a usiluje sa, aby veriaci zbožne a často prijímali sviatosti a uvedomele sa zúčastňovali na Božských chválach; má na pamäti, že k rozkvetu náboženského života najviac prispieva sviatosť zmierenia

a preto ukazuje ochotu túto sviatosť udeľovať a ak je to potrebné, povoláva k tomu i iných kňazov, ktorí ovládajú cudzie jazyky.

- § 3 Pri plnení úloh správy farnosti sa najmä stará o poznanie vlastných veriacich. Keďže však je služobníkom všetkých veriacich, podporuje rast kresťanského života veriacich jednotlivých i v združeníach, venujúcich sa najmä apoštolátu a v celom farskom spoločenstve. Navštevuje domy a školy podľa pastoračných potrieb, horlivo sa venuje dospelávajúcej mládeži a mladistvým, s otcovskou láskou sleduje chudobných a chorých, osobitnú starostlivosť venuje pracujúcim a usiluje sa, aby veriaci napomáhali v apoštolskom diele.

Kánon 290

- § 1 Farár je predstaviteľom farnosti vo všetkých právnych veciach.
- § 2 Významnejšie posväcujúce úkony, ako slávenie krstu, žehnanie manželstva pri dodržaní kánonu 302 § 2, cirkevný pohreb prislúchajú farárovi; farským vikárom ich vykonávanie nie je povolené bez aspoň predpokladaného súhlasu farára.

Kánon 291

Všetky dary s výnimkou tých, ktoré sú uvedené v kánonoch 715 – 717, ktoré farár a ostatní duchovní k farnosti prislúchajúci prijímajú v súvislosti s výkonom pastoračnej činnosti, pripadnú k farskému majetku, ak nie je známa opačná vôľa darcu u celkom dobrovoľných darov. Eparchiálny biskup po porade s kňazskou radou vydá poučenie o určení týchto darov a o spravodlivej odmene farára a ostatných duchovných, prislúchajúcich k farnosti podľa kánonu 390.

Kánon 292

- § 1 Farár je povinný zdržiavať sa v sídelnom dome fary, blízko farského kostola. Miestny hierarcha môže z oprávneného dôvodu povoliť i iné sídlo ak tým neutrpí služba farnosti.
- § 2 Ak tomu neprekáža závažný dôvod, farár môže byť z dôvodu dovolenky mimo farnosť nepretržite, alebo prerušovane najviac jeden mesiac, pričom do dovolenky sa nezaratávajú dni, ktoré raz ročne strávi v duchovnom ústraní. Ak chce byť farár mimo farnosť dlhšie ako týždeň, je povinný o tom upovedomiť vlastného hierarchu.
- § 3 Eparchiálny biskup vydá pravidlá, ktorými zabezpečí, aby farnosť v čase neprítomnosti farára bola zabezpečená kňazom, ktorý má náležitú moc a poverenia.

Kánon 293

Farár má na zreteli, že svojim každodenným správaním a starostlivosťou má byť pokrsteným katolíkom, nekatolíkom a nepokrsteným príkladom skutočne kňazskej a pastierskej služby, všetkým má vydávať svedectvo pravdy a života a ako dobrý pastier hľadať tých, ktorí hoci pokrstení v katolíckej Cirkvi, zdržiavajú sa od prijímaní sviatosti, alebo dokonca odpadajú od viery.

Kánon 294

Farár často slávi za ľud zverenej farnosti Božskú liturgiu, je povinný tak robiť v dňoch stanovených partikulárnym právom svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 295

Vo farnostiach sa podľa predpisov partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu konajú vhodné porady k prejednaniu pastoračných a ekonomických záležitostí.

Kánon 296

- § 1 Vo farnosti sa vedú farské knihy, a to kniha pokrstených, zosobášených a zomrelých a iné podľa partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu a ak ho nie je – podľa predpisov eparchiálneho biskupa. Farár dohliada, aby farské knihy boli podľa týchto predpisov správne vedené a uschovávané.
- § 2 V knihe pokrstených sa zaznačuje tiež príslušnosť pokrsteného k určite; Cirkvi vlastného obradu podľa kánonu 37, o udelení myropomazania a to, čo sa týka cirkevnoprávného stavu veriacich, ako manželstvo, pri dodržaní kánonu 840 § 3, osvojenie, sviatostné svätenie a trvalé sľuby v rehoľnej spoločnosti. Tieto záznamy sa uvádzajú v poznámke v doklade o krste.
- § 3 Doklady o cirkevnoprávnom stave veriacich a všetky právne významné listiny farár alebo osoba ním poverená podpíše a opatrí pečiatkou farnosti.
- § 4 Vo farnosti sa zriaďuje archív v ktorom sa uchováávajú farské knihy a listiny hierarchov a iné písomnosti, ktoré je potrebné a osožné uchovávať. Tie všetky majú byť eparchiálnym biskupom alebo osobou ním poverenou pri cirkevnej kontrole alebo pri inej vhodnej príležitosti prehliadnuté. Farár sa stará o to, aby sa nedostali do cudzích rúk.
- § 5 Tiež staršie farské knihy sa uchováávajú podľa partikulárneho práva.

Kánon 297

- § 1 Farár končí vo svojom úrade vzdaním sa tohto úradu, prijatým eparchiálnym biskupom, uplynutím určenej doby, odvolaním alebo preložením.
- § 2 Farár, ktorý dovŕšil 75 rokov veku sa vzdá úradu. Eparchiálny biskup s prihliadnutím k okolnostiam, osobe a miestu rozhodne, či jeho rezignáciu prijme alebo odloží. Tomu, ktorého úrad skončil, má byť postarané o primerané živobytie a bývanie s prihliadnutím k predpisom partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 298

Ak je farnosť uprázdnená alebo farár má z akejkoľvek príčiny prekážky vo výkone pastierskeho úradu vo farnosti, eparchiálny biskup čo najskôr menuje niektorého kňaza správcom farnosti.

Kánon 299

- § 1 Správca farnosti má rovnaké práva a povinnosti ako farár, ak nestanoví eparchiálny biskup inak.
- § 2 Správca farnosti sa zdrží všetkého, čo môže uškodiť právam farára alebo farskému majetku.
- § 3 Správca farnosti po skončení úradu vydá farárovi vyúčtovanie.

Kánon 300

- § 1 Pri uprázdnení farnosti a pri prekážkach farára vo výkone pastierskeho úradu vo farnosti preberie do menovania správcu farnosti starostlivosť o farnosť farský vikár a ak ich je viac, najstarší z nich kňazským svätením, a ak nie sú vikári, najbližší farár. Eparchiálny biskup včas stanoví, ktorá farnosť sa pokladá za najbližšiu.
- § 2 Ten, ktorý prevzal dočasnú správu farnosti, upovedomí o tom bezodkladne eparchiálneho biskupa.

Kánon 301

- § 1 Ak je to nevyhnuté, alebo vhodné k riadnemu plneniu pastierskej starostlivosti, môžu byť farárovi pridelení jeden, alebo viac farských vikárov, ktorí sú kňazmi.
- § 2 Farský vikár môže byť ustanovený pre celú farnosť, alebo pre jej časť.
- § 3 Farského vikára slobodne menuje eparchiálny biskup po vypočutí farára ak to pokladá za vhodné. Ak ide o člena rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá na spôsob rehoľníkov vedie spoločný život, postupuje podľa kánonu 284 § 2.

Kánon 302

- § 1 Práva a povinnosti farského vikára ustanoví všeobecné a partikulárne právo a listina eparchiálneho biskupa a sú vykonávané pod vedením farára. Ak nie je výslovne stanovené, s výnimkou povinnosti, uvedenej v kánone 294, farský vikár z titulu svojej funkcie pomáha farárovi v celej farskej službe a v prípade potreby zastupuje farára.
- § 2 Farský vikár nemá z titulu svojho úradu poverenie žehnať manželstvá, môže mu ich však udeliť pre všetky prípady miestny hierarcha a v hraniciach farnosti i farár. Toto udelené poverenie môže farský vikár pre jednotlivý prípad udeľovať iným kňazom.
- § 3 Farský vikár, ako spolupracovník farára sa denne starostlivo a svedomito venuje pastierskej práci. Medzi farárom a farským vikárom má byť bratský vzťah, vzájomná láska a úcta má vládnuť pri ich poradách, majú príkladom a pomocou navzájom sa podporovať a jednotnou vôľou a spoločným úsilím sa starať o farnosť.
- § 4 Farský vikár je povinný zdržiavať sa vo farnosti podľa predpisov eparchiálneho biskupa alebo podľa právnej obyčaje. Pokiaľ ide o dovolenku, farský vikár má rovnaké práva ako farár.

Kánon 303

Farský vikár môže byť zo spravodlivej príčiny eparchiálnym biskupom odvolaný; ak je však farským vikárom člen rehoľnej spoločnosti alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, platí kánon 1391 § 2.

HLAVA IV. Riaditelia chrámov

Kánon 304

Riaditeľom chrámu je kňaz, ktorému je zverená starostlivosť o nejaký chrám, ktorý nie je farským, ani nepatrí k domu rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá na spôsob rehoľníkov vedie spoločný život.

Kánon 305

- § 1 Riaditeľ chrámu je menovaný eparchiálnym biskupom bez toho, že by bolo dotknuté právo vyššieho predstaveného rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na

spôsob rehoľnej spôsob rehoľníkov spoločný život navrhnuť k menovaniu vlastného vhodného kňaza.

- § 2 I keď chrám patrí duchovnej spoločnosti zasväteného života pápežského alebo partikulárneho práva, eparchiálny biskup menuje riaditeľom chrámu toho, koho navrhne vyšší predstavený.
- § 3 Ak je chrám spojený so seminárom, alebo iným vysokoškolským internátom, ktoré riadi kňaz, riaditeľ seminára alebo vysokoškolského internátu, je súčasne riaditeľom chrámu, ak nestanoví eparchiálny biskup inak.

Kánon 306

- § 1 Vo zverenom chráme nesmie riaditeľ chrámu konať farské funkcie bez súhlasu farára a bez jeho poverenia, ak je nevyhnutné – bez ujmy kánonu 336 § 2.
- § 2 Riaditeľ chrámu v ňom môže sláviť Božskú liturgiu a Božské chvály pri dodržaní právoplatných stanov nadácie a pokiaľ to podľa úsudku miestneho hierarchu nebude na ujmu farským bohoslužbám.

Kánon 307

Ak to miestny hierarcha uzná za vhodné, môže riaditeľovi chrámu uložiť, aby vo zverenom chráme konal posväcujúce úkony, vrátane farských a aby bol chrám voľne prístupný určitým zhromaždeniam veriacich.

Kánon 308

Nikomú nie je dovolené bez aspoň predpokladaného súhlasu riaditeľa chrámu, alebo iného predstaveného sláviť svätú liturgiu alebo Božské chvály, udeľovať sviatosti, alebo konať iné posväcujúce úkony. Toto povolenie sa udelí, alebo odoprie podľa právnych predpisov.

Kánon 309

Riaditeľ chrámu, pod vedením miestneho hierarchu pri dodržaní právoplatných stanov a nadobudnutých práv bdie nad tým, aby sa v chráme slávila Božská liturgia, sviatosti a Božské chvály podľa predpisov liturgických kníh a práva, starostlivo sa plnili povinnosti, aby bol riadne spravovaný cirkevný majetok, posvätné nádoby a bolo postarané o údržbu a výzdobu posvätných miest a nekonalo sa nič, čo by sa nezhodovalo s posvätnosťou miesta a povinnou úctou k Božiemu domu.

Kánon 310

Eparchiálny biskup môže zo spravodlivej príčiny riaditeľa chrámu odvolať, ak však je riaditeľ chrámu členom rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, platí kánon 1391 § 2.

ČASŤ VIII.

Exarcháty a exarchovia

Kánon 311

- § 1 Exarchát je časť Božieho ľudu, ktorá pre osobitné okolnosti nebola zriadená ako eparchia a ktorá z územného, alebo iného dôvodu bola rozhodnutím zverená exarchovi.
- § 2 Pri zriaďovaní, zmene a zrušení exarchátu, ktorý sa nachádza v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, použije sa kánon 85 § 3. Zriaďovanie, zmeny a zrušovanie iných exarchátov prislúcha Apoštolskému stolcu.

Kánon 312

Exarcha spravuje exarchát menom toho, ktorým bol menovaný alebo menom vlastným. Musí to byť zrejmé z údajov o zriadení alebo zmene exarchátu.

Kánon 313

Ak právo nestanoví výslovne inak, alebo pokiaľ to nevyplýva z povahy vecí, ustanovenia o eparchiách a eparchiálnych biskupoch platí i o exarchátoch a exarchoch.

Kánon 314

- § 1 V hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi menuje exarchu patriarcha so súhlasom stálej synody, pri dodržaní kánonov 181-188, ak má byť exarcha vysvätený za biskupa, v ostatných prípadoch menuje exarchu Apoštolský stolec.
- § 2 Exarcha, menovaný patriarchom môže byť z úradu odvolaný iba so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 3 Exarcha sa ujme právoplatného držania zvereného exarchátu tým, že predloží menovaciu listinu tomu, kto dočasne spravuje exarchát.

Kánon 315

- § 1 Exarcha, ustanovený mimo hranice patriarchálnej Cirkvi si môže vyžiadať od patriarchu vhodných kňazov pre zabezpečenie pastierskej starostlivosti o veriacich exarchátu. Ak je to možné, patriarcha jeho žiadosti vyhovie.
- § 2 Kňazi, ktorých vyslal patriarcha do exarchátu na dobu určitú, alebo neurčitú, pokladajú sa za pripísaných exarchátu a podliehajú vo všetkom moci exarchu.

Kánon 316

Proti rozhodnutiu exarchu, ktorý spravuje exarchát menom pápeža, alebo patriarchu, možno sa odvolať k Apoštolskému stolcu, alebo k patriarchovi. Proti rozhodnutiu exarchu, ktorý riadi exarchát svoji menom, možno sa odvolať podľa príslušného právneho predpisu.

Kánon 317

Exarcha je povinný navštíviť ostatky svätých apoštolov Petra a Pavla podľa kánonu 208 s výnimkou exarchu, ktorý spravuje exarchát menom patriarchu.

Kánon 318

- § 1 Exarcha, menovaný patriarchom každý piaty rok podá patriarchovi písomnú správu o duchovnom a majetkovom stave exarchátu.
- § 2 Exarcha menovaný pápežom podáva túto správu každých päť rokov Apoštolskému stolcu; ak prislúcha k patriarchálnej Cirkvi, doručí jeden výtlačok správy čo najskôr tiež patriarchovi.

Kánon 319

- § 1 Predpismi o eparchiálnom sneme, o eparchiálnom dvore, o zbore eparchiálnych poradcov a pastoračnej rade, je exarcha s prihliadnutím k rozhodnutiu autority, ktorá exarchát zriadila alebo zmenila viazaný, s tým, že ich vhodne prispôsobí s ohľadom na osoby a miestne pomery.
- § 2 Ak nie je možné podľa kánonu 271 § 3 zriadiť zbor poradcov, exarcha zriadi zbor najmenej troch skúsených kňazov, vybraných pokiaľ možno z členov farskej rady, ktorých súhlas alebo rada sa vyžaduje tam, kde právo stanovuje, že eparchiálny biskup potrebuje k platnosti úkonu súhlas, alebo radu eparchiálnych poradcov.

Kánon 320

- § 1 Správa uprázdneného alebo exarchátneho stolca, ktorý trpí prekážkou, prechádza na generálneho vikára a ak nie je, na kňaza najstaršieho svätením.
- § 2 Ten, na ktorého prešla dočasná správa exarchátu, čo najskôr upovedomí autoritu, ktorej prislúcha menovať exarchu, aby urobila príslušné opatrenia. Zatiaľ môže užívať všetku moc a poverenia riadne i prenesené, ktoré mal exarcha, ak neboli viazané na jeho osobu.

Kánon 321

- § 1 Exarcha, ktorý nemá biskupské svätenie, má počas zastávania funkcie výsady a odznaky bezprostredne nasledujúce po biskupskej hodnosti.
- § 2 Partikulárne právo stanovuje, či tieto výsady a odznaky si podrží i po skončení výkonu úradu exarchu.

ČASŤ IX.

Snemy hierarchov viacerých cirkví vlastného obradu

Kánon 322

- § 1 Tam, kde sa to javí podľa úsudku Apoštolského stolca vhodné, patriarchovia, metropolitných cirkví vlastného obradu, eparchiálni biskupi a podľa stavu prípadne i iní miestni hierarchovia viacerých Cirkví vlastného obradu, vrátane Cirkvi latinského obradu, ktoré pôsobia v tom istom štáte alebo oblasti, zvolávajú opakovane v určitých dobách snem prostredníctvom patriarchu alebo authority, určenej Apoštolským stolcom, aby sa múdro podelili o skúsenosti a poradili sa vo veciach posvätenia a podpory spoločného dobra Cirkvi, jednoty dielčích činností, spoločných diel, ľahšieho presadenia dobra náboženstva a účinnejšieho udržania cirkevnej disciplíny.
- § 2 Rozhodnutia tohto snemu nie sú právne záväzné, ak ide o otázky, ktoré nie je možné predbežne rozhodnúť o obrade ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, alebo o moci patriarchov, synode a rád hierarchov a ak zaň nehlasujú aspoň dve tretiny členov s rozhodovacím hlasom a ak nie sú schválené Apoštolským stolcom.
- § 3 Rozhodnutia, hoci urobené jednomyselne, ktoré prekračujú právomoc tohto snemu, nie sú záväzné do doby schválenia pápežom.
- § 4 Každý snem hierarchov viacero Cirkví vlastného obradu vyhotoví vlastné stanovy, ktoré budú pokiaľ možno podporovať i účasť hierarchov cirkví, ktoré ešte nie sú v plnom spoločenstve s katolíckou Cirkvou. K platnosti stanov je nevyhnutné ich schválenie Apoštolským stolcom.

ČASŤ X. Duchovní

Kánon 323

- § 1 Duchovní, volaní tiež posvätenými služobníkmi sú veriacimi ktorí vybratí príslušnou autoritou cez dať Ducha Svätého prijali sviatostné svätenie, ktorým majú služobnú účasť v Kristovom pastierskom poslaní a jeho moci.
- § 2 Sviatostným svätením sa duchovní z Božského ustanovenia odlišujú od ostatných veriacich.

Kánon 324

Duchovní sú spojení medzi sebou hierarchickým spoločenstvom a ustanovení v odlišných stupňoch majú rôznym spôsobom účasť na Božsky zriadenej cirkevnej službe.

Kánon 325

Sviatostným svätením sa duchovní rozlišujú na biskupov, kňazov a diakonov.

Kánon 326

Duchovní sú vo všetkých stupňoch svätenia ustanovení sviatostným svätením, moc však môžu vykonávať iba podľa predpisov práva.

Kánon 327

Ak okrem biskupov, kňazov a diakonov sú ustanovovaní aj iní duchovní s nižším svätením, volaní všeobecne nižší duchovní, ktorí sú k službe Božieho ľudu alebo ku konaniu sviatostných liturgických funkcií pripustení alebo ustanovovaní, spravujú sa výlučne partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu.

HLAVA I. Príprava duchovných

Kánon 328

Je vlastným právom a povinnosťou Cirkvi pripravovať duchovných a iných svojich služobníkov. Táto povinnosť sa zvlášť výrazne prejavuje v zakladaní a správe seminárov.

Kánon 329

- § 1 Dielo podpory povolania k sviatostným službám prislúcha celému kresťanskému spoločenstvu, ktoré musí v dôsledku svojej spoluzodpovednosti starať sa o potreby služby celej Cirkvi, a to:
1. rodičia, učitelia a prví vychovávatelia ku kresťanskému životu dbajú, aby v rodinách a školách, oživovaných duchom evanjelia chlapci a mladíci volajúcemu Pánovi cez Ducha Svätého ochotne načúvali a ochotne mu mohli odpovedať;
 2. duchovní, najmä kňazi sa usilujú povolať u mladistvých a iných osôb, i pokročilejšieho veku rozpoznávať a podporovať;
 3. eparchiálny biskup má osobitnú úlohu spojenými silami s inými hierarchami povzbudzovať vo svojom ľude povolať a tých, u ktorých povolať vzkĺči múdro viesť.
- § 2 Partikulárne právo zabezpečí aby sa vo všetkých miestnych a najmä eparchiálnych Cirkvách vytvorili zariadenia pre nadobúdanie povolaní, ktoré by boli otvorené potrebám všeobecnej Cirkvi, najmä potrebám misijným.

Kánon 330

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo rada hierarchov vydá pre zariadenie pre prípravu duchovných poriadok, ktorý stanoví podrobnosti k všeobecnému právu pre semináre, ktoré sa nachádzajú v hraniciach územia vlastnej Cirkvi. V ostatných prípadoch eparchiálny biskup vydá obdobný poriadok pre vlastnú eparchiu s prihliadnutím ku kánonu 150 § 3. Uvedené authority môžu tento poriadok meniť.
- § 2 Poriadok zariadení pre prípravu duchovných môže obsahovať i spoločné dohody celej oblasti alebo národnosti, alebo s inou Cirkvou vlastného obradu, avšak s ohľadom na to, aby obrad neutrpel škodu.
- § 3 Poriadok zariadenia pre prípravu duchovných pri vernom dodržaní všeobecného práva nestráca zo zreteľa tradície Cirkvi vlastného obradu a ustanoví okrem iného podrobnejšie predpisy o osobnej formácii, duchovnej, náukovej a pastoračnej výchove chovancov a o jednotlivých predmetoch, ktoré sa majú prednášať, a o usporiadaní kurzov a skúšok.

Článok I. Zriaďovanie a vedenie seminárov

Kánon 331

- § 1 Do malého seminára sa zaraďujú predovšetkým tí, u ktorých sa javia známky povolania k sviatostnej službe, aby ich ľahšie a jasnejšie mohli rozpoznať a oddane pestovať. Podľa predpisov partikulárneho práva môžu byť zaradení i tí, ktorí hoci neprejavujú povolanie k duchovnému stavu, môžu byť pripravovaní k plneniu niektorých služieb alebo apoštolských prác. Iné zariadenia, ktoré podľa vlastných stanov slúžia tým istým cieľom pokladajú sa za malé semináre i keď majú odlišný názov.
- § 2 Vo veľkom seminári sa rozvíja, osvedčuje a utvrdzuje povolanie tých, ktorí sú už podľa istých známkok pokladaní za spôsobilých k trvalému prijatiu sviatostnej služby.

Kánon 332

- § 1 Malý seminár sa zriaďuje v každej eparchii, ako to vyžaduje prospech Cirkvi a ak sú preto sily a hmotné zabezpečenie.
- § 2 Veľký seminár sa zriaďuje pre jednu rozsiahlu eparchiu alebo po dohode pre viac eparchií Cirkvi vlastného obradu, prípadne pre celú Cirkev vlastného obradu alebo rôzne Cirkvi vlastného obradu, ktoré majú v tej istej oblasti alebo štáte eparchiu tak, aby mal dostatočný počet chovancov, vedúcich, riadne pripravených učiteľov a dostatočné prostriedky, aby spojením najlepších síl boli zabezpečené všetky jeho potreby.

Kánon 333

I keď je žiadúce, aby chovanci každej Cirkvi vlastného obradu mali vyhradený vlastný, najmä malý seminár, môžu byť za osobitných okolností prijaté do toho istého seminára i chovanci iných Cirkví vlastného obradu.

Kánon 334

- § 1 Eparchiálny biskup zriaďuje seminár pre vlastnú eparchiu; spoločný seminár pre viac eparchií zriaďujú biskupi týchto eparchií, alebo vyššia autorita so súhlasom rady hierarchov, ak ide o metropolitu metropolitnej cirkvi vlastného obradu alebo so súhlasom synody biskupov patriarchálnej cirkvi, ak ide o patriarchu.
- § 2 Eparchiálni biskupi, pre ktorých podriadených bol zriadený seminár, nemôžu platne zriadiť iný seminár bez súhlasu authority, ktorá zriadila spoločný seminár; ak ide o seminár, ktorý zriadili samotní eparchiálni biskupi, bez jednomyselného súhlasu zúčastnených strán, alebo bez súhlasu vyššej authority.

Kánon 335

- § 1 Seminár, právoplatne zriadený je samotným právom právnickou osobou.
- § 2 Vo všetkých právnych záležitostiach koná menom seminára riaditeľ, ak neustanovuje partikulárne právo alebo stanovy inak.

Kánon 336

- § 1 Spoločný seminár pre viacero eparchií spravuje hierarcha, určený tými, ktorý tento seminár zriadili.
- § 2 Seminár je vyjmutý z farského zriadenia. Pre všetkých, ktorí sú v seminári; vykoná úrad farára s výnimkou vecí manželských a bez ujmy kánonu 734 riaditeľ, alebo ten, kto ním je poverený.

Kánon 337

- § 1 Seminár má vlastné stanovy, v ktorých je stanovený účel seminára a právomoci autorít, spôsob menovania alebo voľby, trvanie úradu, práva a povinnosti a spravodlivá odmena vedúcich úradníkov, učiteľov a poradcov a spôsob, akým sa chovanci podieľajú na starostlivosti riaditeľa najmä v disciplíne, ktorú je nevyhnutné dodržiavať.
- § 2 Seminár má vlastné vedenie, ktoré vydá k stanovám osobitné vykonávacie smernice, usporiadené s ohľadom na zariadenie pre prípravu duchovných a bližšie stanoví závažnejšie oblasti seminárnej disciplíny, smerujúce k príprave duchovných a poriadku každodenného života celého seminára.
- § 3 Stanovy seminára schvaľuje autorita, ktorá seminár zriadila a ktorá má právo ich v prípade nevyhnutnosti meniť. Ich vykonávanie prislúcha autorite, určenej v stanovách.

Kánon 338

- § 1 V každom seminári je riaditeľ a v prípade potreby ekonóm, vychovávateľa a iní zamestnanci.
- § 2 Riaditeľ podľa predpisov stanov dbá o celkový chod seminára, dohliada na dodržiavanie stanov a smerníc, koordinuje prácu ostatných vedúcich a usiluje sa o jednotu a spoluprácu celého seminára.

Kánon 339

- § 1 Okrem riaditeľa je v seminári aspoň jeden duchovný vedúci. Chovanci si však môžu slobodne vyžiadať ktoréhokoľvek iného kňaza, ktorého riaditeľ schválil k ich duchovnému vedeniu.
- § 2 Okrem riadnych spovedníkov určí sa alebo prizvú iní spovedníci. Chovanci majú právo požiadať ktoréhokoľvek spovedníka i mimo seminár, avšak bez ujmy seminárnej disciplíny.
- § 3 Pri posudzovaní osôb nie je dovolené vyžadovať posudky spovedníkov, alebo duchovných vedúcich.

Kánon 340

- § 1 Ak sa konajú prednášky povinných predmetov v seminári, má tam byť vhodný počet starostlivo vybraných učiteľov, skutočných odborníkov vo svojom odbore, vo veľkom seminári nositeľov akademických titulov.
- § 2 Sústavnou každodennou prípravou učiteľa svorne spolupracujú vzájomne s vedúcimi zamestnancami seminára k celkovej príprave budúcich služobníkov Cirkvi, súčasne v rôznych predmetoch na jednotu viery a formovanie.
- § 3 Učitelia posvätných vied kráčajú v stopách svätých otcov a cirkvou schválených, najmä východných učiteľov a usilujú sa náuku objasňovať zo slávneho pokladu, ktorý im títo muži odovzdali.

Kánon 341

- § 1 Autorita, ktorá seminár zriadila, stará sa o zabezpečenie nákladov na seminár tiež prostredníctvom príspevkov a darov, uvedených v kánonoch 1012 a 1014.
- § 2 Povinnosť prispievať na seminár majú i rehoľné domy okrem tých, ktoré sú odkázané iba na almužny, alebo je v nich umiestnené zariadenie, uvedené v kánonoch 471 § 2 a 536 § 2.

Článok II.

Príprava k duchovnej službe

Kánon 342

- § 1 Do seminára sú prijímaní tí chovanci, ktorých vhodnosť je preukázaná dokladmi požadovanými predpismi stanov.
- § 2 Neprijíma sa ten, o ktorom nie je s istotou známe, že prijal sviatosť krstu a myropomazania.
- § 3 Tí, ktorí boli skôr chovancami v inom seminári, rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život sa neprijímajú, ak

nedosiahli svedectvo riaditeľa alebo vyššieho predstaveného o dôvode prepustenia alebo výstupu.

Kánon 343

Chovanci, prijatí do seminára inej Cirkvi vlastného obradu alebo viacero cirkví vlastného obradu zostávajú pripísaní vlastnému obradu. Opačný zvyk sa zavrhuje.

Kánon 344

- § 1 Dospievajúci a mladí, žijúci v malom seminári zachovávajú vhodné spojenie s vlastnými rodinami a vrstovníkmi, ktoré im je potrebné k zdravému vývinu duševnému a zvlášť citovému, horlivo sa vyhýbajú všetkému, čo môže podľa zdravých poznatkov psychológie a pedagogiky akýmkoľvek spôsobom obmedziť slobodnú voľbu.
- § 2 Chovanci, za podpory vhodného duchovného vedenia si navykajú na osobné rozhodovanie a prijímanie zodpovednosti vo svetle evanjelia a sústavne prehlbujú rôzne vlohy svojho nadania bez toho, aby súčasne opomínali čnosti, ktoré patria k ľudskej prirodzenosti.
- § 3 Obsah štúdia malých seminárov zahŕňa to, čo sa v každej krajine vyžaduje k začatiu vyšších štúdií a ak to dovoľuje študijný poriadok, i to, čo je osožné k prijatiu sviatostných služieb. Všeobecne sa dbá, aby chovanci mohli v občianskych štúdiách pokračovať i inde, ak tak budú nútení voliť.
- § 4 Chovanci, pokročilejšieho veku sa pripravujú v seminári, alebo v inom osobitnom zariadení s ohľadom na predchádzajú formáciu každého z nich.

Kánon 345

Prípravou chovancov vo veľkom seminári vykonáva sa doplnením toho, čo v jednotlivých prípadoch chýbalo vo výuke v malom seminári a spája vzájomne formáciu duchovnú, intelektuálnu a pastoračnú, aby ako Kristovi služobníci boli v strede Cirkvi svetlom a soľou duchovného sveta.

Kánon 346

- § 1 Tí, ktorí sa pripájajú k sviatostným službám sú vedení k tomu, aby pestovali úzke spoločenstvo s Kristom a vo všetkom hľadali Boha tak, aby povzbudzovaní láskou Krista pastiera horlivo sa usilovali získať ľud pre Kráľovstvo Božie príkladom svojho života.
- § 2 Z Božieho slova a zo sviatostí čerpajú denne silu pre svoj duchovný život a apoštolskú prácu:

1. chovanci si navykajú starostlivým a vytrvalým rozjímaním Božieho slova a jeho verným výkladom podľa svätých Otcov viac si pripodobňovať svoj život životu Krista a upevnení vo viere, nádeji a láske učia sa žiť podľa návodu evanjelia;
 2. vytrvalo sa účastnia Božskej liturgie, ktorá sa prejavuje ako zdroj a vrchol seminárneho i celkového kresťanského života;
 3. sústavne sa učia sláviť Božie chvály podľa vlastného obradu a živia ním duchovný život;
 4. pod duchovným vedením sa veľmi usilujú naučiť sa správne spytovať svedomie a často prijímajú sviatosť zmierenia;
 5. synovskou zbožnosťou sústavne uctievali Pannu Máriu, matku Božiu, ktorú Kristus ustanovil za Matku všetkých ľudí;
 6. pestujú zbožné cvičenia, ktoré vedú k duchu modlitby a dávajú silu a pomoc apoštolskému povolaniu, najmä tie, ktoré sú odporúčané úctyhodnou tradíciou Cirkvi vlastného obradu, rovnako sa odporúča duchovné ústranie a cvičenia v sviatostných službách, povzbudzovanie na duchovnej ceste;
 7. chovanci sú vedení k chápaniu Cirkvi a jej služby i k čnosti poslušnosti a k spolupráci s bratmi;
 8. sú nabádaní i k pestovaniu ostatných čností, ktoré najviac prospievajú ich povolaniu, ako rozlišovanie ducha čistoty, statočnosti ducha, cenia si a pestujú i tie čnosti, ktoré ich budú u väčšiny ľudí odporúčať ako služobníkov Kristových – úprimnosť ducha, trvalú starostlivosť o spravodlivosť, vernosť v plnení sľubov, zdvorilosť v jednaní, skromnosť v reči spojenú s láskou.
- § 2 Disciplinárne predpisy seminára sa použijú podľa vyspelosti chovancov tak, aby sa chovanci naučili sebaovládaniu, múdreému užívaniu slobody a navykli si konať nenútené a starostlivo.

Kánon 347

Náukové vzdelanie smeruje k tomu, aby chovanci všeobecným vzdelaním, odpovedajúcim miestnym a časovým potrebám i snahe a práce ľudského nadania nadobudli široké a dôkladné znalosti v posvätných vedách tak, aby mohli vyzbrojení plnším chápaním viery a utvrdení svetlom Krista učiteľ a účinnejšie súčasných ľudí poučovať a slúžiť pravde.

Kánon 348

- § 1 Pre tých, ktorí sú určení ku kňazstvu, štúdiá vo veľkom seminári zahŕňajú v súlade s kánonom 345 filozofické a teologické predmety, ktoré môžu byť vyučované postupne alebo spoločne. Celé štúdium trvá aspoň šesť rokov tak, že filozofickým predmetom sa venujú dva roky a teologickým štyri roky.
- § 2 Výuka filozofie a teológie sa začína úvodom do tajomstva Kristovho a ekonómie spásy a neukončí sa, dokiaľ nebude preukázaný zmysel poriadku právd katolíckej náuky a pevná súvislosť všetkých predmetov.

Kánon 349

- § 1 Úlohou filozofického vzdelania je zdokonalenie formácie v humanitných vedách a preto sleduje múdrosti veku dávneho i novšieho celej ľudskej rodiny a zvlášť vlastnej kultúry a najmä hľadá filozofické vlastníctvo s trvalou platnosťou.
- § 2 Historická a systematická výuka sa podáva tak, aby chovanci bystrým rozumovým rozlišovaním mohli ľahšie oddeliť pravdu od lži a mysl'ou otvorenou hovoriacemu Bohu dokázali správne sledovať teologické vývody a aby sa tak stalo schopnejšími k službám dohovoru s vedcami i súčasťnými ľuďmi.

Kánon 350

- § 1 Teologické predmety sa prednášajú vo svetle viery tak, aby chovanci hlboko prenikli do katolíckej náuky, čerpanej z Božieho zjavenia a svojou vzdelanosťou vyjadrili, že je potravou ich vlastného duchovného života a veľmi osočným nástrojom k duchovnej službe.
- § 2 Je potrebné, aby Písmo sväté bolo akoby dušou celej teológie, ktorá má poučat' všetky posvätné predmety, preto okrem presného výkladu sa vyučujú i hlavné zásady ekonómie spásy a dôležité témy biblickej teológie.
- § 3 Liturgika sa prednáša s osobitným zreteľom ako dôležitý zdroj náuky a vskutku kresťanského ducha.
- § 4 Dokiaľ nenastane úplná jednota Cirkvi podľa Kristovej vôle, ekumenizmus je jedným z nevyhnutných hľadísk každého teologického predmetu.

Kánon 351

Keďže učitelia posvätných vied učia z poverenia cirkevnej autority, predkladanú náuku verne odovzdávajú a vo všetkom pokorne počúvajú učiteľskú službu a vedenie cirkvi.

Kánon 352

- § 1 Pastoračná príprava sa prispôsobuje miestnym a časovým podmienkam a schopnostiam poslucháčov slobodných i ženatých a požiadavkám tajomstiev, ku ktorým sa pripravujú.
- § 2 Chovanci sú vyučovaní najmä v umení výuky náboženstva a výkladu Písma, v liturgických slávnostiach, spravovaní farností, v evanjelizačnom dialógu s neveriacimi, alebo s kresťanmi alebo veriacimi menej horlivými, v sociálnom apoštoláte a prostriedkoch spoločnej komunikácie, nepotláčajú sa pomocné predmety, ako psychológia a pastorálna sociológia.
- § 3 I keď sa chovanci pripravujú k službám Cirkvi vlastného obradu, sú vedení v duchu skutočne univerzálnom, v ktorom je nevyhnuté byť po celom svete pripraveným k službe dušiam; učia sa preto i o potrebách Cirkvi, najmä o apoštoláte ekumenizmu a evanjelizácie.

Kánon 353

Podľa predpisov partikulárneho práva sa stanovujú cvičenia a služby, ktoré prispievajú najmä k posilneniu pastoračnej formácie, a to v sociálnej a v charitatívnej službe, výuke náboženstva, najmä v čase pastoračnej praxe počas filozoficko-teologickej formácie a diakonskej praxe pred kňazským sviatením.

Kánon 354

Vlastná príprava diakonov, ktorí nie sú určení pre kňazstvo, upraví sa podľa predpisu tak, aby študijná doba trvala aspoň tri roky s ohľadom na tradície Cirkvi vlastného obradu o diakonskej službe liturgie slova a lásky.

Kánon 355

Ten, ktorý má byť vysvätený, poučí sa riadne o povinnostiach duchovných a má byť vedený k ich veľkodušnému prijatiu a plneniu.

Kánon 356

- § 1 Riaditeľ seminára každý rok podáva správu o pokroku prípravy chovancov ich eparchiálnemu biskupovi, a ak je to potrebné vyššiemu predstavenému, ako i o stave seminára tým, ktorí ho zriadili.
- § 2 Aby nadobudli poznatky o príprave svojich chovancov, eparchiálny biskup a vyšší predstavení často navštevujú seminár, najmä tých, ktorí majú pristúpiť k sviatostným sviatiam.

HLAVA II.

Pripísanie duchovných niektorej eparchii

Kánon 357

- § 1 Každý duchovný je pripísaný niektorej eparchii, alebo exarchátu alebo rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo zariadeniu či združeniu, ktoré nadobudlo do Apoštolského stolca, alebo v hraniciach

patriarchálnej cirkvi od patriarchu so súhlasom stálej synody právo pripisovať si duchovných.

- § 2 To, čo je stanovené o pripísaní duchovných niektorej eparchii a prepúšťaníu z nej platí primerane i vo vzťahu k iným, vyššie spomínaným právnickým osobám i k partikulárnemu právu patriarchálnej Cirkvi, ak právo výslovne nestanoví inak.

Kánon 358

Diakonským svätením je duchovný pripísaný eparchii, pre službu ktorej je svätený, iba ak podľa partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu bol už tejto eparchii pripísaný.

Kánon 359

K tomu, aby duchovný platne pripísaný niektorej eparchii mohol platne prestúpiť do inej, musí od eparchiálneho biskupa obdržať ním podpísaný prepúšťací list a rovnako od eparchiálneho biskupa eparchie, ku ktorej si žiada byť pripísaný – ním podpísaný prijímací list.

Kánon 360

- § 1 Prestup duchovného obmedzený pripísaním na určitú dobu možno i viackrát predlžovať písomnou dohodou medzi oboma eparchiálnymi biskupmi, v ktorej sa stanovia práva a povinnosti duchovného a strán.
- § 2 Po piatich rokoch právoplatného prestupu je duchovný samotným právom pripísaný hostiteľskej eparchii, ak po tejto jeho písomne vyjadrenej vôli žiadny z eparchiálnych biskupov v priebehu štyroch mesiacov písomne neodpovedal.

Kánon 361

Duchovnému, ktorý je horlivý najmä v hlásaní evanjelia pre všeobecnú Cirkev sa neodoprie prestup a presídlenie do inej eparchie, postihnutej závažným nedostatkom duchovných, ak je pripravený a schopný sa tejto služby ujať a ak ho nepotrebuje nevyhnutne vlastná eparchia, alebo Cirkev vlastného obradu.

Kánon 362

- § 1 Duchovný môže byť z miesta, kde presídlil zo spravodlivej príčiny vlastným eparchiálnym biskupom odvolaný, alebo hostiteľským biskupom vrátený pri dodržaní uzavretých dohôd a spravodlivosti.

- § 2 Vracajúcemu sa do vlastnej eparchie sú zachované a zaručené všetky práva, ktoré mu boli v sviatostnej službe priznané.

Kánon 363

Pripísať duchovného eparchii, alebo ho z nej prepustiť alebo mu udeliť povolenie k presídleniu platne nemôžu:

1. správca patriarchálnej cirkvi bez súhlasu stálej synody, patriarchálny exarcha a správca eparchie bez súhlasu patriarchu;
2. v ostatných prípadoch správca eparchie, iba v prípade, že uprázdnenie eparchiálneho stolca trvá aspoň jeden rok, a to so súhlasom zboru poradcov.

Kánon 364

Pripísanie duchovného pôvodnej eparchii trvá, dokiaľ nedôjde k jeho pripísaniu inej eparchii, alebo k strate duchovného stavu.

Kánon 365

- § 1 K dovoľnému prístupu, alebo k presídleniu sa vyžadujú oprávnené dôvody, akými sú prospech Cirkvi, alebo dobro duchovného. Dovoľenie sa neodoprie, iba ak z trvajúcich spravodlivých príčin.
- § 2 Partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu sa v tomto zmysle k dobrovoľnému prestupu do eparchie inej Cirkvi vlastného obradu tiež požaduje, aby eparchiálny biskup prepúšťajúceho duchovného obdržal súhlas od authority, stanovenej týmto partikulárnym právom.

Kánon 366

- § 1 Eparchiálny biskup nepripisuje svojej eparchii cudzieho duchovného, iba ak:
1. to vyžaduje potreba alebo prospech eparchie;
 2. je mu známe, že duchovný je k vykonávaniu služieb vhodným, najmä ak prechádza z inej Cirkvi vlastného obradu;
 3. je mu z právoplatnej listiny známe, že bol právoplatne z eparchie prepustený a má od prepúšťajúceho biskupa náležité osvedčenie o svojom živote a mravoch, ak je to potrebné i pod tajomstvom;
 4. duchovný písomne prehlásil, že sa chce venovať službe v novej eparchii podľa predpisov práva.
- § 2 Eparchiálny biskup čo najskôr upovedomí o vykonanom pripísaní duchovného jeho predchádzajúceho eparchiálneho biskupa.

HLAVA III. Práva a povinnosti duchovných

Kánon 367

Prvoradou povinnosťou duchovných je hlásať všetkým kráľovstvo Božie a Božiu lásku k ľuďom v službe slova a svätosti, predstavovať ich celým životom tak, aby všetci sebe vzájomne a Boha nadovšetko milovali a boli účastní na tele Kristovom a v tejto láske rástli.

Kánon 368

K dokonalosti, ktorú Kristus predkladá svojim učeníkom sú duchovní zaviazaní osobitným spôsobom, keď sa sviatostným svätením zasľúbili Bohu, aby sa tak stali schopnejšími v Božom ľude pre službu Krista, večného kňaza a boli súčasne krásnym vzorom ľudu.

Kánon 369

- § 1 Duchovní sa denne venujú čítaniu a rozjímaniu slova Božieho, aby sa tak stali Kristovými vernými a pozornými poslucháčmi a pravými služobnými kazateľmi; sú vytrvalí v modlitbe, v slávení liturgií a zvlášť v zbožnosti voči tajomstvu Eucharistie; denne spytujú svoje svedomie a často prijímajú sviatosť zmierenia, vždy uctievať Svätú Matku Božiu Pannu Máriu a vyprosujú si od nej milosť, aby sa podobali jej synovi a konajú iné zbožné cvičenia svojej Cirkvi vlastného obradu.
- § 2 Veľmi si vážia duchovného vedenia a v stanovenej dobe konajú podľa partikulárneho práva svojej Cirkvi vlastného obradu duchovné cvičenia.

Kánon 370

Duchovní sú osobitným spôsobom povinní úctou a poslušnosťou pápežovi, patriarchovi a eparchiálnemu biskupovi.

Kánon 371

- § 1 Ak duchovný plní to, čo právo vyžaduje, má nárok obdržať od vlastného eparchiálneho biskupa nejaký úrad, službu alebo funkciu, ktoré bude na prospech Cirkvi vykonávať.
- § 2 Duchovný prijme a verne plní každý úrad, službu alebo funkciu, ktorú mu príslušná autorita zverí, kedykoľvek to podľa jej úsudku potreby Cirkvi vyžadujú.

§ 3 K výkonu občianskeho povolania sa vyžaduje povolenie vlastného hierarchu.

Kánon 372

- § 1 Po dokončení výuky, ktoré sa požaduje k sviatostným sväteniam duchovných sa neprestávajú venovať posvätným vedám, každodenne sa snažia o ich hlbšie poznanie a nadobudnutie osobne pomocou vzdelávacích kurzov, ktoré schválil hierarcha.
- § 2 Zúčastňuje sa schôdzí, ktoré hierarcha pokladá za vhodné na podporu posvätnej vedy a pastoračných záležitostí.
- § 3 Neopomína nadobúdať slušné znalosti, ktoré majú vzdelaní ľudia i v svetských vedách, osobitne v tých, ktoré bližšie súvisia s posvätnými.

Kánon 373

Bezženstvo duchovných, zvolené pre nebeské kráľovstvo a vhodné pre kňazstvo, je všade vo veľkej vážnosti podľa tradície všeobecnej Cirkvi. Rovnako je v úcte manželský stav duchovných, preverený praxou prvotnej Cirkvi a po stáročia Cirkví východných.

Kánon 374

Duchovní slobodní i ženatí majú žiariť pôvabom čistoty, partikulárne právo stanoví prostriedky k dosiahnutiu tohto cieľa.

Kánon 375

Ženatí duchovní sú v rodinnom živote a pri výchove detí žiarivým príkladom pre ostatných veriacich.

Kánon 376

Spoločný život slobodných duchovných je chvályhodný a má sa podľa možnosti zachovávať tak, aby sa v duchovnom i rozumovom živote uctievali, vzájomne si pomáhali a lepšie v službe spolupracovali.

Kánon 377

Všetci duchovní slávia Božské chvály podľa partikulárneho práva svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 378

Duchovní často slávia Božskú liturgiu podľa predpisov partikulárneho práva, najmä v nedele a zasvätené sviatky, vrelo sa však odporúča sláviť ju každodenne.

Kánon 379

Duchovní spojení putom lásky so spolubratmi ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu smerujú spoločne k výstavbe tela Kristovho a preto spolupracujú a vzájomne si pomáhajú, nech sú v akomkoľvek postavení alebo úrade.

Kánon 380

Duchovní sa usilovne snažia vzbudzovať povolanie k sviatostným službám a k zasvätenému životu v spoločnostiach zasväteného života nielen kázaním, výukou náboženstva, alebo inými vhodnými prostriedkami, ale predovšetkým svedectvom života a služby.

Kánon 381

- § 1 Duchovní sú planúcou apoštolskou horlivosťou príkladom všetkým v dobročinnosti a pohostinnosti, najmä voči chorým, zarmúteným, prenasledovaným vyhnancom a bezdomovcom.
- § 2 Ak tomu nebráni oprávnená prekážka, duchovní sú povinní rozdávať z duchovných dobier Cirkvi Božie slovo a zvlášť sviatostnú pomoc veriacim, ktorí o vhodne žiadajú, sú riadne pripravení a právo im v prijímaní sviatostí nebráni.
- § 3 Duchovní uznávajú a rozvíjajú dôstojnosť ostatných veriacich i ich podiel, ktorý majú vo vedení Cirkvi, posudzujú najmä mnohotvárne charizmy veriacich a obracajú ich patričnosť a skúsenosť k dobru Cirkvi, najmä spôsobmi, ktoré predpokladá právo.

Kánon 382

Duchovní sa celkom zdržiavajú všetkého, čo podľa predpisov partikulárneho práva ich stav znevažuje a vyhýbajú sa všetkému, čo im je cudzie.

Kánon 383

Hoci duchovní majú rovnaké občianske a politické práva ako občania, cez to:

1. zakazuje sa im prijímať verejné funkcie, ktoré zo sebou nesú účasť na výkone verejnej občianskej moci;
2. keďže vojenská služba veľmi neprislúcha duchovnému stavu, dobrovoľne ju neprijímajú, iba s povolením hierarchu;
3. využívajú výnimky, ktoré v ich prospech poskytujú občianske zákony, dohody a zvyklosti a neprijímajú verejné úrady a funkcie cudzie duchovnému stavu, ani vojenskú službu.

Kánon 384

- § 1 Duchovní, ako služobníci zmierenia všetkých v Kristovej láske, horlivo sa usilujú podporovať medzi ľuďmi pokoj, jednotu a svornosť, opretú o spravodlivosť.
- § 2 Nezúčastnia sa činností a porád v odborárskych združeniach, iba ak by to podľa úsudku eparchiálneho biskupa alebo vyjadrenia patriarchu alebo inej autority vyžadovala ochrana práv Cirkvi, alebo spoločné dobro.

Kánon 385

- § 1 Duchovní, predchnutí duchom Kristovej chudoby sa usilujú byť pred svetom jednoduchým životom svedkami nebeských dobier a časné dobrá duchovným rozlišovaním určujú k správneému užívaniu. Majetok, ktorý nadobudnú vykonávaním cirkevného úradu, alebo služby, venujú po zabezpečení vlastného zaopatrenia a plnenia povinností vlastného stavu dielam apoštolátu a dobročinnosti.
- § 2 Duchovným sa zakazuje, aby sa osobne alebo prostredníctvom iných zaoberali peňažníctvom, alebo obchodovaním k prospechu vlastnému alebo iných, bez povolenia autority stanovenej partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu, alebo Apoštolského stolca.
- § 3 Duchovným sa zakazuje prevziať ručenie i vlastným majetkom bez porady so svojim eparchiálnym biskupom, alebo v prípade potreby s vyšším predstaveným.

Kánon 386

- § 1 Hoci duchovní nemajú sídelné povinnosti, nevzdávajú sa z eparchie nad dobu, stanovenú partikulárnym právom bez aspoň predpokladaného dovolenia vlastného miestneho hierarchu.
- § 2 Duchovný, ktorý sa zdržiava mimo vlastnej eparchie je podriadený miestnemu eparchiálnemu biskupovi v tom, čo sa týka povinností jeho stavu, ak sa tam zamýšľa zdržiavať dlhšiu dobu, ihneď o tom upovedomí miestneho hierarchu.

Kánon 387

Pokiaľ ide o odev duchovných, platí partikulárne právo.

Kánon 388

Duchovní nemôžu užívať práva a odznaky, ktoré sú spojené s hodnosťami im udelenými mimo miesta, kde svoju právomoc vykonáva autorita, ktorá ju udelila, ak pri ich udelení nenechala žiadnu písomnú výnimku, alebo pokiaľ nedoprevádzajú autoritu, ktorá hodnosť udelila, alebo ak nezastupujú túto osobu alebo neobdržali súhlas od miestneho hierarchu.

Kánon 389

Duchovní sa usilujú vyhýbať sa akýmkoľvek rozporom; ak však cez to medzi nimi vznikol spor, predloží sa cirkevnému súdu a ak je to možné tiež vtedy, ak ide o spory medzi duchovnými a ich veriacimi.

Kánon 390

- § 1 Duchovní majú právo na slušné zaopatrenie. Preto za plnenie svojho úradu alebo funkcie dostávajú spravodlivú odmenu. Pokiaľ ide o ženatých duchovných, berie sa do úvahy i zaopatrenie ich rodiny, ak nie je zabezpečené inak.
- § 2 Rovnako majú právo sami, a ak sú ženatí, i ich rodiny na slušné sociálne zabezpečenie a zdravotnú starostlivosť. Za tým účelom sú povinní poskytovať príspevok zariadeniu, uvedenému v kánone 1021 § 2 podľa partikulárneho práva.

Kánon 391

Duchovní sa môžu v súlade s kánonom 578 § 3 združovať k dosiahnutiu cieľov, prislúchajúcich ich stavu; eparchiálny biskup však posudzuje vhodnosť týchto združení.

Kánon 392

Duchovný má každý rok právo na dovolenku, ktorej dĺžku stanovuje partikulárne právo.

Kánon 393

Duchovný v každej situácii má na srdci starostlivosť o všetky Cirkvi a preto je ochotný slúžiť v prípade potreby kdekoľvek, prejavíť pohotovosť, zvlášť ak to odporúča a k tomu nabáda eparchiálny biskup, alebo predstavený, k službám v misiách alebo krajoch, ktoré trpia nedostatkom duchovných.

HLAVA IV. Strata duchovného stavu

Kánon 394

Sviatostné svätenie raz platne udelené sa nemôže stať neplatným, duchovný však stráca svoj duchovný stav:

1. rozsudkom súdu alebo výnosom, ktorým sa neplatnosť svätenia vyhlasuje;
2. právomocne uloženým trestom vylúčenia;
3. prípisom Apoštolského stolca, alebo podľa kánonu 397 patriarchu; tento prípis však patriarcha nemôže bez závažných dôvodov dovoľenie vydať diakonom a bez veľmi závažných dôvodov kňazom a nevydá ho v tomto prípade ani Apoštolský stolec.

Kánon 395

Duchovný, ktorý podľa právnych predpisov stratí duchovný stav, stráca ním práva prislúchajúce duchovnému stavu a nie je ďalej viazaný žiadnymi povinnosťami duchovného stavu s výnimkou kánonu 396; zakazuje sa mu vykonávať sviatostné funkcie okrem prípadov, uvedených v kánonoch 725 a 735 § 2. Samotným právom je pozbavený všetkých úradov, služieb a funkcií a akejkoľvek prenesenej právomoci.

Kánon 396

Okrem prípadov, kedy bola prehlásená neplatnosť sviatostného svätenia, zo straty duchovného stavu nevyplýva oslobodenie od povinností bezženstva, ktoré môže udeliť iba pápež.

Kánon 397

Patriarcha so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi alebo v nebezpečenstve z omeškania so súhlasom stálej synody môže povoliť stratu duchovného stavu duchovným, ktorí majú trvalý pobyt alebo prechodný pobyt v hraniciach územia príslušnej patriarchálnej Cirkvi a nie sú viazaní povinnosťou bezženstva , alebo ak sú viazaní a oslobodenie od tejto povinností nežiadajú; v ostatných prípadoch vec predložia Apoštolskému stolcu.

Kánon 398

Kto stratil duchovný stav prípisom Apoštolského stolca, môže byť opäť prijatý do duchovného stavu iba Apoštolským stolcom; kto však stratu obdržal od patriarchu, môže byť do duchovného stavu opäť prijatý tiež patriarchom.

ČASŤ XI. Veriaci

Kánon 399

Ostatnými veriacimi sa v tomto zákonníku rozumejú tí, ktorých vlastným znakom je život vo svete a súčasne majú účasť na poslaní cirkvi, ale neobdržali sviatostné svätenie a nie sú pripísaní rehoľnému stavu.

Kánon 400

Okrem práv a povinností, ktoré sú spoločné všetkým, majú ostatní veriaci tiež práva a povinnosti, ktorú sú ustanovené v ďalších kánonoch tejto časti.

Kánon 401

Povinnosťou ostatných veriacich je najmä spravovať podľa svojho povolania časné záležitosti a hľadať Bohom zriadené Božie Kráľovstvo a preto byť Kristovými svedkami v súkromnom, rodinnom a spoločensko-politickom živote a hlásať Krista i iným; presadzovať spravodlivé zákony v spoločnosti a žiariacou vierou, nádejou a láskou prispievať ako kvas k posväteniu sveta.

Kánon 402

Ostatní veriaci majú právo, aby im bola v pozemskom živote priznaná sloboda ako všetkým občanom; pri užívaní tejto slobody sa usilujú, aby ich jednanie bolo naplnené duchom evanjelia, smerovalo k náuke predkladanej učiteľskou službou Cirkvi a vystríhajú sa, aby v sporných otázkach vydávali vlastný názor za učenie Cirkvi.

Kánon 403

- § 1 Pri dodržaní práv a povinností zotrvať všade pri vlastnom obrade majú ostatní veriaci právo aktívne sa zúčastniť liturgických osláv ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, podľa predpisov liturgických kníh.
- § 2 Ak je to prospešné a osožné, môžu byť ostatným veriacim pri nedostatku posvätených služobníkov zverené niektoré funkcie pri sviatostných službách podľa právnych predpisov.

Kánon 404

- § 1 Okrem výuky náboženstva, ktorá sa podáva už od detstva, majú ostatní veriaci právo každý podľa svojich schopností o podmienok nadobúdať vhodne usporiadané Kristom zjavené učenie Cirkvi, odovzdané učiteľskou službou Cirkvi, aby podľa neho dokázali žiť, ale v prípade potreby ho i brániť.
- § 2 Majú tiež právo nadobúdať plnšieho poznania o posvätných vedách, vyučovaných na univerzitách, fakultách a ústavoch náboženských vied účasťou na výuke a na nadobúdaní akademických titulov.
- § 3 Sú rovnako spôsobilí pri dodržiavaní právnych predpisov o vhodnosti, požadovanej stanovami k prijatiu poverenia cirkevnej autority k vyučovaniu posvätného predmetu.

Kánon 405

Ostatní veriaci sa horlivo upínajú k liturgickému, teologickému, duchovnému a disciplinárnemu dedičstvu tak, aby rástla vzájomná úcta a spolupráca medzi veriacimi rôznych cirkví vlastného obradu a aby rôznosť obradov neškodila spoločnému dobru spoločnosti, v ktorej žijú, ale skôr ich k nemu sústavne privádzala.

Kánon 406

Ostatní veriaci, pri vedomí povinnosti, uvedenej v kánone 14 si uvedomujú, že táto povinnosť je naliehavejšia v okolnostiach, kedy ľudia nemôžu počúvať Evanjelium a poznať Krista inak, ako ich prostredníctvom.

Kánon 407

Ostatní veriaci, ktorí žijú v manželstve, majú podľa svojho povolania osobitnú povinnosť spolu pracovať prostredníctvom manželstva a rodiny k budovaniu Božieho ľudu.

Kánon 408

- § 1 Ostatní veriaci, ktorí majú náležité vedomosti a sú čestní, sú spôsobilí byť vypočutí cirkevnou autoritou ako odborníci, alebo poradcovia jednotlivo, alebo ako členovia rôznych farských, eparchiálnych a patriarchálnych rád a združení.
- § 2 Okrem cirkevných úradov, ktoré môžu ostatní veriaci vykonávať podľa obecného práva, môžu byť príslušnou autoritou prijatí i do iných úradov s výnimkou tých, ktoré vyžadujú sviatosťné svätenie a tých, ktoré sú partikulárnym právom ostatným veriacim výslovne zakázané.
- § 3 Pri výkone cirkevného úradu ostatní veriaci plne podliehajú cirkevnej autorite.

Kánon 409

- § 1 Ostatní veriaci, ktorým je trvalo alebo dočasne zverená osobitná služba v Cirkvi, sú povinní nadobudnúť vhodné znalosti, požadované k riadnemu plneniu svojho úradu, aby ho mohli svedomito a riadne zastávať.
- § 2 Majú právo na spravodlivú odmenu, primeranú ich stavu, aby v súlade s občianskym právom mohli zabezpečovať potreby vlastné i svojej rodiny. Oni, ako aj ich rodiny majú tiež právo na zaistenie primeraného sociálneho zabezpečenia a zdravotnej starostlivosti.

ČASTĚ XII.

Rehoľníci, členovia rehoľných spoločností a ostatných spoločností zasväteného života

HLAVA I.

Rehoľníci a členovia rehoľných spoločností

Článok I.

Všeobecné kánony

Kánon 410

Rehoľnícky stav je stály spôsob života v niektorej Cirkvou schválenej spoločnosti, kde veriaci užšie nasledujú Krista učiteľa a príklad svätostí pôsobením Ducha Svätého a zasvecujú sa mu osobitným spôsobom verejnými sľubmi poslušnosti, čistoty a chudoby pod zákonným predstaveným podľa pravidiel a stanov, zriekajú sa sveta a plne sa venujú úsiliu o dokonalosť v službe Božieho kráľovstva pre budovanie Cirkvi a spásu sveta ako znamenia, ohlasujúceho nebeskú slávu.

Kánon 411

Rehoľnícky stav všetci uznávajú a rozširujú.

1. Závislosť členov rehoľných spoločností na eparchiálnom biskupovi, patriarchovi a Apoštolskému stolcu.

Kánon 412

- § 1 Všetci členovia rehoľných spoločností podliehajú pápežovi, ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorému sú zaviazaní sľubom poslušnosti.
- § 2 Pápež s dôvodu svojho prvenstva nad všeobecnou Cirkvou môže s ohľadom na všeobecný prospech vyňať spoločnosť zasväteného života z právomoci eparchiálneho biskupa a podriaďiť ju sebe, alebo inej cirkevnej autorite.

Kánon 413

Vo veciach vnútorného riadenia a rehoľnej disciplíny sú spoločnosti pápežského práva ak nie je ustanovené inak, podriadené bezprostredne a výlučne Apoštolskému stolcu; ak sú patriarchálneho, alebo eparchiálneho práva, sú bezprostredne podriadené patriarchovi, alebo eparchiálnemu biskupovi, pri zachovaní kánonu 418 § 2.

Kánon 414

- § 1 Vo vzťahu k monastyrom a kongregáciám eparchiálneho práva eparchiálnemu biskupovi prislúcha:
1. schvaľovať v súlade s predpismi práva pravidiel monastýrov a stanov kongregácií a ich zmeny, s výnimkou tých, ktoré boli schválené vyššou autoritou;
 2. oslobodzovať od týchto pravidiel a stanov nad rámec právomoci príslušných predstavených, ak je to od biskupa požadované pre jednotlivé prípady v súlade s právom;
 3. kontrolovať monastýry, vrátane závislých i jednotlivé domy kongregácií vo svojom území pri výkone cirkevnej kontroly, alebo kedykoľvek to závažné dôvody podľa jeho úsudku vyžadujú.
- § 2 Tieto práva prislúchajú patriarchovi voči rádom a kongregáciám patriarchálneho práva, ktoré majú v hraniciach územia patriarchátu cirkvi na ktorých čele stojí hlavný dom, inak tieto práva voči všetkým rádom vrátane monastýrov a kongregácií, ktoré nie sú eparchiálneho práva, prislúchajú iba Apoštolskému stolcu.
- § 3 Ak sa kongregácie eparchiálneho práva šíria do iných eparchií, nie je možné v stanovách platne nič meniť bez súhlasu eparchiálneho biskupa eparchie, v ktorej je hlavný dom, po porade s eparchiálnymi biskupmi, v ktorých eparchiách sú ostatné domy.

Kánon 415

- § 1 Všetci rehoľníci a členovia rehoľných spoločností podliehajú miestnemu hierarchovi vo veciach verejného slávenia bohoslužieb, kázania Božieho slova pre ľud, náboženskej a mravnej výchovy veriacich, najmä mládeže, výuky náboženstva a liturgickej výuky, zveľaďovania duchovného stavu a rôznych úkonov, týkajúcich sa apoštolátu.
- § 2 Eparchiálny biskup má právo a povinnosť monastýry a domy rádov a kongregácií nachádzajúcich sa na jeho území v týchto veciach kontrolovať pri výkone cirkevnej kontroly, alebo kedykoľvek to podľa jeho úsudku doporučujú závažné dôvody.
- § 3 Eparchiálny biskup môže iba so súhlasom oprávnených predstavených ukladať rehoľníkom a členom rehoľných spoločností apoštolské práce alebo úrady, prislúchajúce eparchii, a to pri dodržaní všeobecného práva a pri zachovaní rehoľnej disciplíny príslušníkov rehoľných spoločností, ich povahy a osobitného cieľa.
- § 4 Členovia týchto spoločností, ktorí sa dopustili trestného činu mimo domu a neboli svojim predstaveným po ich napomenutí miestnym hierarchom potrestaní, môžu ním byť potrestaní i keď dom oprávnene opustili a opäť sa tam vrátili.

Kánon 416

Patriarchovia a miestni hierarchovia podporujú stretnutia s predstavenými členov rehoľných spoločností vo stanovených dobách a kedykoľvek sa to javí vhodným, aby sa

s nimi poradili v prospech diela apoštolátu, na ktorom títo členovia pracujú a svorne v nich pokračovali.

Kánon 417

Ak sa do domu spoločností patriarchálneho alebo eparchiálneho práva a ich chrámov dostali zlorády a predstavený po upozornení miestnym hierarchom nezabezpečí nápravu, je miestny hierarch povinný vec predložiť autorite, ktorej je spoločnosť bezprostredne podriadená.

2. Predstavení a členovia rehoľných spoločností

Kánon 418

- § 1 Vyššími predstavenými sú predstavený rehoľnej konfederácie, predstavený monastýra s vlastnými pravidlami, generálny predstavený rádu alebo kongregácie, predstavený provincie, ich zástupcovia a iní, ktorí majú právomoc na úrovni predstaveného provincie a tiež tí, ktorí nie sú uvedení, ale úrad podľa práva dočasne vykonávajú.
- § 2 Predstaveným sa nevolá miestny hierarcha ani patriarcha s výnimkou kánonov, ktoré patriarchovi alebo miestnemu hierarchovi právomoc nad členmi spoločností udeľujú.

Kánon 419

- § 1 Predstavený rehoľnej konfederácie, predstavený nekonfederovaného monastýra s vlastnými pravidlami a generálny predstavený rádu alebo kongregácie podávajú správu o stave spoločnosti, na ktorej čele stoja, aspoň každý piaty rok autorite, ktorej bezprostredne podliehajú, na tlačive určenom touto autoritou.
- § 2 Predstavení spoločností patriarchálneho alebo eparchiálneho práva posielajú výťahok správy Apoštolskému stolcu.

Kánon 420

- § 1 Vyšší predstavení, ktorých k riadnemu úradu kontrolóra zmocňujú pravidlá alebo stanovy spoločnosti, navštívia v dobách tam stanovených všetky im podriadené domy osobne, alebo prostredníctvom iných, ak títo podľa práva majú prekážku.
- § 2 Členovia hovoria s kontrolórom s dôverou, v láske pravdivo odpovedajú na to, na čo sú v súlade s právom pýtání, nik ich nesmie od tejto povinnosti odvracať či inak brániť účelu kontroly.

- § 3 Miestny hierarcha kontroluje všetky domy spoločností, ak ich oprávnený vyšší predstavený zanedbal kontrolovať po dobu piatich rokov, hoci bol na povinnosť kontroly miestnym hierarchom upozornený.

Kánon 421

Predstavení sú viazaní závažnou povinnosťou dbať, aby im zverení členovia upravili život podľa vlastných pravidiel alebo vlastných stanov. Predstavení pomáhajú členom príkladom i povzbudením k dosiahnutiu cieľa rehoľného stavu, prispievajú vhodne ich osobným potrebám, starajú sa o duchovných a navštevujú ich, napomínajú nekludných, utešujú malomyselných a sú ku všetkým trpezliví.

Kánon 422

- § 1 Predstavení zriaďujú podľa pravidiel alebo stanov štátu radu, ktorej príspevok užívajú pri výkone povinností. V prípadoch stanovených právom sú povinní vyžiadať si jej súhlas alebo radu podľa kánonu 934.
- § 2 Partikulárne právo stanoví, či má byť i v domoch, kde býva menej ako šesť členov.

Kánon 423

Monastyr, rehoľa konfederácia, rád alebo kongregácia a ich provincie a domy, zriadené podľa práva sú samotným právom právnickými osobami, avšak ich spôsobilosť nadobúdať, vlastníť, spravovať a nakladať s majetkom môže byť pravidlami alebo stanovami obmedzená, alebo vylúčená.

Kánon 424

V pravidlách alebo stanovách sa stanovia smernice o užívaní a správe majetku tak, aby napomáhali a obhajovali vlastnú chudobu a vyjadrovali ju.

Kánon 425

O súčasnom majetku rehoľných spoločností platia kánony 1007 až 1054, pokiaľ všeobecné právo nestanovuje inak, alebo ak nevyplýva z povahy veci niečo iné.

Kánon 426

Všetci členovia rehoľných spoločností, predstavení i podriadení nielen verne a poctivo dodržiavajú sľuby, ale podľa pravidiel alebo stanov upravujú svoj život verným zachovávaním ducha a predstáv zakladateľa a tak smerujú k dokonalosti svojho stavu.

Kánon 427

Všetci členovia rehoľných spoločností sú viazaní povinnosťami, ktoré stanovuje všeobecné právo duchovným, ak tomu nebráni právo, alebo ak nevyplýva z povahy vecí niečo iné.

Kánon 428

Duchovný je pripísaný rehoľnej spoločnosti diakonským svätením; ak však bol pripísaný niektorej eparchii, je rehoľnej spoločnosti pripísaný zložením trvalých sľubov.

Kánon 429

Dopisy členov rehoľných spoločností, zasielané predstaveným, miestnemu hierarchovi, patriarchovi, vyslancovi pápeža a Apoštolskému stolcu a listy od nich prijímané nepodliehajú žiadnej kontrole.

Kánon 430

Členom rehoľných spoločností nie je dovolené udeľovať čestné tituly hodností alebo úradov, iba ak to dovoľujú pravidlá alebo stanovy u tých úradov vyšších predstavených, ktoré nimi boli skoršie vykonávané.

Kánon 431

- § 1 Člen rehoľnej spoločnosti nemôže po prvom sľube bez písomného súhlasu vyššieho predstaveného byť povýšený do hodnosti alebo úradu mimo vlastnú spoločnosť s výnimkou tých, ktoré udeľuje synoda biskupov patriarchálnej cirkvi voľbou pri dodržaní kánon 80 § 2; po splnení úlohy sa člen vráti do monastýru, rádu alebo kongregácii.
- § 2 Člen rehoľnej spoločnosti, ktorý sa stane patriarchom, biskupom alebo exarchom:
1. zotráva viazaný sľubmi a je viazaný i ostatnými povinnosťami okrem tých, o ktorých sám múdro usúdi, že sa nezlučujú s jeho hodnosťou; nemá právo voliť a

- byť volený vo svojom monastyre, ráde alebo kongregácii, je vyňatý z právomoci predstavených a povinný poslušnosťou iba pápežovi;
2. po splnení svojej úlohy a návrate do monastyra, rádu alebo kongregácie bez ujmy kánonov 62 a 211 nadobúda právo voliť a byť volený, ak to povoľujú pravidlá, alebo stanovy.
- § 3 Člen rehoľnej spoločnosti, ktorý sa stane patriarchom, biskupom alebo exarchom:
1. ak sľubom stratil spôsobilosť nadobúdať majetok, môže ten, ktorý mu pripadne užívať, využívať a spravovať; patriarcha, eparchiálny biskup a exarcha nadobúdajú vlastníctvo pre patriarchálnu Cirkev, eparchiu alebo exarchát; ostatní pre monastyr alebo rád;
 2. ak nestratil sľubom vlastnícke právo voči svojmu majetku, opätovne nadobúda právo ho užívať, využívať a spravovať; to, čo nadobudne potom, nadobúda iba pre seba;
 3. v oboch prípadoch s príjmami nakladá podľa vôle darcu, bez ohľadu na osobu.

Kánon 432

Závislý monastyr, dom alebo provincia rehoľnej spoločnosti ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského, ktoré so súhlasom Apoštolského stolca sú pripísané inej Cirkvi vlastného obradu, musia dodržiavať právo tejto Cirkvi a pravidlá alebo stanovy, ktoré sa týkajú vnútorného riadenia tejto spoločnosti a výsad, udelených Apoštolským stolcom.

Článok II. Monastyr

Kánon 433

- § 1 Monastyrom sa rozumie dom rehoľnej spoločnosti, v ktorom sa rehoľníci usilujú o evanjeliovú dokonalosť zachovávaním pravidiel a tradícií rehoľného života.
- § 2 Monastyr s vlastnými pravidlami je ten, ktorý nezávisí na inom monastyre a riadi sa vlastnými pravidlami, schválenými príslušnou autoritou.

Kánon 434

Monastyr je pápežského práva, ak bol zriadený Apoštolským stolcom alebo výnosom Apoštolského stolca a za taký uznaný; patriarchálneho práva, ak bol zriadený na základe práva patriarchu vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám; alebo eparchiálneho práva, ak bol zriadený biskupom a nedosiahol uznania výnosom Apoštolského stolca.

1. Zriadenie a zrušenie monastyra

Kánon 435

- § 1 Eparchiálny biskup môže zriadiť monastyr s vlastnými pravidlami v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi po porade s patriarchom; v ostatných prípadoch po dohode s Apoštolským stolcom.
- § 2 Právo zriadiť monastyr podľa práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám je vyhradené patriarchovi.

Kánon 436

- § 1 Ktorýkoľvek monastyr s vlastnými pravidlami môže mať závislé monastiry, z ktorých niektoré sú dcérinné, pokiaľ môžu na základe zriaďovacieho úkonu alebo na základe výnosu, vydaného podľa pravidiel smerovať k podmienkam monastyra s vlastnými pravidlami, ostatné sú podriadené.
- § 2 K platnému zriadeniu závislého monastyra je nevyhnutný písomný súhlas autority, ktorej monastyr s vlastnými pravidlami podlieha a eparchiálneho biskupa miesta, kde sa tento monastyr zriaďuje.

Kánon 437

- § 1 S dovoľením zriadiť monastyr vrátane závislého je spojené právo zriadiť chrám a konať sviatostné služby a zbožné činnosti, ktoré sú podľa pravidiel monastyra vlastné pri dodržaní pripojených doložiek.
- § 2 K postaveniu a otvoreniu školy, útulku alebo iného miesta oddeleného od monastyra sa pre každý monastyr vyžaduje písomný súhlas eparchiálneho biskupa.
- § 3 K užívaniu monastyra k iným účelom sa vyžaduje obdobný postup ako k jeho zriadeniu, iba ak by šlo o zmenu jeho vnútorného riadenia a rehoľnej disciplíny.

Kánon 438

- § 1 Patriarchovi prislúcha rušiť v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, na čele ktorej stojí monastiry s vlastnými pravidlami i dcérske eparchiálneho práva, alebo monastiry práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám, zo závažnej príčiny so súhlasom stálej synody a na jeho žiadosť alebo na radu eparchiálneho biskupa, ak ide o monastyr eparchiálneho práva a po porade s predstaveným monastyra a predstaveným konfederácie, ak ide o monastyr konfederatívny, bez ujmy odkladného účinku odvolania k pápežovi.
- § 2 Ostatné monastiry s vlastnými pravidlami, alebo dcérske môže zrušiť iba Apoštolský stolec.

- § 3 Podriadený monastyr môže byť zrušený výnosom, vydaným predstaveným monastyzra, ktorému je podľa predpisov pravidiel podriadený, so súhlasom eparchiálneho biskupa.
- § 4 Majetok zrušeného monastyra s vlastnými pravidlami prechádza na konfederáciu, ak šlo o monastyr konfederatívny, inak na eparchiu, ak šlo o monastyr práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám na patriarchálnu Cirkev; majetok zrušeného závislého monastyra na monastyr s vlastnými pravidlami; o majetku zrušeného monastyra pápežského práva rozhodne Apoštolský stolec s prihliadnutím k vôli darcov.

Kánon 439

- § 1 Niekoľko monastyrov s vlastnými pravidlami tej istej eparchie podriadených eparchiálnemu biskupovi môžu so súhlasom eparchiálneho biskupa, ktorému prislúcha schváliť jej stanovy – vytvoriť konfederáciu.
- § 2 Konfederácia niekoľko monastyrov s vlastnými pravidlami rôznych eparchií alebo práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám, ležiacich v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi môže byť vytvorená po poradách s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa to týka a so súhlasom patriarchu, ktorému je vyhradené schváliť stanovy konfederácie.
- § 3 V ostatných prípadoch vytvorenia konfederácie je potrebné obrátiť sa na Apoštolský stolec.

Kánon 440

- § 1 Združenie monastyrov s vlastnými pravidlami mimo konfederáciu a vyčlenenie monastyru z konfederácie je vyhradené autorite, uvedenej v kánon 439.
- § 2 Konfederácia v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi môže byť zrušená iba patriarchom, so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, po porade s eparchiálnymi biskupmi, ktorých sa to týka, s predstaveným konfederácie bez ujmy odkladného účinku odvolania k pápežovi. Zrušenie ostatných konfederácií prislúcha Apoštolskému stolcu.
- § 3 Rozhodnutie o naložení s majetkom zrušenej konfederácie prislúcha autorite, ktorá konfederáciu zrušila s prihliadnutím k vôli darcov; patriarcha k tomu potrebuje súhlas stálej synody.

2. Predstavení monastyrov, rehoľné zhromaždenia, ekonómovia

Kánon 441

- § 1 Predstavení a rehoľné zhromaždenie majú v monastyroch moc, stanovenú všeobecným právom a pravidlami.
- § 2 Predstavení v monastyroch s vlastnými pravidlami majú riadiacu právomoc, akú im výslovne priznáva právo, alebo autorita, ktorej sú podriadení, bez ujmy kánonu 979.

- § 3 Právomoc predstaveného rehoľnej konfederácie okrem tej, ktorá je stanovená všeobecným právom, má byť zakotvená v ich stanovách.

Kánon 442

Bez ujmy pravidiel monastýra s vlastnými pravidlami, ktoré môžu stanoviť vyššie požiadavky, sa k prijatiu úradu predstaveného monastýra s vlastnými pravidlami vyžaduje, aby od jeho zloženia trvalých sľubov uplynulo aspoň desať rokov.

Kánon 443

- § 1 Predstaveného monastýra s vlastnými pravidlami volí rehoľné zhromaždenie podľa predpisov pravidiel, pri dodržaní kánonov 947 až 960 bez ujmy práva eparchiálneho biskupa predsedáť osobne, alebo prostredníctvom iného tomuto zhromaždeniu.
- § 2 Pri voľbe predstaveného konfederatívneho monastýra s vlastnými pravidlami predsedá rehoľnému zhromaždeniu osobne, alebo prostredníctvom iného predstavený konfederácie.

Kánon 444

- § 1 Úrad predstaveného v monastýre s vlastnými pravidlami sa obsadzuje na dobu neurčitú, pokiaľ pravidla nestanovia inak.
- § 2 Predstavení závislých monastýrov sú ustanovení na dobu stanovenú pravidlami predstaveným monastýra s vlastnými pravidlami, so súhlasom jeho rady, ak ide o dcérsky monastýr, alebo po porade s jeho radou, ak ide o podriadený monastýr.
- § 3 Predstavení, ktorí dosiahli vek 75 rokov, alebo ktorých schopnosť k plneniu ich úradu je znížená z dôvodu chatrného zdravia alebo z inej vážnej príčiny, podajú žiadosť o odstúpenie z úradu rehoľnému zhromaždeniu, ktoré je príslušné k jeho prijatiu.

Kánon 445

Členovia rehoľného zhromaždenia sa pri voľbe usilujú voliť tých, ktorých v Pána pokladajú za vhodných a spôsobilých na úrad predstaveného a vyvarujú sa akéhokoľvek zneužitia, najmä získania hlasov pre seba alebo pre iných.

Kánon 446

Predstavený sídli vo vlastnom monastýre a neopúšťa ho, iba ak podľa predpisov pravidiel.

Kánon 447

- § 1 Pre správu časných záležitostí je v monastyre ekonóm, ktorý svoj úrad vykonáva pod dohľadom predstaveného.
- § 2 Predstavení monastyra s vlastnými pravidlami nesmú vykonávať úrad ekonóma v tom istom monastyre. Úrad ekonóma závislého monastyra nie je s úradom predstaveného nezlučiteľný, odporúča sa však, aby ho predstavený nevykonával.
- § 3 Ekonóma menuje predstavený monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom svojej rady, ak pravidlá neustanovujú inak.

3. Prijímanie do monastyra s vlastnými pravidlami a noviciát

Kánon 448

K prijatiu do monastyra s vlastnými pravidlami sa vyžaduje skutočný úmysel viesť rehoľný život. Uchádzač musí byť spôsobilým a nesmie mu brániť právom stanovená prekážka.

Kánon 449

Pred prijatím do noviciátu má kandidát po dobu určenú pravidlami pobúdať v monastyre pod osobitnou starostlivosťou osvedčeného člena.

Kánon 450

S prihliadnutím k pravidlám, ktoré stanovia podrobnosti, nemôžu byť do noviciátu platne prijatí:

1. nekatolíci;
2. tí, ktorí vykonávajú cirkevné tresty s výnimkou kánonu 1426 § 1;
3. komu hrozí vysoký trest pre trestný čin, z ktorého bol v súlade s právom obžalovaný;
4. kto ešte nedosiahol vek 18 rokov, iba ak by šlo o monastyr, v ktorom sa skladajú dočasné sľuby, kde postačuje 17 rokov;
5. kto vstupuje do monastyra pod vplyvom násilia, veľkého strachu alebo lesti alebo ten, ktorého prijíma predstavený z rovnakých pohnútok;
6. manžel, pokiaľ manželstvo trvá;
7. kto je viazaný rehoľnými sľubmi alebo iným posvätným putom v spoločnosti zasväteného života, ak nejde o právoplatný prestup.

Kánon 451

Nik nemôže byť platne prijatý do noviciátu inej Cirkvi vlastného obradu bez privolenia Apoštolského stolca, iba ak by sa jednalo o kandidáta, ktorý je určený závislému monastynu vlastnej Cirkvi v zmysle kánonu 432.

Kánon 452

- § 1 Duchovní, pripísaní eparchii nemôžu byť platne prijatí do noviciátu bez porady s vlastným eparchiálnym biskupom, ani nemôžu byť dovolene prijatí, ak eparchiálny biskup nesúhlasí z dôvodu, že by odchodom duchovného vznikla dušiam veľká škoda, ktorej sa inak vôbec nie je možné vyhnúť, alebo ide o toho, ktorý je určený v monastyre k sviatostiam svätenia a ktorému bráni niektorá právom stanovená prekážka.
- § 2 Rovnako nemôže byť prijatý do monastyra rodič, ktorého príspevok je nevyhnutný k výžive a výchove detí, alebo syn či dcéra, ktorí majú pomáhať otcovi, alebo matke alebo niektorému z ich rodičov, ktorí sa ocitli v obtiažnej situácii, iba ak monastyr zabezpečí vec inak.

Kánon 453

- § 1 Predstavený monastyra s vlastnými pravidlami prijíma do noviciátu po porade so svojou radou.
- § 2 Predstavený vhodnými prostriedkami preverí vhodnosť kandidáta a jeho úplnú slobodu vo voľbe rehoľného stavu.
- § 3 O dokladoch, ktoré musí každý kandidát predložiť a z rôznych svedectiev o jeho dobrých mravoch a vhodnosti, ktoré je potrebné vykonať, platia predpisy pravidiel.

Kánon 454

Ak sa vyžaduje veno, pravidlá stanovia predpisy o vene, ktoré kandidát zloží a ktoré je spravované osobitnou starostlivosťou hierarchu a ktoré sa bez osohu a úrokov z neho plynúcich vráti tomu, ktorý z akejkoľvek príčiny z monastyra vystupuje.

Kánon 455

Noviciát sa začína prijatím rehoľného šatu, alebo iným spôsobom, predpísaným v pravidlách.

Kánon 456

- § 1 Monastyr s vlastnými pravidlami môže mať vlastných novicov, ktorí sú pod vedením vhodného člena uvádzaní do rehoľného života.
- § 2 K platnosti noviciátu sa vyžaduje, aby bol vykonaný v tom istom monastyre s vlastnými pravidlami, alebo podľa rozhodnutia predstaveného po porade s jeho radou v inom monastyre s vlastnými pravidlami tej istej konfederácie.
- § 3 Ak niektorý monastyr konfederácie alebo mimo ňu nemôže splniť predpisy o noviciáte, predstavený je povinný poslať novica do iného monastyra, v ktorom sa tieto predpisy zbožne dodržiavajú.

Kánon 457

- § 1 Pre platnosť noviciátu sa vyžaduje, aby trval bez prerušenia celé tri roky. V monastyroch, kde trvalým sľubom predchádzajú dočasné sľuby, postačí jeden rok noviciátu.
- § 2 Nepretržitá alebo prerušovaná neprítomnosť v každom roku nemá vplyv na platnosť noviciátu, ale chýbajúca doba, ak presahuje 15 dní, musí byť nahradená.
- § 3 Noviciát nemá byť dlhší ako tri roky bez ujmy kánonu 461 § 2.

Kánon 458

- § 1 K výchove novicov sa ako vychovávateľ ustanoví podľa predpisov pravidiel múdry rehoľník, ktorý vyniká láskou, zbožnosťou, vedomosťami a zachovávaním rehoľného života a od ktorého sľubov uplynulo aspoň desať rokov.
- § 2 Práv a povinnosti tohto vychovávateľa, najmä pokiaľ ide o spôsob výchovy novicov a vzťahy k rade a predstavenému monastyra, stanovia pravidlá.

Kánon 459

- § 1 Po dobu noviciátu sa sústavne dbá, aby bol pod vedením vychovávateľa duch novica formovaný štúdiom pravidiel, zbožným rozjímaním, vytrvalou modlitbou a výukou toho, čo sa týka sľubov a čností, vhodnými cvičeniami pre odstránenie chýb, usmernením duševných hnutí a nadobúdaním čností.
- § 2 Po dobu noviciátu sa novici zdržiavajú od vonkajších činností monastyra a nevenujú sa štúdiu literatúry, vied a umenia.

Kánon 460

Novic sa nemôže žiadnym spôsobom platne odrieknuť svojho majetku alebo ho dať do zástavy, bez ujmy kánonu 467 § 1.

Kánon 461

- § 1 Novic môže slobodne monastyr s vlastnými pravidlami opustiť, alebo byť predstaveným alebo radou zo spravodlivej príčiny v súlade s pravidlami prepustený.
- § 2 Ak je uznaný za spôsobilého, novic po vykonaní noviciátu sa pripustí k zloženiu sľubov, inak sa prepustí; ak však zostáva o jeho spôsobilosti pochybnosť, môže byť v súlade s pravidlami doba noviciátu predĺžená, najviac však o jeden rok.

4. Zasvätenie, rehoľné sľuby

Kánon 462

- § 1 Rehoľný stav sa dovíši zložením trvalých sľubov, ktoré obsahujú tri trvalé sľuby: poslušnosti, čistoty a chudoby.
- § 2 Pri skladaní sľubov sa postupuje podľa pravidiel a liturgických kníh.

Kánon 463

Pri rôznych stupňoch rehoľných sľubov sa postupuje podľa pravidiel monastyra a podľa všeobecného práva pri dodržaní právnej záväznosti sľubov.

Kánon 464

K platnosti trvalých rehoľných sľubov sa vyžaduje:

1. platné vykonanie noviciátu;
2. aby bol novic pripustený k sľubom predstaveným vlastného monastyra s vlastnými pravidlami a so súhlasom jeho rady a aby sľub prijal tento predstavený osobne alebo prostredníctvom iného;
3. aby sľuby boli výslovné a neboli vynútené veľkým strachom alebo lešťou;
4. ostatné, čo pravidlá vyžadujú k platnosti.

Kánon 465

To, čo stanoví všeobecné právo o dočasných sľuboch platí v monastyroch, kde také sľuby podľa pravidiel predchádzajú zloženiu trvalých sľubov.

Kánon 466

Zloženie trvalých rehoľných sľubov zneplatňujú sľubom odporujúce úkony, ktoré môžu byť prehlásené za neplatné.

Kánon 467

- § 1 Kandidát trvalých rehoľných sľubov sa do 60 dní pred sľubom vzdá všetkého majetku, ktorý vlastní a ktorý nadobudne, s podmienkou nasledovných sľubov. Zrieknutie sa pred touto dobou je samotným právom neplatné.
- § 2 Po zložení sľubov sa ihneď urobí všetko potrebné, aby zrieknutie nadobudlo účinky i podľa občianskeho práva.

Kánon 468

- § 1 Monastyr nadobúda všetok majetok, ktorý rehoľník z akéhokoľvek dôvodu nadobudne.
- § 2 Za dlhy a záväzky, ktoré rehoľník s povolením predstaveného urobil, zodpovedá monastyr. Ak tak urobil bez dovolenia predstaveného, zodpovedá za nich iba rehoľník.
- § 3 Vždy je prípustné zahájiť konanie proti tomu, kto uzavretím zmluvy spôsobil monastyru vznik škody.

Kánon 469

Zložením trvalých sľubov stráca rehoľník akýkoľvek úrad pokiaľ ho mal a vlastnú eparchiu a je so všetkými právnymi účinkami pripísaný monastyru.

Kánon 470

Doklad o zložení trvalých sľubov podpíše rehoľník a ten, ktorý sľuby hoci z poverenia prijal a podpísaný doklad sa uloží v archíve monastyra. Predstavený monastyra s vlastnými pravidlami o sľuboch čo najskôr podá správu farárovi, v ktorého krstnej matrike je člen zapísaný.

5. Formovanie členov a rehoľnícka disciplína

Kánon 471

- § 1 Spôsob formovania členov sa stanoví v pravidlách tak, aby členovia boli sústavne povzbudzovaní k dosiahnutiu plnšej svätosti života a aby rozvíjali vlohy svojho nadania štúdiom posvätnej náuky a nadobúdali sústavného vzdelania podľa požiadaviek doby a aby nadobudli zdatnosť v umení i v práci, ktoré monastyr v súlade s právom vykonáva.
- § 2 Formovanie rehoľníkov, ktorí sú určení k sviatostným sväteniam sa navyše vykonáva podľa pravidiel o príprave duchovných, podľa kánonu 330, ak je podľa kánonu 340 § 1 zriadený študijný dom, inak pod vedením skúseného vedúceho v inom seminári alebo zariadení vyšších štúdií, schválených cirkevnou autoritou.

Kánon 472

Predstavený monastyra s vlastnými pravidlami môže v súlade s nimi udeliť svojim členom s trvalými sľubmi prepúšťacie listy k sviatostnému sväteniu, tieto listiny zašle eparchiálnemu biskupovi miesta, v ktorom sa monastyr a to i závislý nachádza a ak ide o monastyr práva vytýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám, tomu biskupovi, ktorého určí patriarcha.

Kánon 473

- § 1 V jednotlivých monastyroch sa denne slávia Božské chvály podľa pravidiel a právnych obyčají, rovnako sa denne slávi Božská liturgia s výnimkou dní, vylúčených predpismi liturgických kníh.
- § 2 Predstavení monastýrov dbajú, aby všetci členovia podľa pravidiel:
1. ak im v tom nebráni oprávnená prekážka, účastnili sa denne slávenia všetkých Božských chvál a Božskej liturgie, venovali sa rozjímaniu o Božských veciach a pestovali aj iné cvičenia zbožnosti;
 2. voľne a často mali prístup k duchovnému vedeniu a spovedníkom;
 3. každý rok venovali niekoľko dní duchovnému ústraniu.

Kánon 474

- § 1 Členovia monastýrov podľa pravidiel prijímajú sviatosť zmierenia.
- § 2 I keď pravidlá odporúčajú spovedať sa u určitých spovedníkov, môžu všetci členovia monastýrov bez ujmy rehoľníckej disciplíny prijímať sviatosť zmierenia u ktoréhokoľvek kňaza, ktorý má právomoc túto sviatosť udeľovať.

Kánon 475

- § 1 U jednotlivých monastýrov predstavený podľa počtu rehoľníkov určí im niekoľko duchovných vedúcich a spovedníkov, ktorí sú kňazmi tohto monastýra a ktorí majú právomoc udeľovať sviatosť zmierenia. Inak tak určí miestny hierarcha po vypočutí predstaveného monastýra s vlastnými pravidlami, ktorý sa predtým poradí so spoločnosťou, na ktorej čele stojí.
- § 2 Pre monastýry, v ktorých niesu rehoľníci, ktorí sú kňazmi, určí rovnakým spôsobom miestny hierarcha kňazov, ktorých povinnosťou je pravidelne sláviť v monastýre Božskú liturgiu a hlásať Božie slovo, s prihliadnutím ku kánonu 612 § 2.

Kánon 476

Členovia monastýra nosia v monastýru i mimo neho rehoľnícky šat predpísaný vlastnými pravidlami.

Kánon 477

- § 1 V monastýru sa dodržiava režim uzavretého oddelenia spôsobom, stanoveným pravidlami; predstavený má však právo povoliť v jednotlivom prípade a zo závažnej príčiny vstup do uzavretého oddelenia iným osobám opačného pohlavia ako tým, ktorí tam podľa pravidiel môžu vstupovať.
- § 2 Časť monastýra, ktorú tvorí uzavreté oddelenie, sa zreteľne označí.
- § 3 Predstavený monastýra s vlastnými pravidlami je oprávnený presne vymedziť hranice uzavretého oddelenia a zo spravodlivej príčiny ich meniť so súhlasom jeho rady a s podaním správy o tom eparchiálnemu biskupovi.

Kánon 478

Predstavený monastýra môže dovoliť, aby členovia žili mimo monastýr po dobu, stanovenú pravidlami. K neprítomnosti dlhšej ako jeden rok, s výnimkou študijných alebo zdravotných dôvodov je nevyhnutné dovoľenie autority, ktorej je monastýr podriadený.

Kánon 479

Ak je podľa úsudku hierarchu potrebná pomoc monastýrov pri náboženskej výuke ľudí, všetci predstavení ju majú na požiadanie tohto hierarchu osobne, alebo prostredníctvom iných vo svojich chrámoch poskytovať.

Kánon 480

Pri chráme monastyra nemôže byť zriadená ani fara, ani rehoľníci nemôžu byť menovaní farármi bez súhlasu patriarchu v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi na čele ktorej stojí alebo v ostatných prípadoch bez súhlasu Apoštolského stolca.

6. Pustovníci

Kánon 481

Pustovník je členom monastyra s vlastnými pravidlami, ktorý sa celkom ponára do rozjímaní o nebeských veciach a celkom sa odlúči od ľudí i od sveta.

Kánon 482

K dovoľnému pristúpeniu k pustovníckemu životu sa vyžaduje dovoľenie predstaveného monastyra s vlastnými pravidlami, ku ktorému člen prislúcha a súhlas jeho rady, a aby člen žil v monastyrú aspoň šesť rokov odo dňa zloženia trvalých sľubov.

Kánon 483

Miesto, kde pustovník žije, predstavený monastyra vyznačí a osobitným spôsobom od sveta a ostatných častí monastyra oddelí. Ak sa nachádza mimo pozemku monastyra, vyžaduje sa ešte písomný súhlas eparchiálneho biskupa.

Kánon 484

Pustovník podlieha predstavenému monastyra, je viazaný kánonmi o rehoľníkoch a pravidlami monastyra, ak sú zlučiteľné s povahou pustovníckeho života.

Kánon 485

Predstavený monastyra s vlastnými pravidlami môže so súhlasom svojej rady zo spravodlivej príčiny uložiť ukončenie pustovníckeho života i proti vôli pustovníka.

7. Monastyr práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám

Kánon 486

- § 1 Patriarcha môže z vážnej príčiny po porade s eparchiálnym biskupom a so súhlasom stálej synody pri zriadení monastyra s vlastnými pravidlami udeliť mu štatút monastyra práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám.
- § 2 Monastyr práva zriadiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám je priamo podriadený patriarchovi, ktorý má voči nemu a voči členom i osobám, ktoré v ňom trvalo žijú práva a povinnosti eparchiálneho biskupa; ostatné osoby priamo podliehajú patriarchovi iba v tom, čo sa týka ich funkcie alebo úradu.

8. Prestup do iného monastyra

Kánon 487

- § 1 Člen môže prestúpiť z monastyra s vlastnými pravidlami do iného tej istej konfederácie iba s písomným súhlasom predstaveného konfederácie.
- § 2 K prestupu z nekonfederovaného monastyra do iného monastyra, podliehajúceho tej istej autorite sa vyžaduje súhlas tejto autority; ak nový monastyr podlieha inej autorite, vyžaduje sa súhlas i tejto autority.
- § 3 Patriarcha, eparchiálny biskup a predstavený konfederácie môžu udeliť súhlas iba po porade s predstaveným monastyra, z ktorého sa má prestúpiť.
- § 4 K platnosti prestupu do monastyra inej Cirkvi vlastného obradu sa ďalej vyžaduje súhlas Apoštolského stolca.
- § 5 Prestup sa vykoná prijatím predstaveným nového monastyra s vlastnými pravidlami, so súhlasom rehoľníckeho zhromaždenia.

Kánon 488

- § 1 Prestupujúci do iného monastyra s vlastnými pravidlami tej istej konfederácie nekoná noviciát, ani neskladá nové sľuby. Dňom prestupu stráca práva a povinnosti k predchádzajúcemu monastyru a prijíma práva a povinnosti k novému; ak ide o duchovného, je prestupom pripísaný novému monastyru.
- § 2 Prestupujúci z monastyra s vlastnými pravidlami do iného monastyra s vlastnými pravidlami, ktorý patrí k inej alebo k žiadnej konfederácii, je viazaný pravidlami monastyra, do ktorého pristúpil, ak ide o povinnosť splnenia noviciátu a zloženia sľubov, ak to pravidlá neupravujú, nekoná noviciát ani neskladá nové sľuby, ale prestup je účinný dňom jeho uskutočnenia, ak predstavený monastyra z ktorého člen vystupuje nevyžaduje, aby v monastyru strávil určitú, najviac jednoročnú skúšobnú dobu. Uplynutím tejto doby, alebo rozhodnutím predstaveného so súhlasom jeho rady alebo so súhlasom rehoľníckeho zhromaždenia sa podľa pravidiel pripíše novému monastyru, alebo sa vráti do predchádzajúceho.

- § 3 Pre prestup z monastyra s vlastnými pravidlami do rádu alebo konfederácie sa použijú primerane kánony 544 a 545.
- § 4 Výstupom člena nie je dotknuté vlastnícke právo monastyra s vlastnými pravidlami k majetku právoplatne nadobudnutému od člena; veno pripadne dňom výstupu monastyru, avšak bez úžitkov.

9. Vyňatie a výstup z monastyra

Kánon 489

- § 1 List o vyňatí z monastyra s vlastnými pravidlami môže rehoľníkovi s trvalými sľubmi udeliť na jeho žiadosť iba autorita, ktorej je monastyr podriadený, po vypočutí predstaveného monastyra s vlastnými pravidlami s jeho radou.
- § 2 Eparchiálny biskup môže list o vyňatí udeliť na dobu troch rokov.

Kánon 490

Na žiadosť predstaveného monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom jeho rady, môže z vážnej príčiny a pri zachovaní spravodlivosti a lásky vyňatie udeliť autorita, ktorej je monastyr podriadený.

Kánon 491

Vyňatý rehoľník zostáva viazaný sľubmi i ostatnými povinnosťami rehoľníckeho stavu, ktoré sú zlučiteľné s jeho novým stavom; rehoľnícky šat musí odložiť, po dobu vyňatia nemôže voliť ani byť volený, je podriadený eparchiálnemu biskupovi miesta, na ktorom sa zdržiava a je mu povinný sľubom poslušnosti miesto predstaveného vlastného monastyra.

Kánon 492

- § 1 Rehoľník s trvalými sľubmi žiada o povolenie výstupu z monastyra a návrat k svetskému životu iba z veľmi vážnych príčin, ktoré pred Pánom premyslel; svoju žiadosť doručí predstavenému monastyru s vlastnými pravidlami, ktorý ju s vyjadrením svojim a svojej rady zašle Apoštolskému stolcu.
- § 2 Toto rozhodnutie je vyhradené Apoštolskému stolcu.

Kánon 493

- § 1 Rozhodnutie o výstupe z monastýra a návrate k svetskému životu, právoplatne udelené a rehoľníkovi oznámené, pokiaľ ním nie je v okamihu oznámenia odmietnuté, ho samotným právom oslobodzuje od sľubov a všetkých povinností z nich vyplývajúcich okrem tých, ktoré sú spojené so sviatostným svätením, ak ide o duchovného.
- § 2 Ak je rehoľník, ktorý z monastýra vystúpil a vrátil sa k svetskému životu opäť do monastýra prijatý, splní noviciát a zloží sľuby ako keby nikdy nežil rehoľným životom.

Kánon 494

- § 1 Rehoľník s trvalými sľubmi, ktorý je duchovným a ktorý dosiahol rozhodnutie o výstupe z monastýra a návrate k svetskému životu, nemôže vykonávať funkcie vyplývajúce zo svätenia, dokiaľ nenájde eparchiálneho biskupa, ktorý je ochotný ho prijať.
- § 2 Eparchiálny biskup ho môže prijať trvalo a v tomto prípade rehoľník je samotným právom pripísaný eparchii, alebo na skúšobnú dobu piatich rokov a v tomto prípade je pripísaný eparchii po uplynutí piatich rokov, pokiaľ nebol v tejto dobe výslovne prepustený.

Kánon 495

Rehoľník, ktorý po zložení sľubov neoprávnene opustil monastýr, má sa bez meškania vrátiť. Predstavení ho pozorne vypočujú a ak sa vracia skutočne kajúcne, príjmu ho; inak ho potrestajú, prípadne prepustia.

Kánon 496

- § 1 Ten, kto chce z vážnej príčiny v čase trvania dočasných sľubov vystúpiť z monastýra a vrátiť sa k svetskému životu, predloží svoju žiadosť predstavenému monastýra s vlastnými pravidlami.
- § 2 Predstavený túto žiadosť s vyjadrením svojim a svojej rady doručí eparchiálnemu biskupovi, ktorý môže v tomto prípade vydať rozhodnutie o výstupe a návrate k svetskému životu, i keď ide o monastýr pápežského práva, iba ak to partikulárne právo pre monastýry, ktoré sa nachádzajú v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi vyhradzuje patriarchovi.

10. Prepustenie rehoľníka

Kánon 497

- § 1 Samotným právom sa pokladá za prepusteného z monastyra rehoľník, ktorý:
1. verejne odhodil katolícku vieru;
 2. vstúpil do manželstva alebo sa pokúsil hoci o občiansky sobáš.
- § 2 V týchto prípadoch predstavený monastyra s vlastnými pravidlami so svojou radou neodkladne po vykonaní dôkazov vydá právoplatné rozhodnutie o prepustení, prípadne čo najskôr vec odovzdá autorite, ktorej je monastyr priamo podriadený a ktorá je príslušná vo veci rozhodnúť.

Kánon 498

- § 1 Rehoľník, ktorý je príčinou hroziaceho veľmi závažného verejného pohoršenia alebo škody monastyru, môže byť predstaveným monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom jeho rady z monastyra okamžite prepustený; predtým musí odložiť rehoľnícky šat.
- § 2 Predstavený monastyra s vlastnými pravidlami dbá o to, aby riadenie a prepustenie prebiehalo v súlade s právom. Vec prípadne odovzdá autorite, ktorej je monastyr priamo podriadený.
- § 3 Ak je rehoľník okamžite prepustený z monastyra duchovným, nesmie vykonávať funkciu sviatostného svätenia, pokiaľ nerozhodla inak autorita, ktorej je monastyr priamo podriadený.

Kánon 499

V čase trvania dočasných sľubov môže byť člen monastyra s vlastnými pravidlami prepustený predstaveným so súhlasom jeho rady podľa kánonu 552 § 2,3; k platnosti prepustenia sa vyžaduje súhlas eparchiálneho biskupa alebo patriarchu, ak tak stanovuje partikulárne právo pre monastiry v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 500

- § 1 K prepusteniu rehoľníka s trvalými sľubmi, bez ujmy kánonu 497 je oprávnený predstavený rehoľnej konfederácie alebo predstavený nekonfederovaného monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom ich rád. V tomto prípade pre platnosť prepustenia musí hlasovať aspoň päť členov vrátane jedného z uvedených predstavených a ak nie sú prítomní, musí byť podľa pravidiel alebo stanov konfederácie povolaní iní, hlasovanie je tajné.
- § 2 K platnému rozhodnutiu o prepustení sa okrem podmienok, ktoré môžu stanovovať pravidlá vyžaduje:

1. aby dôvody prepustenia boli závažné a právne podložené a aby chýbala vôľa k polepšeniu;
 2. prepusteniu predchádzali dve bezvýsledné napomenutia s výslovným varovaním o prepustení, ak to nevylučuje povaha dôvodu prepustenia;
 3. dôvody prepustenia boli rehoľníkovi oznámené písomne po jednotlivých napomenutiach s umožnením riadnej obhajoby;
 4. uplynutie lehoty od posledného napomenutia, stanovenej pravidlami.
- § 3 Písomné vyjadrenie rehoľníka sa založí do spisu a pripojí sa k písomnostiam uvedeným v § 1.
- § 4 Rozhodnutie o prepustení nemôže byť vykonané pred schválením autoritou, ktorej je monastyr priamo podriadený.

Kánon 501

- § 1 Rozhodnutie o prepustení sa oznámi čo najskôr členovi, ktorého sa týka.
- § 2 Člen má právo sa proti rozhodnutiu o prepustení odvolať s odkladným účinkom a ak nejde o rozhodnutie, potvrdené Apoštolským stolcom, obrátiť sa vo veci k súdu.
- § 3 O odvolaní proti rozhodnutiu o prepustení rozhoduje Apoštolský stolec alebo, ak ide o člena, ktorý má bydlisko v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi, patriarcha.
- § 4 Ak má vec prejednať súd, je príslušným súd podľa authority priamo nadriadenej tej, ktorá rozhodnutie o prepustení schválila. Predstavený, ktorý rozhodnutie o prepustení vydal, odovzdá tomuto súdu zhromaždené písomnosti. Postupuje sa podľa kánonov upravujúcich odvolanie v trestnom súdnom konaní.

Kánon 502

Právomocným prepustením bez ujmy kánonu 497 samotným právom končia všetky záväzky a povinnosti zo sľubov; ak je člen duchovným, platí kánon 494.

Kánon 503

- § 1 Kto z monastyra právoplatne vystúpi, alebo je z neho právoplatne prepustený, nemá právo od neho nič požadovať za vykonanú prácu.
- § 2 Monastyr sa zachová spravodlivo a s láskou k tomu členovi, ktorý sa od neho oddeľuje.

Článok III. Rády a kongregácie

Kánon 504

- § 1 Rád je rehoľníckou spoločnosťou, zriadenou príslušnou cirkevnou autoritou, ktorej členovia niesu rehoľníkmi, ale skladajú sľuby rovné s rehoľníckymi sľubmi.
- § 2 Kongregácia je rehoľníckou spoločnosťou, zriadenou príslušnou cirkevnou autoritou, ktorej členovia skladajú tri verejné sľuby, a to poslušnosti, čistoty a chudoby, ktoré však niesu rovné s rehoľníckymi sľubmi, ale majú vlastnú záväznosť podľa právnych prepisov.

Kánon 505

- § 1 Rád je pápežského práva, ak je zriadený Apoštolským stolcom alebo jeho výnosom za taký uznaný; patriarchálneho práva, ak je zriadený patriarchom a pritom nedosiahol výnos o uznaní Apoštolským stolcom.
- § 2 Kongregácia je:
1. pápežského práva, ak je zriadená Apoštolským stolcom alebo jeho výnosom za takú uznaná;
 2. patriarchálneho práva, ak je zriadená patriarchom alebo je výnosom za takú uznaná a pritom nedosiahla výnos o uznaní Apoštolským stolcom;
 3. eparchiálneho práva, ak je zriadená eparchiálnym biskupom a pritom nedosiahla výnos o uznaní Apoštolským stolcom alebo patriarchom.
- § 3 Rád, alebo kongregácia sú duchovenskými, ak podľa cieľa alebo zámeru zakladateľa alebo podľa právnej obyčaje sú vedené kňazmi, prijímajú služby vlastné sviatostnému sväteniu a ako také sú cirkevnou autoritou uznané.

1. Zriadenie a zrušenie rádu, kongregácie provincie, domu

Kánon 506

- § 1 Eparchiálny biskup môže zriaďovať iba kongregácie, a to iba po porade s Apoštolským stolcom a v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi s patriarchom.
- § 2 Patriarcha môže zriaďovať rády a kongregácie so súhlasom stálej synody a po porade s Apoštolským stolcom.
- § 3 Kongregácia eparchiálneho práva v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, ktorá sa rozšírila do viacerých eparchií na tomto území, môže sa stať kongregáciou patriarchálneho práva výnosom patriarchu po porade s tými, ktorých sa to týka a so súhlasom stálej synody.

Kánon 507

- § 1 Rád patriarchálneho práva zriadený podľa práva, i keby mal iba jeden dom, môže zrušiť iba Apoštolský stolec, ktorý rozhodne o majetku zrušeného rádu s prihliadnutím k vôli darcov.
- § 2 Kongregáciu patriarchálneho práva alebo eparchiálneho práva zriadenú podľa práva, i keby mala iba jeden dom, môže zrušiť okrem Apoštolského stolca patriarcha v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi na ktorej čele stojí, po porade s tými, ktorých sa to týka a so súhlasom stálej synody a Apoštolského stolca.

Kánon 508

- § 1 Provinciou sa rozumie časť toho istého rádu alebo kongregácie, ktorá pozostáva z viacerých domov a ktorú priamo riadi vyšší predstavený.
- § 2 Deliť rád alebo kongregáciu na provincie, provincie spájať, inak usporiadať, zriaďovať alebo rušiť prislúcha autorite určenej stanovami rádu alebo kongregácie.
- § 3 Rozhodovať o majetku zrušenej provincie prislúcha pri dodržaní spravodlivosti a vôle darcov generálnemu zhromaždeniu členov, alebo v naliehavom prípade generálnemu predstavenému so súhlasom jeho rady, ak stanovy nestanovujú inak.

Kánon 509

- § 1 Rád alebo kongregácia nemôžu platne zriaďovať dom bez písomného súhlasu eparchiálneho biskupa, ak ide o zriadenie prvého domu rádu alebo kongregácie patriarchálneho práva v niektorej eparchii, je v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi treba súhlas patriarchu, v ostatných prípadoch Apoštolského stolca.
- § 2 O domoch rádov, alebo kongregácií platí kánon 437.

Kánon 510

Dom rádu alebo kongregácie nie je možné platne zrušiť bez porady s eparchiálnym biskupom. Zrušenie iba jedného domu rádu alebo kongregácie je vyhradené tej autorite, ktorej podľa kánonu 507 prislúcha zrušenie tohto rádu alebo kongregácie.

2. Predstavení, zhromaždenia členov, ekonómovia v rádoch a kongregáciách

Kánon 511

- § 1 Predstavení a zhromaždenia členov rádov a kongregácií majú moc, stanovenú právom a stanovami.
- § 2 Predstavení a zhromaždenie členov duchovenských rádov a kongregácií pápežského a patriarchálneho práva majú navyše moc pre vnútorný a vonkajší obor, stanovenú predpismi stanov.

Kánon 512

- § 1 Generálne zhromaždenie členov, ktoré je podľa stanov vyššou autoritou, sa vytvára tak, aby predstavovalo celý rád alebo kongregáciu ako znak jednoty v láske.
- § 2 Provincie, domy a každý člen môže generálnemu zhromaždeniu členov slobodne zasielať svoje želania spôsobom, ktorý určujú stanovy.

Kánon 513

- § 1 K platnému menovaniu, alebo zvoleniu do úradu predstaveného sa u členov požaduje vhodná doba po trvalých sľuboch, určená stanovami, ktorá v prípade vyššieho predstaveného má byť aspoň desať rokov od prvého sľubu.
- § 2 Ak ide o generálneho predstaveného, k platnosti sa ďalej vyžaduje dosiahnutie 35 rokov veku.

Kánon 514

- § 1 Predstavení sa ustanovujú na dobu určitú a vhodný časový úsek, ak pre generálneho predstaveného stanovy neurčia inak.
- § 2 Pred uplynutím stanovenej doby môžu byť z úradu odvolaní alebo preložený do iného, spôsobom určeným stanovami.
- § 3 V stanovách sa vhodnými predpismi zabezpečí, aby člen bol v úrade predstaveného dlhšiu dobu bez prerušenia.

Kánon 515

- § 1 Generálny predstavený sa volí podľa predpisov stanov.

- § 2 Ostatní predstavení potrebujú po zvolení potvrdenie príslušného vyššieho predstaveného, ak sú menovaní, predchádza tomu príslušná porada.
- § 3 Pri voľbách sa starostlivo dodržiavajú kánony 445, 547 - 960.

Kánon 516

- § 1 Pre správu časného majetku sú v rádoch a kongregáciách ekonómia, a to generálny ekonóm, ktorý spravuje majetok celého rádu alebo kongregácie, provinciálny ekonóm pre záležitosti provincie a miestny ekonóm pre jednotlivé domy; tí všetci vykonávajú svoj úrad pod vedením predstaveného.
- § 2 Úrad generálneho a provinciálneho ekonóma nemôže osobne vykonávať vyšší predstavený; úrad miestneho ekonóma môže byť v prípade potreby vykonávaný tou istou osobou, ale odporúča sa, aby ekonóm bol osobou rozdielnou od predstaveného.
- § 3 Ak stanovy neobsahujú predpisy o ustanovení ekonóma, menuje ho vyšší predstavený so súhlasom svojej rady.

3. Prijímanie do rádov a kongregácií a noviciát

Kánon 517

- § 1 K platnému prijatiu do noviciátu rádu alebo kongregácie sa požaduje dosiahnutie veku 17 rokov; o ostatných požiadavkách platia kánony 448, 450, 452 a 454.
- § 2 Do noviciátu rádu alebo kongregácie inej Cirkvi vlastného obradu nemôže byť nik prijatý bez povolenia Apoštolského stolca, iba ak by šlo o kandidáta, ktorý je určený domu alebo provincii vlastnej Cirkvi podľa kánonu 432.

Kánon 518

Pred prijatím do noviciátu je kandidát vhodne pripravený pod osobitným dohľadom osvedčeného člena po dobu a spôsobom, upraveným stanovami.

Kánon 519

Právo prijímať kandidátov do noviciátu prislúcha podľa predpisu stanov vyšším predstaveným, bez ujmy kánonu 453 § 2,3.

Kánon 520

Noviciát sa zriaďuje spôsobom upraveným stanovami.

Kánon 521

Zriadenie miesta noviciátu, predloženie a zrušenie sa vykoná výnosom generálneho predstaveného so súhlasom jeho rady.

Kánon 522

- § 1 K platnosti noviciátu sa vyžaduje, aby bol vykonaný v dome, ktorý je miestom noviciátu; v osobitných prípadoch na základe výnimky udelenej generálnym predstaveným so súhlasom jeho rady. Noviciát môže byť vykonaný v inom dome toho istého rádu alebo tej istej kongregácie, pod vedením osvedčeného člena, ktorý zastupuje vychovávateľa.
- § 2 Vyšší predstavený môže dovoliť, aby sa novici po určitý čas zdržiavali v inom dome vlastného rádu alebo kongregácie, ktorý určí.

Kánon 523

- § 1 K platnosti noviciátu sa vyžaduje, aby trval nepretržite po dobu jedného roka, trojmesačná neprerušená, alebo prerušená neprítomnosť síce platnosť neruší, ale chýbajúca doba dlhšia ako 15 dní sa musí nahradiť, i keď bola venovaná apoštolským činnostiam, ktoré súvisia s formovaním novicov.
- § 2 I keď je v stanovách predpísaná dlhšia doba noviciátu, k platnosti zloženia sľubov sa nevyžaduje.

Kánon 524

- § 1 K vedeniu novicov sa podľa stanov určí ako vychovávateľ člen, vynikajúci múdrosťou, láskou, zbožnosťou, vzdelaním, ktorý zachováva rádové stanovy a má aspoň desať rokov po zložení sľubov a pokiaľ ide o duchovenský rád alebo kongregáciu, má kňazské svätenie.
- § 2 V prípade potreby sa vychovávateľovi pridelia pomocníci, ktorí sú mu podriadení vo všetkom, čo sa týka vedenia noviciátu a formovania novicov.
- § 3 Iba vychovávateľovi prislúcha starostlivosť o formovanie novicov a vedenie noviciátu; nik nesmie do týchto záležitostí pod akoukoľvek zámienkou zasahovať s výnimkou predstavených, ktorým to dovoľujú stanovy a kontrolórom. Vo veciach rádovej disciplíny celého domu podliehajú vychovávatelia i novici predstaveným.

- § 4 Novic podlieha právomoci vychovávateľa i predstavených a je voči nim viazaný poslušnosťou.

Kánon 525

- § 1 O rádoch a kongregáciách platia kánony 459 – 461.
§ 2 Novic pred zložením dočasných sľubov na celú dobu, po ktorú je týmito sľubmi viazaný, prevedie správu svojho majetku súčasného i v budúcnosti nadobudnutého na toho, koho si zvolí k voľnému užívaniu a braniu úžitkov.

4. Sľuby v rádoch a kongregáciách

Kánon 526

- § 1 Dočasné sľuby poslušnosti, čistoty a chudoby sa skladajú na dobu predpísanú stanovami.
§ 2 Tieto sľuby sa podľa predpisov stanov môžu viackrát opakovať tak, aby celková doba nebola kratšia ako tri roky a dlhšia ako šesť rokov.

Kánon 527

K platnosti dočasných sľubov sa vyžaduje, aby:

1. noviciát bol platne vykonaný;
2. novic bol pripustený k sľubom príslušným predstaveným podľa stanov, so súhlasom jeho rady a aby ich tento predstavený prijímal osobne alebo prostredníctvom iného;
3. sľuby musia byť výslovné, zložené a prijaté bez veľkého strachu, alebo podvodu;
4. bolo splnené ostatné, čo stanovy k platnosti sľubov požadujú.

Kánon 528

Člen s dočasnými sľubmi je viazaný tou istou povinnosťou zachovávať stanovy ako člen s trvalými sľubmi; nemá právo voliť ani byť volený, ak neurčujú stanovy výslovne inak.

Kánon 529

- § 1 Úlohy, ktoré odporujú sľubom sú nedovolené, nie však neplatné.

- § 2 Následkom týchto sľubov nie je zánik vlastníctva majetku člena, ani jeho spôsobilosť nadobúdať majetok; členovi však nie je dovolené vzdať sa slobodne úkonom medzi živými svojho majetku.
- § 3 Čokoľvek však člen s dočasnými sľubmi svojou usilovnosťou alebo z podnetu rádu alebo kongregácie nadobudne, nadobúda pre rád alebo kongregáciu; pokiaľ sa podľa práva nepreukáže opak, predpokladá sa, že člen nadobúda z podnetu rádu alebo kongregácie.
- § 4 Prevedenie majetku, uvedené v kánone 525 § 2 nemôže člen s dočasnými sľubmi meniť podľa vlastnej úvahy, ale iba so súhlasom vyššieho predstaveného, ak zmena týkajúca sa aspoň značnej časti majetku nie je v prospech rádu alebo kongregácie; po výstupe z rádu alebo kongregácie stráca takýto úkon právne účinky.
- § 5 Ak sa člen s dočasnými sľubmi zadĺžil alebo zaviazal, nesie zodpovednosť sám, pokiaľ nešlo o vec rádu alebo kongregácie s dovolením predstaveného.
- § 6 Zložením dočasných sľubov stráca člen samotným právom všetky úrady.

Kánon 530

V kongregáciách člen aspoň pred zložením trvalých sľubov vyhotoví písomne závet, platný i podľa občianskeho práva.

Kánon 531

Trvalými sľubmi člen nadobúda s konečnou platnosťou rehoľnícky stav, stráca vlastnú eparchiu a so všetkými právnymi účinkami je pripísaný rádu alebo kongregácii.

Kánon 532

K platnosti zloženia trvalých sľubov sa okrem požiadaviek uvedených v kánone 464 vyžaduje, aby predchádzalo zloženie dočasných sľubov podľa kánonu 526.

Kánon 533

V rádoch sú trvalé sľuby rovné trvalým rehoľníckym sľubom a platia o nich kánony 466 – 468.

Kánon 534

V kongregáciách:

1. cirkevno-právne účinky trvalých sľubov sú rovnaké ako tie, ktoré sú uvedené v kánone 529 o dočasných sľuboch, ak neustanovuje všeobecné právo inak;
2. vyšší predstavený môže so súhlasom svojej rady udeliť členovi s dočasnými sľubmi na jeho žiadosť dovoľenie svoj majetok s múdrou obozretnosťou postúpiť;
3. generálne zhromaždenie v prípade vhodnosti stanoví členovi povinnosť zrieknutia sa majetku ním nadobudnutého alebo ktorý nadobudne, nie však pred zložením trvalých sľubov.

Kánon 535

§ 1 Pri skladaní všetkých sľubov sa postupuje podľa stanov.

§ 2 Doklad o zložení sľubov, podpísaný osobne členom a tým, ktorý sľuby hoci i z poverenia prijal, uschová sa v archíve rádu alebo kongregácie; ak ide o trvalé sľuby, vyšší predstavený o tom upovedomí čo najskôr farára, u ktorého je člen zapísaný v krstnej matrike.

5. Formovanie a disciplína členov v rádoch a kongregáciách

Kánon 536

§ 1 Spôsob formovania členov sa bez ujmy kánonu 471 § 1 upraví v stanovách.

§ 2 Formovanie členov, ktorí sú určení k sviatostným sväteniam, vykoná sa podľa predpisu o príprave duchovných uvedenom v kánone 330 v študijnom dome rádu alebo kongregácie, schválenom generálnym zhromaždením členov, alebo vyššími predstavenými podľa stanov; ak však podľa kánonu 340 § 1 nemôžu mať vlastný dom, členovia sa vzdelávajú pod vedením osvedčeného vedúceho v inom seminári alebo zariadení vyšších štúdií, schválenom cirkevnou autoritou.

Kánon 537

§ 1 Podľa stanov môžu vyšší predstavení vydávať členom s trvalými sľubmi prepúšťacie listy k sviatostnému sväteniu.

§ 2 Predstavený zašle prepúšťací list eparchiálnemu biskupovi miesta bydliska toho, ktorý má byť vysvätený; inému biskupovi ak to eparchiálny biskup povolil alebo ak príslúcha eparchiálny biskup k inej cirkvi vlastného obradu ako ten, ktorý má byť vysvätený, alebo je neprítomný alebo je eparchiálny stolec uprázdnený, eparchiu spravuje ten, ktorý nemá biskupské svätenie; s tým je potrebné oboznámiť svätiaceho biskupa overeným dokladom eparchiálneho dvora.

Kánon 538

- § 1 V jednotlivých domoch rádov a kongregácií sa slávia Božské chvály podľa stanov a právnych obyčají.
- § 2 Predstavení dbajú, aby všetci členovia podľa stanov plnili to, čo ukladá kánon 473 § 2.
- § 3 Členovia rádov a kongregácií často prijímajú sviatosť zmierenia bez ujmy kánonu 474 § 2.

Kánon 539

- § 1 Predstavení dbajú o to, aby členom boli k dispozícii vhodné spovedníci.
- § 2 Spovedníkov v duchovenských rádoch a kongregáciách pápežského a patriarchálneho práva vyberajú vyšší predstavení podľa stanov; v ostatných prípadoch sú vyberaní miestnym hierarchom po vypočutí predstaveného, ktorý sa predtým poradí so spoločnosťou, ktorú spravuje.

Kánon 540

Vo veci odevu členov platia stanovy a mimo vlastný dom i predpisy eparchiálneho biskupa.

Kánon 541

Predpisy o uzavretom oddelení sú uvedené v stanovách jednotlivých rádov a kongregácií podľa ich povahy, bez ujmy práva predstavených, vrátane miestnych, ktoré môžu pre jednotlivé prípady zo spravodlivej príčiny rozhodnúť inak.

Kánon 542

Predstavení dbajú, aby členovia, ktorých určili radi slúžili vo vlastných chrámoch i mimo nich, v zhode s povahou rádu alebo kongregácie a bez ujmy na disciplíne členov; osobitne v eparchii, v ktorej majú bydlisko, ak ich požiada miestny hierarcha alebo ich farár o pomoc v potrebách veriacich.

Kánon 543

Člen rádu alebo kongregácie, ktorý je farárom, zostáva naďalej viazaný sľubmi a ostatnými povinnosťami svojho stavu a uvedenými v stanovách, pokiaľ ich zachovávanie je

zlučiteľné s povinnosťami jeho úradu; čo sa však týka disciplíny členov, podlieha predstavenému, čo sa však týka úradu farára, má rovnaké práva a povinnosti ako ostatní farári a rovnakým spôsobom podlieha eparchiálnemu biskupovi.

6. Prestup do iného rádu, kongregácie alebo monastyra s vlastnými pravidlami

Kánon 544

- § 1 V hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi môže člen platne prestúpiť do inej rehoľníckej spoločnosti s písomným súhlasom patriarchu, vlastného generálneho predstaveného a generálneho predstaveného rádu alebo kongregácie, do ktorých chce prestúpiť, alebo predstaveného monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom jeho rady alebo rehoľného zhromaždenia, ak ide o prestup do monastyra.
- § 2 Člen môže platne prestúpiť z kongregácie eparchiálneho práva do inej rehoľnej spoločnosti eparchiálneho práva s písomným súhlasom eparchiálneho biskupa miesta, kde sa nachádza hlavný dom spoločnosti, do ktorého člen prestupuje, po porade s generálnym predstaveným kongregácie, z ktorej člen prestupuje, a so súhlasom generálneho predstaveného kongregácie alebo predstaveného monastyra s vlastnými pravidlami, do ktorého člen prestupuje, so súhlasom ich rádu alebo rehoľníckeho zhromaždenia.
- § 3 V ostatných prípadoch môže člen prestúpiť do inej rehoľníckej spoločnosti iba so súhlasom Apoštolského stolca.
- § 4 K platnosti prestupu do spoločnosti inej Cirkvi vlastného obradu sa vyžaduje súhlas Apoštolského stolca.

Kánon 545

- § 1 Prestupujúci musí vykonať celý noviciát, iba ak by generálny predstavený alebo predstavený monastyra s vlastnými pravidlami so súhlasom svojich rád z dôvodov osobitných okolností dobu noviciátu skráti na najmenej šesť mesiacov; po dobu noviciátu sľuby, práva a povinnosti sa členovi rádu alebo kongregácie pozastavujú a člen podlieha predstavenému a vychovávateľovi novicov novej spoločnosti i sľubom poslušnosti.
- § 2 Prestupujúci, ktorý zložil trvalé sľuby a po vykonaní noviciátu zloží verejné trvalé sľuby podľa stanov novej spoločnosti, je týmito sľubmi k novej spoločnosti pripísaný so všetkými účinkami i ako duchovný, ak ním je; kto však zložil iba dočasné sľuby, rovnakým spôsobom ich zloží na dobu aspoň troch rokov, iba ak prežil nepretržitú dobu troch rokov v monastyri s vlastnými pravidlami, do ktorého prestupuje.
- § 3 Ak člen v novej spoločnosti sľuby nezloží, vráti sa do predchádzajúcej, ak medzičasom neuplynula doba sľubov.
- § 4 O majetku a vene platí kánon 488 § 4.

7. Vyňatie a výstup z rádu a kongregácie

Kánon 546

- § 1 Kto zložil dočasné sľuby, môže po uplynutí doby trvania sľubov rád alebo kongregáciu voľne opustiť.
- § 2 Kto v dobe trvania dočasných sľubov chce rád, alebo kongregáciu opustiť, môže od generálneho predstaveného so súhlasom jeho rady dosiahnuť rozhodnutie o povolení k úplnému výstupu z rádu alebo kongregácie a návratu k svetskému životu s účinkami, uvedenými v kánone 493; k platnosti rozhodnutia sa v kongregáciách eparchiálneho práva vyžaduje potvrdenie eparchiálnym biskupom miesta, v ktorom sa nachádza dom tejto kongregácie.

Kánon 547

- § 1 Vyšší predstavený, po porade so svojou radou môže člena s dočasnými sľubmi vylúčiť z ich obnovy, alebo zo zloženia trvalých sľubov.
- § 2 Telesná, alebo duševná choroba, i keď sa prejavila po zložení dočasných sľubov, ktorá podľa úsudku odborníkov robí člena s dočasnými sľubmi nespôsobilým k ďalšiemu životu v rádu alebo kongregácii, môže byť dôvodom k nepripusteniu člena k obnove dočasných sľubov alebo k zloženiu trvalých sľubov, s výnimkou, že by choroba vznikla z nedbanlivosti rádu alebo kongregácie alebo z práce, ktorú v nich vykonával.
- § 3 Ak v dobe trvania dočasných sľubov došlo k pomäteniu člena, nie je možné ho z rádu alebo kongregácie prepustiť, i keď nie je spôsobilým ďalšie sľuby zložiť.

Kánon 548

- § 1 Rozhodnutie o vyňatí môže vydať autorita, ktorej je rád alebo kongregácia podriadená, po vypočutí generálneho predstaveného; rozhodnutie o vyňatí vydá táto autorita na návrh generálneho predstaveného so súhlasom jeho rady.
- § 2 V ostatnom platia kánony 489 až 491.

Kánon 549

- § 1 Člen s trvalými sľubmi žiada o vydanie rozhodnutia o výstupe z rádu alebo kongregácie a návrhu k svetskému životu iba z veľmi závažných dôvodov; svoju žiadosť doručí generálnemu predstavenému, ktorý ju so stanoviskom svojim a svojej rady odošle príslušnej autorite.
- § 2 V rádoch je vydanie takéhoto rozhodnutia vyhradené Apoštolskému stolcu; v kongregáciách ho okrem Apoštolského stolca môže vydať:

1. patriarcha všetkým členom, ktorí majú bydlisko v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, na čele ktorej stojí; ak ide o kongregáciu eparchiálneho práva, po porade s eparchiálnym biskupom;
 2. eparchiálny biskup eparchie, v ktorej má člen bydlisko, ak ide o kongregáciu eparchiálneho práva.
- § 3 Rozhodnutie o výstupe z rádu alebo kongregácie má cirkevno-právne dôsledky, uvedené v kánone 493, ak je člen duchovným, platí ďalej kánon 494.

Kánon 550

Člen, ktorý sa protiprávne vzdiali z domu vlastného rádu alebo kongregácie s úmyslom vymaniť sa z moci predstavených, má byť týmito predstavenými usilovne hľadaný; ak sa nevráti do doby, uvedenej v stanovách, bude podľa právnych predpisov potrestaný, prípadne prepustený.

8. Prepustenie z rádu a kongregácie

Kánon 551

O prepustení a okamžitom prepustení členov rádu alebo kongregácie platia kánony 497 a 498; príslušnou autoritou sa rozumní vyšší predstavený po porade so svojou radou a v prípade okamžitého prepustenia so súhlasom tejto rady; ak hrozí nebezpečenstvo z omeškania a z časových dôvodov nie je možné obrátiť sa na vyššieho predstaveného, môže člena okamžite prepustiť i miestny predstavený so súhlasom svojej rady a s okamžitým upovedomením vyššieho predstaveného.

Kánon 552

- § 1 Člen s dočasnými sľubmi môže byť prepustený generálnym predstaveným so súhlasom jeho rady, ak nie je stanovami prepustenie vyhradené eparchiálnemu biskupovi alebo inej autorite, ktorej je rád alebo kongregácia podriadená.
- § 2 V prípade rozhodnutia o prepustení je okrem prípadných podmienok uvedených v stanovách potrebné dodržať:
1. dôvody prepustenia musia byť závažné a zo strany člena tiež vonkajšie a zavinené;
 2. nedostatok rehoľníckeho ducha, ktorý môže mať za následok pohoršenie iných, je dostatočným dôvodom prepustenia, ak opakované napomenutie spolu so spasiteľným pokáním sa minulo účinkom;
 3. prepúšťajúcej autorite musia byť dôvody prepustenia bezpečne známe, i keď nie je treba ich formálne preukazovanie; členovi je potrebné ich oznámiť a poskytnúť mu plnú možnosť obhajoby a jeho výpoveď sa dôverne doručí prepúšťajúcej autorite.
- § 3 Podanie odvolania proti rozhodnutiu o prepustení má odkladný účinok.

Kánon 553

K prepusteniu člena s trvalými sľubmi je príslušný generálny predstavený; v ostatnom platia kánony 500 až 503.

HLAVA II. Spoločnosť, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život.

Kánon 554

- § 1 Spoločnosťou, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov, sa rozumie združenie, ktorého členovia sa hlásia k evanjeliovým radám cez nejaké posvätné puto, nie však cez rehoľnícke sľuby, a podľa stanov pod vedením predstavených napodobňujú spôsob rehoľníckeho života.
- § 2 Toto združenie je pápežského práva, patriarchálneho práva alebo eparchiálneho práva podľa kánonu 505 § 2, prípadne duchovenské podľa kánonu 505 § 3; podlieha cirkevnej autorite ako kongregácie podľa kánonov 413, 415, 419 a 420 § 3 bez ujmy platnosti partikulárneho práva, schváleného Apoštolským stolcom.
- § 3 Cirkevnoprávne sú členovia týchto spoločností rovní členom rádov, ak nie je ustanovené inak alebo ak nie je z povahy veci zrejmé niečo iné.

Kánon 555

Členovia týchto spoločností sú podriadení pápežovi, ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorému sú zaviazaní povinnosťou, vyplývajúcou z posvätného puta poslušnosti.

Kánon 556

O zriadení a rušení spoločností, ich provincií a domov platí čo, čo je uvedené v kánonoch 506 - 510 o kongregáciách.

Kánon 557

Vedenie je upravené stanovami spoločností; ak tomu však nebráni povaha veci, použije sa to, čo je uvedené v kánone 422 a v kánonoch 511 - 515 o kongregáciách.

Kánon 558

- § 1 Spoločnosť, jej provincie a domy, zriadené podľa právnych predpisov, sú samotným právom právnickými osobami podľa kánonu 423.
- § 2 Správu majetku upravujú kánony 424, 425 a 516.
- § 3 Čokoľvek člen vo vzťahu k spoločnosti nadobudne, je majetkom spoločnosti; ostatný majetok môžu členovia podľa stanov držať, nadobúdať a spravovať.

Kánon 559

- § 1 Prijímanie kandidátov do spoločnosti upravujú stanovy bez ujmy kánonov 450 a 451.
- § 2 Formáciu členov upravujú stanovy; pre formáciu tých, ktorí sú určení k sviatostnému sväteniu sa ďalej použijú kánony o príprave duchovných.

Kánony 560

- § 1 Vyšší predstavený spoločnosti môže podľa stanov vydávať trvalo prijatým členom prepúšťací list k sviatostným sväteniam; tento list doručí eparchiálnemu biskupovi, uvedenému v kánone 537 § 2.
- § 2 Člen, trvalo prijatý je spoločnosti pripísaný ako duchovný diakonským svätením, v prípade duchovného pripísaného nejakej eparchii jeho trvalým prijatím.

Kánony 561

Členovia spoločnosti sú viazaní povinnosťami, ktoré všeobecné právo ukladá duchovným, iba že právo stanoví inak alebo niečo iného vyplýva z povahy veci bez ujmy práv a povinností uvedených v stanovách.

Kánon 562

- § 1 O prestupe k inej spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo k rehoľníckej spoločnosti sa vyžaduje súhlas generálneho predstaveného spoločnosti, z ktorej člen prestupuje a ak ide o prestup do spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo rehoľníckej spoločnosti inej cirkvi vlastného obradu tiež súhlas Apoštolského stolca.

- § 2 Člen, ktorý prestupuje do rehoľníckej spoločnosti, musí vykonať celý noviciát a je postavený na úroveň ostatných novicov tejto spoločnosti; vo veci zloženia sľubov platia stanovy novej spoločnosti.
- § 3 K prepusteniu natrvalo prijatého člena je bez ujmy kánonov 497 a 498 príslušný generálny predstavený, v ostatnom platia kánony 500 až 503; člen prijatý dočasne sa prepúšťa podľa kánonu 552.
- § 4 Stanovy spoločnosti schváli autorita, ktorá je príslušná rozviazať posvätné puto.

HLAVA III. Svetská spoločnosť

Kánon 563

- § 1 Svetskou spoločnosť je spoločnosť, v ktorej členovia:
1. snažia sa o to, aby seba celkom obetovali Bohu vyznávaním troch evanjeliových rád podľa stanov cez nejaké posvätné puto, uznané a schválené Cirkvou;
 2. rozvíjajú apoštolskú činnosť ako kvas vo svete tak, aby všetko naplnili duchom evanjelia k sile a rastu Tela Kristovho;
 3. nenapodobňujú život rehoľníkov, ale vedú život v spojení medzi sebou podľa vlastných stanov;
 4. v cirkevnoprávných dôsledkoch duchovní a ostatní veriaci zostávajú v doterajšom stave.
- § 2 Svetské spoločnosti sú pápežského, patriarchálneho alebo eparchiálneho práva podľa kánonu 505 § 2.

Kánon 564

Členovia svetských spoločností podliehajú pápežovi, ako svojmu najvyššiemu predstavenému, ktorému sú zaviazaní posvätným putom poslušnosti.

Kánon 565

Diakonským svätením je člen svetskej spoločnosti pripísaný eparchii, pre ktorej službu je svätený, ak nie je rozhodnutím Apoštolského stolca alebo ak ide o svetskú spoločnosť patriarchálneho práva, rozhodnutím patriarchu pripísaný tejto spoločnosti.

Kánon 566

O zriadení a rušení svetských spoločností, ich stanovách a podriadenosti cirkevnej autorite platí čo, čo stanovujú kánony 414, 506, 507 § 2, 509 a 510 o kongregáciách.

Kánon 567

- § 1 Svetské spoločnosti, ich provincie a domy zriadené podľa práva, sú samotným právom právnickými osobami podľa kánonu 423.
- § 2 Pre správu majetku platia kánony 424 a 425.

Kánon 568

- § 1 Pre prijímanie kandidátov platia stanovy a primerane sa použije kánon 450.
- § 2 Člen trvalo prijatý do svetskej spoločnosti sa prepúšťa vydaním rozhodnutia podľa stanov, ktoré nie je vykonateľné bez schválenia eparchiálnym biskupom alebo vyššou cirkevnou autoritou; táto autorita môže tiež rozviazať posvätné puto.

Kánon 569

Každá Cirkev vlastného obradu má právo stanoviť podrobnosti o svetských spoločnostiach.

HLAVA IV. Iné formy zasväteného života a spoločnosti apoštolského života

Kánon 570

Partikulárne právo môže ustanoviť iné druhy zasvätených osôb, ktoré napodobňujú pustovnícky život, nezávisle na ich príslušnosti k spoločnosti zasväteného života; rovnako môže osobitne od sveta oddeliť verejnými sľubmi panny a vdovy, ktoré sľubujú čistotu.

Kánon 571

Iba Apoštolský stolec môže schvaľovať nové formy zasväteného života; patriarchovia a eparchiálni biskupi sa usilujú rozpoznávať nové dary zasväteného života od Ducha Svätého zverené cirkvi a podporujú, aby boli lepšie vyjadrené ich hlavné myšlienky a aby boli chránené vhodnými stanovami.

Kánon 572

Spoločnosti Apoštolského života, ktorých členovia neskladajú rehoľnícke sľuby, naplňujú činmi vlastný cieľ apoštolského života tým, že spoločne vedú bratský život podľa vlastného spôsobu, zachovávaním stanov sa usilujú o dokonalosť lásky a tak sa pripájajú k spoločnostiam zasväteného života. Riadia sa iba partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu, ktoré schválil Apoštolský stolec.

ČASŤ XIII. Združenia veriacich

Kánon 573

- § 1 Združenia, zriadené príslušnou autoritou, alebo touto autoritou schválené výnosom, sú v Cirkvi právnickými osobami a volajú sa verejnými združeniami.
- § 2 Ostatné združenia, i keď ich cirkevná autorita chváli a odporúča, sa volajú súkromnými združeniami; tieto združenia nie sú cirkevne uznávané, iba ak by ich stanovy boli príslušnou autoritou preskúmané. V ostatnom sa riadia s prihliadnutím ku kánonu 577 iba partikulárnym právom.

Kánon 574

Bez ujmy kánonu 18 je iba cirkevná autorita príslušná zriaďovať združenia veriacich, ktoré si kladú za cieľ odovzdávať menom Cirkvi kresťanskú náuku a podporovať verejný kult, alebo majú iné ciele, ktorých plnenie je s ohľadom k svojej povahe tejto cirkevnej autorite vyhradené.

Kánon 575

- § 1 Príslušnou autoritou k zriaďovaniu a schvaľovaniu združení veriacich a ich konfederácií je:
1. eparchiálnych – eparchiálny biskup, nie však správca eparchie, a to s výnimkou tých združení, ktorých zriadenie je výsadou Apoštolského stolca, alebo patriarchami vyhradené iným;
 2. tých, ktoré sú otvorené všetkým veriacim nejakej Cirkvi patriarchálnej, alebo metropolitnej a ktoré majú hlavné sídlo v hraniciach územia tejto Cirkvi, patriarcha po porade so stálou synodou, alebo metropolita po porade s dvomi eparchiálnymi biskupmi, najstaršími biskupským svätením
 3. v ostatných prípadoch Apoštolský stolec.
- § 2 K zriadeniu súčasti každého neeparchiálneho združenia sa vyžaduje písomný súhlas eparchiálneho biskupa; pre zriadenie rehoľníckej spoločnosti platí i pre zriadenie združenia pri jeho dome, alebo pri jeho vlastnom pripojenom chráme.

Kánon 576

- § 1 Každé združenie má svoje stanovy, v ktorých je uvedený názov, účel, sídlo, vedenie a požadované podmienky k prijatiu; okrem toho sú tam stanovené vzťahy k obradu vlastnej Cirkvi vlastného obradu, s prihliadnutím k potrebám miesta, času a osohu.

- § 2 Stanovy a ich zmeny vyžadujú schválenie cirkevnou autoritou, ktorá združenie zriadila, alebo schválila.

Kánon 577

- § 1 Každé združenie podlieha dozoru cirkevnej autority, ktorá ho zriadila alebo schválila; táto autorita dbá, aby sa v združení uchovávala neporušenosť viery a mravov a bdie, aby do cirkevnej disciplíny neprenikli žiadne zlorady.
- § 2 Eparchiálny biskup dohliada na všetky združenia, ktoré vyvíjajú činnosť na ním spravovanom území a v prípade potreby upozorní na nedostatky autoritu, ktorá združenie zriadila alebo schválila a použije primerané prostriedky k náprave, ak činnosť združenia pôsobí závažnú škodu učeniu Cirkvi, alebo inej cirkevnej disciplíny, alebo pôsobí pohoršenie veriacich.

Kánon 578

- § 1 Prijímanie členov sa riadi všeobecným právom a stanovami združenie.
- § 2 Tá istá osoba môže byť pripísaná viacero združeniam.
- § 3 Členovia rehoľných spoločností môžu byť členmi združení podľa predpisov pravidiel alebo stavu, so súhlasom predstaveného.

Kánon 579

Žiadne združenie si nemôže pripísať ako vlastných členov duchovných, bez osobitného povolenia Apoštolského stolca, alebo patriarchu so súhlasom stálej synody, ak ide o združenie uvedené v kánone 575 § 1 bod 2.

Kánon 580

Kto verejne odhodil katolícku vieru, alebo verejne porušil spojenie s katolíckou Cirkvou, alebo vykonáva trest väčšieho vyobcovania, nemôže byť platne prijatý do združenia; ak bol právoplatne prijatý, prehlási ho hierarcha za prepusteného samotným právom.

Kánon 581

Nik právoplatne prijatý do združenia z neho nemôže byť prepustený bez spravodlivej príčiny podľa všeobecného práva a stanov.

Kánon 582

Združenie právoplatne zriadené alebo schválené spravuje svoj časný majetok podľa kánonov 1007 - 1054 a stanov, pod dohľadom authority, ktorá ho zriadila alebo schválila a ktorej každý rok predkladá výkaz o správe majetku.

Kánon 583

- § 1 Združenie, zriadené alebo schválené Apoštolským stolcom môže zrušiť iba Apoštolský stolec.
- § 2 Ostatné združenia, bez ujmy kánonu 927 a práva odvolania s odkladným účinkom môžu byť podľa právnych predpisov zrušené okrem Apoštolského stolca:
 - 1. patriarchom, so súhlasom stálej synody, alebo metropolitom, ktorý stojí na čele metropolitnej Cirkvi vlastného obradu, so súhlasom dvoch eparchiálnych biskupov najstarších biskupským svätením;
 - 2. eparchiálnym biskupom, ak ich zriadil alebo schválil.

ČASŤ XIV. Evanjelizácia národov

Kánon 584

- § 1 Cirkev, poslušná Kristovmu príkazu hlásať evanjelium všetkým národom a naplnená milosťou Ducha Svätého a láskou, celá sa pokladá za misijnú.
- § 2 Evanjelizácia národov sa vykonáva tak, že evanjelium pri zachovaní neporušenosti viery a mravov sa môže prejavíť v kultúre jednotlivých národov, a to vo výuke náboženstva, vo vlastných liturgických obradoch, v posvätnom umení, v partikulárnom práve a konečne v celom cirkevnom živote.

Kánon 585

- § 1 Jednotlivé Cirkvi vlastného obradu musia sústavne dbať, aby sa evanjelium prostredníctvom vhodne pripojených hlásateľov, vyslaných podľa všeobecného práva príslušnou autoritou pod vedením pápeža hlásalo po celom svete.
- § 2 Pri synode biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo rade hierarchov má byť komisia, ktorá napomáha účinnejšej spolupráci v misijnej činnosti Cirkvi všetkých eparchií.
- § 3 V eparchiách sa určí kňaz, pre účinnejší postup v misijnej činnosti.
- § 4 Veriaci v sebe i v ostatných rozvíjajú poznanie a lásku k misiám, modlia sa za ne, prebúdzajú povolanie k nim a svojou pomocou ich štedro podporujú.

Kánon 586

Prísne sa zakazuje niekoho nútiť k vstupu do Cirkvi, alebo ho nevhodným spôsobom navádzať a lákať; všetci veriaci sa však usilujú obhájiť právo na náboženskú slobodu, aby ich nik násilím od Cirkvi neodrádzal.

Kánon 587

- § 1 Kto sa chce pripojiť k Cirkvi, je liturgickým obradom prijatý k čakateľstvu, ktoré nie je iba výkladom dogiem a prikázaní, ale poučením o celom kresťanskom živote a primerané dlhým cvičením.
- § 2 Kto je prijatý ako čakateľ, má právo účasti na liturgii slova a iných liturgických oslavách, ktoré nie sú vyhradené veriaci.
- § 3 Partikulárne právo určí predpisy, ktorými sa riadi čakateľstvo a ustanoví, čo musia čakatelia preukázať a aké postavenie sa im priznáva.

Kánon 588

Čakatelia môžu byť pripísaní ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu podľa kánonu 30; nik ich nemá ovplyvňovať, keďže by to mohlo byť prekážkou pre ich pripísanie Cirkvi, ktorá im je bližšia.

Kánon 589

Cudzí i miestni misionári majú mať potrebné vlohy a nadanie, byť primerane vzdelaní pre misijnú činnosť a poučení o dejinách a kultúre národov, ktorým majú evanjelium hlásať.

Kánon 590

Pri misionárskej činnosti sa dbá, aby nové Cirkvi dosiahli čo najskôr zrelosť a aby boli plne sformované tak, aby pod vedením vlastnej hierarchie boli sebestačné, aby mohli prijať dielo evanjelizácie a pokračovať v ňom.

Kánon 591

Misionári starostlivo dbajú:

1. aby medzi novopokrstenými múdro povzbudzovali nové povolania k sviatostným službám tak, aby nové cirkvi mali skoro schopné domáce duchovenstvo;
2. aby učitelia náboženstva boli vzdelaní tak, aby ako schopní spolupracovníci posvätných služobníkov mohli čo najlepšie vykonávať svoju službu pri evanjelizácii i liturgickej činnosti; partikulárne právo zabezpečí, aby učitelia náboženstva dostávali spravodlivú odmenu.

Kánon 592

- § 1 Osobitná starostlivosť sa venuje v misijných územiach vhodným formám apoštolátu veriacich; podporujú sa spoločnosti zasväteného života so zreteľom na sklony a povahu jednotlivých národov; podľa potreby sa zriaďujú školy a iné obdobné zariadenia kresťanskej výchovy a kultúrneho pokroku.
- § 2 Rovnako sa horlivo a obozretne pestuje rozhovor s nekresťanmi.

Kánon 593

- § 1 Všetci duchovní, v akomkoľvek postavení, ktorí sa podieľajú na práci v misijnom území, spolupracujú na evanjelizácii s horlivosťou, ako jednotné duchovenstvo.

§ 2 Spolu s ostatnými kresťanskými misionármi vydávajú spoločné svedectvo Kristovi a ochotne spolupracujú podľa kánonu 908.

Kánon 594

Misijnými územiami sa rozumejú tie, ktoré boli za také uznané Apoštolským stolcom.

ČASŤ XV. Učiteľská služba

HLAVA I. Učiteľská služba cirkvi všeobecne

Kánon 595

- § 1 Cirkev, ktorej Kristus zveril poklad viery, aby s prispením Ducha Svätého zjavenú pravdu sväto opatrovala, do hĺbky prenikla, verne zvestovala a vykladala, má prirodzené právo nezávisle na akejkoľvek ľudskej moci i povinnosť hlásať evanjelium všetkým ľuďom
- § 2 Cirkvi prislúcha vždy a všade právo hlásať morálne zásady, i také, ktoré sa dotýkajú spoločenského poriadku, a vynášať sudy o akýchkoľvek ľudských záležitostiach, ak to vyžaduje dôstojnosť človeka, jeho základné práva a spása duší.

Kánon 596

Iba biskupom prislúcha učiť v mene Cirkvi; na tejto povinnosti majú podiel podľa právnych predpisov tí, ktorí sa sviatosťným svätením stali spolupracovníkmi biskupov, a tí, ktorí bez tohto svätenia obdržali poverenie k výuke.

Kánon 597

- § 1 Pápež je mocou svojho úradu neomylným, ak ako najvyšší pastier a učiteľ, ktorý má svojich bratov utvrďovať vo viere, vyhlasuje s konečnou platnosťou učenie o viere a mravoch.
- § 2 Zbor biskupov je v učiteľskej službe neomylným, ak biskupi vykonávajú učiteľskú službu, zjednotení vo všeobecnom sneme, pokiaľ ako učitelia a sudcovia vyhlasujú s konečnou platnosťou pre celú Cirkev náuku o viere a mravoch, alebo ak rozptýlení po svete pri zachovaní úzkeho spojenia medzi sebou a nástupcom svätého Petra spolu s týmto pápežom a v rýdzom učení o veciach viery a mravov sa zhodujú na jednom výroku, ktorý sa s konečnou platnosťou predkladá k viere.
- § 3 Za neomylné s konečnou platnosťou sa pokladá iba tá náuka, o ktorej je to výslovne oznámené.

Kánon 598

Božskou a katolíckou vierou je potrebné veriť vo všetko, čo je obsiahnuté v písomnom alebo odovzdávanom Božom slove, ako v jedinom poklade viery, zverenom Cirkvi a to, čo ako od Boha zjavené predkladá k viere učiteľská služba Cirkvi slávnostným vyhlásením alebo

riadnym a všeobecným hlásaním, čo sa javí ako spoločné, od veriacich uznávané, pod vedením učiteľskej služby. Všetci veriaci sú povinní vyvarovať sa každej náuky, ktorá tomu odporuje.

Kánon 599

Náuke, ktorú pápež, alebo s ním spojený zbor biskupov vyhlási o viere a mravoch, pri vykonávaní riadnej učiteľskej služby bez úmyslu toto učenie vyhlásiť s konečnou platnosťou prináleží aspoň náboženská poslušnosť rozumu a vôle, ak chýba súhlas viery; veriaci sa musia vyvarovať toho, čo sa s týmto učením nezhoduje.

Kánon 600

I keď biskupi v spojení s hlavou a s členmi biskupského zboru ako jednotlivci, alebo zhromaždení na synodách alebo miestnych snemoch nie sú neomylní v učení, sú pre veriacich, zverených do ich starostlivosti riadnymi učiteľmi a odborníkmi v otázkach viery. Riadneho učenia svojich biskupov sú veriaci povinní držať sa poslušnosťou ducha.

Kánon 601

Úlohou jednotlivých Cirkví, najmä patriarchov a biskupov, je odpovedať primeraným spôsobom každému pokoleniu a kultúre na trvalé otázky ľudstva o zmysle života a o kresťanskom riešení naliehavých problémov a vo svetle evanjelia skúmať znamenie času tak, aby všade bolo zrejmejšie Kristovo svetlo, osvetľujúce všetkých ľudí.

Kánon 602

V pastierskej starostlivosti sa uznávajú a užívajú nielen zásady posvätných vied, ale i výsledky iných vied tak, aby veriaci boli stále viac privádzaní k uvedomenému a prispôsobivému životu z viery.

Kánon 603

Podporuje sa pestovanie literatúry a umenia a priznáva sa spravodlivá sloboda v rôznorodosti vzdelávania pre schopnosť vedy a umenia nezvyčajne účinne vyjadrovať a oznamovať zmysel viery.

Kánon 604

Pastierom cirkvi osobitne záleží na tom, aby v rôznostiach vyjadrovania náuky v rôznych cirkvách bol zachovávaný a podporovaný ten istý výklad viery tak, aby jej jednota a celistvosť neutrpeli škodu, ale správnou rôznorodosťou aby vystúpila do lepšieho svetla všeobecnosť cirkvi.

Kánon 605

Biskupom, najmä v spojení na synodách a miestnych snemoch a obzvlášť Apoštolskému stolcu prináleží autoritatívne podporovať, strážiť a svedomito obhajovať celistvosť a jednotu Cirkvi a dobré mravy, a v prípade potreby odmietat' výroky, ktoré tomu odporujú a upozorňovať na to, čo by Cirkev mohlo rozdeliť.

Kánon 606

- § 1 Úlohou teológov je, aby svojim hlbším porozumením tajomstva spásy a pochopením posvätných a príbuzných vied, skúsenosťami v mnohých otázkach a s vernou poslušnosťou pravej učiteľskej službe Cirkvi a súčasne s rovnakou slobodou sa usilovali vieru Cirkvi vysvetľovať a obhajovať a starať sa o jej vedecký pokrok.
- § 2 Pri štúdiu a vyjadrovaní teologických právd je potrebné starostlivo dbať na budovanie spoločenstva a usilovne spolupracovať s biskupmi v ich učiteľskej službe.
- § 3 Ten, ktorý sa venuje teologickým predmetom, najmä v seminároch, na univerzitách a fakultách, usiluje sa spolupracovať na poradách a vlastným úsilím s ľuďmi, ktorí vynikajú v iných vedách.

HLAVA II. Služba Božieho slova

Kánon 607

Kázanie, výuka náboženstva a každé kresťanské poučanie ako služba Božieho slova, medzi ktorými popredné miesto zaujíma liturgické kázanie, zdravo sa živí Písmom svätým a opiera sa o tradíciu; vhodne sa pestuje slávenie Božieho slova.

Kánon 608

Biskupi, kňazi a diakoni, podľa stupňa svojho sviatostneho svätenia sú podľa právnych predpisov poprednými služobníkmi Božieho slova. Ostatní veriaci sa ochotneúčastnia tejto služby, podľa vlastných schopností, stavu a poverenia.

Článok I. Hlásanie Božieho slova

Kánon 609

Eparchiálnemu biskupovi prislúcha riadiť na svojom území hlásanie Božieho slova, bez ujmy všeobecného práva.

Kánon 610

- § 1 Biskupi môžu hlásať Božie slovo po celom svete, s výnimkou, ak by to eparchiálny biskup v osobitnom prípade výslovne zamietol.
- § 2 Kňazi môžu kázať tam, kde sú právoplatne povolani alebo poslaní.
- § 3 Obdobne môžu kázať diakoni, ak nestanovuje partikulárne právo inak.
- § 4 V mimoriadnych prípadoch, najmä k nahradeniu nedostatku duchovných, môže eparchiálny biskup poveriť kázaním ostatných veriacich, a to i v chráme, pri dodržaní kánonu 614 § 4.

Kánon 611

Mocou úradu je povolené kázať všetkým, ktorým bola zverená starostlivosť o duše. Tí tiež môžu v rámci zverenej starostlivosti pozvať kázať ktoréhokoľvek kňaza, alebo bez ujmy kánonu 610 § 3 diakona, ak tomu nebráni právna prekážka.

Kánon 612

- § 1 V duchovenských rehoľníckych spoločnostiach, alebo duchovenských spoločnostiach, ktoré vedú na spôsob rehoľníkov spoločný život pápežského a patriarchálneho práva, prislúcha vedenie kázaní vyšším predstaveným.
- § 2 Všetci predstavení spoločnosti zasväteného života, vrátane miestnych, môžu prizvať ku kázaniu ktoréhokoľvek kňaza alebo bez ujmy kánonu 610 § 3 diakona, ak tomu nebráni právna prekážka.

Kánon 613

Proti výnosu hierarchu, ktorým sa niekomu zakazuje kázať, možno podať odvolanie iba čo do jeho odôvodnenia.

Kánon 614

- § 1 Ako súčasť Božskej liturgie sa obzvlášť odporúča kázanie, v ktorom sa v priebehu liturgického roka vykladajú z Písma svätého tajomstvá viery a zásady kresťanského života.
- § 2 Farári a riaditelia chrámov zabezpečia, aby aspoň o nedeliach a zasvätených sviatkoch bolo pri Božskej liturgii kázanie, ktoré možno vynechať iba zo spravodlivej príčiny, uznanej miestnym hierarchom.
- § 3 Farárovi nie je dovolené, aby povinnosť kázať ľudu, zverenému jeho pastierskej starostlivosti za neho pravidelne konal iný, s výnimkou spravodlivej príčiny, uznanej miestnym hierarchom.
- § 4 Kázanie pri Božskej liturgii je vyhradené kňazovi, alebo podľa partikulárneho práva tiež diakonovi.

Kánon 615

Eparchiálni biskupi podľa právnych predpisov dbajú, aby sa vo vhodných dobách konal osobitný súbor kázaní k duchovnej obnove kresťanského ľudu.

Kánon 616

- § 1 Kazatelia Božieho slova hlásajú veriacim celé tajomstvo Krista, ktorý je cesta, pravda a život a odložia pritom slová ľudskej učnosti a nejasné dôkazy; ukazujú, že pozemské veci a ľudské zariadenia sú usporiadané podľa zámeru Boha stvoriteľa ku spásu ľudí, a preto ľudia môžu značne prispieť k výstavbe tela Kristovho.
- § 2 Preto tiež vysvetľujú učenia Cirkvi o dôstojnosti človeka a o jeho základných právach, rodinnom živote, občianskych a spoločenských združeniach a sledujú uplatnenie spravodlivosti tiež v hospodárskom živote a v práci, čo prispieva k budovaniu mieru na zemi a k pokroku ľudstva.

Článok II. Výuka náboženstva

Kánon 617

Závažnou povinnosťou jednotlivých Cirkví vlastného obradu a najmä ich biskupov je výuka náboženstva, ktorá vedie vieru ku zrelosti a privádza Kristových učeníkov hlbším a usporiadanejším poznaním Kristovho učenia ku stále užšiemu pripnutiu k jeho osobe.

Kánon 618

Rodičia sú predovšetkým povinní vychovávať deti slovom a príkladom vo viere a uskutočňovaní kresťanského života; rovnakú povinnosť majú tí, ktorí zastupujú rodičov a kmotrovia.

Kánon 619

Okrem kresťanskej rodiny každá farnosť a cirkevné spoločenstvo sa stará o náboženskú výuku svojich členov a o ich zaradenie do spoločenstva vytváraním podmienok, aby mohli čo najlepšie využívať to, čo sa naučia.

Kánon 620

Združenia, spolky a krúžky veriacich, ktoré majú za cieľ apoštolát a zbožnosť, diela lásky a pomoci, starajú sa o náboženskú výuku svojich členov pod vedením miestneho hierarchu.

Kánon 621

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo rada hierarchov stanoví predpisy o výuke náboženstva, zostavené do vhodne usporiadaných smerníc pre výuku náboženstva, pri dodržaní toho, čo predpisuje najvyššia autorita Cirkvi.
- § 2 V smerniciach pre výuku náboženstva je braný zreteľ na osobitnú povahu východných Cirkví tak, aby v náboženskej výuke vynikli biblické a liturgické pamiatky a tradície cirkvi vlastného obradu v patológii, hagiografii a vlastnej ikonografii.
- § 3 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi alebo rada hierarchov sa stará o to, aby učebnice náboženstva, prispôsobené rôznym vrstvám sa spolu s ďalšími pomôckami dostávali k veriacim a aby sa vzájomne koordinovali a podporovali rôzne náboženské výukové činnosti.

Kánon 622

- § 1 V každej Cirkvi vlastného obradu sa zriadi komisia pre otázky výuky náboženstva, ktorá môže byť zriadená i s inými Cirkvami vlastného obradu pre to isté územie, alebo spoločensko-kultúrnu oblasť.
- § 2 Komisii pre otázky výuky náboženstva je k službám stredisko pre náboženskú výuku, ktoré pomáha príslušným Cirkvám k účinnému a usporiadanému vykonávaniu náboženských výukových činností a slúži trvalej náboženskej výuke a výchove.

Kánon 623

- § 1 Eparchiálny biskup s najväčšou starostlivosťou podporuje, riadi a upravuje výuku náboženstva vo svojej eparchii.
- § 2 Za tým účelom zriaďuje pri eparchiálnom dvore stredisko pre výuku náboženstva.

Kánon 624

- § 1 Farár venuje starostlivú pozornosť predpisom príslušnej autority pre náboženskú výuku všetkých veriacich v jeho pastierskej starostlivosti bez rozdielu veku alebo stavu.
- § 2 Farárom pomáhajú kňazi a diakoni, pripísaní farnosti a podľa kánonu 479 a 542 členovia rehoľníckych spoločností.
- § 3 Iní, riadne vyškolení veriaci majú ochotne pri výuke náboženstva pomáhať.

Kánon 625

Je potrebné, aby výuka náboženstva poskytovala ekumenický pohľad na správny obraz iných cirkví a cirkevných spoločenstiev a je potrebné dbať, aby v tomto rámci dostávala správne miesto katolícka náboženská výuka.

Kánon 626

Všetci, ktorí slúžia vo výuke náboženstva majú na pamäti, že sú súčasťou cirkvi s poverením oznamovať zjavené Slovo Božie, nie vlastné. Preto predkladajú čitateľom úplné učenie Cirkvi, usporiadané a odpovedajúce požiadavkám ich vzdelania.

HLAVA III. Katolícka výchova

Kánon 627

- § 1 Starostlivosť o výchovu detí prináleží predovšetkým rodičom a tým kto ich zastupuje, preto vychovávajú deti najmä k úcte voči Bohu a láske voči blíznym v prospech kresťanskej rodiny osvietenej vierou a predchnutej vzájomnou láskou.
- § 2 Ak starostlivosť o úplnú výchovu detí presahuje ich sily, môžu rodičia zveriť časť tejto úlohy iným a zvoliť k tomu nevyhnutné alebo prospešné prostriedky.
- § 3 Rodičia majú mať pri voľbe prostriedkov spravodlivú voľnosť bez ujmy kánonu 633; preto sa veriaci usilujú, aby toto právo občianska spoločnosť uznávala a podľa požiadaviek spravodlivosti tiež vhodným príspevkom podporovala.

Kánon 628

- § 1 Cirkev, ktorá krstom zrodila nové stvorenia, spolu s rodičmi sa stará o ich katolícku výchovu.
- § 2 Všetci, ktorým bola zverená starostlivosť o duše, pomáhajú rodičom vo výchove, informujú ich o ich vlastných právach a povinnostiach a starajú sa predovšetkým o náboženskú výchovu mládeže.

Kánon 629

Všetci vychovávatelia dbajú, aby sa venovala pozornosť vytváraniu celej ľudskej osobnosti tak, aby sa mladí, vycvičení v kresťanských čnostiach vyrovnaným rozvojom telesných, rozumových a mravných vlôh pretvárali k dokonalejšiemu poznávaniu a milovaniu Boha, k správneému a svedomitému oceňovaniu ľudských a mravných hodnôt a ich skutočne dobrovoľnej obľube spolu s vyspelým zmyslom pre spravodlivosť a spoločenskú zodpovednosť k dosiahnutiu bratského spolužitia s inými.

Kánon 630

- § 1 Kresťania sa veľkodušne usilujú, aby sa tie isté dobrodenia výchovy a výuky mohli rozšíriť po celom svete, osobitnou starostlivosťou u tých, ktorí sú menej majetní.
- § 2 Všetci veriaci podporujú vhodné činnosti Cirkvi v prospech výchovy predovšetkým pomocou pri zriaďovaní, riadení a udržiavaní škôl.

Článok I. O katolíckych školách

Kánon 631

- § 1 Medzi rôznymi prostriedkami výchovy je potrebné osobitnú pozornosť venovať katolíckej škole, ku ktorej sa má obracať starostlivosť rodičov, učiteľov i cirkevného spoločenstva.
- § 2 Cirkev má právo zriaďovať a spravovať školy akéhokoľvek druhu a stupňa.

Kánon 632

Škola sa právne nepokladá za katolícku, ak nebola ako katolícka od eparchiálneho biskupa alebo vyššej cirkevnej autority zriadená, alebo nimi ako katolícka schválená.

Kánon 633

- § 1 Eparchiálny biskup posudzuje a rozhoduje, či akákoľvek škola zodpovedá požiadavkám kresťanskej výchovy alebo nie, má tiež právo zo závažnej príčiny zakázať veriacim navštevovať niektorú školu.
- § 2 Pri rovnocennosti škôl rodičia posielajú deti do katolíckej školy.

Kánon 634

- § 1 Katolícka škola vytvára prostredie predchnuté duchom evanjeliovej slobody a lásky vlastného školského prostredia, pomáha mladým, aby v rozvoji vlastnej osobnosti súčasne vyrastali ako nové stvorenia, ktorými sa stali krstom a všetko ľudské vzdelávanie zamerali k zvestovanej spásе tak, aby ich postupne nadobúdané vzdelanie bolo osvedčované vierou.
- § 2 Ak školu navštevuje prevažná väčšina nekatolíckych žiakov, musí príslušná cirkevná riadiaca autorita prispôbiť také školy vlastnými primeranými dodatkami.
- § 3 Katolícka škola musí rovnako ako iné školy sledovať vzdelávacie ciele a ľudskú i spoločenskú výchovu mladých.

Kánon 635

Eparchiálny biskup sa osobitne stará o zriaďovanie katolíckych škôl tam, kde iné školy chýbajú alebo nie sú rovnocennými, a to i škôl odborných a technických, ak to z osobitných a časových dôvodov vyžadujú okolnosti.

Kánon 636

- § 1 Výuka náboženstva na akejkoľvek škole podlieha vedeniu a dozoru eparchiálneho biskupa.
- § 2 Eparchiálny biskup menuje alebo schvaľuje učiteľov katolíckeho náboženstva a odvoláva ich, ak to vyžadujú dôvody viery alebo mravov.

Kánon 637

V školách, kde chýba katolícka výuka, alebo je podľa úsudku biskupa nedostatočnou, doplní sa správne katolícke vzdelanie všetkých katolíckych žiakov.

Kánon 638

- § 1 Eparchiálny biskup má právo cirkevne kontrolovať všetky katolícke školy so sídlom v jeho eparchii s výnimkou tých, ktoré prislúchajú výlučne chovancom spoločnosti zasväteného života pápežského alebo patriarchálneho práva, pokiaľ by tým bola dotknutá samostatnosť spoločnosti zasväteného života vo vedení vlastných škôl.
- § 2 Tam, kde je viac príslušných eparchiálnych biskupov, právo cirkevne kontrolovať školu má ten, ktorý školu založil, ak osobitnou dohodou medzi nimi nie je stanovené inak.

Kánon 369

Učitelia, ktorí sú hlavnou zárukou, že katolícka škola uskutoční svoje plány a poslanie, majú vynikať vedomosťami a svedectvom príkladu života a osobitným úsilím predovšetkým s rodičmi a inými škole pomáhať.

Článok II. O katolíckych univerzitách

Kánon 640

- § 1 Cieľom katolíckej univerzity je vytvorenie verejného, stáleho a všeobecného kresťanského zmýšľania a celkového úsilia o vyššie vzdelanie, a za tým účelom zriadenie ústavu vedy, výskumu a výuky vyššej úrovne, aby tak vo svetle evanjelia jasne vynikla mnohotvárnosť ľudského poznania.

- § 2 Iné zariadenia vyšších štúdií, alebo samostatné katolícke fakulty s rovnakým cieľom sú rovnocenné katolíckym univerzitám okrem štúdia na cirkevných univerzitách a fakultách podľa kánonov 646 - 650.

Kánon 641

Na katolíckych univerzitách sa jednotlivé predmety pestujú podľa vlastných zásad, slobodnou vlastnou metódou a vedeckým výskumom tak, aby sa dosahovalo stále hlbšieho poznania týchto predmetov a novými úvahami o moderných problémoch a veľmi starostlivými výskumami sa preukazovalo, ako viera a rozum dospievajú k jednej pravde, aby vyrastali ľudia skutočne vynikajúci vo vede, svojim vzdelaním pripravení plniť v spoločnosti závažné úlohy a byť súčasne svedkami viery.

Kánon 642

- § 1 Katolíckou univerzitou je zariadenie vyšších štúdií, ktoré bolo ako také zriadené alebo schválené vyššou správnu autoritou Cirkvi vlastného obradu po predchádzajúcej porade s Apoštolským stolcom alebo bezprostredne Apoštolským stolcom, čo musí byť zrejmé z verejnej listiny.
- § 2 V hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi sa vyššou autoritou rozumie patriarcha so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 643

V katolíckych univerzitách, kde nie je teologická fakulta, sú aspoň kurzy teológie, upravené pre študentov rôznych fakúlt.

Kánon 644

Tí, ktorí vyučujú v katolíckej univerzite predmety, ktoré sa týkajú viery a mravov, musia mať doklad o poverení cirkevnou autoritou, podpísaný tými, ktorí sú uvedení v kánone 642; táto autorita môže zo závažnej príčiny doklad odobrať, osobitne pre nedostatočnú vedeckú alebo pedagogickú schopnosť, čestnosť alebo porušenie náuky.

Kánon 645

Hierarchovia po porade zabezpečia u iných univerzít katolíckej ústavy a univerzitné strediská, kde starostlivo vyberajú a pripravení veriaci budú trvalo poskytovať mládeži duchovnú a odbornú pomoc.

Článok III.

O cirkevnej univerzite a fakulte

Kánon 646

Najmä hierarchovia vytrvalo presadzujú cirkevné univerzity a fakulty, ktoré sa zaoberajú obzvlášť Božím zjavením a súvisiacimi vedami a tým úzko súvisia s evanjelizačnou činnosťou cirkvi.

Kánon 647

Cieľom cirkevnej univerzity a fakulty je;

1. Božie zjavenie a všetko s ním súvisiace hlbšie vedecky skúmať, systematicky podrobne vyjadrovať a usporiadať, študovať v jeho svetle nové problémy, odkrývané postupom času a podávať súčasným ľuďom na základe dosiahnutého vzdelania;
2. lepšie vyučovať študujúcich v rôznych predmetoch podľa katolíckeho učenia a tak ich vhodne pripraviť na rôzne úlohy apoštolátu, služby alebo výuku týchto predmetov a podporovať ich stály rast.

Kánon 648

Cirkevnými univerzitami a fakultami sú tie, ktoré boli príslušnou cirkevnou autoritou právoplatne zriadené, alebo schválené, pestujú a vyučujú posvätné a s nimi súvisiace vedy a majú právo udeľovať akademické tituly, ktoré majú cirkevnoprávne účinky.

Kánon 649

Cirkevné univerzity a fakulty zriaďuje alebo schvaľuje Apoštolský stolec, alebo vyššia správna autorita, uvedená v kánone 642, spolu s Apoštolským stolcom.

Kánon 650

Vo veci stanov cirkevnej univerzity alebo fakulty, osobitne vo veciach vedenia, správy, menovania učiteľov a ich odvolávania, študijného poriadku a udeľovania titulov platia predpisy, vydané Apoštolským stolcom.

HLAVA IV.

O hromadných oznamovacích prostriedkoch a osobitne o knihách

Kánon 651

- § 1 K plneniu úlohy hlásať evanjelium po celom svete je Cirkev povinná používať vhodné prostriedky a preto má právo užívať hromadné oznamovacie prostriedky; najmä je potrebné všade hájiť jej slobodu tlače a vydávania kníh.
- § 2 Všetci veriaci podľa svojich možností na tomto veľkom poslaní Cirkvi spolupracujú a diela tohto apoštolátu udržiavajú a podporujú; okrem toho osobitne tí, ktorí majú skúsenosť vo vytváraní a oznamovaní správ, horlivo pomáhajú pastierskej činnosti biskupov a zo všetkých síl sa snažia naplniť užívanie týchto prostriedkov Kristovým duchom.

Kánon 652

- § 1 Eparchiálni biskupi dbajú, aby pomocou najmä hromadných oznamovacích prostriedkov boli veriaci poučovaní a o ich správnom užívaní, podporujú spoluprácu medzi nimi, starajú sa o prípravu odborníkov; kázaním čo najviac odsudzujú zlo a podporujú dobré činnosti chválou a žehnaním, najmä dobré knihy.
- § 2 Eparchiálny biskup, synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, rada hierarchov a Apoštolský stolec v záujme ochrany neporušiteľnosti viery a mravov zabráňujú, aby veriaci používali hromadné oznamovacie prostriedky, alebo sa na ich činnosti podieľali, ak sa tejto neporušiteľnosti škodí.

Kánon 653

Partikulárne právo stanoví podrobné predpisy o užívaní rozhlasu, kina a televízie v tom, čo sa týka katolíckeho učenia a mravov.

Kánon 654

Predpisy všeobecného práva o knihách platia i o všetkých písomnostiach alebo prejavoch, šírených akoukoľvek technikou a určených k zverejneniu.

Kánon 655

- § 1 Veriaci majú mať voľný prístup k Písmu svätému; preto sa eparchiálny biskup stará o vhodné a správne preklady, opatrené dostatočnými vysvetlivkami, v prípade vhodnosti a osožnosti i v spolupráci s inými kresťanmi.

- § 2 Všetci veriaci, najmä pastieri duší, sú povinní šíriť výtlačky Písma Svätého, opatrené vhodnými poznámkami, prispôsobené i pre užívanie nekresťanmi.
- § 3 K liturgickým účelom, alebo pre náboženskú výuku sa užívajú iba také vydania Písma Svätého, ktoré majú cirkevné schválenie; ostatné vydania majú mať aspoň označenie cirkevného dovolenia.

Kánon 656

- § 1 Pri slávení Božskej liturgie sa užívajú iba knihy s cirkevným schválením.
- § 2 Knihy modlitieb a pobožností, určené k verejnému alebo súkromnému používaniu majú mať označenie cirkevného dovolenia.

Kánon 567

- § 1 Schválenie liturgických textov po predchádzajúcom preverení Apoštolským stolcom je v patriarchálnych Cirkvách vyhradené patriarchovi sú súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, v metropolitných Cirkvách vlastného obradu metropolitovi so súhlasom rady hierarchov, v ostatných Cirkvách iba Apoštolskému stolcu a v medziach ním stanovených biskupom a im na roveň postaveným.
- § 2 Tieto authority sú oprávnení schvaľovať preklad kníh určených k používaniu pri liturgii; ak ide o patriarchálne alebo metropolitné Cirkvi vlastného obradu, je takouto autoritou Apoštolský stolec.
- § 3 K ďalšiemu vydaniu liturgických kníh alebo ich prekladom do iného jazyka pre používanie pri liturgii alebo ich častí sa vyžaduje iba to, aby sa zhodovali so schváleným vydaním a boli potvrdené miestnym hierarchom, uvedeným v kánone 662 § 1.
- § 4 O zmenách liturgických textov platí kánon 40 § 1.

Kánon 658

- § 1 Učebnice náboženstva a iné písomnosti, určené k výuke náboženstva v školách všetkého druhu a stupňov a ich preklady musia mať cirkevné schválenie.
- § 2 To isté platí o iných knihách, pojednávajúcich o viere a mravoch, ak sa používajú pre rozšírenie výuky náboženstva.

Kánon 659

Odporúča sa, aby akékoľvek knihy, ktoré vykladajú katolícku vieru alebo mravy, boli opatrené označením cirkevného dovolenia, bez ujmy predpisov spoločnosti zasväteného života, ktoré stanovia ďalšie požiadavky.

Kánon 660

Do denníkov, časopisov a periodických tlačív, ktoré napádajú katolícke náboženstvo alebo dobré mravy, veriaci môžu písať iba zo spravodlivej a rozumnej príčiny; duchovní a členovia rehoľníckych spoločností navyše iba s dovolením tých, ktorí sú uvedení v kánone 662.

Kánon 661

- § 1 Cirkevné dovolenie, vyjadrené iba slovom „Imprimatur“ značí, že v diele nie sú bludy proti katolíckej viere a mravom.
- § 2 Schválenie, udelené príslušnou autoritou znamená, že text alebo dielo je v súlade s pravým učením Cirkvi.
- § 3 Ak je navyše pochválené alebo požehnané eparchiálnym biskupom, alebo inou vyššou autoritou, značí to, že správne vyjadruje učenie cirkvi a preto sa odporúča.

Kánon 662

- § 1 Cirkevné schválenie alebo dovolenie k vydávaniu kníh môže byť udelené miestnym hierarchom autora alebo miesta, kde má byť zverejnené, alebo vyššou autoritou, ktorej prislúcha výkonná moc voči osobe alebo miestu, ak neustanovuje právo výslovne inak.
- § 2 Členovia rehoľných spoločností môžu vydávať písomnosti, pojednávajúce o otázkach katolíckej viery a mravov iba s dovolením svojho vyššieho predstaveného podľa pravidiel alebo stanov.

Kánon 663

- § 1 Povolenie k vydaniu, schválenie, pochválenie a požehnanie nejakého diela platí pre pôvodný text, nie pre ďalšie vydania alebo preklady.
- § 2 Ak ide o vydanie Písma Svätého, alebo iných kníh, ktoré musia mať cirkevné schválenie podľa právnych predpisov, schválené od jedného miestneho hierarchu právoplatne udelené nepostačuje, aby sa mohlo používať v inej eparchii, ale vyžaduje sa výslovný súhlas miestneho hierarchu tejto eparchie.

Kánon 664

- § 1 Posudok o knihách môže byť miestnym hierarchom zverený preverovateľom, uvedeným v zozname, zostavenom synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo radou hierarchov alebo iným múdrym osobám, ktorým dôveruje; môže byť zriadená

osobitná komisia preverovateľov, s ktorou sa miestny hierarcha, synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo rada hierarchov môže radiť.

- § 2 Za preverovateľov sú vyberané osoby, ktoré vynikajú znalosťami, pravovernosťou a múdrosťou, súdia podľa katolíckej náuky predkladanej riadnou učiteľskou službou Cirkvi a pri plnení svojich povinností sú celkom nestranní.
- § 3 Preverovatelia svoju mienku podávajú písomne; ak je priaznivé, hierarcha podľa svojho múdreho úsudku udelí dovolenie alebo schválenie výslovne svojim menom, inak oznámi autorovi dôvody odmietnutia diela.

Kánon 665

- § 1 Farári a riaditelia chrámov starostlivo dbajú, aby vo svojich chrámoch nevystavovali ikony a obrazy cudzie čistému posvätnému umeniu a nepredávali alebo nerozširovali knihy menej zhodné s kresťanským náboženstvom alebo mravmi.
- § 2 Farári, riaditelia chrámov a správcovia katolíckych škôl dbajú, aby sa divadla akéhokoľvek druhu, prevádzkované pod ich záštitou vyberala s kresťanskou obozretnosťou.
- § 3 Všetci veriaci sa vyvarujú, aby sebe alebo iným spôsobili škodu na duši kupovaním, predajom, čítaním alebo oznamovaním druhým vecí, uvedených v § 1.

Kánon 666

- § 1 Duševné dielo autora je pod ochranou práva, ak predstavuje jeho osobnosť, alebo je zdrojom jeho vlastníckych práv.
- § 2 Pod ochranou práva sú texty zákonov a uvádzaných rozhodnutí ktorejkoľvek cirkevnej authority a ich riadne zbierky; preto nie je dovolené ich opäť vydávať bez dovolenia tejto vyššej authority a bez dodržania ňou stanovených podmienok.
- § 3 Partikulárne právo každej Cirkvi vlastného obradu stanoví podrobnosti v tejto veci pri dodržaní predpisov občianskeho práva o autorských právach.

ČASŤ XVI.

Božský kult, najmä sviatosti

Kánon 667

Sviatosťami, ktoré je cirkev povinná udeľovať, aby týmto viditeľným spôsobom sprítomňovali Kristove tajomstvá, náš Pán Ježiš Kristus mocou Ducha Svätého posväcuje ľudí, aby sa jedinečným spôsobom stali pravými ctiteľmi Boha Otca a boli začlenení do neho i do Cirkvi, ktorá je jeho telom; preto všetci veriaci, najmä posvätení služobníci zbožným slávením a prijímaním týchto sviatostí usilovne zachovávajú predpisy Cirkvi.

Kánon 668

- § 1 Pocta Bohu, vykonávaná menom Cirkvi osobami právoplatne k tomu určenými a úkonmi schválenými cirkevnou autoritou sa volá verejnou, inak ide o súkromnú.
- § 2 K ustanoveniu verejnej pocty Bohu je príslušná autorita, uvedená v kánone 657 bez ujmy kánonu 199 § 1; nik k týmto ustanoveniam tejto autority nič nepridáva, neuberá, ani nič nemení.

Kánon 669

Keďže sviatosti sú rovnaké pre celú Cirkev a patria do Božského pokladu, iba najvyššia cirkevná autorita je príslušná schvaľovať a bližšie určiť to, čo sa vyžaduje k ich platnosti.

Kánon 670

- § 1 Veriaci katolíci môžu byť zo spravodlivej príčiny prítomní pocte Bohu iných kresťanov a zúčastniť sa na nej, ak zachovávajú, čo vzhľadom k stupňu spojenia s katolíckou Cirkvou stanovil eparchiálny biskup, alebo vyššia autorita.
- § 2 Ak nekatolíckym kresťanom chýbajú miesta, kde by Boha dôstojne slávili, eparchiálny biskup môže povoliť využitie katolíckej budovy, cintorína alebo chrámu podľa predpisov partikulárneho práva svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 671

- § 1 Katolícki duchovní sviatostí dovolene udeľujú iba veriacim katolíkom, ktorí ich dovolene prijímajú iba od katolíckych udeľovateľov.

- § 2 Kedykoľvek to vyžaduje nevyhnutnosť, alebo to odporúča skutočný duchovný osôh a súčasne je vylúčené nebezpečenstvo omylu alebo ľahostajnosti, je dovolené veriacim katolíkom, ktorým je fyzický alebo morálne znemožnený prístup ku katolíckemu udeľovateľovi, prijať sviatosť zmierenia, Eucharistiu a pomazania chorých od nekatolíckych služobníkov, ak sú v ich cirkvách tieto sviatosti platné.
- § 3 Katolícki udeľovatelia tiež dovoľene udeľujú sviatosť zmierenia, Eucharistiu a pomazania chorým členom východných cirkví, ktoré nemajú plné spoločenstvo s katolíckou cirkvou, ak o to sami žiadajú a sú riadne pripravení. To isté platí o členoch iných cirkví, ktoré podľa úsudku apoštolského stolca sú, pokiaľ ide o sviatosti, v tom istom postavení, ako uvedené východné cirkvi.
- § 4 V nebezpečenstve smrti, alebo ak podľa úsudku eparchiálneho biskupa alebo synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo rady hierarchov nalieha iná veľmi závažná nevyhnutnosť, môžu katolícki udeľovatelia dovoľene tieto sviatosti udeľovať i iným kresťanom, ktorí nemajú plné spoločenstvo s katolíckou Cirkvou a nemôžu pristúpiť k služobníkovi svojho spoločenstva, ak o nich sami žiadajú; pokiaľ sa týka týchto sviatostí, musia prejavíť vieru katolíckej cirkvi a byť riadne pripravení.
- § 5 Pre prípady, uvedené v § 2 - 4 predpisy partikulárneho práva nič nestanovujú, iba ak po porade s príslušnou, aspoň miestnou autoritou nekatolíckej cirkvi alebo spoločenstva, ktorých sa to týka.

Kánon 672

- § 1 Sviatosti krstu, myropomazania a sviatostného svätenia nie je možné opakovať.
- § 2 Ak po starostlivom prešetrení zotrúva rozumná pochybnosť o tom, či sviatosti boli vôbec alebo platne udelené, udelia sa podmienene.

Kánon 673

Slávenie sviatostí, najmä Božskej liturgie, sa ako činnosť cirkvi pokiaľ možno koná s činnou účasťou veriacich.

Kánon 674

- § 1 Pri slávení sviatostí sa presne dodržiava to, čo je uvedené v liturgických knihách.
- § 2 Udeľovateľ slávi sviatosti podľa liturgických predpisov svojej Cirkvi vlastného obradu, iba ak by právo stanovilo inak, alebo ak obdržal od Apoštolského stolca osobitné povolenie.

HLAVA I.

Krst

Kánon 675

- § 1 Krstom je človek obmytím prirodzenou vodou a vzývaním mien Otca, Syna a Ducha Svätého zbavený hriechu, opäťovne sa rodí k novému životu, oblieka Krista a je včlenený do Cirkvi, ktorá je Jeho telom.
- § 2 Iba platne prijatým krstom sa človek stáva schopným prijať ostatné sviatosti.

Kánon 676

V prípade nevyhnutnej potreby môže byť krst udelený iba tým, čo je nevyhnutné k jeho platnosti.

Kánon 677

- § 1 Riadnym udeľovateľom krstu je kňaz, avšak jeho udeľovanie prislúcha bez ujmy partikulárneho práva vlastnému farárovi, alebo s jeho súhlasom alebo s dovoľením miestneho hierarchu, ktoré možno zo závažnej príčiny oprávnene predpokladať – inému kňazovi.
- § 2 V prípade nevyhnutnosti je dovoľené krstiť diakonovi a ak je u neho právna prekážka, inému duchovnému alebo členovi spoločnosti zasväteného života, alebo ktorémukoľvek veriacemu a ak i toho nie je, otcovi alebo matke, pokiaľ vie, ako sa krstí.

Kánon 678

- § 1 Na cudzom území nie je nikomu dovoľené krstiť bez riadneho dovoľenia; toto dovoľenie nemôže byť odoprené farárom inej Cirkvi vlastného obradu kňazovi cirkvi vlastného obradu, ktorej je pripísaný ten, ktorý má byť pokrstený.
- § 2 V miestach, kde žije viac veriacich, ktorí nemajú farára svojej Cirkvi vlastného obradu, eparchiálny biskup ustanoví pokiaľ je to možné kňaza tejto Cirkvi, ktorému prislúcha udeľovať krst.

Kánon 679

Prijat' krst je spôsobilý každý človek, ak ešte nebol pokrstený.

Kánon 680

Plod predčasne narodený, avšak žijúci, sa pokrstí, ak je to možné.

Kánon 681

- § 1 Aby dieťa bolo dovolene pokrstené, vyžaduje sa:
 - 1. Odôvodnená nádej, že bude vychovávané v katolíckej viere, bez ujmy § 5;
 - 2. aby aspoň jeden z rodičov, alebo ten, kto rodičov podľa práva zastupuje – súhlasil.
- § 2 Odložené, alebo nájdené dieťa sa pokrstí, ak nie je s istotou zrejmé, že už pokrstené bolo.
- § 3 Od detstva pozbavení rozumu sa pokrstia ako deti.
- § 4 Dieťa katolíckych, alebo nekatolíckych rodičov, ktoré sa nachádza v nebezpečenstve života tak, že možno rozumne predpokladať jeho smrť, je dovolené pokrstiť skôr, ako nadobudne schopnosť užívať rozum.
- § 5 Dieťa kresťanských nekatolíckych rodičov sa dovolene pokrstí, ak rodičia alebo aspoň jeden z rodičov, alebo ten, ktorý ich podľa práva zastupuje, o to žiadajú a ak je pre nich fyzicky alebo morálne nemožné obrátiť sa na vlastného udeľovateľa.

Kánon 682

- § 1 Aby dieťa po skončení detstva mohlo byť pokrstené, vyžaduje sa jeho prejav vôle prijať krst, jeho dostatočné poučenie o pravdách viery a osvedčenie sa v kresťanskom živote; upozorní sa na to, aby ľutovalo svoje hriechy.
- § 2 Dieťa po ukončení detstva, ktoré sa nachádza v nebezpečenstve smrti sa pokrstí, ak má poznanie o hlavných pravdách viery a nejakým spôsobom prejavilo úmysel prijať krst.

Kánon 683

Krst sa slávi podľa liturgických predpisov Cirkvi vlastného obradu, ktorej je podľa práva pripísaný ten, kto má byť pokrstený.

Kánon 684

- § 1 Podľa pradávného zvyku má mať ten, kto má byť pokrstený aspoň jedného kmotra.
- § 2 Ten, ktorý prijal úlohu kmotra, má pokrstenému, ak on nie je dieťaťom napomáhať v kresťanskom posväcovaní a ak je dieťaťom, usilovať sa konať tak, aby pokrstený viedol kresťanský život zodpovedajúci krstu a verne plnil s ním spojené povinnosti.

Kánon 685

- § 1 K tomu, aby niekto platne plnil úlohu kmotra, vyžaduje sa :
1. aby bol pokrstený, myropomazaný a už prijal Eucharistiu,
 2. bol katolíkom, bez ujmy § 3;
 3. mal úmysel túto úlohu zastávať;
 4. bol označený tým, kto má byť pokrstený, alebo jeho rodičmi, alebo tým, kto ich podľa práva zastupuje, a ak ich nie je, udeľovateľom krstu;
 5. nebol otcom, matkou, alebo manželom toho, kto má byť pokrstený;
 6. nevykonával trest vyobcovania, vrátane menšieho, ani trest pozastavenia a nebol pozbavený práva byť kmotrom.
- § 2 K dovoleniu sa naviac vyžaduje, aby dosiahol vek požadovaný partikulárnym právom a viedol život, odpovedajúci viere a úlohe, ktorý má na seba zobrať.
- § 3 Zo spravodlivej príčiny možno pripustiť, aby kmotrom bol veriaci nejakej nekatolíckej východnej cirkvi, ale vždy s kmotrom katolíckym.

Kánon 686

- § 1 Rodičia sú viazaní povinnosťou dať pokrstiť dieťa čo najskôr podľa právnych obyčají.
- § 2 Farár dbá, aby rodičia dieťaťa, ktoré má byť pokrstené a tí, ktorí majú prijať úlohu kmotra, boli vhodne poučení o význame tejto sviatosti a o povinnostiach z toho vyplývajúcich a k sláveniu sviatosti dôstojne pripravení.

Kánon 687

- § 1 Okrem prípadov nevyhnutnosti sa krst slávi vo farskom chráme, s prihliadnutím na právne obyčaje.
- § 2 V súkromných domoch možno krst udeľovať podľa partikulárneho práva, alebo s dovolením miestneho hierarchu.

Kánon 688

Udeľovateľ krstu dbá, aby v prípade neprítomnosti kmotra bol aspoň jeden svedok, ktorý by preukázal, že krst bol udelený.

Kánon 689

- § 1 Farár miesta, kde bol krst udelený, bezodkladne a starostlivo zaznačí do knihy pokrstených meno pokrsteného, meno udeľovateľa, rodičov a kmotrov a ak ich niet,

svedkov krstu, miesto a deň krstu a súčasne uvedie miesto narodenia a Cirkev, ktorej je pokrstený pripísaný.

§ 2 Ak ide o dieťa nevydatej matky, uvedie sa jej meno, ak je materstvo verejne známe alebo to matka sama písomne alebo pred dvoma svedkami žiada, uvedie sa tiež meno otca, ak je možné otcovstvo preukázať nejakým verejným dokladom, alebo to otec samotný pred farárom a dvoma svedkami prehlási; v ostatných prípadoch sa zapíše meno pokrsteného bez uvedenia mena otca alebo rodičov.

§ 3 Ak ide o dieťa osvojené, uvedú sa mená tých, ktorí ho osvojili, ako je to pri občianskoprávných úkonoch krajiny prirodzených rodičov, uvedených v § 1 a 2 zvyčajné s prihliadnutím k partikulárnemu právu.

Kánon 690

Ak nebol krst udelený farárom, ani v jeho prítomnosti, udeľovateľ o tom upovedomí farára miesta.

Kánon 691

Ak tým nik neutrpí škodu, postačí ako dôkaz o udelení krstu svedectvo jedného vierohodného svedka, alebo prehlásenie pokrsteného, doložené nepochybnými tvrdeniami, ak prijať krst v dospelom veku.

HLAVA II. Myropomazanie

Kánon 692

Pokrstení sa pomažú sviatostným myrom, aby boli pečaťou Ducha Svätého označení za dokonalejších svedkov a stali sa spolubudovateľmi Kristovho kráľovstva.

Kánon 693

Sviatostné myro pozostávajúce z olivového oleja, alebo iných rastlín a vonných látok, zhotovuje iba biskup, bez ujmy partikulárneho práva, ktorým je táto moc vyhradená patriarchom.

Kánon 694

Podľa tradície východných Cirkví udeľuje myropomazanie kňaz, spolu s krstom, alebo osobitne.

Kánon 695

- § 1 Myropomazanie sa udeľuje spolu s krstom, s výnimkou prípadov skutočnej nevyhnutnosti. V takomto prípade je potrebné zabezpečiť, aby bolo udelené čo najskôr.
- § 2 Ak nie je udelené spolu s krstom, udeľovateľ o tom vyrozumie farára miesta, kde bol udelený krst.

Kánon 696

- § 1 Všetci kňazi východných Cirkví môžu myropomazanie udeľovať spolu s krstom, alebo oddelene všetkým veriacim všetkých Cirkví vlastného obradu, vrátane latinského.
- § 2 Veriaci východných Cirkví môžu myropomazanie prijímať tiež od kňazov latinského obradu, v rámci ich právomoci.
- § 3 Každý kňaz dovolene udeľuje myropomazanie iba veriacim svojej Cirkvi vlastného obradu; ak ide o veriacich iných Cirkví vlastného obradu, koná dovolene, ak ide o jeho podriadených, ktorých právoplatne krstí z iného dôvodu, alebo tých, ktorí sa nachádzajú v nebezpečenstve smrti, avšak vždy pri dodržaní dohôd, ktoré Cirkvi vzájomne v tejto veci uzavreli.

Kánon 697

Sviatostné zasvätenie do tajomstva sa dovŕši prijatím Božskej Eucharistie. Preto sa veriacim podáva čo najskôr po krste a po myropomazaní, podľa partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu.

HLAVA III. Božská Eucharistia

Kánon 698

Vo Božskej liturgii prostredníctvom služby kňaza v osobe Kristovej sa nad darmi mocou Ducha Svätého zvečňuje, čo pri poslednej večeri urobil samotný Pán Ježiš, ktorý dal svojim učeníkom svoje telo, ktoré za nás bolo obetované na kríži, a svoju krv, ktorá bola za nás vylíata, a ustanovil pravú tajomnú obeť, ktorou sa pripomína a sprítomňuje krvavá obeť na kríži a na ktorej má Cirkev podiel tak obetovaním, ako aj prijímaním, aby sa naznačila a dokonala jednota Božieho ľudu v budovaní Kristovho tela, ktorým Cirkev je.

Kánon 699

- § 1 Moc sláviť Božskú liturgiu majú iba biskupi a kňazi.
- § 2 Diakoni s biskupmi a kňazmi majú svojou službou podľa predpisu liturgických kníh na slávení Božskej liturgie väčšiu účasť.
- § 2 Ostatní veriaci mocou krstu a myropomazania sa zúčastňujú na slávení Božskej liturgie spôsobom určeným v liturgických knihách, alebo partikulárnym právom a tak sa aktívne spoluúčastnia na Kristovej obeti, obzvlášť tým, že z tejto obeti prijímajú telo a krv Pána.

Kánon 700

- § 1 Spôsob slávania Božskej liturgie jednotlivým kňazom, alebo kňazmi spoločne sa podriaďuje potrebám veriacich.
- § 2 Ak je to možné, Božskú liturgiu slávia kňazi na čele s biskupom, alebo s iným kňazom, aby sa vhodne prejavovala jednota kňazstva a obety, bez ujmy práva každého kňaza sláviť Božskú liturgiu samostatne, avšak okrem doby, kedy sa v tom istom chráme už slávi.

Kánon 701

Spoločné slávenie biskupmi a kňazmi rôznych Cirkví vlastného obradu sa môže konať zo spravodlivej príčiny, obzvlášť na podporu lásky a pre prejavenie jednoty medzi Cirkvami s dovolením eparchiálneho biskupa, ak sa budú všetci riadiť predpismi liturgických kníh, hlavného služobníka, bez akéhokoľvek liturgického zasahovania, pri odporúčanom podržaní liturgického šatu a odznakov svojej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 702

Katolíckym kňazom je zakázané sláviť Božskú liturgiu s nekatolíckymi kňazmi, alebo prisluhujúcimi.

Kánon 703

- § 1 Cudzí kňaz sa k sláveniu Božskej liturgie nepripustí, ak sa nepreukáže riaditeľovi chrámu odporúčajúcim listom svojho hierarchu, ak nie je riaditeľovi chrámu dostatočne známa jeho svedomitosť.
- § 2 Eparchiálny biskup môže vydať v tejto veci podrobné predpisy, ktoré musia všetci kňazi dodržiavať nezávisle, na akomkoľvek vyňatí.

Kánon 704

Božskú liturgiu sa odporúča sláviť každý deň okrem tých, ktoré sú podľa predpisov liturgických kníh Cirkvi vlastného obradu vylúčené.

Kánon 705

- § 1 Katolícky kňaz môže sláviť Božskú liturgiu pri obetnom stole každej katolíckej cirkvi.
- § 2 K sláveniu Božskej liturgie v nekatolíckom chráme musí mať kňaz povolenie miestneho hierarchu.

Kánon 706

Dary, ktoré sa vo Božskej liturgii prinášajú, sú nedávno upečený pšeničný chlieb, aby nehrozilo nebezpečenstvo skazy a neskazené prírodné víno z vinnej révy.

Kánon 707

- § 1 Všetky Cirkvi vlastného obradu partikulárnym právom stanovujú presné predpisy a podrobnosti o zhotovení eucharistického chleba, o modlitbách, ktoré musí kňaz vykonať pred slávením Božskej liturgie, o povinnom eucharistickom pôste, liturgickom šate, dobe a mieste slávenia a ďalšie.
- § 2 Ak to nespôsobí znepokojenie u veriacich, je dovolené použiť liturgický šat a chlieb inej cirkvi vlastného obradu, ak nie je liturgický šat a chlieb vlastnej Cirkvi.

Kánon 708

Miestni hierarchovia a farári s veľkou starostlivosťou dbajú, aby veriaci boli poučení o povinnosti prijať Božskú Eucharistiu v nebezpečenstve smrti a v dobách, určených ctihodnou tradíciou alebo partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu, najmä vo veľkonočnej dobe, v ktorej Kristus eucharistické tajomstvá ustanovil.

Kánon 709

- § 1 Božskú Eucharistiu rozdeľuje kňaz a ak tak stanovuje partikulárne právo – tiež diakon.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi alebo rada hierarchov môžu vydať vhodné predpisy, podľa ktorých môžu Božskú Eucharistiu rozdeľovať tiež veriaci.

kánon 710

Pri účasti Božskej Eucharistie detí po krste a myropomazaní sa s patričnou opatrnosťou zachovávajú predpisy liturgických kníh Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 711

Kto si je vedomý ťažkého hriechu, neslávi Božskú liturgiu a neprijíma Božskú Eucharistiu ak nie je k tomu vážny dôvod a nie je príležitosť prijať sviatosť zmierenia; v takom prípade je potrebné vzbudiť úkon dokonalej ľútosti, ktorý je spojený s predsavzatím čo najskôr túto sviatosť prijať.

Kánon 712

Verejným hriešnikom sa zamedzí v prijímaní Božej Eucharistie.

Kánon 713

- § 1 Božská Eucharistia sa udeľuje pri slávení Božskej liturgie, ak spravodlivá príčina neodporúča inak.
- § 2 V príprave k účasti na Božej Eucharistii pôstom, modlitbou a iným skutkami veriaci dodržiavajú predpisy Cirkvi vlastného obradu, ktorej sú pripísaní a to nie iba v hraniciach tejto Cirkvi, ale pokiaľ možno v celom svete.

Kánon 714

- § 1 V chrámoch, kde sa Boh verejne uctieva a aspoň niekoľkokrát v mesiaci slávi Božská liturgia, uchováva sa Božská Eucharistia najmä pre chorých, pri starostlivom dodržaní predpisov liturgických kníh Cirkvi vlastného obradu a veriaci sa k nej modlia s najvyššou úctou.
- § 2 Uchovávanie Božskej Eucharistie podlieha vedeniu a dohľadu miestneho hierarchu.

Kánon 715

- § 1 Kňazom je povolené prijímať dary, ktoré veriaci ponúkajú podľa schválenej cirkevnej obyčaje za slávenie Božskej liturgie na ich úmysly.
- § 2 Ak je to právnou obyczajou, je dovolené prijímať dary tiež za liturgiu vopred posvätených darov a za spomenuté v Božskej liturgii.

Kánon 716

Bez ujmy platnosti kánonu 1013 sa osobitne odporúča, aby v rámci možností eparchiálni biskupi zaviedli obyčaj, podľa ktorej by sa pri príležitosti Božskej liturgie prijímali iba dary, ktoré veriaci dávajú dobrovoľne; jednotliví kňazi ochotne slávia Božskú liturgiu i bez darov na úmysel veriacich, obzvlášť potrebných.

Kánon 717

Ak kňazi prijímajú dary za slávenie Eucharistie od veriacich inej Cirkvi vlastného obradu, sú prísne viazaní zachovávať ohľadom týchto darov predpisy tejto Cirkvi, iba ak by bolo z vôle darcu zrejmé niečo iné.

HLAVA IV. Zmierenie (pokánie)

Kánon 718

Vo sviatosti zmierenia sa veriacim vedeným k Bohu Duchom Svätým, ktorí po krste zhrešili a pohnutí ľútosťou nad hriechmi si predsavzali začať nový život prostredníctvom

služby kňaza, ktorému sa vyznajú a príjmu uložené pokuty, dostáva od Boha odpustenie hriechov a súčasne sú zmierení s Cirkvou, ktorú hriechom zranili; týmto spôsobom sa najviac napomáha kresťanskému životu a k schopnosti prijať Božskú Eucharistiu

Kánon 719

Kto si je vedomý ťažkého hriechu, prijme čo najskôr sviatosť zmierenia; všetkým veriacim sa naliehavo odporúča, aby túto sviatosť vo svojej Cirkvi vlastného obradu prijímali často, najmä v čase pôstu a kajúcnosti.

Kánon 720

- § 1 Osobné a úplné vyznanie a rozhrešenie sú jediným riadnym spôsobom, ako sa veriaci, ktorí sú si vedomí ťažkého hriechu môžu zmieriť s Bohom a Cirkvou; iba fyzická alebo morálna nemožnosť ospravedlňuje od tohto spôsobu vyznania; v takomto prípade možno dosiahnuť zmierenia i inými spôsobmi.
- § 2 Rozhrešiť viac kajúcnikov bez predchádzajúceho osobného vyznania vo všeobecnosti nie je možné, iba ak:
 - 1. hrozí nebezpečenstvo smrti a kňaz časovo nestihne udeliť sviatosť zmierenia jednotlivým kajúcnikom;
 - 2. nastane závažná nevyhnutnosť, kedy pri pohľade na počet kajúcnikov je zrejmé, že nie je dostatočný počet kňazov, aby jednotlivcom udelili sviatosť zmierenia v danom čase tak, že by bez vlastnej viny boli nútení zostať bez sviatostnej možnosti, alebo prijatia Božskej Eucharistie; nevyhnutnosť však nie je dostatočne závažná, ak nie je viacej spovedníkov z dôvodu, že sa zhromaždilo veľa kajúcnikov, ako sa tak môže stať pri nejakej veľkej slávnosti, alebo odpustoch.
- § 3 Rozhodnutie o tom či nastala taká závažná nutnosť, prislúcha eparchiálnemu biskupovi, ktorý po porade s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi iných cirkví vlastného obradu, ktorí sú príslušní v danom mieste, môže určiť prípady takej nevyhnutnosti i všeobecnými predpismi.

Kánon 721

- § 1 K tomu, aby veriaci mohli využiť sviatostné rozhrešenie, udelené súčasne viacerým ľuďom, vyžaduje sa nielen riadna príprava, ale tiež súčasné predsavzatie skorého osobného vyznania z ťažkých hriechov, ktoré doposiaľ nemohli vyznať.
- § 2 Veriaci sú podľa možnosti na tieto požiadavky upozornení a okrem toho sú v prípade nebezpečenstva smrti vyzvaní, aby každý vzbudil dokonalú ľútosť.

Kánon 722

- § 1 Sviatosť zmierenia môže udeľovať iba kňaz.
- § 2 Všetci biskupi môžu udeľovať sviatosť zmierenia na celom svete, ak to pokiaľ ide o dovolenie eparchiálny biskup v osobitnom prípade výslovne nezamietol.
- § 3 Kňazi musia k platnému jednaniu byť vybavení právomocou udeľovať sviatosť zmierenia. Právomoc sa udeľuje samotným právom, alebo osobitným rozhodnutím príslušnej autority.
- § 4 Kňazi, vybavení právomocou udeľovať sviatosť zmierenia môžu mocou svojho úradu, alebo rozhodnutím miestneho hierarchu eparchie, ku ktorej sú pripísaní, alebo kde majú bydlisko, platne udeľovať sviatosť zmierenia všade na svete všetkým veriacim, pokiaľ to niektorý miestny hierarcha v osobitnom prípade výslovne nezakázal; túto právomoc dovolene vykonávajú pri dodržaní predpisov vydaných eparchiálnym biskupom a aspoň pri predpokladanom dovolení riaditeľa chrámu alebo predstaveného, ak ide o dom spoločnosti zasväteného života.

Kánon 723

- § 1 Mocou svojho úradu je z dôvodov svojho poverenia vybavený právomocou udeľovať sviatosť zmierenia okrem miestneho hierarchu farár a ten, ktorý ho zastupuje.
- § 2 Mocou svojho úradu je z dôvodu svojho poverenia vybavený právomocou udeľovať sviatosť zmierenia tiež každý predstavený rehoľnej spoločnosti alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život pápežského a patriarchálneho práva, ak je kňazom, voči členom tejto spoločnosti a voči tým, ktorí v jeho dome bývajú.

Kánon 724

- § 1 Iba miestnemu hierarchovi a s osobitným poverením ktorémukoľvek kňazovi prislúcha právomoc udeľovať sviatosť zmierenia všetkým veriacim.
- § 2 Predstavený spoločnosti zasväteného života, ktorý má výkonnú riadiacu právomoc, môže udeliť právomoc uvedenú v kánone 723 § 2 podľa predpisov pravidiel alebo stanov ktorémukoľvek kňazovi.

Kánon 725

Každý kňaz môže kajúcnikov, nachádzajúcich sa v nebezpečenstve smrti platne a dovolene rozhrešiť od akéhokoľvek hriechu i v prítomnosti iného kňaza, ktorý je vybavený právomocou udeľovať sviatosť zmierenia.

Kánon 726

- § 1 Právomoc k udeleniu sviatosti zmierenia sa odníma iba zo závažnej príčiny.
- § 2 Ak je právomoc k udeleniu sviatosti zmierenia odňatá hierarchom, uvedeným v kánone 722 § 4, stráca ju kňaz na celom svete; ak je odvolaná inou oprávnenou autoritou, stráca ju v rozsahu stanovenom vo výroku toho, kto ju odvolal.
- § 3 Okrem odvolania stráca sa právomoc k udeleniu sviatosti zmierenia uvedená v kánone 722 § 4 stratou úradu, pripísaním inej eparchie, alebo zmenou bydliska.

Kánon 727

V niektorých prípadoch môže byť pre spásu duší prospešné obmedziť právomoc k udeleniu sviatosti zmierenia a vyhradiť ju určitej autorite, avšak iba so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo rady hierarchov, alebo Apoštolského stolca.

Kánon 728

- § 1 Apoštolskému stolcu je vyhradené rozhrešenie od týchto hriechov:
 - 1. priame porušenie spovedného tajomstva;
 - 2. rozhrešenie spolupáchateľa od hriechu proti čistote.
- § 2 Eparchiálnemu biskupovi je vyhradené rozhrešenie od hriechu vykonania potratu s dokonalým účinkom.

Kánon 729

Každé vyhradenie rozhrešenia od hriechu je neúčinné:

- 1. ak sa vyznáva chorý, ktorý nemôže vychádzať z domu, alebo snúbenec s cieľom uzavretia manželstva;
- 2. ak podľa uvážlivého úsudku spovedníka nie je možné právomoc k rozhrešeniu vyžiadať od oprávnenej autority bez vážnej ujmy kajúcnika, alebo bez nebezpečenstva porušenia spovedného tajomstva;
- 3. mimo hraníc územia, v ktorých vyhradzujúca autorita vykonáva právomoc.

Kánon 730

Rozhrešenie spolupáchateľa v hriechu proti čistote je neplatné s výnimkou nebezpečenstva smrti.

Kánon 731

Ten, ktorý sa spovedá, že u cirkevnej autority nepravdivo obvinil nevinného spovedníka z hriechu zvedenia k hriechu proti čistote, nedostane rozhrešenie, kým nepravdivé obvinenie riadne neodvolá a kým nie je pripravený nahradiť prípadne vzniknutú škodu.

Kánon 732

- § 1 S ohľadom na obsah, závažnosť a počet hriechov, stavu kajúcnika a jeho pripravenosti k obráteniu spovedník prispeje uložením vhodného liečivého skutku zadost'účinenia.
- § 2 Kňaz má na pamäti, že bol Bohom ustanovený ako služobník božskej spravodlivosti a milosrdenstva; ako duchovný otec vie vhodne poradiť, aby človek pokračoval vo svojom povolení k svätosti.

Kánon 733

- § 1 Spovedné tajomstvo je neporušiteľné. Spovedník sa preto starostlivo vyvaruje, aby slovom, znamením alebo akýmkoľvek spôsobom a z akéhokoľvek dôvodu na kajúcnika čokoľvek vyzradil.
- § 2 Povinnosťou zachovať tajomstvo je viazaný i tlmočník a všetci, ktorí sa čokoľvek zo spovedi dozvedeli.

Kánon 734

- § 1 Je bezvýnimočne zakázané, aby spovedník použil vedomosti nadobudnuté pri vyznaní hriechov na ťarchu kajúcnika i keď je vylúčené akékoľvek nebezpečenstvo vyzradenia.
- § 2 Ten, ktorý je autoritou, nesmie žiadnym spôsobom použiť vo verejnom konaní vedomosti o hriechoch, ktoré kedykoľvek vypočul v spovedi.
- § 3 Vychovávateľa výchovných zariadení bežne svojim chovancom sviatosť zmierenia neudel'ujú.

Kánon 735

- § 1 Každý, ktorému je mocou úradu zverená starostlivosť o duše, je zvlášť povinný starať sa, aby sviatosť zmierenia bola udeľovaná jemu zvereným veriacim, ktorí o to včas žiadajú, a bol im umožnený prístup k osobnej spovedi v stanovených dňoch a hodinách, ktoré im vyhovujú.
- § 2 V prípade naliehavej nevyhnutnosti je každý kňaz vybavený právomocou povinný udeľovať sviatosť zmierenia, v nebezpečenstve smrti každý kňaz.

Kánon 736

- § 1 Miestom k udeleniu zmierenia je chrám bez ujmy partikulárneho práva.
- § 2 Z dôvodu choroby, alebo inej spravodlivej príčiny môže byť sviatosť zmierenia udelená i mimo chrámu.

HLAVA V. Pomazanie chorých

Kánon 737

- § 1 Sviatostným pomazaním od kňaza, spojeným s modlitbou ťažko chorí a v srdci skrúšení prijímajú milosť, ktorej nádejou na večnú odmenu a oslobodenie od hriechov sú pripravení k náprave života a k odolávaniu chorobe a jej trezlivému znášaniu.
- § 2 V Cirkvách, kde je obyčaj udeľovať sviatosť pomazania chorých súčasne viacero kňazmi, je potrebné ju pokiaľ možno zachovať.

Kánon 738

Veriaci s ochotou prijímajú pomazanie chorých, kedykoľvek ťažko ochorejú; pastieri a blízki príbuzní chorých sa starajú, aby boli touto sviatosťou vo vhodnom čase posilnení.

Kánon 739

- § 1 Pomazanie chorých môžu platne udeľovať všetci kňazi a iba oni.
- § 2 Udeľovať pomazanie chorých prislúcha farárovi, farským vikárom a ostatným kňazom, ktorým je úradom zverená starostlivosť; s ich aspoň predpokladaným dovolením má právo a povinnosť túto sviatosť dovolene udeľovať v prípade potreby ktorýkoľvek kňaz.

Kánon 740

U ťažko chorých veriacich, ktorí stratili vedomie alebo užívanie rozumu, sa predpokladá, že si želajú túto sviatosť v nebezpečenstve života prijať, v iných prípadoch je na úsudku kňaza.

Kánon 741

Olej, ktorý sa používa vo sviatosti pomazania chorých posväť kňaz, ktorý túto sviatosť udeľuje, ak nestanoví partikulárne právo cirkvi vlastného obradu inak.

Kánon 742

Pomazanie chorých sa vykonáva slovami, postupom a spôsobom presne podľa predpisov liturgických kníh; v prípade nevyhnutnosti však postačuje jedno pomazanie s príslušnou modlitbou.

HLAVA VI. Sviatostné svätenie

Kánon 743

Sviatostným svätením, udeleným biskupom, sú mocou pôsobenia Ducha Svätého ustanovovaní posvätení služobníci, aby poverení úradom a Kristovou mocou, zverenou apoštolom rástli počtom a v rôznych stupňoch hlásali evanjelium, pásli a posväcovali Boží ľud.

Článok I. Svätiteľ

Kánon 744

Sviatostné svätenie platne udeľuje iba biskup vkladáním rúk a modlitbou.

Kánon 745

Biskupské svätenie je podľa právnych predpisov vyhradené iba pápežovi, patriarchovi, alebo metropolitovi; žiadnemu biskupovi nie je dovolené vysvätiť niekoho na biskupa, pokiaľ k tomu nemá vopred právoplatné poverenie.

Kánon 746

- § 1 Biskup je svätený tromi biskupmi, s výnimkou prípadu krajnej núdze.
- § 2 Druhý a tretí biskup môžu byť inej Cirkvi vlastného obradu, ak nemôžu byť prítomní biskupi tej istej Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 747

Kandidát diakonstva, alebo kňazstva je svätený vlastným eparchiálnym biskupom, alebo s právoplatným prepúšťacím listom, iným biskupom.

Kánon 748

- § 1 Vlastným eparchiálnym biskupom toho, ktorý má byť sviatostným svätením pripísaný niektorej eparchii je biskup eparchie, v ktorej má kandidát bydlisko, alebo eparchie, ktorej službe sa dobrovoľne písomne zaviazal; ak je kandidát sviatostného svätenia už niektorej eparchii pripísaný, je k sviatostnému sväteniu príslušný biskup tejto eparchie.
- § 2 Podriadeného kandidáta, pripísaného inej Cirkvi vlastného obradu biskup nemôže svätitiť bez povolenia Apoštolského stolca; ak však ide o kandidáta, ktorý je pripísaný patriarchálnej Cirkvi a v hraniciach územia tejto Cirkvi má trvalé alebo prechodné bydlisko, môže toto dovoľenie udeliť tiež patriarcha.

Kánon 749

V cudzej eparchii biskup nesmie konať svätenie bez dovoľenia eparchiálneho biskupa, ak neustanovuje partikulárne právo patriarchálnej Cirkvi o patriarchovi iné.

Kánon 750

- § 1 Prepúšťacie listy, bez ujmy kánonov 472, 537 a 560 § 1 môžu vydávať:
 - 1. vlastný eparchiálny biskup;
 - 2. správca patriarchálnej Cirkvi a so súhlasom zboru poradcov tiež správca eparchie.
- § 2 Správca patriarchálnej Cirkvi nevydá prepúšťacie listy tým, ktorým to zamietol patriarcha a správca eparchie tým, ktorým to zamietol eparchiálny biskup.

Kánon 751

Prepúšťacie listy sa nevydávajú, dokiaľ nie sú zhromaždené všetky doklady, ktoré právo vyžaduje.

Kánon 752

Prepúšťacie listy môžu byť ktorýmkoľvek eparchiálnym biskupom doručené ktorémukoľvek biskupovi cirkvi vlastného obradu, nie však biskupovi inej cirkvi vlastného obradu, ako je kandidát sviatostného svätenia, s výnimkou však povolenia tých, ktorí sú uvedení v kánone 748 § 2.

Kánon 753

Prepúšťacie listy môže vydávajúci určitým spôsobom obmedziť alebo odvolať, avšak udelené prepúšťacie listy sa nerušia odvolaním osoby toho, ktorý ich vydal.

Článok II. Kandidát sviatostného svätenia

Kánon 754

Sviatostné svätenie môže platne prijať iba pokrstený muž.

Kánon 755

Eparchiálny biskup a vyšší predstavený nemôžu im podriadenému diakonovi, určenému pre kňazstvo zabrániť k nemu pristúpiť, s výnimkou veľmi vážnej i skrytej príčiny, bez ujmy práva podať odvolanie podľa právnych predpisov.

Kánon 756

Nik nesmie byť z akejkoľvek príčiny nútený k prijatiu sviatostného svätenia a podľa právnych predpisov spôsobilý byť od sviatostného svätenia odrádzaný.

Kánon 757

Tomu, ktorý odmietne prijať vyšší stupeň sviatostného svätenia nemôže byť zakázané vykonávať úlohy z prijatého sviatostného svätenia, s výnimkou, že by mu v tom bránila cirkevnoprávna prekážka, alebo iná vážna príčina podľa úsudku eparchiálneho biskupa, alebo vyššieho predstaveného.

1. Požiadavky na kandidátov sviatostného svätenia

Kánon 758

- § 1 K dovoľeniu svätenia sa vyžaduje:
1. prijatie myropomazania;
 2. patričné mravy a zdravotný stav;
 3. právom predpísaný vek;
 4. príslušné vzdelanie;
 5. prijatie nižších svätení podľa partikulárneho práva;
 6. dodržanie časových odstupov medzi sväteniami, stanovené partikulárnym právom.
- § 2 Okrem toho je nevyhnutné, aby u kandidátov nebola cirkevnoprávna prekážka, uvedená v kánone 762.
- § 3 U ženatých, ktorí majú byť pripustení k sviatostným sväteniam platí partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu, alebo osobitné predpisy, schválené Apoštolským stolcom.

Kánon 759

- § 1 Pre diakonát je predpísané dosiahnutie veku 23 rokov, pre kňazstvo 24 rokov, bez ujmy práva Cirkvi vlastného obradu stanoviť vek vyšší.
- § 2 Výnimku kandidátom, mladším viac ako jeden rok od všeobecným právom stanoveného veku môže udeliť patriarcha, ak ide o kandidáta, ktorý má trvalé alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi; v ostatných prípadoch Apoštolský stolec.

Kánon 760

- § 1 Diakonské svätenie možno udeliť tomu, ktorý úspešne ukončil štvorročné filozoficko teologické štúdium, ak nestanovuje synoda biskupov patriarchálnej cirkvi, alebo rada hierarcov inak.
- § 2 Ak ide o kandidáta, ktorý nie je určený pre kňazstvo, možno mu udeliť diakonské svätenie po úspešne dokončenom treťom roku štúdií uvedených v kánone 354; ak však bude neskôršie pripustený ku kňazstvu, musí si teologické štúdiá vhodne doplniť.

Kánon 761

K dovolenému vysväteniu za diakona, alebo kňaza musí kandidát doručiť vlastnému eparchiálnemu biskupovi, alebo vyššiemu predstavenému vlastnoručne podpísané prehlásenie, ktorým dosvedčuje, že slobodne a dobrovoľne prijíma povinnosti, ktoré sú s týmto svätením spojené a že sa zaväzuje trvalo vykonávať cirkevnú službu a súčasne žiada o pripustenie k sviatostnému sväteniu.

2. Prekážky prijatia alebo výkonu sviatostných svätení

Kánon 762

§ 1 K prijatiu sviatostných svätení je nespôsobilý:

1. ten, ktorý trpí nejakou formou pomätenia, alebo inej duševnej choroby, v dôsledku ktorej je po porade s odborníkmi uznaný nespôsobilým k riadnemu výkonu služby;
2. ten, ktorý sa dopustil trestného činu odpadliverstva, bludu alebo rozkolu;
3. ten, ktorý je viazaný manželstvom, alebo sviatostným svätením, alebo verejným trvalým sľubom čistoty, ktorý mu bráni uzavrieť manželstvo a cez to sa pokúsil uzavrieť hoci iba občianske manželstvo alebo manželstvo s vydatou ženou alebo viazanou uvedenými sľubmi;
4. ten, ktorý sa dopustil vraždy, alebo privodil dokonaný potrat ľudskému plodu alebo tí, ktorí sa na tom priamo podieľali;
5. ten, ktorý seba alebo inému spôsobil ťažkú ujmu na zdraví, alebo sa pokúsil o samovraždu;
6. ten, ktorý vykonal sviatostný úkon vyhradený biskupovi alebo kňazovi, hoci nebol vysvätený, alebo mu bol tento úkon zakázaný nejakým cirkevným trestom;
7. ten, ktorý vykonáva úrad, alebo správu, ktorá je zakázaná cirkevnému stavu, z ktorých musí skladať účty, dokiaľ nie je tejto povinnosti zbavený po skončení v úrade;
8. novo pokrstený, ak nebol podľa úsudku hierarchu dostatočne vyskúšaný.

§ 2 Úkony, ktoré môžu spôsobiť prekážky, uvedené v § 1, bodu 2 - 6, nepôsobia prekážky, ak nejde o ťažké verejné, po krste spáchané hriechy.

Kánon 763

Výkon moci zo sviatostného svätenia je zakázaný tomu:

1. ktorý neoprávnene prijal sviatostné svätenie v čase trvania prekážky;
2. ktorý sa dopustil trestného činu, alebo skutku uvedeného v kánone 762 § 1 bodu 2 - 6;
3. ktorý trpí pomätením, alebo inou duševnou chorobou, uvedenou v kánone 762, § 1 bodu 1, dokým mu patriarcha po porade s odborníkom nedovolí úkony zo sviatostného svätenia vykonávať.

Kánon 764

Prekážky prijatia alebo výkonu sviatostných svätení nie je možné stanoviť partikulárnym právom; zavrhuje sa obyčaj, ktorá by zaviedla novú prekážku, alebo to, čo odporuje právom stanovenej prekážke.

Kánon 765

Neznalosť prekážok od nich neoslobodzuje.

Kánon 766

Prekážky sa zrátavajú podľa rôznosti ich príčin, nie opakovaním tej istej príčiny, ak nejde o prekážku z dôvodu vraždy, alebo dokonaného potratu ľudského plodu.

Kánon 767

- § 1 Eparchiálny biskup, alebo predstavený spoločnosti zasväteného života môže svojich podriadených oslobodiť od prekážok prijatia sviatostných svätení, alebo od výkonu moci zo sviatostných svätení s týmito výnimkami:
 - 1. ak o skutku, ktorý zakladá prekážku, prebieha súdne konanie;
 - 2. ak ide o prekážku uvedenú v kánone 762 § 1 bod 2 - 4.
- § 2 Oslobodenie od týchto prekážok je vyhradené patriarchovi u kandidátov alebo duchovných, ktorý majú trvalé alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia Cirkvi, na ktorej ciele stojí; v ostatných prípadoch Apoštolskému stolcu.
- § 3 Rovnaká právomoc oslobodiť od prekážky prislúcha ktorémukoľvek spovedníkovi v tajných naliehavých prípadoch, v ktorých nie je možné obrátiť sa na príslušnú oprávnenú autoritu, alebo ak hrozí nebezpečenstvo závažnej škody alebo hanby, ale iba tak, že kajúcnici môžu dovolene prijaté svätenia vykonávať s povinnosťou čo najskôr sa obrátiť na príslušnú autoritu.

Kánon 768

- § 1 V žiadostiach o oslobodenie je nevyhnutné uviesť všetky prekážky, ktoré žiadateľ neúmyselne zamlčal, okrem tých, ktoré sú uvedené v kánone 762 § 1 bodu 1 - 4 a tých, o ktorých prebieha súdne konanie, nie však úmyselne zamlčané.
- § 2 Ak ide o prekážku úmyselnej vraždy, alebo potratu ľudského plodu, je k platnosti oslobodenia potrebné uviesť i ich počet.
- § 3 Všeobecné oslobodenie od prekážok k sviatostnému sväteniu platí pre všetky sviatostné svätenia.

Článok III. Predchádzajúce požiadavky k sviatostnému sväteniu

Kánon 769

- § 1 Autorita, ktorá pripustí kandidáta k sviatostnému sväteniu zabezpečí:
1. prehlásenie, uvedené v kánone 761 potvrdenie o predchádzajúcom sviatostnom svätení; ak ide o prvé sviatostné svätenie, tiež potvrdenie o krste a myropomazaní;
 2. ak ide o ženatého kandidáta, potvrdenie o uzavretí manželstva písomný súhlas manželky;
 3. osvedčenie o vykonaných štúdiách;
 4. písomné svedectvo riaditeľa seminára, alebo predstaveného spoločnosti zasväteného života alebo kňaza, ktorému bol kandidát zverený mimo seminár, o jeho mravnej bezúhonnosti;
 5. písomné svedectvá, uvedené v kánone 771 § 3.
- § 2 Tieto doklady sa ukladajú v archíve príslušnej authority.

Kánon 770

Svätiaci biskup môže súhlasiť s riadnym prepúšťacím listom, ktorým je kandidát vyhlásený za spôsobilého k prijatiu sviatostného svätenia, nie je však k tomu nútený; ak vo svojom svedomí usúdi, že kandidát nie je spôsobilý, nevysväťí ho.

Kánon 771

- § 1 Mená kandidátov sviatostných svätení sú písomne zverejnené vo farskom chráme každého kandidáta podľa partikulárneho práva.
- § 2 Všetci veriaci sú povinní oznámiť prekážky im známe, eparchiálnemu biskupovi alebo farárovi pred sviatostným svätením
- § 3 Eparchiálny biskup poverí farára, ktorý zabezpečil písomné zverejnenie a ak sa to javí prespešné, tiež iných kňazov, aby sa starostlivo oboznámili s mravnou bezúhonnosťou kandidáta u vierohodných osôb a písomnú správu o tomto šetrení a zverejnení mu doručili.
- § 4 Eparchiálny biskup neopomenie tiež iné, i súkromné šetrenia, ak to pokladá za vhodné.

Kánon 772

Každý kandidát posvätného svätenia strávi v duchovnom ústraní dobu, stanovenú partikulárnym právom.

Článok VI.

Doba, miesto a zápis sviatostného svätenia

Kánon 773

Sviatostné svätenia sa konajú pokiaľ možno za čo najväčšej účasti veriacich v chráme v nedeľu, alebo vo sviatok, ak nie je zo spravodlivej príčiny vhodné inak.

Kánon 774

- § 1 Po vykonanom sviatostnom svätení sa mená jednotlivých biskupom vysvätených spolu s miestom a dátumom svätenia zaznačujú do osobitnej knihy, ktorá sa ukladá v archíve eparchiálneho dvora.
- § 2 Biskup vydá jednotlivým vysväteným hodnoverné osvedčenie o prijatom sviatostnom svätení; tí, ktorí boli svätení biskupom na základe prepúšťacích listov, predloží toto osvedčenie vlastnému eparchiálnemu biskupovi, alebo vyššiemu predstavenému k vykonaniu záznamu v osobitnej knihe, ktorá sa ukladá v archíve.

Kánon 775

Eparchiálny biskup alebo vyšší predstavený doručí záznam o sviatostnom svätení každého diakona farárovi, u ktorého je záznam o krste vysväteného.

HLAVA VII.

Manželstvo

Kánon 776

- § 1 Manželská zmluva, ustanovená Stvoriteľom a upravená jeho predpismi, ktorou muž a žena uzatvárajú neodvolateľným spôsobom vzájomné celoživotné spoločenstvo, svojou prirodzenosťou smeruje k dobru manželov a k plodeniu a výchove detí
- § 2 Kristovým ustanovením je platné manželstvo medzi pokrstenými sviatosťou, ktorou sú manželia Bohom spájaní k dokonalému obrazu spojenia Krista s Cirkvou a posilňovaní a posväcovaní sviatostnou milosťou.
- § 3 Podstatnými vlastnosťami manželstva sú jednota a nerozlučiteľnosť, ktoré v manželstve pôsobením sviatostí nadobúdajú osobitnú pevnosť.

Kánon 777

Z manželstva plynú medzi manželmi rovnaké vzájomné práva a povinnosti, ktoré sa týkajú spoločenstva manželského života.

Kánon 778

Do manželstva môže vstúpiť každý, ak mu v tom nebráni cirkevnoprávna prekážka.

Kánon 779

Manželstvo požíva ochranu práva; preto v pochybnosti platnosť manželstva trvá, kým sa nepreukáže opak.

Kánon 780

- § 1 Manželstvo tých, z ktorých aspoň jedna strana je katolícka, je upravené nielen božským právom, ale tiež cirkevným s prihliadnutím k právomoci občianskej autority vo veciach výhradne občianskych účinkov manželstva.
- § 2 Manželstvo katolíckej strany s pokrstenou nekatolíckou stranou sa riadi ďalej:
1. vlastným právom cirkvi alebo cirkevného spoločenstva, ku ktorému prislúcha nekatolícka strana, ak toto spoločenstvo má vlastné manželské právo;
 2. právom ktorým je viazaná nekatolícka strana, ak cirkevné spoločenstvo, ku ktorému prislúcha, nemá vlastné manželské právo.

Kánon 781

Ak prislúcha v niektorých prípadoch cirkvi posudzovať manželstvo nekatolíkov:

1. ak ide o určenie práva, ktorým boli strany v čase uzavretia manželstva viazané, použije sa kánon 780 § 2
2. ak ide o formu uzavretia manželstva, uznáva Cirkev akúkoľvek formu, ktorú právo ukladá alebo pripúšťa, a ktorou strany v čase uzavretia manželstva boli viazané; ak je súhlas vyjadrený verejnou formou; ak jedna strana prislúcha niektorej nekatolíckej východnej cirkvi a ak došlo k uzavretiu manželstva sviatostným obradom.

Kánon 782

- § 1 Zásnuby, ktoré podľa prastarej tradície predchádzajú manželstvu, upravuje partikulárne právo cirkvi vlastného obradu.
- § 2 Z prísľubu manželstva nevzniká žiadna povinnosť k uzavretiu manželstva; nie je však dotknutá povinnosť nahradiť prípadnú vzniknutú škodu.

Článok I.

Pastierska starostlivosť o úkony pred uzavretím manželstva

Kánon 783

- § 1 Duchovní správcovia sú povinní starať sa o tých, ktorí sa pripravujú k vstupu do manželstva, a to:
1. kázaním a výukou náboženstva, prispôsobenou mladým a dospelým, majú byť veriaci poučovaní o význame kresťanského manželstva, o vzájomných povinnostiach manželov a o podstatnom práve a povinnosti ako rodiča starať sa zo všetkých síl o telesnú, náboženskú, mravnú, spoločenskú a kultúrnu výchovu detí;
 2. osobným poučením snúbencov, ktoré ich pripraví na vstup do manželstva.
- § 2 Katolíckym snúbencom sa naliehavo odporúča, aby pri slávení manželstva prijali Božskú Eucharistiu.
- § 3 Po uzavretí manželstva duchovní pastieri poskytujú manželom pomoc, aby vedení verným dodržiavaním a obhajovaním manželskej zmluvy denne smerovali k lepšiemu a dokonalejšiemu rodinnému životu.

Kánon 784

Po poradách s eparchiálnymi biskupmi iných Cirkví vlastného obradu, ktorí vykonávajú právomoc na tom istom území sa partikulárnym právom každej Cirkvi vlastného obradu stanovia predpisy o preverení snúbencov a o iných prostriedkoch k zisteniu najmä krstu a slobodného stavu, ktoré je nevyhnutné vykonať pred uzavretím manželstva, a až po jeho starostlivom vykonaní pristúpiť k jeho uzavretiu.

Kánon 785

- § 1 Duchovní pastieri sú povinní podľa miestnych a časových potrieb všetkými prostriedkami brániť neplatným a nedovoleným uzatváraniam manželstiev; preto pred uzavretím manželstva musí byť známe, že nie je prekážka jeho platnosti a dovoľnosti.
- § 2 V nebezpečenstve smrti, pokiaľ nie je možné vykonať iné dôkazy, postačí, ak niesu známky opaku, súhlas snúbencov, v prípade potreby prísažný o tom, že boli pokrstení a nebráni im žiadna prekážka.

Kánon 786

Všetci veriaci sú povinní pred uzavretím manželstva oznámiť farárovi alebo miestnemu hierarchovi prekážky, ktoré sú im známe.

Kánon 787

Farár, ktorý vykonal preverenie, vyrozumie o tom hodnoverným dokladom farára, ktorý má manželstvo požehnať.

Kánon 788

Ak i po starostlivom preverení trvá pochybnosť o prekážke, farár podá vo veci správu miestnemu hierarchovi.

Kánon 789

I keď manželstvo možno platne uzavrieť, kňaz s výnimkou iných, právom stanovených prípadov bez dovoľenia miestneho hierarchu nepožehná:

1. manželstvo bezdomovcov;
2. manželstvo, ktoré podľa občianskeho práva nemôže byť uznané alebo uzavreté;
3. manželstvo toho, ktorý má prirodzené záväzky voči tretej strane alebo deťom z predchádzajúceho manželstva;
4. manželstvo neplnoletého bez vedomie alebo súhlasu rodičov;
5. manželstvo toho, ktorému je cirkevným rozsudkom zakázané vstupovať do nového manželstvo, kým nesplnil určité podmienky;
6. manželstvo toho, ktorý verejne odhodil katolícku vieru, i keď neprestúpil k nekatolíckej cirkvi, alebo cirkevnému spoločenstvu; miestny hierarcha v tomto prípade neudelí dovoľenie, pokiaľ nie je dodržaný kánon 814.

Článok II.

Vylučujúce prekážky všeobecne

Kánon 790

- § 1 Vylučujúca prekážka robí osobu nespôsobilou platne uzavrieť manželstvo.
- § 2 Prekážka iba na jednej strane robí manželstvo neplatným.

Kánon 791

Prekážka je verejná, ak ju možno navonok preukázať, inak je tajnou.

Kánon 792

Partikulárne právo nesmie stanoviť vylučujúce prekážky, s výnimkou veľmi závažných príčin a po poradách s eparchiálnymi biskupmi iných Cirkví vlastného obradu, ktorých sa to týka, a po dotaze na Apoštolský stolec; žiadna nižšia autorita nemôže vylučujúce prekážky stanoviť.

Kánon 793

Zavrhuje sa obyčaj zavádzať novú prekážku, alebo takú prekážku, ktorá odporuje už stanoveným prekážkam.

Kánon 794

- § 1 Miestny hierarcha môže svojim podriadeným, nech sa zdržiavajú kdekoľvek, a ostatným veriacim svojej Cirkvi vlastného obradu, ktorí sa zdržiavajú v hraniciach územia eparchie, zakázať v osobitnom prípade uzavretie manželstva, avšak iba dočasne a zo závažnej a trvajúcej prekážky.
- § 2 Ak ide o miestneho hierarchu, ktorý vykonáva právomoc v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, môže patriarcha k tomuto zákazu vydať zneplatňujúcu doložku, v ostatných prípadoch iba Apoštolský stolec.

Kánon 795

- § 1 Miestny hierarcha môže svojich podriadených, nech sa zdržiavajú kdekoľvek a ostatných veriacich, pripísaných inej Cirkvi vlastného obradu, ktorí sa momentálne zdržiavajú v hraniciach územia eparchie, oslobodiť od prekážok cirkevného práva, s výnimkou:
 - 1. sviatostného svätenia;
 - 2. verejných trvalých sľubov čistoty, zložených v rehoľnej spoločnosti, ak nejde o kongregáciu eparchiálneho práva;
 - 3. vraždy manžela.
- § 2 Oslobodenie od týchto prekážok je vyhradené Apoštolskému stolcu; patriarcha však môže oslobodiť od prekážky vraždy manžela a právoplatne zloženého verejného trvalého sľubu čistoty v kongregácii ktoréhokoľvek práva.

- § 3 Nikdy sa neudelí oslobodenie od prekážky pokrvenstva v priamej línii, alebo v druhom stupni bočnej línii.

Kánon 796

- § 1 V prípade nebezpečenstva smrti môže miestny hierarcha oslobodiť svojich podriadených, nech sa zdržiavajú kdekoľvek, i ostatných veriacich, ktorí sa momentálne zdržiavajú v hraniciach územia svojej eparchie od predpísaného obradu manželstva a od všetkých verejných i tajných prekážok cirkevného práva s výnimkou prekážky kňazského svätenia.
- § 2 Za týchto okolností a iba v týchto prípadoch, ak je miestny hierarcha nedosiahnuteľný, má rovnakú právomoc farár, alebo iný kňaz, vybavený právomocou požehnať manželstvo a katolícky kňaz, uvedený v kánone 832 § 2; spovedník má túto právomoc pre vnútorný odbor, ak ide o tajnú prekážku, a to pri sviatostnom úkone zmierenia, i mimo neho.
- § 3 Miestny hierarcha sa pokladá za nedosiahnuteľného, ak sa naňho nie je možné obrátiť osobnou návštevou alebo písomne.

Kánon 797

- § 1 Ak sa prekážka prejaví v čase, kedy je uzavretie manželstva pripravené a nie je možné ho bez nebezpečenstva veľkej škody odložiť do doby nadobudnutia oslobodenia od príslušnej authority, má právomoc oslobodiť od všetkých prekážok s výnimkou uvedenou v kánone 795 § 1 bod 1 a 2 miestny hierarcha a ak ide o tajný prípad – všetci, uvedení v kánone 796 § 2, pri dodržaní tu stanovených podmienok.
- § 2 Toto oprávnenie platí i pre splatnenie manželstva, ak hrozí rovnaké nebezpečenstvo z omeškania a nie je čas obrátiť sa na oprávnenú autoritu.

Kánon 798

Kňazi, uvedení v kánonoch 796 § 2 a 797 § 1 o udelení oslobodenia, alebo splatnení pre vonkajší odbor vyrozumejú hierarchu a vykonajú o tom záznam do knihy zosobášených.

Kánon 799

Pokiaľ prípis Apoštolského stolca alebo v medziach svojej právomoci patriarcha, alebo miestny hierarcha nestanoví inak, oslobodenie od tajnej prekážky pre vnútorný odbor okrem sviatosti zmierenia musí byť zaznačené do knihy, uloženej v tajnom archíve eparchiálneho dvora a nepožaduje sa ďalšie oslobodenie pre vonkajší odbor, ani ak sa tajná prekážka neskôršie stane verejnou.

Článok III. Osobitné prekážky

Kánon 800

- § 1 Platne nemôžu uzavrieť manželstvo muž pred dosiahnutím 16 rokov veku a žena pred dosiahnutím 14 rokov veku.
- § 2 Partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu môže stanoviť vyšší vek pre dovolené uzavretie manželstva.

Kánon 801

- § 1 Predchádzajúca a trvalá neschopnosť spojenia manželstva úkonom zo strany muža alebo ženy, vylučuje z dôvodu prirodzeného práva manželstvo.
- § 2 Ak je právna, alebo skutková pochybnosť o prekážke neschopnosti, nesmie sa brániť uzavretiu manželstva, ani ho prehlásiť za neplatné, kým pochybnosť pretrváva.
- § 3 Neplodnosť nebráni uzavretiu manželstva, ani neruší jeho platnosť bez ujmy kánonu 821.

Kánon 802

- § 1 Neplatne sa pokúša uzavrieť manželstvo ten, ktorý je viazaný predchádzajúcim manželstvom.
- § 2 I keď manželstvo je z akéhokoľvek dôvodu neplatné, alebo bolo z akejkol'vek príčiny rozlúčené, nie je dovolené uzavrieť nové manželstvo, kým sa právomocne nepotvrdí neplatnosť alebo rozlúčenie predchádzajúceho manželstva.

Kánon 803

- § 1 Manželstvo s nepokrsteným nie je možné platne uzavrieť.
- § 2 Ak bola strana v čase uzatvárania manželstva všeobecne pokladaná za pokrstenú, alebo o jej krste bola pochybnosť, predpokladá sa podľa kánonu 779 platnosť manželstva, kým sa bezpečne nepreukáže, že jedna strana bola pokrstená a druhá nepokrstená.
- § 3 O podmienkach oslobodenia sa použije kánon 814.

Kánon 804

Neplatne sa pokúša uzavrieť manželstvo ten, ktorý prijal sviatosť svätenia.

Kánon 805

Neplatne sa pokúša uzavrieť manželstvo ten, ktorý je viazaný verejným trvalým sľubom čistoty v rehoľnej spoločnosti.

Kánon 806

Nie je možné platne uzavrieť manželstvo s osobou unesenou alebo zadržíavanou za účelom uzavretia manželstva, iba ak by táto osoba po oslobodení od toho, kto ju uniesol, alebo zadržal na bezpečnom a slobodnom mieste samotná o svojej vôli s ním privolí k manželstvu.

Kánon 807

- § 1 Neplatne sa pokúša uzavrieť manželstvo ten, ktorý s úmyslom dosiahnuť manželstvo s určitou osobou spôsobí smrť jej, alebo svojmu manželovi.
- § 2 Neplatne sa pokúšajú uzavrieť manželstvo tiež takí, ktorí vzájomnou fyzickou alebo mravnou pomocou spôsobili smrť jedného z manželov.

Kánon 808

- § 1 V priamej línii pokrvstva je neplatné manželstvo medzi všetkými v línii vzostupnej i zostupnej.
- § 2 V bočnej línii je manželstvo neplatné do štvrtého stupňa vrátane.
- § 3 Nikdy nie je dovolené uzavrieť manželstvo v prípade pochybnosti, či strany nie sú príbuzné v niektorom stupni priamej línie, alebo v druhom stupni bočnej línie.
- § 4 Prekážka pokrvstva sa nezaratáva.

Kánon 809

- § 1 Švagrovstvo vylučuje manželstvo v ktoromkoľvek stupni priamej línie a v druhom stupni bočnej línie.
- § 2 Prekážka švagrovstva sa nezaratáva.

Kánon 810

- § 1 Prekážka verejnej počestnosti vzniká:
 - 1. z neplatného manželstva po začatí spoločného života;

2. z obecného známeho a verejného súložníctva;
 3. zo začatého spoločného života tých, ktorí sa pokúsili dosiahnuť predpísanej formy manželstva jeho uzavretím pred občianskym úradom, alebo pred nekatolíckym udeľovateľom.
- § 2 Táto prekážka vylučuje manželstvo v prvom stupni priamej línie medzi mužom a príbuznými ženy a medzi ženou a príbuznými muža.

Kánon 811

- § 1 Krstom vzniká medzi kmtom a pokrsteným a jeho rodičmi duchovné príbuzenstvo, ktoré vylučuje manželstvo.
- § 2 Ak je krst podmiennečne opakovaný, duchovné príbuzenstvo nevzniká, ak nejde o toho istého kmta.

Kánon 812

Nemôžu platne uzavrieť manželstvo tí, ktorí sú spojení zákonným príbuzenstvom, vzniknutým osvojením v priamej línii, alebo v druhom stupni bočnej línie.

Článok IV. Zmiešané manželstvo

Kánon 813

Bez predchádzajúceho povolenia príslušnej autority je zakázané manželstvo medzi dvoma pokrstenými stranami, z ktorých jedna je katolícka a druhá nekatolícka.

Kánon 814

- Povolenie môže udeliť miestny hierarcha pri splnení týchto podmienok:
1. katolícka strana prehlási, že je ochotná odstrániť nebezpečenstvo odpadu od viery a úprimne sľúbi, že podľa svojich síl urobí všetko, aby deti boli pokrstené a vychovávané v katolíckej Cirkvi;
 2. druhá strana je včas vyrozumená o týchto sľuboch katolíckej strany tak, aby bolo zabezpečené, že si je skutočne vedomá obsahu sľubu a povinnosti katolíckej strany;
 3. obe strany sa zhodujú v cieľoch a podstatných vlastnostiach manželstva, ktoré nesmie žiadna z nich vylúčiť.

Kánon 815

Partikulárne právo každej Cirkvi vlastného obradu stanoví spôsob zloženia týchto prehlásení a sľubov, ktoré sa vždy vyžadujú a ich preukázateľnosť pre vonkajšok a vyrozumenie nekatolíckej strany o týchto sľuboch.

Kánon 816

Miestni hierarchovia a duchovní pastieri sa starajú o to, aby katolíckemu manželovi a deťom narodeným zo zmiešaného manželstva nechýbala potrebná duchovná pomoc k plneniu ich povinností a pomáhajú obom manželom posilňovať jednotu manželského a rodinného života.

Článok V. Manželský súhlas

Kánon 817

- § 1 Manželský súhlas je úkonom vôle, ktorým sa muž a žena neodvolateľnou zmluvou sebe vzájomne odovzdávajú a prijímajú k vytvoreniu manželstva.
- § 2 Manželský súhlas nie je možné nahradiť žiadnou ľudskou mocou.

Kánon 818

Nespôsobilí k uzavretiu manželstva sú:

1. tí, ktorí nemajú dostatočné užívanie rozumu;
2. tí, ktorí trpia veľkým nedostatkom rozlišovania v úsudku, ak ide o podstatné manželské práva a povinnosti, ktoré si manželia vzájomne dávajú a prijímajú;
3. tí, ktorí z dôvodu duševnej poruchy nie sú schopní prevziať podstatné manželské povinnosti.

Kánon 819

K účinnosti manželského súhlasu je nevyhnutné, aby obe strany aspoň vedeli, že manželstvo je trvalým zväzkom medzi mužom a ženou, zameraným k plodeniu detí prostredníctvom pohlavného spolužitia.

Kánon 820

- § 1 Omyl v osobe robí manželstvo neplatným.
- § 2 Omyl týkajúci sa vlastností osoby, i keď táto vlastnosť je dôvodom uzavretia manželstva, nepôsobí neplatnosť manželstva s výnimkou, ak by táto vlastnosť bola priamo a zásadne zamýšľaná.

Kánon 821

Kto uzaviera manželstvo, súc oklamáný podvodom, urobeným za účelom dosiahnutia manželského súhlasu, týkajúceho sa nejakej vlastnosti druhej strany, ktorá vo svojej prirodzenosti môže vážne narušovať spoločenstvo manželského života, robí tak neplatne.

Kánon 822

Omyl, ktorý sa týka jednoty a nerozlučiteľnosti manželstva, alebo jeho sviatostnej dôstojnosti, nepôsobí neplatnosť manželského súhlasu, pokiaľ nemá vplyv na jeho slobodu.

Kánon 823

Vedomie, alebo domnienka o neplatnosti manželstva nevyhnutne nevylučuje manželský súhlas.

Kánon 824

- § 1 Predpokladá sa, že vnútorný súhlas odpovedá slovám a znameniam, použitým pri uzatváraní manželstva.
- § 2 Ak jedna alebo obe strany úkonom vôle vylučujú samotné manželstvo, alebo jeho podstatný prvok, alebo podstatnú vlastnosť, uzatvárajú ho neplatne.

Kánon 825

Neplatné je manželstvo uzavreté pod vplyvom násilia alebo veľkého, zvonka vyvolaného strachu, hoci i spôsobeného neúmyselne, pre oslobodenie od ktorého je niekto nútený uzavrieť manželstvo.

Kánon 826

Nie je možné uzavrieť manželstvo s podmienkou.

Kánon 827

I keď je manželstvo uzavreté neplatne pre prekážku, alebo formálnoprávnu vadu, predpokladá sa, že manželský súhlas trvá kým nie je preukázané, že bol odvolaný.

Článok VI. Forma uzavretia manželstva

Kánon 828

- § 1 Platné sú iba tie manželstvá, ktoré sa uzatvárajú sviatostným obradom s požehnaním manželstva pred miestnym hierarchom alebo pred miestnym farárom, alebo nimi povereným kňazom a pred dvoma svedkami, podľa nasledovných kánonov, s výnimkami, uvedenými v kánonoch 832 a 834 § 2.
- § 2 Sviatostným obradom sa rozumie obrad, vykonaný kňazom, ktorý manželstvo požehná.

Kánon 829

- § 1 Miestny hierarcha a miestny farár, cirkevne poverení a právoplatne vykonávajúci svoj úradu, mocou svojho úradu na svojom území platne žehnajú manželstvo snúbencov nielen podriadeným, ale i cudzím, ak aspoň jeden z nepodriadených je pripísaný ich cirkvi vlastného obradu.
- § 2 Osobný hierarcha a osobný farár v hraniciach ich územia mocou svojho úradu platne žehnajú manželstvo iba tých, z ktorých aspoň jeden je im podriadený.
- § 3 Patriarcha má samotným právom právomoc pri dodržaní právnych predpisov osobne na celom svete požehnať manželstvo, pokiaľ aspoň jedna strana je pripísaná cirkvi vlastného obradu, na ktorej čele stojí.

Kánon 830

- § 1 Miestni hierarchovia a miestni farári, ktorí právoplatne vykonávajú svoj úrad, môžu kňazom ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského udeliť v hraniciach svojho územia právomoc požehnať určité manželstvá.
- § 2 Právomoc pre všetky prípady, požehnať manželstvo, môže udeliť iba miestny hierarcha; platnosť kánonu 302 § 2 tým nie je dotknutá.

- § 3 K platnosti udelenia právomoci požehnať manželstvo sa vyžaduje aby bolo výslovné a v prípade udelenia pre všetky prípady písomné.

Kánon 831

- § 1 Miestny hierarcha, alebo miestny farár žehnajú manželstvo dovolene:
1. ak zistia trvalé, alebo prechodné bydlisko, alebo pobyt v dĺžke aspoň jedného mesiaca, alebo v i prípade bezdomovca súčasný pobyt jedného zo snúbencov v mieste uzavretia manželstva;
 2. ak tieto podmienky nie sú splnené, s dovoľením hierarchu alebo farára príslušného podľa trvalého alebo prechodného bydliska aspoň jednej strany, ak nebráni spravodlivá prekážka;
 3. v mieste prislúchajúceho do výlučnej pôsobnosti inej Cirkvi vlastného obradu, ak to hierarcha, ktorý tu vykonáva právomoc výslovne nezamietol.
- § 2 Manželstvo sa uzatvára pred farárom ženícha, ak neustanovuje partikulárne právo inak, alebo ak tomu nebráni spravodlivá príčina.

Kánon 832

- § 1 Ak nie je možné, alebo bez veľkej škody nie je možné obrátiť sa na príslušného, právom stanoveného kňaza, môžu tí, ktorí zamýšľajú právoplatne uzavrieť manželstvo, uzavrieť ho platne a dôvodne pred dvoma svedkami:
1. v nebezpečenstve smrti
 2. okrem nebezpečenstva smrti ak možno rozumne predpokladať, že tieto podmienky budú trvať aspoň jeden mesiac.
- § 2 V oboch prípadoch, ak je to možné, má byť povolaný iný kňaz, aby manželstvo požehnal bez ujmy platnosti manželstva uzavretého iba pred dvoma svedkami; v týchto prípadoch môže byť povolený i nekatolícky kňaz.
- § 3 Ak bolo manželstvo uzavreté iba pred svedkami, manželia neopomenú čo najskôr prijať kňazské požehnanie manželstva.

Kánon 833

- § 1 Miestny hierarcha môže ktorémukoľvek katolíckemu kňazovi udeliť právomoc požehnať manželstvo niektorej nekatolíckej východnej cirkvi, ak sa snúbenci bez vážnej škody nemôžu obrátiť na kňaza vlastnej cirkvi, dobrovoľne o to žiadajú a nie sú prekážky, spôsobujúce neplatnosť a nedovolenosť manželstva.
- § 2 Ak je to možné, katolícky kňaz vyrozumie príslušnú autoritu týchto veriacich ešte pred požehnaním manželstva.

Kánon 834

- § 1 Právom predpísaná forma uzavretia manželstva sa dodrží, ak aspoň jedna strana uzatvárajúca manželstvo bola pokrstená v katolíckej Cirkvi, alebo bola do nej prijatá.
- § 2 Ak uzatvára manželstvo strana, pripísaná niektorej východnej Cirkvi vlastného obradu so stranou, ktorá prislúcha nekatolíckej východnej cirkvi, právom predpísanou formou uzatvárania manželstva je potrebné dodržať iba k jeho dovoľnosti; k platnosti sa vyžaduje požehnanie kňaza pri dodržaní toho, čo stanovuje právo.

Kánon 835

Oslobodenie od formy uzatvárania manželstva je právom vyhradené iba Apoštolskému stolcu, alebo patriarchovi, ten ho udelí iba z veľmi vážnej príčiny.

Kánon 836

Okrem prípadov nevyhnutnosti sa pri uzatváraní manželstva postupuje podľa predpisov liturgických kníh a právnych obyčají.

Kánon 837

- § 1 K platnému uzavretiu manželstva je potrebné, aby snúbenci boli súčasne prítomní a vzájomne si vyjadrili manželský súhlas.
- § 2 Ak nie je partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu stanovené inak, nie je možné platne uzavrieť manželstvo prostredníctvom zmocnenca. Partikulárne právo stanoví podmienky, za ktorých možno takéto manželstvo uzavrieť.

Kánon 838

- § 1 Manželstvo sa uzatvára vo farskom chráme, alebo s povolením miestneho hierarchu, alebo miestneho farára na inom posvätnom mieste. Na inom mieste možno uzavrieť manželstvo iba s povolením miestneho hierarchu.
- § 2 Ak ide o dobu uzavretia manželstva, platí partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 839

Pred cirkevným obradom a po ňom sú zakázané iné náboženské obrady k vysloveniu alebo k obnoveniu manželského súhlasu; rovnako je zakázaný náboženský obrad, pri ktorom katolícky kňaz i nekatolícky udeľovateľ súčasne vyžadujú manželský súhlas strán.

Kánon 840

- § 1 Povolenie tajného manželstva môže byť zo závažnej a naliehavej príčiny udelené miestnym hierarchom a zaväzuje k prísnej povinnosti zachovať tajomstvo miestnym hierarchom, farárom, kňazom, ktorí mali právomoc manželstva požehnať, svedkami a manželom, ak druhý manžel nesúhlasí so zverejnením.
- § 2 Povinnosti zachovávať tajomstvo je miestny hierarcha zbavený, ak by tým hrozilo veľké pohoršenie, alebo ťažká ujma, s ohľadom k sviatosti manželstva.
- § 3 Tajne uzavreté manželstvo sa zaznačuje iba do osobitnej knihy, uchováwanej v tajnom archíve eparchiálneho dvora, ak tomu nebráni závažná príčina.

Kánon 841

- § 1 Po uzavretí manželstva miestny farár, alebo ten, ktorý ho zastupuje, i keď žiadny z nich manželstvo nepožehnal, zaznačí čo najskôr do knihy zosobášených mená manželov, sobášiaceho kňaza, mená svedkov, miesto a deň uzavretia manželstva, prípadne oslobodenie, ak bolo potrebné, od formy uzavretia manželstva alebo od prekážok tak, že uvedie spolu s prekážkou jej pôvodcu, stupeň, udelenú právomoc manželstvo požehnať a iné údaje spôsobom, predpísaným vlastným eparchiálnym biskupom.
- § 2 Okrem toho miestny farár zaznačí v knihe pokrstených, že manžel toho dňa uzavrel v jeho farnosti manželstvo; ak bol pokrstený inde, upovedomí miestny farár osobne alebo prostredníctvom eparchiálneho dvora farára, u ktorého je krst manžela zaznačný a usiluje sa, aby od neho obdržal správu o zaznačení uzavretia manželstva v knihe pokrstených.
- § 3 Ak bolo manželstvo uzavreté podľa kánonu 832, kňaz, ktorý manželstvo požehnal, a ak ho niet, svedkovia a manželia zabezpečia, aby uzavretie manželstva bolo čo najskôr zaznačené do predpísaných kníh.

Kánon 842

Ak je manželstvo splatnené pre vonkajšok, alebo prehlásené za neplatné alebo okrem prípadu smrti inak právomocne rozlúčené, je o tom potrebné farára miesta uzavretia manželstva vyrozumieť za účelom zaznačenia v knihách zosobášených a pokrstených.

Článok VII. Splatnenie manželstva

1. Jednoduché splatnenie

Kánon 843

- § 1 K splatneniu neplatného manželstva pre vylučujúcu prekážku sa vyžaduje, aby prekážka pominula, alebo aby došlo k oslobodeniu od nej a aby aspoň strana, ktorej bola prekážka známa, obnovila manželský súhlas.
- § 2 Táto obnova sa vyžaduje k právoplatnosti splatnenia, i keď spočiatku obe strany súhlas vyslovili a ani neskoršie ho neodvolali.

Kánon 844

Obnova manželského súhlasu musí byť novým prejavom vôle k manželstvu, o ktorom obnovujúca strana si bola vedomá, alebo sa aspoň domnievala, že je od počiatku neplatné.

Kánon 845

- § 1 Ak ide o verejnú prekážku, obe strany musia obnoviť manželský súhlas formou, predpísanou právom.
- § 2 Ak ide o tajnú prekážku, postačí obnovenie súhlasu súkromne a tajne stranou, ktorá si je prekážky vedomá, ak druhá strana na svojom súhlase trvá, alebo oboma stranami, ak sú si prekážky vedomé obe strany.

Kánon 846

- § 1 Manželstvo neplatné pre nedostatok súhlasu sa splatňuje tak, že strana, ktorá platný súhlas nedala, tento súhlas dáva a súhlas druhej strany trvá.
- § 2 Ak nie je možné nedostatok súhlasu preukázať, postačí aby strana, ktorá nedala platný súhlas, tajne a súkromne tento súhlas dala.
- § 3 Ak možno vadu súhlasu preukázať, je nevyhnutné jeho obnovenie formou, predpísanou právom.

Kánon 847

K splatneniu manželstva, neplatného pre nedostatok formy je potrebné manželstvo uzavrieť znova predpísanou formou.

2. Splatnenie v základe

Kánon 848

- § 1 Splatnením neplatného manželstva v základe sa rozumie jeho splatnenie príslušnou autoritou, bez obnovenia manželského súhlasu. Zahŕňa v sebe oslobodenie od prípadných prekážok i od predpísanej formy, ak nebola dodržaná a spätnú účinnosť právnych účinkov do minulosti.
- § 2 Splatnenie nastáva jeho udelením. Spätná účinnosť však začína od okamihu uzavretia manželstva s výnimkou, že by bolo v udelení výslovne uvedené niečo iné.

Kánon 849

- § 1 Splatnenie manželstva v základe možno udeliť i bez vedomia jednej alebo druhej strany.
- § 2 Splatnenie v základe sa udeľuje iba z vážnej príčiny a ak možno predpokladať, že strany chcú zotrvať v manželskom spoložití.

Kánon 850

- § 1 Neplatné manželstvo možno splatniť v základe iba vtedy, kým trvá súhlas oboch strán.
- § 2 Neplatné manželstvo pre prekážku Božského práva nie je možné právoplatne splatniť, iba ak by táto prekážka zanikla.

Kánon 851

- § 1 Ak chýba u oboch strán, alebo u jednej z nich manželský súhlas, nie je možné splatnenie manželstva v základe právoplatne udeliť bez ohľadu na to, či súhlas chýbal od počiatku, alebo zo začiatku bol daný, ale neskôr bol odvolaný.
- § 2 Ak súhlas spočiatku chýbal, ale neskôr bol daný, možno povoliť splatnenie v základe od okamihu daného súhlasu.

Kánon 852

Patriarcha a eparchiálny biskup môžu udeliť splatnenie v základe, ak prekážkou platnosti manželstva je nedostatok právom predpísanej formy, alebo iná prekážka, od ktorej môžu oslobodiť a v iných prípadoch, ak sú splnené podmienky uvedené v kánone 814. V ostatných prípadoch a ak ide o prekážku Božského práva, ktorá zanikla, môže udeliť splatnenie v základe iba Apoštolský stolec.

Článok VIII. Odlúčenie manželov

1. Rozluka manželstva

Kánon 853

Sviatostné manželstvo, dokonané manželským úkonom nemôže byť rozlúčené žiadnou ľudskou mocou, ani z inej príčiny okrem smrti.

Kánon 854

- § 1 Manželstvo, uzavreté medzi dvoma nepokrstenými sa rozlučuje výsadou Pavla v prospech viery strany, ktorá prijala krst, a to uzavretím nového manželstva, ak sa nepokrstená strana od pokrstenej odlúči.
- § 2 Odlúčenie sa predpokladá, ak nepokrstená strana nechce s pokrstenou pokojne nažívať bez urážok Stvoriteľa, s výnimkou, ak by pokrstená strana po prijatí krstu dala oprávnený dôvod k odlúčeniu.

Kánon 855

- § 1 K tomu, aby pokrstená strana mohla platne uzavrieť nové manželstvo je vždy nevyhnutné opýtať sa nepokrstenej strany, či:
 - 1. i ona by nechcela prijať krst
 - 2. nechce aspoň žiť s pokrstenou stranou pokojne bez uváženia Stvoriteľa.
- § 2 Tieto dotázania sa urobia po krste; miestny hierarcha môže z vážneho dôvodu dovoliť aby boli dotazy urobené pred krstom, alebo od nich môže oslobodiť pred krstom i po ňom, ak sa preukáže v súdnom, aspoň skrátenom konaní, alebo mimosúdne, že dotazovanie nie je možné, alebo by bolo neužitočné.

Kánon 856

- § 1 Dotazy zvyčajne robí miestny hierarcha pokrstenej strany, ktorý i povolí druhej strane lehotu na rozmyslenie, ak o to požiada. Upozorní ju však, že po márnom uplynutí lehoty bude jej mlčanie pokladané za zápornú odpoveď.
- § 2 Platné a dovolené sú i súkromné dotazy pokrstenej strany, ak nie je možné dodržať predpísaný postup.
- § 3 V oboch prípadoch musí sa právoplatne preukázať, že dotazy boli urobené a aký bol ich výsledok.

Kánon 857

Pokrstená strana má právo uzatvoriť nové manželstvo s katolíckou stranou, ak:

1. druhá strana odpovedala na dotazy záporne;
2. od dotazov bolo v súlade s právom upustené;
3. nepokrstená strana, dotazovaná alebo nedotazovaná, od počiatku zotráva v pokojnom nažívaní a neskôršie bez spravodlivého dôvodu sa odlúči; v takomto prípade sa musí urobiť dotaz podľa kánonov 855 a 856.

Kánon 858

Miestny hierarcha môže s vážneho dôvodu dovoliť, aby pokrstená strana, ktorá využije výsady Pavla, uzavrela manželstvo s nekatolíckou pokrstenou alebo nepokrstenou stranou pri dodržaní predpisov o zmiešaných manželstvách.

Kánon 859

- § 1 Nepokrstený muž, ktorý má po krste v katolíckej cirkvi viacero manželiek a pre ktorého je obtiažne zostať s prvou z nich, môže si jednu ponechať a ostatné prepustiť. To platí i o nepokrstenej žene, ktorá mala súčasne viacero manželov.
- § 2 V tomto prípade sa manželstvo musí uzavrieť formou predpísanou právom, pri dodržaní príslušných právnych predpisov.
- § 3 Miestny hierarcha je s ohľadom na mravné, spoločenské a hospodárske podmienky miesta a osôb povinný sa postarať o dostatočné zabezpečovanie potrieb tých, ktorí boli prepustení, v súlade so spravodlivosťou, láskou a prirodzenou slušnosťou.

Kánon 860

Nepokrstený manžel, ktorý po prijatí krstu v katolíckej Cirkvi nemôže obnoviť s nepokrstenou stranou spoločný život z dôvodu zajatia alebo prenasledovania, môže uzavrieť nové manželstvo, i keď druhá strana medzitým prijala krst bez ujmy kánonu 853.

Kánon 861

V pochybnosti má v práve prednosť výsada viery.

Kánon 862

Manželstvo nedokonané manželským úkonom môže byť zo spravodlivej príčiny na žiadosť oboch strán, alebo jednej strany i proti vôli druhej strany rozlúčené pápežom.

2. Odlúčenie za trvania manželstva

Kánon 863

- § 1 Naliehavo sa odporúča, aby manžel z kresťanskej lásky a starostlivosti o dobro rodiny neodopieral cudzoložnej strane odpustenie a nerozväzoval s ňou manželské spolužitie; ak jej previnenie výslovne alebo mlčky neodpustil, má právo rozviesť manželské spolužitie, s výnimkou, že by s cudzoložstvom súhlasil, alebo k nemu dal príčinu, alebo sa ho sám dopustil.
- § 2 Za mlčky udelené odpustenie sa pokladá, ak nevinná strana potom, čo sa dozvie o cudzoložstve, sa s druhou stranou manželsky stýka; odpustenie mlčky sa predpokladá, ak šesť mesiacov zachová manželské spolužitie a neobráti sa vo veci na cirkevnú, alebo občiansku autoritu.
- § 3 Ak nevinná strana dobrovoľne rozviaže manželské spolužitie, je povinná do šiestich mesiacov oznámiť príslušnej autorite dôvod odlúčenia. Tá s prihliadnutím ku všetkým okolnostiam uvaží, či by nevinná strana nemohla byť privedená k odpusteniu a k ukončeniu odlúčenia.

Kánon 864

- § 1 Ak jeden z manželov robí druhému, alebo deťom spoločný život nebezpečným, alebo nadmieru tvrdým, dáva tým druhej strane oprávnený dôvod k odlúčeniu výnosom miestneho hierarchu, a v prípade nebezpečenstva z omeškania, i vlastným rozhodnutím.
- § 2 Partikulárne právo môže podľa miestnych obyčají stanoviť aj iné okolnosti.
- § 3 Ak pominie dôvod odlúčenia, obnoví sa vo všetkých prípadoch manželské spolužitie, ak príslušná autorita nerozhodla inak.

Kánon 865

Pri odlúčení manželov je potrebné vždy zabezpečiť náležitú výchovu a výživu detí.

Kánon 866

Nevinná strana môže chvályhodne pripustiť druhú stranu opäť k manželskému spolužitiu. V takom prípade sa vzdá práva na odlúčenie.

HLAVA VIII. Sviatostiny, posvätné miesta a doby, úcta svätým, sľub a prísaha

Článok 1 Sviatostiny

Kánon 867

- § 1 Sviatostinami sa rozumejú posvätné znamenia, napodobňujúce sviatosti, ktorými sa naznačujú a na prihovoriacu sa moc Cirkvi udeľujú duchovné účinky, ktorými sa ľudia pripravujú k prijatiu osobitných účinkov sviatostí a ktoré posväcujú rôzne životné udalosti.
- § 2 O sviatostinách platia predpisy partikulárneho práva.

Článok II. Posvätné miesta

Kánon 868

Posvätné miesta, určené na bohoslužbu môžu byť zriadené iba s povolením eparchiálneho biskupa, ak všeobecné právo neustanovuje inak.

1. Chrám

Kánon 869

Chrám je budova svätením, alebo požehnaním venovaná výlučne bohoslužbe.

Kánon 870

Žiadna budova, určená za chrám nesmie byť postavená bez písomného súhlasu eparchiálneho biskupa, ak všeobecné právo neustanovuje inak.

Kánon 871

- § 1 Katedrálly chrám a pokiaľ možno tiež farské chrámy, chrámy monastýrov a chrámy pripojené k rehoľnému domu sa zasväcujú svätením.
- § 2 Svätenie je vyhradené eparchiálnemu biskupovi, ktorý môže udeliť poverenie k sväteniu chrámov inému biskupovi; o vykonanom svätení alebo požehnaní chrámu sa zhotoví doklad, ktorý sa ukladá v eparchiálnom archíve.

Kánon 872

- § 1 Z chrámov sa odstráni všetko, čo sa nezlučuje so sviatosťou miesta.
- § 2 Všetci, ktorých sa to týka, dbajú na udržiavanie takej čistoty, aká prislúcha Božiemu domu, a používajú zabezpečovacie prostriedky na ochranu posvätných a drahocenných predmetov.

Kánon 873

- § 1 Ak chrám nemôže byť ďalej používaný na bohoslužby a nie je možné ho opraviť, eparchiálny biskup ho odovzdá k dôstojnému svetskému užívaniu.
- § 2 Ak zo závažných dôvodov nie je vhodné, aby sa chrám užíval k bohoslužbe, môže ho eparchiálny biskup odovzdať do dôstojného svetského užívania po vypočutí kňazskej rady a so súhlasom tých, ktorí oprávnené uplatňujú voči chrámu svoje práva, ak tým nevznikne škoda spásy duší.

2. Cintoríny a cirkevný pohreb

Kánon 874

- § 1 Katolícka Cirkev má právo vlastniť cintoríny.
- § 2 Tam, kde je to možné, má Cirkev vlastniť cintoríny, alebo aspoň vymedzené priestory na občianskych cintorínoch, určené pre zosnulých veriacich; oba majú byť požehnané; ak to nie je možné, požehná sa pri pohrebe hrob.
- § 3 V chrámoch sa nepochovávajú veriaci a odmieta sa opačná zvyklosť, ak nejde o patriarchu, biskupov alebo exarchov.

§ 4 Farnosti, monastiry a iné rehoľné spoločnosti môžu mať vlastné cintoríny.

Kánon 875

Cirkevný pohreb, ktorým cirkev vyprosuje zomrelým duchovnú pomoc, prejavuje úctu ich telám a súčasne prináša útechu nádeje živým, má byť poskytnutý všetkým veriacim a čakateľom, ak právo tento ich nárok nevyklučuje.

Kánon 876

- § 1 Podľa uvážlivého úsudku miestneho hierarchu môže byť cirkevný pohreb povolený i pokrsteným nekatolíkom, ak nie je zrejmé, že si to neželajú a pokiaľ nie je vlastný udeľovateľ.
- § 2 Deti, ktoré mali rodičia v úmysle dať pokrstiť a iní, ktorí javili známky náklonnosti k Cirkvi, ale zomreli pred prijatím krstu, môžu byť podľa uvážlivého úsudku miestneho hierarchu cirkevné pochovaní.
- § 3 Tí, ktorí zvolili spálenie vlastného mŕtveho tela a nie je o nich známe, že by to učinili z dôvodu odporujúceho kresťanskému učeniu sa cirkevne pochovávajú tak, aby nevzniklo zdanie, že Cirkev dáva spáleniu prednosť, aby sa tak zamedzilo pohoršeniu.

Kánon 877

Ak pred smrťou neprejavili nejaké známky kajúcnosti, sú z nároku na cirkevný pohreb vylúčení hriešnici, ak ich pohreb nie je možné povoliť bez verejného pohoršenia.

Kánon 878

- § 1 Pri cirkevných obradoch je potrebné vyvarovať sa každej straníckosti.
- § 2 V súlade s kánonom 1013 sa naliehavo odporúča, aby eparchiálni biskupi, ak je to možné, zaviedli obyčaj, aby sa pri príležitosti cirkevných obradov prijímali iba tie dary, ktoré veriaci sami dobrovoľne ponúknu.

Kánon 879

Po uložení do hrobu sa pohreb zaznačí do knihy zomrelých podľa partikulárneho práva.

Článok III.

Sviatočné a kajúcne dni

Kánon 880

- § 1 Právo stanoviť, prekladať alebo rušiť sviatočné a kajúcne dni, spoločné všetkým východným Cirkvám, prislúcha bez ujmy kánonu 3 iba najvyššej autorite cirkvi.
- § 2 Stanoviť, preložiť alebo rušiť sviatočné a kajúcne dni jednotlivých Cirkví vlastného obradu prislúcha autorite, ktorá má právo vydávať partikulárne právo týchto Cirkví, avšak s nevyhnutým ohľadom na iné Cirkvi vlastného obradu a bez ujmy kánonu 40 § 1.
- § 3 Zasvätenými sviatkami, spoločnými všetkým východným Cirkvám sú okrem nediel deň narodenia nášho Pána Ježiša Krista, zjavenie Pána, nanebovstúpenie Pána, zosnutie Bohorodičky a svätých apoštolov Petra a Pavla, bez ujmy partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu, schváleného Apoštolským stolcom, ktorým sa niektoré zasvätené sviatky rušia alebo prekladajú na nedeľu.

Kánon 881

- § 1 Veriaci sú povinní v nedele a zasvätené sviatky zúčastniť sa Božskej liturgie alebo podľa práva či právnej obyčaje Cirkvi vlastného obradu slávenia Božských chvál.
- § 2 K tomu, aby veriaci mohli túto povinnosť ľahšie splniť je vhodné určiť čas od sobotných večerných Božských chvál do konca nedele alebo zasväteného sviatku.
- § 3 Veriacim sa naliehavo odporúča, aby v týchto dňoch častejšie, i denne, prijímali Božskú Eucharistiu.
- § 4 Veriaci sa v týchto dňoch zdržia prác a činností, ktoré bránia vzdávať Bohu poctu, venujú ich radosti, ktorá je vlastná prežívaniu dňa Pána a patričnému odpočínutiu mysle i tela.

Kánon 882

V kajúcne dni sú veriaci povinní zachovávať pôst alebo zdržanlivosť spôsobom, stanoveným partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 883

- § 1 Veriaci mimo územia Cirkvi vlastného obradu môžu vo sviatočných a kajúcnych dňoch riadiť sa podľa predpisov platných v mieste, kde sa zdržiavajú.
- § 2 V rodinách, v ktorých sú manželia pripísaní rôznym Cirkvám vlastného obradu, je dovolené vo sviatočných a kajúcnych dňoch zachovávať predpisy jednej alebo druhej Cirkvi vlastného obradu.

Článok IV.

Úcta svätým, posvätným ikonám obrazom a ostatkom

Kánon 884

Pre podporu posvätenia Božieho ľudu Cirkev odporúča veriacim osobitne úctu k Presvätej Bohorodičke, matke Božej, ktorú Kristus ustanovil za matku všetkých ľudí a tiež pravú a rýdzu úctu k ostatným svätým, ktorých príkladom sú veriaci posväcovaní a primluvami posilňovaní.

Kánon 885

Verejne je dovolené uctievať iba tých Božích služobníkov, ktorých autorita Cirkvi zaradila medzi svätých alebo blahoslavených.

Kánon 886

Zachováva sa ustálený obyčaj vystavovať v chrámoch k úcte veriacich posvätné ikony alebo obrazy spôsobom, stanoveným partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 887

- § 1 Starobylé umelecké posvätné ikony a drahocenné obrazy, vystavené v chráme k uctievaniu veriacimi nemôžu byť prenesené do iného chrámu, alebo zcudzené bez písomného súhlasu miestneho hierarchu, ktorý voči tomuto chrámu vykonáva riadacu moc, bez ujmy kánonu 1031 a 1041.
- § 2 Posvätné ikony a drahocenné obrazy sa opravujú iba s písomným súhlasom tohto hierarchu, ktorý sa vopred poradí s odborníkmi.

Kánon 888

- § 1 Posvätné ostatky nie je dovolené predávať.
- § 2 Významné ostatky, ikony a obrazy, ktoré sa v niektorom chráme tešia veľkej úcte ľudí, nemôžu byť platne odovzdávané, ani prenesené do iného chrámu bez súhlasu Apoštolského stolca alebo patriarchu, ktorý ho nemôže udeliť bez súhlasu stálej synody, bez ujmy kánonu 1037.
- § 3 O oprave týchto ikôn a obrazov platí kánon 887 § 2.

Článok V. Sľub a prísaha

Kánon 889

- § 1 Sľub, ktorým sa rozumie uvážená a dobrovoľná výpoveď, urobená voči Bohu o možnom a väčšom dobre, je z čnosti nábožnosti nevyhnutné splniť.
- § 2 K sľubu sú spôsobilí všetci, ktorí majú primerané užívanie rozumu, ak im v tom nebráni právo.
- § 3 Sľub zložený z veľkého, protiprávne vyvolaného strachu, alebo ľst'ou je samotným právnom neplatný.
- § 4 Sľub je verejným, ak je prijatý menom Cirkvi príslušným cirkevným predstaveným, inak je súkromný.

Kánon 890

Sľub zo svojej prirodzenosti zaväzuje iba toho, ktorý ho zložil.

Kánon 891

Sľub zaniká uplynutím doby, určenej na splnenie povinnosti, podstatnou zmenou sľúbenej veci, odpadnutím podmienky alebo konečnej príčiny, oslobodením alebo zámenou.

Kánon 892

Ten, ktorý má moc vzhľadom na sľúbený predmet, môže záväzok vyplývajúci zo sľubu odložiť do tej doby, od ktorej mu splnenie sľubu prestane prinášať škodu.

Kánon 893

- § 1 Pokiaľ oslobodenie neporuší nadobudnuté práva iných, môže zo spravodlivej príčiny od sľubu oslobodiť:
 - 1. každý hierarcha, farár, miestny predstavený spoločnosti zasväteného života – svojich podriadených;
 - 2. miestny hierarcha ostatných veriacich Cirkvi vlastného obradu, ak sa skutočne zdržiavajú v hraniciach územia eparchie; rovnako miestny farár v hraniciach územia svojej farnosti
 - 3. miestny predstavený s riadiacou právomocou a jeho vyšší predstavený tých, ktorí trvalo bývajú v dome spoločnosti zasväteného života.

§ 2 Toto oslobodenie pod rovnakou podmienkou, iba však pre vnútorný odbor môže udeliť ktorýkoľvek spovedník.

Kánon 894

Sľuby, zložené pred zložením rehoľných sľubov sa pozastavujú po dobu, po ktorú sľubujúci zotrvá v monastyre, ráde alebo kongregácii.

Kánon 895

Prísahu, pod ktorou sa rozumie vzývanie Božieho mena na svedectvo pravdy pred Cirkvou, je možné zložiť iba v prípadoch stanovených právom, inak nemá žiadny cirkevnoprávny účinok.

ČASŤ XVII.

Pokrstení nekatolíci, ktorí žiadajú plné spojenie s katolíckou cirkvou

Kánon 896

Jednotlivcom i skupinám, pokrsteným v nekatolíckych cirkvách alebo náboženských spoločnostiach a dobrovoľne žiadajúcim o plné spojenie s katolíckou Cirkvou, sa neukladajú žiadne ďalšie bremená okrem tých, ktoré sú nevyhnutné.

Kánon 897

Veriaci nekatolíckej východnej cirkvi sa prijíma do katolíckej Cirkvi jednoduchým vyznaním katolíckej viery s predchádzajúcou náukou a duchovnou prípravou podľa jeho stavu.

Kánon 898

- § 1 Biskupa nekatolíckej východnej Cirkvi môže do katolíckej Cirkvi okrem pápeža prijať tiež patriarcha, so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo metropolita nekatolíckej cirkvi vlastného obradu so súhlasom rady hierarchov.
- § 2 Právo prijímať do katolíckej Cirkvi kohokoľvek iného prislúcha miestnemu hierarchovi alebo, ak tak stanoví partikulárne právo, tiež patriarchovi.
- § 3 Právo prijímať do katolíckej Cirkvi jednotlivých ostatných veriacich prislúcha i farárovi ak tomu nebráni partikulárne právo.

Kánon 899

Duchovný nekatolíckej východnej Cirkvi, ktorý žiada o plné spojenie s katolíckou Cirkvou môže vykonávať vlastné posvätné úkony podľa predpisov, stanovených oprávnenou autoritou; biskup však nemôže platne vykonávať riadiacu moc bez súhlasu pápeža, ktorý je hlavou biskupského zboru.

Kánon 900

- § 1 Ten, kto nedosiahol 14 rokov veku, neprijíma sa proti vôli rodičov.
- § 2 Ak možno predpokladať vážne neprijemnosti pre Cirkev, alebo dotknutú osobu, prijatie sa odloží, ak nehrozí nebezpečenstvo smrti.

Kánon 901

Ak sú do katolíckej Cirkvi prijímaní nekatolíci ktorí neprislúchajú východnej cirkvi, postupuje sa primerane podľa vyššie uvedených predpisov.

ČASŤ XVIII.

Ekumenizmus, ako podpora jednoty kresťanov

Kánon 902

Nakoľko starostlivosť o obnovu jednoty všetkých kresťanov je vecou celej Cirkvi, všetci veriaci, najmä pastieri Cirkvi, sa majú za Bohom požadovanú plnú jednotu modliť a bedlivo sa účastniť spoluprácou na ekumenickom diele, ktoré prebúdza Duch Svätý.

Kánon 903

Východným Cirkvám prináleží osobitná úloha podporovať medzi všetkými východnými Cirkvami jednotu, najmä modlitbami, príkladným životom, vernosťou k starodávnym tradíciám východných Cirkví, lepším vzájomným poznávaním, spoluprácou a bratským oceňovaním duší i vecí.

Kánon 904

- § 1 Podnety ekumenického hnutia sa v každej Cirkvi vlastného obradu presadzujú osobitnými predpismi partikulárneho práva, v súlade s týmito podnetmi Apoštolského stolca pre celú Cirkev.
- § 2 Ak to odporúčajú okolnosti, po poradách s patriarchami a eparchiálnymi biskupmi iných Cirkví vlastného obradu, ktorí vykonávajú v mieste právomoc, sa k tomuto cieľu v každej Cirkvi vlastného obradu zriadi komisia odborníkov v ekumenických veciach.
- § 3 Eparchiálni biskupi majú pre svoju alebo ak to pokladajú za vhodné i pre viacero eparchií, zriaďovať radu ekumenického hnutia; v tých eparchiách, ktoré nemôžu mať vlastnú radu, eparchiálny biskup menuje aspoň jedného veriaceho s osobitnou úlohou toto hnutie rozširovať.

Kánon 905

V práci na ekumenickom diele predovšetkým otvorenými a úprimnými rozhovormi a podnetmi spoločnými s inými kresťanmi je potrebné zachovávať náležitú opatrnosť a vyvarovať sa nebezpečenstvu neúprimného zmierovania, ľahostajnosti a nezriadenej horlivosti.

Kánon 906

Hlásatelia Božieho slova i tí, ktorí riadia moderné oznamovacie prostriedky a všetci, ktorí pôsobia ako učitelia a riaditelia v katolíckych školách, najmä v zariadeniach vyšších štúdií, sa osobitne usilujú, aby sa jasnejšie prejavilo to, čo katolícka cirkev a iné cirkvi, alebo náboženské spoločenstvá skutočne veria a učia.

Kánon 907

Riaditelia nemocníc a podobných katolíckych zariadení sa starajú, aby im kresťania, ktorí sa v nich nachádzajú alebo ich navštevujú, mohli dosahovať duchovnú útechu a prijímať sviatosti od vlastných udeľovateľov.

Kánon 908

Je žiaduce, aby katolíci pri dodržaní predpisu o účasti na posvätných úkonoch mohli v každom konaní s inými kresťanmi spolupracovať nie oddelene, ale spoločne na dielach lásky a sociálnej spravodlivosti, obrany dôstojnosti ľudskej osoby a ich základných práv, podpore mieru, pamätných národných dní a štátnych sviatkov.

ČASŤ XIX.

Osoby a právne úkony

HLAVA I.

Osoby

Článok 1

Fyzické osoby

Kánon 909

- § 1 Osoba je dospelou, ak dosiahla 18 rokov veku, inak sa volá neplnoletá.
- § 2 Neplnoletá osoba do dosiahnutia siedmich rokov veku sa volá dieťa, ktoré sa pokladá za nespôsobilé na právne úkony; po dosiahnutí siedmich rokov sa predpokladá užívanie rozumu.
- § 3 Komukoľvek chýba užívanie rozumu, pokladá sa za nespôsobilého na právne úkony a je postavený na úroveň dieťaťa.

Kánon 910

- § 1 Dospelá osoba je plne spôsobilá na právne úkony.
- § 2 Neplnoletá osoba je vo výkone práv podriadená moci rodičov alebo opatrovníkov s výnimkou tých prípadov, kde ju Božské alebo cirkevné právo vyníma z ich moci; ak ide o ustanovenie opatrovníka, postupuje sa podľa predpisov občianskeho práva s výnimkou, ak by všeobecné právo alebo partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu stanovilo inak bez ujmy práva eparchiálneho biskupa osobne v prípade potreby opatrovníka ustanoviť.

Kánon 911

Osoba sa volá cudzincom v inej eparchii ako v tej, v ktorej má trvalé alebo prechodné bydlisko; bezdomovcom sa volá, ak nikde nemá trvalé ani prechodné bydlisko.

Kánon 912

- § 1 Trvalé bydlisko sa nadobúda pobytom na území určitej farnosti, alebo aspoň eparchie, ktorý je spojený s úmyslom sa tam zdržiavať, ak tomu nič nebráni, alebo ak trvá nepretržite päť rokov.

- § 2 Prechodné bydlisko sa nadobúda pobytom na území určitej farnosti, alebo aspoň eparchie, ktorý je spojený s úmyslom sa tam zdržiavať aspoň tri mesiace, ak tomu nič nebráni, alebo ak dosiahne skutočne dobu troch mesiacov.

Kánon 913

Členovia rehoľných spoločností a spoločností, ktoré vedú na spôsob rehoľníkov spoločný život, nadobúdajú trvalé bydlisko v mieste, kde je dom, ktorému sú pripísaní; prechodné bydlisko nadobúdajú v mieste, kde ich pobyt dosiahol dobu troch mesiacov.

Kánon 914

Manželia majú spoločné trvalé alebo prechodné bydlisko; zo spravodlivej príčiny však môže mať každý vlastné trvalé alebo prechodné bydlisko.

Kánon 915

- § 1 Neplnoletý má nevyhnutne trvalé alebo prechodné bydlisko toho, do ktorého moci prináleží; akonáhle prestane byť dieťaťom, môže nadobúdať vlastné prechodné bydlisko a akonáhle dosiahne dospelosť podľa občianskeho práva, tiež vlastné trvalé bydlisko.
- § 2 Ten, ktorému bol z iného dôvodu, ako pre neplnoletosť platne ustanovený opatrovník, alebo bol zverený do starostlivosti iného, má trvalé alebo prechodné bydlisko svojho opatrovníka, alebo toho, ktorému bol zverený.

Kánon 916

- § 1 Spolu s trvalým alebo prechodným bydliskom, každý nadobúda vlastného miestneho hierarchu a vlastného miestneho farára Cirkvi, ktorej je pripísaný, ak všeobecné právo nestanoví inak.
- § 2 Vlastným miestnym farárom toho, kto má iba trvalé alebo prechodné eparchiálne bydlisko je farár miesta, kde sa práve zdržiava.
- § 3 Vlastným miestnym hierarchom a farárom bezdomovca je ten, na ktorého území sa bezdomovec práve zdržiava.
- § 4 Ak nie je farár pre veriacich niektorej Cirkvi vlastného obradu, ich eparchiálny biskup určí so súhlasom eparchiálneho biskupa farára inej Cirkvi vlastného obradu, ktorý sa o nich bude starať ako ich vlastný.
- § 5 V miestach, kde pre veriacich niektorej cirkvi vlastného obradu nie je zriadený ani exarchát, pokladá sa za vlastného miestneho hierarchu miestny hierarcha inej cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského, bez ujmy kánonu 101; ak ich je viac, pokladá sa

za vlastného ten, ktorého určil Apoštolský stolec; ak ide o veriacich patriarchálnej Cirkvi, potom patriarcha so súhlasom Apoštolského stolca.

Kánon 917

Trvalé, alebo prechodné bydlisko sa stráca opustením miesta s úmyslom sa tam nevrátiť, bez ujmy kánonu 913 a 915.

Kánon 918

Pokrvstvo sa ráta podľa línií a stupňov:

1. v priamej línii je toľko stupňov, koľko je osôb po odrátaní kmeňa;
2. v bočnej línii je toľko stupňov, koľko je osôb v oboch líniiach, po odrátaní kmeňa.

Kánon 919

- § 1 Švagrovstvo vzniká z platného manželstva medzi manželom a príbuznými druhého manžela.
- § 2 Ráta sa tak, že tí, ktorí sú príbuznými manžela, sú v tom istom stupni zošvagrení s druhým manželom.

Článok II. Právnické osoby

Kánon 920

V cirkvi sú okrem fyzických osôb právnické osoby a to súbory osôb alebo vecí, ktoré majú samotným právom spôsobilosť na právne úkony, ktoré zodpovedajú ich povahe.

Kánon 921

- § 1 Právnické osoby vznikajú samotným právom, alebo osobitným povolením, vyjadreným vo výnose príslušnej cirkevnej autority k účelu, ktorý zodpovedá poslaniu Cirkvi.
- § 2 Samotným právom sú právnickými osobami Cirkvi vlastného obradu, provincie, eparchie, exarcháty a iné zariadenia, o ktorých to všeobecné právo výslovne stanoví.
- § 3 Oprávnená cirkevná autorita prizná postavenie právnickej osoby iba súborom osôb alebo vecí, ktoré uskutočňujú osobitý, skutočne osožný cieľ a majú podľa celkového

uváženia prostriedky, ktoré sú podľa predpokladu dostatočné na dosiahnutie stanoveného cieľa.

Kánon 922

- § 1 Každá právnická osoba, zriadená na základe osobitného povolenia oprávnenej cirkevnej autority má vlastné stanovy, schválené autoritou, príslušnou k jej zriadeniu.
- § 2 V stanovách, predkladaných na schválenie bez ujmy všeobecného práva, musí byť uvedené:
1. osobitný cieľ právnickej osoby;
 2. povaha právnickej osoby;
 3. kto ju riadi a spôsob riadenia;
 4. kto koná jej menom v cirkevnom a občianskom odbore;
 5. kto je oprávnený nakladať s majetkom právnickej osoby a kto toto právo vykonáva v prípade zániku právnickej osoby, rozdelenia na viacero právnických osôb, alebo zlúčenia s inými právnickými osobami, a to vždy s prihliadnutím k vôli darcov a k požiadavkám práva.
- § 3 Právnická osoba nemôže platne konať pred schválením stanov.

Kánon 923

Súbor osôb nemôže vytvoriť právnickú osobu, pokiaľ pozostáva z menej, ako troch osôb.

Kánon 924

Ak ide o úkony zborových právnických osôb a právo neustanovuje výslovne inak, platí:

1. právoplatným je to, k čomu za prítomnosti väčšiny tých, ktorí majú byť zvolaní, je daný súhlas jednoduchej väčšiny prítomných; pri rovnosti hlasov rozhoduje hlas predsedajúceho
2. ak sa vec týka práva jednotlivcov, požaduje sa súhlas každého z nich
3. pre voľby sa použije kánon 956.

Kánon 925

Ak zostane v zborovej právnickej osobe iba jednej člen, a táto právnická osoba podľa stanov trvá, príslúcha výkon všetkých práv tomuto členovi.

Kánon 926

- § 1 Ak nestanoví všeobecné právo inak, prislúcha starostlivosť o majetok a práva právnickej osoby, ktorá nemá členov, jej udržiavanie a správa, alebo nakladanie s ňou – tej autorite, ktorá je oprávnená o nej rozhodovať v prípade zániku; táto autorita podľa právnych predpisov zabezpečí poctivé plnenie záväzkov, ktoré sú s majetkom spojené a dbá o starostlivé dodržiavanie vôle zakladateľov a darcov.
- § 2 Pripisovať členov tejto právnickej osobe môže pri dodržaní predpisov a podľa okolností tá autorita, ktorej prislúcha bezprostredná starostlivosť o túto právnickú osobu; rovnako sa postupuje, ak nie sú členovia, ktorí zostali právne spôsobilí k vykonaniu pripísania.
- § 3 Menovanie správcov súboru vecí, ak nie je možné podľa právnych predpisov, prevedie sa na bezprostredne vyššiu autoritu; na túto autoritu prechádza bremeno správy podľa § 1, pokiaľ nemenuje vhodného správcu.

Kánon 927

- § 1 Právnická osoba je svojou povahou trvalá. Zaniká zrušením oprávnenou autoritou, alebo tým, že nevykonáva žiadnu činnosť viac, ako sto rokov.
- § 2 Právnická osoba môže byť zrušená iba zo závažnej príčiny a to poradou jej vedenia a pri dodržaní toho, čo stanoví pri prípad zrušenia ukladajú.

Kánon 928

Bez ujmy všeobecného práva:

1. po porade so stálou synodou môže patriarcha zrušiť právnickú osobu, ktorú zriadil alebo schválil; so súhlasom synody biskupov patriarchálnej Cirkvi môže zrušiť ktorúkoľvek právnickú osobu s výnimkou tých, ktorých zriadil alebo schválil Apoštolský stolec;
2. eparchiálny biskup môže po porade so zborom poradcov zrušiť tie právnické osoby, ktoré zriadil, ak neboli schválené vyššou autoritou;
3. v ostatných prípadoch ten, ktorý právnickú osobu zriadil, ju nemôže platne zrušiť bez súhlasu vyššej autority.

Kánon 929

Ak dôjde k rozdeleniu územia právnickej osoby tak, že sa jej časť pripojí k inej právnickej osobe, alebo sa z oddelenej časti vytvorí po rozdelení iná právnická osoba, spoločný majetok určený pre dobro celého územia a záväzky, ktoré zaväzujú celé územie, autorita príslušná k rozdeleniu rozdelí spravodlivo a rovným dielom bez ujmy všetkých i jednotlivých povinností a s prihliadnutím k vôli zakladateľov a darcov a k príslušným právam a stanovám, ktorými sa právnická osoba spravuje.

Kánon 930

Ak právnická osoba zanikne, jej majetok prechádza na bezprostredne vyššiu právnickú osobu, s prihliadnutím na vôľu zakladateľov a darcov a k príslušným právam a stanovám, ktorými sa zaniknutá právnická osoba spravovala.

HLAVA II. Právne úkony

Kánon 931

- § 1 Pre platnosť právneho úkonu sa požaduje, aby bol vykonaný spôsobilou a oprávnenou osobou, obsahoval všetky podstatné prvky a spĺňal zvyčajné a právom vyžadované podmienky platnosti.
- § 2 Právny úkon, ktorého vonkajšie prvky sú riadne vykonané sa pokladá za platný.

Kánon 932

- § 1 Právny úkon, vykonaný pod vplyvom vonkajšieho násillia, ktorému sa osoba nemohla nijako brániť, sa pokladá za neplatný.
- § 2 Právny úkon, vykonaný pod vplyvom veľkého a protiprávne vyvolaného strachu, alebo podvodu, je platný s výnimkou, že právo stanoví inak; sudca ho však môže rozsudkom prehlásiť za neplatný na žiadosť poškodenej strany, jej právnych nástupcov alebo z úradnej moci.

Kánon 933

Právny úkon, vykonaný z nevedomosti, alebo v omyle, čo do podstaty úkonu, alebo splnenia podmienky požadovanej pre jeho platnosť je neplatným; inak právny úkon, vykonaný z nevedomosti alebo z omylu, môže byť podľa práva dôvodom žaloby na zneplatnenie, ak neustanoví právo inak.

Kánon 934

- § 1 Ak právo stanoví, že k vykonaniu právneho úkonu autorita potrebuje súhlas, alebo radu určitého zboru osôb, tento zbor sa zvolá podľa kánonu 948, ak nie je

partikulárnym právom stanovené inak pre prípady, kedy ide iba o radu; pre platnosť právneho úkonu sa vyžaduje súhlas väčšiny prítomných, alebo vypočutie rady od všetkých bez ujmy platnosti § 2, bodu 2 a 3.

§ 2 Ak právo stanoví, že pre vykonanie právneho úkonu je potrebný súhlas alebo rada niekoľkých osôb, alebo jednotlivcov:

1. ak sa vyžaduje súhlas, je neplatný právny úkon autority, ktorá si nevyžiadala súhlas týchto osôb alebo sa prieči ich vôli alebo mienke niektorej z nich;
2. ak sa vyžaduje rada, je neplatný právny úkon autority, ktorá sa s uvedenými autoritami neporadila;
3. cez to, že autorita nie je viazaná povinnosťou súhlasiť hoci s jednomyseľnou radou uvedených osôb, nemá bez závažného dôvodu, ktorý sama posúdi, zamietat' ich mienku, najmä ak je jednomyseľná.

§ 3 Tým, od ktorých autorita žiada a potrebuje súhlas, alebo radu, poskytne potrebné informácie a všemožne chráni slobodný prejav ich mienky.

§ 4 Všetci, ktorých súhlas alebo rada sa vyžaduje, sú povinní úprimne oznámiť svoju mienku a zachovať tajomstvo. Túto povinnosť môže autorita záväzne uložiť.

Kánon 935

Ten, ktorý spôsobí protiprávnym, alebo iným úkonom úmyselne, alebo z nedbanlivosti škodu, je povinný ju nahradiť.

ČASŤ XX. Úrady

Kánon 936

- § 1 Úradom sa v Cirkvi rozumie akákoľvek trvalá služba, ustanovená samotným Pánom, alebo zriadená oprávnenou autoritou k dosiahnutiu duchovného cieľa.
- § 2 Práva a povinnosti, spojené s jednotlivými úradmi, sú stanovené právom, ktorým sú zriadené, alebo výnosom príslušnej autority.
- § 3 Autorita, ktorá je oprávnená úrad zriaďovať, môže ho zmeniť, zrušiť a kontrolovať jeho cirkevnoprávny výkon, ak z práva alebo z povahy veci nevyplýva výslovne niečo iné.

Kánon 937

- § 1 Ten, ktorý zriaďuje úrad, dbá o to, aby boli zabezpečené nevyhnutné prostriedky pre jeho výkon a spravodlivá odmena pre tých, ktorí ho vykonávajú.
- § 2 Partikulárne právo každej Cirkvi vlastného obradu stanoví spôsob vykonania týchto predpisov, ak tak nerobí všeobecné právo.

HLAVA I. Obsadenie cirkevného úradu

Kánon 938

Cirkevný úrad možno platne nadobudnúť iba právoplatným obsadením.

Kánon 939

Obsadenie cirkevného úradu sa vykonáva:

1. voľným menovaním oprávnenou autoritou;
2. ak predchádzala voľba, jej potvrdením a ak sa nevyžaduje potvrdenie, prijatím zvoleného;
3. ak predchádzala voľba so žiadosťou o oslobodenie od prekážky, vyhovením tejto žiadosti.

Kánon 940

- § 1 Úrad môže byť obsadený iba tým, kto je spôsobilý; tým sa rozumie ten, kto spĺňa podmienky vyžadované pre úrad.
- § 2 Ak vyžadované podmienky nespĺňa, je obsadenie neplatné iba vtedy, ak to právo stanoví; inak je platné, ale môže byť zrušené výnosom oprávnenej autority pri zachovávaní spravodlivosti.

Kánon 941

V prípade, že pre právoplatné obsadenie úradu nie je stanovená lehota, neodkladá sa na dobu dlhšiu ako šesť mesiacov odo dňa prijatia správy o uprázdnení úradu.

Kánon 942

Bez skutočnej nevyhnutnosti sa nikým neobsadzujú dva, alebo viacero nezlučiteľných úradov, ktoré nemajú byť súčasne vykonávané jednou osobou.

Kánon 943

- § 1 Obsadenie úradu, ktorý nie je v súlade s právom uprázdnený, je samotným právom neplatné a nebude platné sa ani neskorším uprázdnením.
- § 2 Ak ide o úrad, ktorý sa obsadzuje na určitú dobu, môže byť právoplatne obsadený šesť mesiacov pred uplynutím tejto doby, avšak s účinnosťou odo dňa uprázdnenia úradu.
- § 3 Prísľub úradu kýmkoľvek urobený nemá žiadny právny účinok.

Kánon 944

Úrad, podľa práva uprázdnený, ale niekým protiprávne držaný, môže byť obsadený iba po právoplatnom prehlásení, že toto držanie je protiprávne a v listine o obsadení sa o tom urobí zmienka.

Kánon 945

Ten, ktorý obsadzuje úrad v zastúpení iného, ktorý to zanedbal, alebo nemohol pre prekážku urobiť, nenadobudne nad osobou, ktorou obsadil úrad, žiadnu moc, ale právne postavenie tejto osoby je také, ako by bolo právoplatné obsadenie riadne vykonané.

Kánon 946

Obsadenie úradu pod vplyvom protiprávne vyvolaného strachu, lsti, omylu v podstate veci, alebo za úplatu, je samotným právom neplatné.

Článok I. Voľba

Kánon 947

- § 1 Zbor, ktorému prislúcha právo voliť do úradu, neodkladá voľbu na dobu dlhšiu ako tri mesiace odo dňa obdržania správy o urpázdení úradu, ak nestanoví právo inak; po márnom uplynutí tejto doby obsadí úrad voľným menovaním autorita, ktorej prislúcha voľbu potvrdzovať alebo právo obsadiť úrad v ďalšom stupni.
- § 2 Príslušná autorita môže obsadiť úrad voľným menovaním tiež v prípade, že zbor stratil volebné právo.

Kánon 948

- § 1 Bez ujmy partikulárneho práva predsedajúci zboru je povinný povolať voličov na miesto a v dobe preňho vhodnej; osobné povolanie je platné, ak sa vykoná v mieste trvalého, alebo prechodného bydliska.
- § 2 Ak bol opomenutý ten, ktorého bolo potrebné povolať a z tohto dôvodu nebol prítomný, voľba je platná, ale na jeho žiadosť a po preukázaní opomenutia a neprítomnosti ju príslušná autorita zruší, i keď bola potvrdená, ak je právne preukázané, že ten, ktorý bol opomenutý, podal sťažnosť aspoň do troch dní odo dňa doručenia správy o voľbe.
- § 3 Ak bola opomenutá viac ako tretia voličov, je voľba samotným právom neplatná, s výnimkou, že by všetci opomenutí boli voľbe prítomní.

Kánon 949

- § 1 Po vykonaní právoplatného zvolania prislúcha hlasovacie právo tým, ktorí sú prítomní na mieste a v deň, stanovený v povolávacej listine pri vylúčení práva hlasovať dopisom, alebo prostredníctvom zmocnenca, ak nestanoví právo inak.
- § 2 Ak niektorý volič je prítomný v dome konania voľby, ale pre chorobu sa jej nemôže zúčastniť, spočítavatelia od neho vyžadujú písomný hlas.

Kánon 950

I keď má niekto právo hlasovať svojim menom z niekoľko dôvodov, má iba jeden hlas.

Kánon 951

Nemôže byť pripustený k hlasovaniu ten, ktorý nie je členom volebného zboru, inak je voľba samotným právom neplatná.

Kánon 952

Ak bola sloboda voľby akokoľvek obmedzená, je voľba samotným právom neplatná.

Kánon 953

- § 1 Nespôsobilými voliť sú:
1. nespôsobilí na právne úkony;
 2. tí, ktorí nemajú hlasovacie právo;
 3. tí, ktorí verejne odhodili katolíckou vieru, alebo boli verejne vylúčení zo spoločenstva s katolíckou Cirkvou.
- § 2 Ak niekto z vyššie uvedených bol k voľbe pripustený, jeho hlas je neplatný, ale voľba je platná, s výnimkou ak by sa zistilo, že po odrátaní jeho hlasu nenadobudol zvolený potrebný počet hlasov.

Kánon 954

- § 1 Hlasovanie je neplatné, ak nie je:
1. slobodné a preto je neplatný hlas toho, ktorý bol donútený pod vplyvom veľkého strachu alebo podvodom voliť priamo alebo nepriamo určitú osobu, alebo viac osôb oddelene;
 2. tajné, isté, bezpodmienečné a určité, so zahrnutím opačnej obyčaje.
- § 2 K podmienkam, pripojeným k hlasovaniu pred voľbou sa neprihliada .

Kánon 955

- § 1 Pred začatím voľby sa určia aspoň dvaja spočítavatelí z volebného zboru.

- § 2 Spočítavatelia zhromaždia hlasovacie lístky a pod dohľadom predsedajúceho zistia, či počet hlasovacích lístkov zodpovedá počtu voličov; spočítajú hlasovacie lístky a oznámia, kto koľko hlasov obdržal.
- § 3 Ak počet hlasov nezodpovedá počtu voličov, je voľba neplatná.
- § 4 Hlasovacie lístky sa hneď po každom hlasovacom kole, alebo po zasadaní, ak bolo viac volebných kôl, zničia.
- § 5 Všetky volebné úkony zapisovateľ starostlivo zaznačí do protokolu a po prečítaní zápisu pred voličmi a po podpise aspoň zapisovateľom, predsedajúcim a spočítavateľmi ho starostlivo uloží do archívu volebného zboru.

Kánon 956

- § 1 Ak nestanovuje všeobecné právo inak, k platnosti voľby sa vyžaduje jednoduchá väčšina hlasov prítomných, ktoré bolo nevyhnutné povolať, alebo po dvoch bezvýsledných volebných kolách pomerná väčšina hlasov v treťom volebnom kole; ak bolo hlasovanie v treťom volebnom kole bezvýsledné, za zvoleného sa pokladá najstarší vekom, ak nejde o voľbu iba medzi duchovnými alebo rehoľníkmi. V týchto prípadoch sa pokladá za zvoleného najstarší sviatosťným svätením a medzi rehoľníkmi najstarší prvými sľubmi.
- § 2 Povinnosťou predsedajúceho volebného zboru je vyhlásenie zvoleného.

Kánon 957

- § 1 Výsledok voľby sa hneď písomne, alebo iným právoplatným spôsobom oznámi zvolenému.
- § 2 Zvolený je povinný do ôsmich zarátateľných dní odo dňa prijatia oznámenia predsedajúcemu volebného zboru oznámiť, či voľbu prijíma, inak voľba stratí účinnosť.
- § 3 Ak zvolený voľbu neprijal, stráca všetky práva, nadobudnuté voľbou a nenadobudne ich ani dodatočným prijatím voľby. Môže však byť zvolený opätovne. Volebný zbor musí prikročiť k novej voľbe do jedného mesiaca odo dňa prijatia oznámenia o tom, že voľba nebola prijatá.

Kánon 958

Prijatím voľby, ktorá nevyžaduje potvrdenie, nadobúda zvolený právoplatne úrad, ak tak stanoví právo; v opačnom prípade nadobúda iba právo podať žiadosť o potvrdenie.

kánon 959

- § 1 Ak voľba vyžaduje potvrdenie, musí zvolený najneskoršie do ôsmich dní odo dňa prijatia voľby požiadať osobne, alebo prostredníctvom iného príslušnú autoritu o potvrdenie, inak stráca všetky práva, nadobudnuté voľbou s výnimkou, že by preukázal, že mu v podaní žiadosti o potvrdenie bránila oprávnená prekážka.
- § 2 Pred prijatím potvrdenia sa zvolený nesmie v miešavať do správy úradu a ním vykonané úkony sú neplatné.

Kánon 960

- § 1 Ak príslušná autorita zistí, že zvolený je spôsobilý a voľba bola vykonaná podľa právnych predpisov, nesmie potvrdenie odoprieť.
- § 2 Okamihom potvrdenia zvolený obdrží právoplatne úrad, ak nestanoví právo inak.

Článok II. Žiadosť o oslobodenie od prekážky

Kánon 961

Ak voľbe kandidáta, ktorého voliči pokladajú za vhodného a ktorému dávajú prednosť pred inými bráni cirkevnoprávna prekážka od ktorej možno oslobodiť, môžu svojimi hlasmi požiadať príslušnú autoritu o oslobodenie od prekážky, ak nestanoví právo inak.

Kánon 962

K platnosti žiadosti o oslobodenie od prekážky sa vyžadujú najmenej dve tretiny hlasov; inak sa k žiadosti neprihliada a prikróčí sa k voľbe.

Kánon 963

- § 1 Volebný zbor čo najskôr, najdlhšie však do ôsmich dní doručí žiadosť o oslobodenie od prekážky príslušnej autorite, ktorá je oprávnená voľbu potvrdiť; tá, ak nemôže od prekážky oslobodiť a chce žiadosti vyhovieť, môže jej byť oprávnenou autoritou k tomu udelená právomoc; ak voľba nevyžaduje potvrdenie, doručí sa žiadosť o oslobodenie oprávnenej autorite, ktorá jej môže vyhovieť.
- § 2 Ak žiadosť nebola doručená v stanovenej dobe, stáva sa samotným právom neplatná a volebný zbor v tomto prípade stráca volebné právo, s výnimkou, ak sa preukáže, že podaniu žiadosti bránila oprávnená prekážka.

- § 3 Z voľby sa žiadosťou o oslobodenie od prekážky nenadobúda žiadne právo a príslušná autorita nie je povinná žiadosti o oslobodenie od prekážky vyhovieť.
- § 4 Odoslanú žiadosť príslušnej autorite o oslobodenie od prekážky pre zvoleného nemôže volebný zbor zobrať späť.

Kánon 964

- § 1 V prípade zamietnutia žiadosti o oslobodenie od prekážky príslušnou autoritou volebný zbor nadobudne opäť volebné právo.
- § 2 Vyhovenie žiadosti o oslobodenie od prekážky sa hneď oznámi zvolenému bez ujmy kánonu 957 § 2 a 3.
- § 3 Ten, ktorý prijme voľbu s oslobodením od prekážky nadobudne hneď právoplatne úrad.

HLAVA II. Strata úradu

Kánon 965

- § 1 Okrem iných, právom stanovených prípadov sa stráca úrad uplynutím určitej doby, dosiahnutím právom stanoveného veku, vzdaním sa, preložením, alebo odvolaním.
- § 2 K strate úradu nedôjde, ak akýmkoľvek spôsobom zanikne právomoci autority, ktorá úrad obsadila, ak právo nestanoví inak.
- § 3 Strata úradu uplynutím určitej doby alebo dosiahnutím predpísaného veku má účinnosť až od okamihu, kedy to príslušná autorita písomne oznámi.
- § 4 Tomu, kto stratil úrad dovŕšením predpísaného veku alebo vzdaním sa, môže byť priznaný titul vo výslužbe.

Kánon 966

Strata úradu po nadobudnutí účinnosti má byť čo najskôr oznámená všetkým, ktorým prislúcha určité právo k právoplatnému obsadeniu úradu.

Článok I. Vzdanie sa

Kánon 967

Každý sa môže zo spravodlivého dôvodu vzdať úradu.

Kánon 968

Samotným právom je neplatné vzdanie sa pod vplyvom veľkého a protiprávne vyvolaného strachu, podvodu, podstatného omylu, alebo za úplatu.

Kánon 969

Platné vzdanie sa musí byť urobené písomne, alebo pred dvoma svedkami autorite, ktorá tento úrad právoplatne obsadzuje. Ak sa k platnosti nevyžaduje prijatie, nadobúda okamžité účinnosť.

Kánon 970

- § 1 Vzdanie sa, ku ktorej platnosti sa vyžaduje prijatie, nadobúda účinnosť okamihom oznámenia vzdávajúcemu sa, že vzdanie sa bolo prijaté; ak mu však nie je do troch mesiacov oznámené, že vzdanie sa bolo prijaté, stráca vzdanie sa právne účinky.
- § 2 Kým nedôjde k prijatiu vzdania sa, môže ho vzdávajúci sa odvolať.
- § 3 Autorita neprijme vzdanie sa, ak k nemu nie je spravodlivý a primeraný dôvod.

Kánon 971

Ten, ktorý sa úradu vzdal, môže ho nadobudnúť z iného dôvodu.

Článok II. Preloženie

Kánon 972

- § 1 Preložiť môže iba ten, kto je oprávnený k obsadeniu úradu, ktorý sa uprázdňuje a súčasne toho, ktorý sa obsadzuje.

- § 2 Ak sa preloženie vykonáva proti vôli držiteľa úradu, vyžaduje sa závažný dôvod a dodržanie právom predpísaného postupu bez ujmy predpisov o členoch rehoľnej spoločnosti alebo spoločnosti, ktorá na spôsob rehoľníkov vedie spoločný život, vždy so zachovaním práva predložiť protidôkazy.
- § 3 K platnosti preloženia sa vyžaduje písomná forma.

Kánon 973

- § 1 V prípade preloženia sa predchádzajúci úrad uprázdňuje právoplatným prevzatím nového úradu s výnimkou, ak by právo alebo príslušná autorita stanovila inak.
- § 2 Preložený poberá príjem z predchádzajúceho úradu, kým právoplatne neprevezme nový úrad.

Článok III. Odvolanie

Kánon 974

- § 1 Odvolanie z úradu sa vykoná právomocným výnosom príslušnej autority v súlade s právami nadobudnutými zo zmluvy, alebo samotným právom podľa kánonu 976.
- § 2 K nadobudnutiu účinnosti musí byť výnos o odvolaní oznámený písomne.

Kánon 975

- § 1 Z úradu, obsadeného na neurčitú dobu možno odvolať iba zo závažnej príčiny a právom stanoveným postupom; to isté platí pre odvolanie z úradu obsadeného na určitú dobu pred uplynutím tejto doby, ak nestanoví právo inak.
- § 2 Z úradu právoplatne obsadzovaného na základe múdreho uváženia príslušnej autority možno odvolať zo závažného dôvodu po zvážení tejto autority pri zachovaní spravodlivosti.

Kánon 976

- § 1 Samotným právom je z úradu odvolaný:
1. ten, ktorý stratil duchovný stav;
 2. ten, ktorý verejne odpadol od katolíckej viery, alebo od spoločenstva s katolíckou Cirkvou;
 3. duchovný, ktorý sa pokúsil uzavrieť manželstvo, hoci iba občianskou formou.
- § 2 Odvolanie z dôvodov, uvedených v § 1 bodu 2 a 3 možno vykonať iba vtedy, ak je známe, že tam uvedené skutočnosti vyhlásila príslušná autorita.

Kánon 977

Pokiaľ bol niekto odvolaný z úradu, ktorý mu zabezpečoval živobytie, nie samotným právom, ale výnosom príslušnej authority, táto autorita je povinná zabezpečiť odvolanému po určitú dobu živobytie, ak nie je zabezpečené inak.

Článok IV. Pozbavenie

Kánon 978

Zbavenie úradu môže byť uložené iba ako trest za spáchanie trestného činu.

ČASŤ XXI

Riadiaca moc

Kánon 979

- § 1 Na riadiacej moci, ktorá je v Cirkvi z Božského ustanovenia sa môžu podieľať tí, ktorých robí spôsobilými sviatostné svätenie.
- § 2 Pri výkone riadiacej moci môžu podľa právnych predpisov spolupracovať i ostatní veriaci.

Kánon 980

- § 1 Riadiaca moc je rozdielna pre vonkajší a vnútorný odbor, a to sviatostná a nesviatostná.
- § 2 Ak sa riadiaca moc vzťahuje iba na vnútorný odbor, kým právo v určitých prípadoch nestanoví inak, účinky jej výkonu sa v tejto oblasti pre vonkajší odbor neuznávajú.

Kánon 981

- § 1 Riadna riadiaca moc je tá, ktorá je samotným právom spojená s určitým úradom. Prenesená moc je tá, ktorou je osoba poverená nie z moci úradu.
- § 2 Riadna riadiaca moc môže byť vlastná, alebo zástupná.

Kánon 982

- § 1 Trvalé poverenie sa riadi predpismi o prenesenej moci.
- § 2 Trvalé poverenie, udelené hierarchovi nekončí sa zánikom práva hierarchu, ktorému bolo udelené, ale prechádza na jeho nástupcu, ak v jeho udelení nie je stanovené inak, alebo ak nebolo udelené iba pre jeho osobu.

Kánon 983

- § 1 Ten, kto tvrdí, že je poverený, musí svoje poverenie preukázať.
- § 2 Poverený koná neplatne, ak prekračuje medze svojho poverenia a to voči osobám i veciam.
- § 3 Nepredpokladá sa, že poverený prekročil medze svojho poverenia, ak ho vykonal iným spôsobom, ako v ňom bolo ustanovené, pokiaľ mu spôsob výkonu nebol predpísaný ako podmienka platnosti tým, ktorý ho poveril.

Kánon 984

- § 1 Hierarchom a rozumie okrem pápeža najmä patriarcha, väčší arcibiskup, metropolita ktorý stojí na čele Cirkvi vlastného obradu, tiež eparchiálny biskup a ich dočasní nástupcovia podľa právnych predpisov.
- § 2 Miestnym hierarchom sa rozumie okrem pápeža eparchiálny biskup, exarcha, apoštolský správca a ich dočasní nástupcovia podľa právnych predpisov, rovnako i generálny vikár a biskupský vikár; patriarcha, väčší arcibiskup, metropolita ktorý stojí na čele Cirkvi vlastného obradu a ich dočasní nástupcovia podľa právnych predpisov sú miestnymi hierarchami iba v eparchii, ktorú spravujú podľa kánonu 101.
- § 3 Vyšší predstavení v spoločnostiach zasväteného života, ktorí majú riadnu riadiacu moc, sú tiež hierarchami, nie však miestnymi.

Kánon 985

- § 1 Riadna moc sa delí na zákonodarnú, výkonnú a súdnu.
- § 2 Zákonodarná moc sa vykonáva spôsobom stanoveným právom a tá, ktorú má cirkevný zákonodarca nižšiu ako najvyššia autorita, nemôže byť platne prenesená, ak všeobecné právo nestanoví inak. Nižší zákonodarca nemôže platne vydať zákon, ktorý by bol v rozpore s právom, vydaným vyššou autoritou.
- § 3 Súdnu moc, ktorú majú sudcovia a súdy, je nevyhnutné vykonať právom stanoveným spôsobom a nie je možné platne preniesť, s výnimkou vyhotovenia prípravných úkonov pre uznesenie, alebo rozsudok.

Kánon 986

Výkonnú moc miestny hierarcha vykonáva nad podriadenými i za pobytu mimo územia a tiež v dobe pobytu podriadených mimo ich územia, s výnimkou, že by z povahy vecí alebo z práva bolo zrejmé niečo iné; a tiež nad cudzincami, ktorí sa práve zdržiavajú na území miestneho hierarchu, ak ide o udelenie toho, čo je prospešné alebo výkon toho, čo je prikázané všeobecným alebo partikulárnym právom podľa kánonu 1491 § 3.

Kánon 987

To, čo všeobecné a partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu v oblasti výkonnej riadiacej moci priznáva výslovne eparchiálnemu biskupovi, prislúcha iba eparchiálnemu biskupovi a exarchovi, nie generálnemu vikárovi a biskupským vikárom, ak nejde o osobitné poverenie.

Kánon 988

- § 1 Riadna výkonná moc môže byť prenesená pre jednotlivý prípad alebo pre všetky prípady, ak nestanovuje právo výslovne inak.
- § 2 Výkonná moc, prenesená Apoštolským stolcom, alebo patriarchom môže byť ďalej prenesená pre jednotlivý prípad alebo pre všetky prípady s výnimkou, že bola udelená pre osobné vlastnosti, alebo jej prenesenie bolo výslovne zakázané.
- § 3 Prenesená výkonná moc, ktorú preniesla iná autorita s riadnou mocou, ak bola udelená pre všetky prípady, môže byť ďalej prenesená pre jednotlivé prípady; ak však bola udelená pre jeden prípad alebo určité prípady, nemôže byť platne ďalej prenesená, ak to ten, kto preniesol moc výslovne nepovolí.
- § 4 Žiadna ďalej prenesená moc nemôže byť ďalej prenesená ak ten, ktorý moc preniesol to výslovne nepovolil.

Kánon 989

Riadna výkonná moc a prenesená moc pre všetky prípady musia byť vykladané voľne, akékoľvek iné však doslovne.

Tomu, ktorému bola udelená prenesená moc, predpokladá sa, že mu tým bolo dané oprávnenie k vykonaniu všetkého, bez čoho nie je možné túto moc vykonávať.

Kánon 990

- § 1 Výkonná moc, prenesená viacerým osobám predpokladá, že je týmto osobám prenesená jednotlivo.
- § 2 Ak je viacerým osobám jednotlivo prenesená moc k vykonaniu toho istého úkonu, vylučuje ostatných z jeho vykonania ten, ktorý ho začal plniť skôr s výnimkou, že by neskôr bol vylúčený alebo v ňom nechcel pokračovať.
- § 3 Ak je viacerým osobám spoločne prenesená moc, všetci postupujú podľa predpisov stanovených o spoločných úkonoch, ak nie je v príkaze uvedené inak.

Kánon 991

- § 1 Riadna moc zaniká stratou úradu, s ktorým je spojená.
- § 2 Riadna moc sa pozastavuje, ak bolo podané riadne odvolanie proti zbaveniu úradu, alebo odvolaniu z úradu, ak nestanoví právo inak.

Kánon 992

- § 1 Prenesená moc zaniká splnením príkazu, uplynutím doby alebo vyčerpaním počtu prípadov, pre ktoré bola udelená, ak pominie príčina, pre ktorú bola udelená,

odvolaním tým, kto ju udelil a priamym oznámením tomu, komu bola udelená alebo vzdaním sa, ktoré bolo oznámené a prijaté tým, kto ju udelil.

Nezaniká však tým, že zanikne právo toho, kto ju udelil s výnimkou, že by to bolo zrejmé z pripojených doložiek.

- § 2 Platným je úkon, vykonaný na základe prenesenej moci pre vnútorný odbor, ak bol vykonaný z nepozornosti po uplynutí doby alebo po vyčerpaní počtu prípadov, pre ktoré bola moc prenesená.

Kánon 993

Výkonná riadiaca moc sa nepozastavuje podaním odvolania, ak všeobecné právo nestanoví výslovne inak.

Kánon 994

V prípade všeobecného omylu o skutku alebo o práve a tiež pri kladnej a pravdepodobnej pochybnosti o skutku alebo o práve dopĺňa Cirkev pre vnútorný i vonkajší odbor výkonnú riadiacu moc.

Kánon 995

Právne predpisy o výkonnej riadiacej moci platia o moci, uvedenej v kánonoch 441 § 1 a 511 § 1 a o poverení, ktoré právo vyžaduje k platnému sláveniu alebo udeľovaniu sviatostí, ak nie je všeobecným právom stanovené inak, alebo ak nevyplýva z povahy veci niečo iné.

ČASŤ XXII.

Odvolanie proti správnym rozhodnutiam

Kánon 996

To, čo sa stanoví v kánonoch tejto časti o výnosoch, platí pre všetky i jednotlivé správne rozhodnutia, ktoré vo vonkajšom odbore prislúchajú výkonnej moci Cirkvi, okrem súdnej s výnimkou rozhodnutia pápeža, alebo všeobecného snemu.

Kánon 997

- § 1 Ten, ktorý sa domnieva, že bol výnosom poškodený, môže sa podľa právnych predpisov odvolať k vyššej autorite toho, ktorý výnos vydal.
- § 2 Prvé odvolanie proti výnosu generálneho vikára a biskupského vikára sa podáva eparchiálnemu biskupovi; proti výnosu toho, ktorý konal na základe prenesenej moci tomu, ktorý na neho moc preniesol.

Kánon 998

- § 1 Je veľmi žiadúce, aby ak sa niekto pokladá za poškodeného, nenastal medzi ním a tým, ktorý výnos vydal spor, ale aby sa medzi nimi rokovalo pri hľadaní spravodlivého riešenia s využitím uvážlivých a znalých ľudí tak, aby sa rozpory vyriešili dobrovoľnou zmenou, spravodlivou náhradou, alebo iným vhodným spôsobom.
- § 2 K tomu nadriadená autorita povzbudzuje strany pred prejednaním odvolania.

Kánon 999

- § 1 Pred podaním odvolania musí odvolateľ o zrušenie alebo zmenu výnosu písomne požiadať toho, ktorý ho vydal do desiatich dní odo dňa prijatia rozhodnutia; s podaním tejto žiadosti právo spája požadované zastavenie jeho výkonu.
- § 2 Žiadosť o zrušenie alebo zmenu výnosu nie je nevyhnutná, ak ide o prvé odvolanie proti výnosom uvedeným v kánone 997 § 2 alebo ide o ďalšie odvolanie s výnimkou odvolania proti výnosu eparchiálneho biskupa, ktorým rozhodol o ktoromkoľvek prvom odvolaní.

Kánon 1000

- § 1 V prípadoch, kedy podaním odvolania sa pozastavuje výkon výnosu, má ten istý účinok i žiadosť uvedená v kánone 999 § 1.
- § 2 V ostatných prípadoch, ak ten, ktorý výnos vydal, nepozastaví jeho výkon do desiatich dní odo dňa prijatia žiadosti, je možné žiadať dočasné pozastavenie od vyššej autority, ktorá o ňom môže rozhodnúť iba zo závažnej príčiny a obozretne, aby neutrpela škodu spása duší; ak sa podá odvolanie neskoršie, rozhodne autorita, ktorá o ňom má rozhodnúť – či sa pozastavenie výkonu výnosu potvrdí alebo odvolá.
- § 3 Ak v stanovenej lehote nebolo proti výnosu podané odvolanie alebo bolo podané iba odvolanie vo veci náhrady škody, pozastavenie výkonu výnosu sa končí samotným právom.

Kánon 1001

- § 1 Odvolanie možno podať najneskoršie do 15 dní.
- § 2 Lehota 15 dní uplynie:
1. v prípade, že bolo nevyhnutné predtým žiadať o zrušenie alebo zmenu výnosu, odo dňa oznámenia výnosu, ktorým ten, ktorý ho vydal ho i zrušil alebo zmenil, alebo ak nerozhodol – do 30 dní odo dňa prijatia žiadosti;
 2. v ostatných prípadoch odo dňa oznámenia výnosu.

Kánon 1002

Vyššia autorita vydá výnos o odvolaní do 60 dní odo dňa prijatia odvolania, ak nestanoví partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu iné lehoty; ak nebol vydaný a odvolateľ písomne žiada, aby tento výnos bol vydaný do 30 dní odo dňa prijatia tejto žiadosti, a ani potom nebol vydaný, pokladá sa odvolanie za zamietnuté a je možné vo veci podať ďalšie odvolanie.

Kánon 1003

V odvolaniach proti výnosom sa postupuje v súlade s kánonom 1517; odvolateľ má vždy právo použiť zmocnenca alebo advokáta; ak ho nemá a vyššia autorita to uzná za potrebné, advokát sa mu ustanoví; vyššia autorita však môže prikázať, aby sa odvolateľ dostavil osobne k vypočutiu.

Kánon 1004

Vyššia autorita, ktorá má o odvolaní rozhodnúť, môže výnos potvrdiť, prehlásiť za neplatný alebo zrušiť, nie však zmeniť, s výnimkou ak jej túto moc priznáva partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu.

Kánon 1005

I keď je výnos vyššou autoritou prehlásený za neplatný, zrušený alebo zmenený, za náhradu prípadne vzniknutej škody zodpovedá ten, ktorý vydal prvý výnos; vyššia autorita je zodpovedná za škodu iba vtedy, ak škoda vznikla v dôsledku jej výnosu.

Kánon 1006

O odvolaní proti výnosu patriarchu, i keď ide o výnos, ktorý sa týka jeho eparchie, alebo o výnos, ktorým patriarcha rozhoduje o odvolaní, rozhoduje osobitný zbor biskupov, ktorý sa zriadi podľa partikulárneho práva, ak sa vec nepostúpi Apoštolskému stolcu; proti výnosu tohto zboru je prípustné odvolanie iba k pápežovi.

ČASŤ XXIII. Cirkevný majetok

Kánon 1007

V starostlivosti o blaho duší Cirkev užíva časného dobra, ak to jej vlastné poslanie vyžaduje, preto jej prirodzeným právom prislúcha nadobúdať, držať, spravovať a nakladať s časným majetkom, ktorý je nevyhnutný k vlastným cieľom, osobitne pre bohoslužbu, pre diela apoštolátu a lásky a pre patričné zabezpečenie svojich služobníkov.

Kánon 1008

- § 1 Pápež je najvyšším správcom a rozdeľovateľom cirkevného majetku.
- § 2 Vlastníctvo majetku Cirkvi pod najvyššou autoritou pápeža prislúcha tej právnickej osobe, ktorá tento majetok právoplatne nadobudla.

Kánon 1009

- § 1 Každá právnická osoba je podľa právnych predpisov spôsobilá k nadobúdaniu, správe, držaniu a nakladaniu s cirkevným majetkom.
- § 2 Všetok časný majetok, ktorý prislúcha právnických osobám, je cirkevným majetkom.

HLAVA I. Nadobúdanie cirkevného majetku

Kánon 1010

Právnické osoby môžu nadobúdať majetok všetkými právnymi spôsobmi, ako iní.

Kánon 1011

Príslušná autorita má právo vyžadovať od veriacich to, čo je potrebné k dosiahnutiu jej vlastných cieľov.

Kánon 1012

- § 1 Ak je to pre eparchiu nevyhnutné, eparchiálny biskup má právo so súhlasom rady pre ekonomické záležitosti ukladať jednotlivým podriadeným právnickým osobám primeranú daň; nemôže však uložiť žiadnu daň z darov, prijatých pri príležitosti slávenia Božskej liturgie.
- § 2 Fyzickým osobám možno ukladať dane iba podľa partikulárneho práva cirkvi vlastného obradu.

Kánon 1013

- § 1 Eparchiálny biskup má právo stanoviť v medziach stanovených partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu poplatky za určité úkony riadiacej moci a dary pri príležitosti slávenia Božskej liturgie, sviatostí, sviatostin alebo akýchkoľvek iných liturgických osláv, ak neustanovuje všeobecné právo inak.
- § 2 Patriarchovia a eparchiálni biskupi rôznych Cirkví vlastného obradu, vykonávajúci moc na tom istom území, po vzájomnej porade dbajú, aby boli stanovené rovnaké predpisy o daniach a poplatkoch.

Kánon 1014

Eparchiálny biskup môže nariadiť, aby sa vo všetkých chrámoch, zvyčajne užívaných veriacimi konali zbierky pre určité cirkevné účely.

Kánon 1015

Fyzickým a právnickým osobám nie je dovolené zbierať almužny bez dovolenia nadriadenej autority a bez písomného súhlasu miestneho hierarchu miesta, kde sa almužny zbierajú.

Kánon 1016

- § 1 Dary, venované na určitý účel, môžu byť použité iba k tomuto účelu.
- § 2 Ak nie je zrejmý opak, dary venované riaditeľom alebo správcom akejkoľvek cirkevnej právnickej osoby sa pokladajú za dary tejto právnickej osobe.
- § 3 Tieto dary nie je možné bez spravodlivého dôvodu a v závažných prípadoch bez súhlasu miestneho hierarchu odmietnuť; povolenie miestneho hierarchu sa vyžaduje tiež k prijatiu daru, zaťaženého určitým bremenom, alebo pod určitou podmienkou, bez ujmy kánonu 1042.

Kánon 1017

Vydržanie podľa kánonov 1540 a 1542 v cirkvi platí i pre časný majetok.

Kánon 1018

Posvätné predmety svätením, alebo požehnaním určené na bohoslužbu v súkromnom vlastníctve, možno nadobúdať vydržaním od súkromných osôb, nie je však dovolené ich používať k svetským účelom s výnimkou, že by stratili svätenie alebo požehnanie. Ak prislúchajú cirkevnej právnickej osobe, môže ich nadobúdať iba iná cirkevná právnická osoba.

Kánon 1019

Nehnutel'ný majetok, vzácny hnutel'ný majetok veľkej umeleckej, historickej alebo materiálnej hodnoty, osobné a vecné práva a pohľadávky v majetku Apoštolského stolca možno vydržať uplynutím sto rokov; ak sú majetkom niektorej Cirkvi vlastného obradu alebo eparchie, uplynutím päťdesiatich rokov; ak sú majetkom právnickej osoby, uplynutím tridsiatich rokov.

Kánon 1020

- § 1 Každá autorita je viazaná naliehavou povinnosťou dbať, aby nadobudnutý majetok cirkvi bol pripísaný právnickej osobe, ktorej je majetkom, pri dodržaní všetkých predpisov občianskeho práva, ktoré chránia práva Cirkvi.
- § 2 Ak občianske právo neumožňuje pripísanie majetku právnickej osobe, každá autorita dbá, aby po vypočutí odborníkov v občianskom práve a príslušnej rady zostali práva Cirkvi nedotknuté využitím všetkých možností, poskytovaných občianskym právom.
- § 3 Tieto predpisy platia i o majetku, ktorého je právnická osoba oprávneným držiteľom a ktorého vlastníctvo ešte nebolo preukázané.
- § 4 Bezprostredne nadriadená autorita má prísnu povinnosť dbať na dodržiavanie týchto predpisov.

Kánon 1021

- § 1 V jednotlivých eparchiách sa podľa predpisov partikulárneho práva Cirkvi vlastného obradu zriadi osobitné zariadenie, ktoré bude zhromažďovať dary a príspevky za tým účelom, aby bolo vhodne postarané o patričné a v podstate rovné zabezpečenie

- všetkých duchovných, ktorí konajú službu v prospech eparchie, ak o nich nie je postarané inak.
- § 2 Tam, kde ešte nie je dostatočne zavedené sociálne a zdravotné zabezpečenie duchovných, partikulárnym právom každej cirkvi vlastného obradu sa upraví zriadenie takých zariadení, ktoré tieto oblasti pod dohľadom eparchiálneho biskupa zabezpečí.
- § 3 Ak je to treba, zriadi sa spôsobom stanoveným partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu spoločný fond, z ktorého eparchiálni biskupi by mohli odmieňať iné osoby, slúžiace Cirkvi, hradiť rôzne potreby eparchie a ktorého prostredníctvom by bohatšie eparchie pomáhali chudobnejším.

HLAVA II.

Správa cirkevného majetku

Kánon 1022

- § 1 Eparchiálny biskup starostlivo dohliada na správu cirkevného majetku, ktorý sa nachádza v hraniciach jemu zverenej eparchie a podlieha jeho riadiacej moci bez ujmy predpisov, ktoré mu priznávajú ďalšie práva.
- § 2 Miestni hierarchovia s prihliadnutím k právam, právnym obyčajám a okolnostiam, vydaním osobitných smerníc zabezpečia v medziach všeobecného práva a partikulárneho práva cirkvi vlastného obradu vhodné usporiadanie správy cirkevného majetku.

Kánon 1023

Správa cirkevného majetku právnickej osoby prislúcha tomu, ktorý ju bezprostredne riadi, ak neustanovuje právo inak.

Kánon 1024

- § 1 Úkony, ktoré presahujú ciele a spôsob obvyklej správy, nemôže správca cirkevného majetku platne vykonať, s výnimkou písomného súhlasu príslušnej autority.
- § 2 U stanovách sa vymedzia úkony, ktoré presahujú ciele a spôsob obvyklej správy; ak to v stanovách nie je uvedené, vymedzí tieto úkony príslušná autorita, ktorej je právnická osoba bezprostredne podriadená.
- § 3 Právnická osoba nie je zodpovedná za neplatné úkony správcu, iba pokiaľ a nakoľko sa nimi sama obohatí.

Kánon 1025

Pred nástupom do úradu správca cirkevného majetku je povinný:

1. pred miestnym hierarchom alebo ním poverenou osobou zložiť sľub, že svoj úrad bude svedomito vykonávať;
2. podpísať podrobný, miestnym hierarchom overený súpis cirkevného majetku, ktorý mu je zverovaný.

Kánon 1026

Jeden výťahok súpisu cirkevného majetku sa uloží v archíve právnickej osoby, ktorej prislúcha, druhý v archíve eparchiálneho dvora; v oboch výťahkoch sa zaznačí akákoľvek zmena, ktorá sa dotýka stáleho imania tejto právnickej osoby.

Kánon 1027

Autority dbajú, aby správcovia cirkevného majetku zabezpečili majetok vhodnými úkonmi, platnými i podľa občianskeho práva tak, aby Cirkvi nevznikla škoda, ak by správca zomrel alebo stratil úrad.

Kánon 1028

§ 1 Každý správca cirkevného majetku je povinný plniť svoj úrad so starostlivosťou dobrého hospodára.

§ 2 Preto je najmä povinný:

1. dbať, aby cirkevný majetok, zverený do jeho starostlivosti nebol akýmkoľvek spôsobom ničený a poškodzovaný a v prípade potreby bol zmluvne poistený;
2. dodržiavať predpisy cirkevného a občianskeho práva vydané zakladateľom alebo darcom alebo príslušnou autoritou a najmä zabezpečiť, aby porušením zákonov vydaných štátom nevznikla škoda;
3. príjmy a výnosy z majetku riadne a včas vymáhať, uchovávať v bezpečí a používať podľa úmyslu zakladateľa alebo platných predpisov;
4. platiť v stanovenej dobe úroky z hypoték a pôžičiek a dbať o splácanie dlhov;
5. peniaze, ktoré zostatú po odrátaní výdavkov a z ktorých je možné nadobudnúť úrok, uložiť so súhlasom miestneho hierarchu na účet Cirkvi alebo právnickej osoby;
6. viesť riadne knihy o príjmoch a výdavkoch;
7. ku koncu každého roka vyhotoviť vyúčtovanie správy;
8. riadne usporiadať a v archíve ukladať písomnosti a doklady, o ktoré sa opierajú majetkové práva Cirkvi; ak je to bez veľkých obtiaží možné, uložiť ich prvopisy v archíve eparchiálneho dvora.

- § 3 Naliehavo sa odporúča, aby správcovia pre každý rok vyhotovili rozpočet príjmov a výdavkov; túto povinnosť môže uložiť partikulárne právo a súčasne presne stanoviť spôsob vyhotovenia rozpočtu.

Kánon 1029

Správca hnutel'ného cirkevného majetku, ktorý nie je súčasťou stáleho imania, z neho neposkytuje dary s výnimkou drobných darov podľa právnej obyčaje a iba k zbožným alebo charitatívnym účelom.

Kánon 1030

Správca cirkevného majetku:

1. je povinný pri zadávaní prác presne dodržiavať i občianske zákony, ktoré sa týkajú zamestnaneckej a sociálnej oblasti, podľa zásad zachovávaných v Cirkvi;
2. tým, ktorí pracujú za mzdu, vyplácať spravodlivú odmenu, aby mohli zabezpečiť potreby svoje a svojej rodiny.

Kánon 1031

- § 1 Správca každý rok predloží miestnemu hierarchovi vyúčtovanie správy; zavrhuje sa opačná obyčaj.
- § 2 Z darov venovaných veriacimi Cirkvi, je správca povinný podať verejné vyúčtovanie podľa vzoru, stanoveného partikulárnym právom, ak miestny hierarcha z vážnej príčiny nestanoví inak.

Kánon 1032

Správca cirkevného majetku nezačína spor menom právnickej osoby a nesvedčí pred štátnym súdom bez dovolenia miestneho hierarchu.

Kánon 1033

Správca cirkevného majetku, ktorý svojvoľne opustil úrad, alebo nesplnil svoju povinnosť, je povinný nahradiť škodu, ktorá vznikla v dôsledku jeho svojvoľného konania.

HLAVA III.

Zmluvy, najmä o scudzení

Kánon 1034

V cirkevnom práve platí vo vzťahu k cirkevnému majetku všetko, čo stanovuje občianske právo na príslušnom území všeobecne i osobitne o zmluvách a ich plnení.

Kánon 1035

- § 1 K scudzeniu cirkevného majetku, ktorý na základe označenia právom tvorí stále imanie právnickej osoby, sa vyžaduje:
1. oprávnený dôvod, ako naliehavá nevyhnutnosť, zrejmý osoh, zbožnosť, charita alebo iný pastoračný dôvod;
 2. písomný znalecký posudok scudzovanej veci;
 3. v prípadoch stanovených právom, súhlas príslušnej authority, bez ktorého je scudzenie neplatné.
- § 2 Vyžadujú sa i iné záruky, predpísané príslušnou autoritou k tomu, aby sa predišlo vzniku škody Cirkvi.

Kánon 1036

- § 1 Ak je hodnota cirkevného majetku, určeného na scudzenie v rozpätí medzi najnižšou a najvyššou čiastkou, stanovenou synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo Apoštolským stolcom, vyžaduje sa súhlas:
1. rady pre hospodárske záležitosti a zboru poradcov eparchie, ak ide o majetok eparchie;
 2. eparchiálneho biskupa, ktorý musí mať súhlas rady pre hospodárske záležitosti a zboru poradcov, ak ide o majetok právnickej osoby podriadený eparchiálnemu biskupovi;
 3. authority určenej v pravidlách alebo v stanovách, ak ide o majetok právnickej osoby nepodriadenej eparchiálnemu biskupovi.
- § 2 Ak je hodnota majetku vyššia ako najvyššia čiastka, stanovená synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi, ale nižší ako jej dvojnásobok, v patriarchálnych Cirkvách sa vyžaduje súhlas:
1. patriarchu, so súhlasom stálej synody, ak ide o majetok v eparchii v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, ak nestanoví partikulárne právo tejto Cirkvi inak;
 2. eparchiálneho biskupa a patriarchu so súhlasom stálej synody, ak ide o majetok právnickej osoby, podriadenej eparchiálnemu biskupovi, ktorý vykonáva moc v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi;
 3. patriarchu, so súhlasom stálej synody, ak ide o majetok právnickej osoby, nepodriadenej eparchiálnemu biskupovi, hoci pápežského práva, ležiaci v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi.

- § 3 Ak hodnota majetku dvojnásobne a viac prekračuje najvyššiu čiastku, stanovenú synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi a ak ide o drahocenné predmety, alebo predmety, venované Cirkvi na úmysel, postupuje sa podľa § 2, avšak patriarcha potrebuje súhlas uvedenej synody.
- § 4 V ostatných prípadoch sa vyžaduje súhlas Apoštolského stolca, ak hodnota majetku presahuje čiastku, ktorú Apoštolský stolec stanovil, alebo schválil, alebo ak ide o drahocenné predmety, darované Cirkvi na úmysel.

Kánon 1037

K scudzeniu majetku patriarchálnej Cirkvi, alebo eparchie priamo riadenej patriarchom, patriarcha potrebuje:

1. súhlas stálej synody, ak je hodnota majetku v rozpätí medzi najnižšou a najvyššou čiastkou, stanovenou synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi; ak ide o majetok eparchie priamo riadenej patriarchom, platí kánon 1036 § 1 bod 1;
2. súhlas stálej synody, ak hodnota majetku je vyššia, nie však dvojnásobne, ako najvyššia čiastka, stanovená synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi;
3. súhlas synody biskupov patriarchálnej Cirkvi, ak je hodnota majetku vo výške dvojnásobku uvedenej čiastky alebo vyššia a ak ide o predmety drahocenné alebo darované Cirkvi na úmysel.

Kánon 1038

- § 1 Tí, ktorých radu, súhlas alebo potvrdenie právo pri scudzení cirkevného majetku vyžaduje, ho neudelia, ak nebudú presne oboznámení s hospodárskym stavom právnickej osoby, ktorej majetok má byť scudzený a o už skôr uskutočnených scudzeniach.
- § 2 Rada, súhlas alebo potvrdenie sa pokladá za neudelené, ak nie sú udelené u scudzení už uskutočnených.

Kánon 1039

K akémukol'vek scudzeniu sa vyžaduje súhlas dotknutých osôb.

Kánon 1040

Ak bol cirkevný majetok scudzený v rozpore s cirkevným právom, ale v súlade s občianskym právom, vyššia autorita po zrelej úvahe rozhodne, či, ako, proti komu a akú žalobu navrhne, aby boli obhájené práva Cirkvi.

Kánon 1041

Ak nejde o vec nepatrnej ceny, nesmie sa bez osobitného povolenia autorít uvedených v kánonoch 1036 a 1037 predat' alebo zapožičať cirkevný majetok jeho správcom, alebo ich príbuzným až do štvrtého stupňa pokrvstva alebo švagrovstva.

Kánon 1042

Kánony 1035 a 1041 platia nielen pre scudzenie, ale pre každý úkon, ktorým by mohlo dôjsť k zhoršeniu majetkového stavu právnickej osoby.

HLAVA IV. Zbožné zázvete a zbožné dary

Kánon 1043

- § 1 Ten, ktorý je spôsobilým podľa prirodzeného alebo cirkevného práva slobodne nakladať so svojim majetkom, môže ho darovať na zbožné účely právnym úkonom medzi živými alebo odkázať ho závetom pre prípad smrti.
- § 2 Pri závetoch v prospech Cirkvi sa pokiaľ možno dodržia predpisy občianskeho práva. Ak boli opomenuté, je treba dedičom pripomenúť, že sú viazaní povinnosťou splniť vôľu zostaviteľa.

Kánon 1044

Vôľa veriacich, ktorí darujú alebo odkazujú svoj majetok na zbožné účely úkonom medzi živými, alebo právoplatne urobeným závetom, musí byť starostlivo splnená, čo do spôsobu správy a použitia majetku bez ujmy kánonu 1045.

Kánon 1045

- § 1 Miestny hierarcha je vykonávateľom všetkých zbožných darov a odkazov, vykonaných závetom a úkonom medzi živými.
- § 2 Na základe toho miestny hierarcha má právo a povinnosť dohliadaním sa starať o to, aby zbožné odkazy boli plnené. Ostatní vykonávatelia sú povinní po skončení svojho úradu podať vyúčtovanie.

- § 3 K dodatkom, pripojeným k závetu, ktoré sú v rozpore s týmto právom miestneho hierarchu, sa neprihliada.

Kánon 1046

- § 1 Ten, ktorý nadobudol odkazom majetok do správy, upovedomí o tom vlastného hierarchu a odovzdá mu zoznam všetkého majetku a s ním spojených záväzkov. Ak to darca výslovne zakáže, odkaz sa neprijme.
- § 2 Hierarcha má požadovať, aby zverený majetok bol bezpečne uložený a podľa kánonu 1045 § 2 zabezpečiť vykonanie zbožného odkazu.
- § 3 Ak bol majetok zverený členovi rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie spoločný život na spôsob rehoľníkov a ak bol darovaný miestnemu alebo eparchiálnemu chrámu alebo veriacimi, ktorí tam majú bydlisko, alebo na podporu iných zbožných účelov, príslušným hierarchom uvedeným v kánone 1021 § 1, sa rozumie miestny hierarcha.

Kánon 1047

- § 1 Zbožnou nadáciou právo rozumie:
1. nezávislé zbožné nadácie, ktoré tvoria súbory vecí určených na zbožné diela apoštolátu, duchovnej a majetkovej charity a sú príslušnou cirkevnou autoritou uznané ako právnické osoby;
 2. závislé zbožné nadácie, ktoré tvorí majetok odkázaný akýmkoľvek spôsobom právnickej osobe s dlhodobým záväzkom, bližšie upraveným partikulárnym právom slúžiť z ročných príjmov k účelom, uvedeným v bode 1.
- § 2 Ak bol majetok závislej nadácie zverený právnickej osobe, podriadenej eparchiálnemu biskupovi, musí byť po uplynutí stanovenej lehoty odovzdaný zariadeniu, uvedenému v kánone 1021 § 1 s výnimkou, že by zakladateľ výslovne vyjadril inú vôľu; inak majetok pripadne tejto právnickej osobe.

Kánon 1048

- § 1 Nezávislá zbožná nadácia môže byť zriadená iba eparchiálnym biskupom, alebo inou vyššou autoritou.
- § 2 K právoplatnému prijatiu závislej zbožnej nadácie právnickou osobou, vyžaduje sa súhlas miestneho hierarchu. Miestny hierarcha súhlas udelí až po právoplatnom zistení, že právnická osoba je schopná prijať nový záväzok a plniť záväzky už prijaté; miestny hierarcha najmä dbá, aby príjmy plne zodpovedali pripojeným záväzkom v súlade s obyczajou vlastného obradu.
- § 3 Ďalšie podmienky, bez ktorých nie je zriadenie alebo prijatie zbožných nadácií možné, môžu byť vymedzené partikulárnym právom .

Kánon 1049

Miestny hierarcha, ktorý zbožnú nadáciu zriadil, alebo udelil súhlas k jej prijatiu, určí bezodkladne bezpečné miesto k uloženiu peňazí a darovaného hnutel'ného majetku označeného pomenovaním tak, aby tieto peniaze alebo hodnota hnutel'ného majetku boli zabezpečené a mohli byť čo najskôr rozumne a prospešne podľa jeho múdreho uváženia a po vypočutí dotknutých osôb a príslušnej rady uložené v prospech tejto nadácie s podrobným uvedením záväzkov.

Kánon 1050

Jeden výtlačok listiny o nadácii sa uloží v archíve eparchiálneho dvora, druhý v archíve právnickej osoby.

Kánon 1051

- § 1 Bez ujmy kánonov 1031 a 1044 - 1046 sa vyhotoví zoznam záväzkov, ktorými sú zbožné nadácie zaťažené a umiestni sa na viditeľnom mieste, aby nedošlo k opomenutiu plnenia záväzkov.
- § 2 Farár a riaditeľ chrámu vedie a uchováva knihu, do ktorej sa zaznačujú jednotlivé záväzky, ich plnenie a almužny.

Kánon 1052

- § 1 Zníženie záväzku Božských liturgií je vyhradené Apoštolskému stolcu.
- § 2 Ak je to v listine o nadácii výslovne uvedené, môže miestny hierarcha z dôvodu zníženia príjmov znížiť počet Božských liturgií.
- § 3 Počet Božských liturgií eparchiálny biskup zníži na dobu trvania príčiny zníženia príjmov, a to podľa výšky poplatku, záväzne stanoveného v eparchii, ak nie je nikoho, kto by bol povinný hodnotu doplniť a mohol byť k tomu účinne prinútený.
- § 4 Eparchiálny biskup môže znížiť záväzky Božských liturgií, ktoré zariadenie zaťažujú, ak príjem z nich nemôže byť rovnaký ako v dobe prijatia odkazu, a je z toho dôvodu nedostatočný.
- § 5 Právomoc, uvedenú v § 3 a 4 majú tiež generálni predstavení rehoľných spoločností a spoločností, ktoré vedú na spôsob rehoľníkov spoločný život pápežského alebo patriarchálneho práva.
- § 6 Právomoci, uvedené v § 3 a 4 môže eparchiálny biskup preniesť iba na pomocného biskupa s nástupníckym právom, pomocného biskupa, generálneho vikára alebo na biskupských vikárov, pri vylúčení ďalšieho prenesenia.

Kánon 1053

Autority, uvedené v kánone 1052 môžu zo spravodlivej príčiny preniesť záväzky Božských liturgií na dni, alebo zariadenia iné, ako sú uvedené v zakladacej listine.

Kánon 1054

- § 1 Zníženie, zmenu usporiadania, alebo zámenu darov alebo odkazov veriacich pre zbožné účely môže miestny hierarcha uskutočniť iba z oprávneného a naliehavého dôvodu, ak mu to zakladateľ výslovne povolil.
- § 2 Ak sa plnenie uložených záväzkov stalo z dôvodu zníženia príjmov, alebo z iného dôvodu bez zavinenia správcov nemožným, môže miestny hierarcha po porade s dotknutými osobami a príslušnou radou a pokiaľ možno s čo najlepším dodržaním vôle zakladateľa tieto záväzky spravodlivo znížiť, bez ujmy kánonu 1052.
- § 3 V ostatných prípadoch je nevyhnutné obrátiť sa na Apoštolský stolec alebo patriarchu, ktorý koná so súhlasom stálej synody.

ČASŤ XXIV. Obecné ustanovenia o súdoch

Kánon 1055

- § 1 Úlohou súdov je:
1. ochrana práv fyzických a právnických osôb a potvrdzovanie právnych skutočností
 2. rozhodovanie o trestných činoch a ukládanie trestov.
- § 2 Spory, vzniknuté pri výkone správnej moci rozhoduje iba vyššia autorita podľa kánonu 996 - 1006.

Kánon 1056

V prípadoch vyhradených niektorému súdu Apoštolského stolca, platia predpisy, vydané týmto súdom.

Kánon 1057

Svätorečenia Božích služobníkov sa riadia osobitnými predpismi, vydanými pápežom.

HLAVA I. Príslušnosť súdu

Kánon 1058

Pápež nemôže byť nikým súdený.

Kánon 1059

- § 1 Z dôvodu prvenstva pápeža každý veriaci môže svoj spor v ktoromkoľvek stupni súdneho konania predložiť pápežovi, ktorý je najvyšším sudcom pre celý katolícky svet a ktorý rozhodne sám, alebo prostredníctvom súdu Apoštolského stolca, alebo prostredníctvom ním poverených sudcov.

- § 2 Predložením sporu pápežovi sa nepozastavuje výkon právomoci sudcu, ktorý už začal vo veci konanie, s výnimkou prípadu odvolania. Sudca preto môže pokračovať v konaní do vydania rozsudku s výnimkou však, že by pápež oznámil, že si prípad vyhradil.

Kánon 1060

- § 1 Pápež má právo súdiť:
1. patriarchov;
 2. biskupov v trestných veciach;
 3. tých, ktorí zastávajú najvyššiu štátnu moc;
 4. iné veci, ak si rozhodovanie o nich vyhradil.
- § 2 Vyňatí sú biskupi, ktorí vykonávajú svoju moc v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi. Ostatní biskupi sú v prípade sporu súdení súdom, určeným pápežom, bez ujmy kánonu 1066 § 2.
- § 3 Sudca nemôže skúmať rozhodnutia a dôkazy, ktoré pápež osobitným spôsobom potvrdil, iba ak by od neho k tomu obdržal oprávnenie.

Kánon 1061

K súdom Apoštolského stolca sa predvolávajú osoby, ktoré nemajú vyššiu autoritu okrem pápeža, vrátane právnických osôb, bez ujmy kánonu 1063 § 4 bodu 3,4.

Kánon 1062

- § 1 Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi bez ujmy právomoci Apoštolského stolca, je najvyšším súdom v hraniciach územia tejto Cirkvi.
- § 2 Synoda biskupov patriarchálnej cirkvi zvolí tajným hlasovaním na dobu piatich rokov zo svojich biskupov, ktorí s ním tvoria súd predsedu správy spravodlivosti a dvoch biskupov; ak je však jeden z týchto troch biskupov zaneprázdnený alebo nemôže byť prítomný, patriarcha ho so súhlasom stálej synody nahradí iným biskupom; rovnako postupuje patriarcha so súhlasom stálej synody v prípade oprávnenej námietky predpojatosti.
- § 3 Tento súd je príslušným k rozhodovaniu sporov eparchií a biskupov, vrátane titulárnych.
- § 4 Odvolanie sa v týchto veciach podáva k synode biskupov patriarchálnej Cirkvi, bez možnosti ďalšieho odvolania, bez ujmy kánonu 1059.
- § 5 Hlavnému predsedovi správy spravodlivosti prislúcha právo dohľadu nad všetkým súdy, ktoré sa nachádzajú v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi a právo rozhodovať o námietkach proti niektorému sudcovi riadneho súdu patriarchálnej Cirkvi.

Kánon 1063

- § 1 Patriarcha zriaďuje riadny súd patriarchálnej Cirkvi, rozdielny od súdu patriarchovej eparchie.
- § 2 Tento súd má vlastného predsedu, sudcov, strážcu spravodlivosti a obhajcov zväzku, menovaných so súhlasom stálej synody patriarchov; predseda, sudcovia, strážca spravodlivosti a obhajcovia zväzku môžu byť odvolaní iba synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi; vzdanie sa úradu môže prijať iba patriarcha.
- § 3 Tento súd je odvolacím súdom druhého stupňa a v stanovených veciach v ďalších stupňoch; tento súd má práva metropolitného súdu v tých miestach územia patriarchálnej Cirkvi, kde neboli zriadené provincie.
- § 4 Tento súd je príslušným prostredníctvom sudcov rozhodovať v prvom a v ďalších stupňoch vecí:
1. exarchov a zmocnencov patriarchu, ktorí nie sú biskupmi;
 2. fyzických a právnických osôb, bezprostredne podriadených patriarchovi;
 3. spoločností zasväteného života pápežského práva;
 4. predstaveného spoločnosti zasväteného života pápežského práva, ktorý v tejto spoločnosti nemá predstaveného, vybaveného súdnou mocou;
 5. partikulárnym právom tomuto súdu vyhradené.

Kánon 1064

- § 1 Metropolitný súd, ktorý je totožný so súdom metropolitnej eparchie, je odvolacím súdom vo veciach, rozhodnutých eparchiálnymi súdmi.
- § 2 Vo veciach rozhodnutých v prvom stupni metropolitom, alebo iným eparchiálnym biskupom, bezprostredne podriadeným pápežovi, podáva sa odvolanie ustáleným spôsobom, schváleným Apoštolským stolcom k súdu ním určenom, bez ujmy kánonov 139 a 175.

Kánon 1065

Súdom tretieho stupňa je Apoštolský stolec, ak nestanoví všeobecné právo inak.

Kánon 1066

- § 1 V každej eparchii, vo všetkých veciach, ktoré právo výslovne nevyníma, je v prvom stupni príslušný eparchiálny súd.
- § 2 Ak sa koná o právach, alebo majetku právnickej osoby priamo riadenej eparchiálnym biskupom, je v prvom stupni príslušným odvolací súd, bez ujmy kánonu 1062 § 3.

Kánon 1067

- § 1 Patriarcha môže zriaďiť so súhlasom dotknutých eparchiálnych biskupov súd prvého stupňa pre viacero eparchií v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi tej istej Cirkvi vlastného obradu; v ostatných prípadoch ho môžu zriaďiť so schválením Apoštolského stolca eparchiálni biskupi, ktorí k tomu dali súhlas.
- § 2 Tento súd sa zriadi, ak eparchiálni biskupi nemôžu z akéhokoľvek dôvodu zriaďiť vlastný súd; v hraniciach patriarchálnej Cirkvi zriadi tento súd v prípade potreby synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi.
- § 3 V eparchiách, pre ktoré bol takýto súd zriadený, nie je možné platne zriaďiť zborový eparchiálny súd.
- § 4 Zboru eparchiálnych biskupov, ktorí ku zriadeniu takéhoto súdu udelili súhlas, alebo eparchiálnemu biskupovi týmto zborom zvolenému prislúchajú právomoci, ktoré má eparchiálny biskup voči vlastnému súdu; ak bol súd zriadený synodou biskupov patriarchálnej Cirkvi alebo Apoštolským stolcom, platia predpisy tejto synody alebo Apoštolského stolca.
- § 5 Odvolanie od tohto súdu sa podáva v hraniciach územia patriarchálnej cirkvi k riadnemu súdu patriarchálnej Cirkvi; v ostatných prípadoch k súdu, určenému ustáleným spôsobom zborom biskupov, uvedeným v § 4, schváleným alebo stanoveným Apoštolským stolcom.

Kánon 1068

- § 1 Eparchiálni biskupi rôznych Cirkví vlastného obradu, ktorí vykonávajú svoju moc na tom istom území, môžu sa dojednať na zriadení spoločného súdu, ktorý by rozhodoval sporné i trestné veci veriacich, podliehajúcich niektorému z týchto biskupov.
- § 2 V prípade nedostatku sudcov a iných súdnych úradníkov, eparchiálni biskupi zabezpečia zriadenie spoločného súdu.
- § 3 Eparchiálni biskupi, ktorí udelili súhlas so zriadením spoločného súdu, určia jedného zo svojho stredy, ktorý bude mať voči tomuto súdu právomoci, ktoré prislúchajú eparchiálnemu biskupovi voči vlastnému súdu.
- § 4 Odvolanie proti rozsudku spoločného súdu v prvom stupni sa podáva k súdu určenému Apoštolským stolcom ustáleným spôsobom.

Kánon 1069

- § 1 Spory medzi fyzickými a právnickými osobami tej istej spoločnosti zasväteného života, ktorých predstavení majú riadiacu právomoc, s výnimkou svetskej spoločnosti, rozhoduje sudca alebo súd, uvedený v pravidlách alebo stanovách spoločnosti.
- § 2 Ak spor vznikne medzi fyzickými alebo právnickými osobami spoločnosti zasväteného života, s výnimkou svetských spoločností, alebo takých spoločností eparchiálneho práva, v ktorých predstavení nemajú riadiacu právomoc, alebo medzi členom alebo právnickou osobou spoločnosti zasväteného života a ktoroukoľvek inou fyzickou alebo právnickou osobou, rozhoduje v prvom stupni eparchiálny súd.

Kánon 1070

Autorita pri zriaďovaní akéhokoľvek súdu zabezpečí, aby ňou zriadený súd mal vlastné stanovy, v ktorých sa určí spôsob menovania sudcov a iných úradníkov, doba trvania úradu, obmieňanie a iné právom vyžadované náležitosti.

Kánon 1071

Každý súd má právo požiadať o pomoc iný súd ktorejkoľvek cirkvi, aby vykonal ktorékoľvek úkony konania s výnimkou tých, ktoré zahŕňajú rozhodnutia sudcov.

Kánon 1072

Vo veciach uvedených v kánonoch 1060, 1061 a 1062 § 3 a 4 je nepríslušnosť nižších súdov úplná; rovnako úplná je nepríslušnosť sudcu pri nedodržaní stanoveného stupňa súdu.

Kánon 1073

- § 1 Nik nemôže byť v prvom stupni súdený iným sudcom, ako príslušným na základe právneho dôvodu, ktorý je ustanovený všeobecným právom.
- § 2 Nepríslušnosť sudcu, pre ktorého nesvedčí žiadny s týchto právnych dôvodov je pomerná.
- § 3 Ak nie je právom výslovne stanovené inak, je pre podanie žaloby príslušný súd žalovanej strany; ak žalovaná strana má viacej príslušných súdov, zvolí si žalobca jeden z nich.

Kánon 1074

Každý môže byť žalovaným na súde podľa svojho trvalého alebo prechodného bydliska.

Kánon 1075

- § 1 Pre bezdomovca je príslušný súd v mieste, kde sa práve zdržiava.
- § 2 Ten, ktorého trvalé alebo prechodné bydlisko ani miesto pobytu nie sú známe, môže byť žalovaný na súde žalobcu, ak podľa práva preňho nie je príslušný iný súd.

Kánon 1076

Ak je predmetom žaloby vec, alebo ide o jej vydanie, môže byť strana žalovaná u súdu miesta, kde sa táto vec nachádza.

Kánon 1077

- § 1 Ak je predmetom žaloby zmluva, môže byť strana žalovaná u súdu miesta, kde bola zmluva uzavretá, alebo kde malo byť podľa nej plnené s výnimkou, že by sa strany dojednali o inom súde.
- § 2 Ak sa vec týka povinnosti, vyplývajúcej z iného dôvodu môže byť strana žalovaná u súdu miesta, kde povinnosť vznikla, alebo kde sa má plniť.

Kánon 1078

V trestných veciach môže byť obvinený hoci neprítomný obžalovaný na súde miesta, kde došlo k spáchaniu trestného činu.

Kánon 1079

Strana môže byť žalovaná:

1. vo veciach správy u súdu miesta výkonu správy;
2. vo veciach dedičstva a zbožných odkazov u súdu posledného trvalého alebo prechodného bydliska, alebo pobytu zostaviteľa, bez ujmy kánonu 1075 § 2 alebo toho, kto urobil zbožný odkaz s výnimkou, že by šlo iba o výkon odkazu, kde platia všeobecné predpisy o príslušnosti súdu.

Kánon 1080

Ak žiadny z uvedených dôvodov sudcovi nesvedčí a cez to mu je vec doručená, nadobudne príslušnosť ak s tým súhlasia strany a autorita, ktorej súd bezprostredne podlieha.

Kánon 1081

Z dôvodu súvislosti prislúcha tomu istému súdu v tom istom súdnom konaní rozhodovať veci spolu súvisiace, ak to nie je v rozpore s právom.

Kánon 1082

Z dôvodu predstihu v prípade príslušnosti dvoch alebo viacej súdov je príslušný rozhodnúť vo veci súd, ktorý najskôr predvolal žalovaného.

Kánon 1083

- § 1 Spory sudcov o príslušnosť rozhoduje odvolací súd toho sudcu, ktorému bola žaloba predložená k rozhodnutiu najskôr.
- § 2 Ak jeden, alebo druhý súd je odvolacím súdom druhého súdu, rozhodne spor súd tretieho stupňa súdu, ktorému bola žaloba predložená k prejednaniu najskôr.
- § 3 Proti uzneseniu v tejto veci nie je možné sa odvolať.

Kánon 1084

- § 1 Zborový súd, zložený z troch sudcov je príslušný k rozhodovaniu vo veciach:
 - 1. zväzku sviatostného svätenia;
 - 2. sviatostného manželského zväzku, bez ujmy kánonov 1372 – 1374;
 - 3. trestných – o trestných činoch s trestom väčšieho vyobcovania, zbavenia úradu, zníženia hodnosti a pozastavenia;
 - 4. stanovených partikulárnym právom cirkvi vlastného obradu.
- § 2 V ostatných veciach rozhoduje samosudca, ak eparchiálny biskup nevyhradí určitú vec zborovému súdu.
- § 3 Ak nie je možné zostaviť zborový súd a táto nemožnosť trvá, patriarcha po porade so stálou synodou môže v prvom stupni súdu dovoliť, aby eparchiálny biskup zveril vec samosudcovi, ktorý je duchovným a ktorý v prípade možnosti priberie prisediaceho a vyšetrovateľa; rovnaké právo má metropolita, ktorý stojí na čele metropolitnej Cirkvi vlastného obradu a metropolita patriarchálnej Cirkvi, ustanovený mimo hraníc územia tejto Cirkvi, oba po porade s dvoma eparchiálnymi biskupmi, najstaršími biskupským svätením; v ostatných prípadoch je potrebné obrátiť sa na Apoštolský stolec.

Kánon 1085

- § 1 Zborový súd musí konať zborovo a platne rozhoduje väčšinou hlasov, ak ide o:
 - 1. odmietnutie žaloby na protižalobu, alebo protinávrh;
 - 2. vymedzenie odvolania proti uzneseniu predsedu;
 - 3. rozsudok, vrátane medzitýmneho a uznesenie, ktoré má právnu moc rozsudku.
- § 2 Ostatné úkony konania vykonáva spravodajca s výnimkou, že by si ich vyhradil zbor, a to bez účinkov na ich platnosť.
- § 3 Ak je vec rozhodnutá v prvom stupni súdu zborovo, potom zborov a najmenej rovnakým počtom sudcov sa rozhodne o odvolaní; ak bola rozhodnutá samosudcom, rozhodne o odvolaní samosudca, s výnimkou prípadov, uvedených v kánone 1084 § 3.

HLAVA II.

Sudcovia

Článok I.

Súdny vikár, sudcovia, vyšetrovateľ

Kánon 1086

- § 1 Eparchiálny biskup je povinný ustanoviť súdneho vikára s riadnou súdnou mocou a odlišného od generálneho vikára s výnimkou, že by malosť eparchie, alebo malý počet vecí odporúčali inak.
- § 2 Súdny vikár tvorí s eparchiálnym biskupom jeden súd; nemôže však rozhodovať vo veciach, ktoré si vyhradil eparchiálny biskup.
- § 3 Súdny vikár môže mať podriadených, ktorí sa volajú pomocníkmi súdneho vikára.
- § 4 Súdny vikár a pomocníci súdneho vikára musia byť kňazmi, bezúhonnej povesti, doktormi alebo aspoň licenciátmi cirkevného práva, prezieraví, osvedčení v horlivosti pre spravodlivosť a nie mladší ako 30 rokov.

Kánon 1087

- § 1 Eparchiálny biskup menuje v eparchii eparchiálnych sudcov, ktorí musia byť kňazmi.
- § 2 Patriarcha po porade so stálou synodou, alebo metropolita metropolitnej cirkvi vlastného obradu, na ktorej čele stojí, po porade s dvoma eparchiálnymi biskupmi najstaršími biskupským svätením, môže povoliť, aby ostatní veriaci boli menovaní sudcami, z ktorých v prípade nevyhnutností jeden môže byť pribratý k zostaveniu zborového súdu; v ostatných veciach je potrebné obrátiť sa v tejto veci na Apoštolský stolec.
- § 3 Sudcovia musia byť bezúhonnými, dobrej povesti, prezieraví, osvedčení v horlivosti o spravodlivosť, doktormi, alebo aspoň licenciátmi cirkevného práva.

Kánon 1088

- § 1 Súdny vikár, pomocníci súdneho vikára i ostatní sudcovia sú menovaní na dobu určitú.
- § 2 Ak táto doba uplynie v čase uprázdnenia eparchiálneho stolca, nemôžu byť odvolaní a zostávajú v úrade, kým nový eparchiálny biskup nerozhodne inak.
- § 3 Ak je súdny vikár menovaný správcom eparchie, pri nástupe nového eparchiálneho biskupa potrebuje jeho potvrdenie.

Kánon 1089

Samosudca si môže vo všetkých veciach pribrať dvoch prísediacich z ostatných veriacich osvedčeného života.

Kánon 1090

- § 1 Dvaja sudcovia, ktorí spolu s predsedom tvoria zborový súd a ostatných eparchiálnych sudcov – súdny vikár poveruje postupne a striedavo, s výnimkou, že by eparchiálny biskup podľa svojho uváženia pokladal za vhodný iný postup.
- § 2 Sudcu raz povereného – súdny vikár nemení s výnimkou veľmi vážneho dôvodu, a to uznesením, ku ktorého platnosti sa vyžaduje uvedenie tohto dôvodu.

Kánon 1091

- § 1 Zborovému súdu predsedá pokiaľ možno súdny vikár, alebo pomocník súdneho vikára.
- § 2 Predseda zborového súdu jedného zo sudcov tohto zboru určí ako spravodajcu, ak túto funkciu nezamýšľa zastávať osobne.
- § 3 Predseda môže zo spravodlivej príčiny spravodajcu nahradiť iným.
- § 4 Spravodajca v zbore sudcov podáva správu o veci a vyhotovuje rozsudky.

Kánon 1092

Samosudca má práva zborového súdu a predsedu.

Kánon 1093

- § 1 Sudca, alebo predseda zborového súdu môžu určiť vyšetrovateľa, ktorého úlohou je vykonávať šetrenie. Určí ho zo sudcov, alebo z ostatných veriacich, ktorých k tejto službe schválil eparchiálny biskup.
- § 2 Eparchiálny biskup môže k službe vyšetrovateľa schváliť ostatných veriacich, ktorí vynikajú dobrými mravmi, učenosťou a múdrosťou.
- § 3 Úlohou vyšetrovateľa je na príkaz sudcu zhromažďovať dôkazy a predkladať ich sudcom; ak to nie je v rozpore s príkazom sudcu, môže zatiaľ rozhodnúť, ktoré dôkazy a akým spôsobom sa vykonajú, ak ide o otázku, ktorá vznikla počas jeho činnosti vo veci.

Článok II.

Strážca spravodlivosti, obhajca zväzku, notár

Kánon 1094

Pre sporné veci, pri ktorých môže dôjsť k ohrozeniu verejného dobra a pre trestné veci, ustanoví sa v eparchii strážca spravodlivosti, ktorého povinnosťou je starať sa o verejné dobro.

Kánon 1095

- § 1 V sporných veciach eparchiálny biskup posúdi, či môže dôjsť k ohrozeniu verejného dobra, s výnimkou, ak by právo prikazovalo účasť strážcu spravodlivosti, alebo jeho účasť bola zrejme nevyhnutná pre povahu veci.
- § 2 Ak sa účastní strážca spravodlivosti v predchádzajúcom stupni súdu, pokladá sa jeho účasť v ďalšom stupni za nevyhnutnú.

Kánon 1096

K rozhodovaniu vo veciach neplatnosti sviatostných svätení, alebo neplatnosti či rozlúčenia sviatostného manželstva, ustanoví sa v eparchii obhajca zväzku, ktorý má povinnosť predložiť a vysvetliť všetko, čo možno rozumne uviesť proti neplatnosti, alebo rozlúčeniu.

Kánon 1097

Vo veciach, v ktorých sa vyžaduje účasť strážcu spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, sú konania neplatné, ak títo neboli povolaní s výnimkou, že hoci nepovolaní boli skutočne prítomní, alebo aspoň nahliadnutím do spisu pred vynesení rozsudku mohli splniť svoje úlohy.

Kánon 1098

Ak nestanoví právo výslovne inak, platí:

1. kedykoľvek právo ukladá, aby sudca vypočul strany, alebo jednu z nich, je potrebné vypočuť i strážcu spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa účastnia súdneho konania
2. kedykoľvek sa vyžaduje k rozhodnutiu sudcu návrh strany, rovnakú účinnosť má návrh strážcu spravodlivosti alebo obhajcu zväzku, ak sa účastnia súdneho konania.

Kánon 1099

- § 1 Eparchiálny biskup menuje strážcu spravodlivosti a obhajcu zväzku; tí sú menovaní podľa predpisu stanov súdu i pri iných, ako eparchiálnych súdoch, ak nestanovuje právo inak.
- § 2 Strážca spravodlivosti a obhajca zväzku musia byť veriacimi bezúhonnej povesti, doktormi, alebo aspoň licenciátmi cirkevného práva, múdri a osvedčení v horlivosti pre spravodlivosť.

Kánon 1100

- § 1 Tá istá osoba, avšak nie v tej istej veci, môže vykonávať službu strážcu spravodlivosti i obhajcu zväzku.
- § 2 Strážca spravodlivosti a obhajca zväzku môžu byť ustanovení pre všetky, alebo pre jednotlivé prípady; z oprávneného dôvodu môžu byť odvolaní eparchiálnym biskupom.

Kánon 1101

- § 1 Každému konaniu je prítomný notár, ktorý podpisuje všetky písomnosti.
- § 2 Písomnosť, vyhotovená notárom požíva vierohodnosti ako verejná listina.

Článok III.

Pribratie sudcov a súdnych úradníkov z iných eparchií alebo Cirkví vlastného obradu

Kánon 1102

- § 1 Sudcovia a súdni úradníci môžu byť pribratí z ktorejkoľvek eparchii alebo rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo z inej cirkvi vlastného obradu iba s príslušným súhlasom vlastného eparchiálneho biskupa, alebo vyššieho predstaveného.
- § 2 Poverený sudca, ak v príkaze o pribratí nie je ustanovené inak, môže využiť súdnych úradníkov na území toho, kto ho pribral.

HLAVA III.

Povinnosti sudcov a súdnych úradníkov

Kánon 1103

- § 1 Všetci veriaci, najmä biskupi sa úprimne usilujú, aby v Božom ľude bez ujmy spravodlivosti sa pokiaľ možno sporom predchádzalo, alebo aby sa čo najskôr zmierne urovnali.
- § 2 Sudca neopomenie na začiatku sporu a v priebehu jeho prejednávania, ak sa domnieva, že je to nádejné povzbudzovať strany a pomáhať im, aby spoločnou snahou sa usilovali o spravodlivé urovanie sporu a doporučí im, ak je možné toho dosiahnuť i s pomocou vážených osôb ako sprostredkovateľov.
- § 3 Ak sa spor týka súkromného dobra strán, sudca uváži, či by sa spor nemohol užitočne ukončiť sprostredkovaním, alebo dohodou za pomoci rozhodcov.

Kánon 1104

- § 1 Príslušný súd poskytne svoje služby strane, ktorá podáva oprávnený návrh.
- § 2 Sudca nemôže prejednať žiadnu záležitosť bez návrhu urobeného podľa cirkevného práva tým, ktorý má o veci záujem, alebo strážcom spravodlivosti.

Kánon 1105

Ten, ktorý sa zúčastnil vo veci ako sudca, strážca spravodlivosti, obhajca zväzku, zmocnenec, advokát, svedok, alebo znalec, nemôže v tejto veci platne konať na inom stupni ako sudca, alebo prísediaci.

Kánon 1106

- § 1 Sudca nezačne konanie vo veci, v ktorej má určitý osobný záujem z dôvodu príbuzenstva, alebo švagrovstva v ktoromkoľvek stupni priamej línie, a až do štvrtého stupňa pobočnej línie, alebo z dôvodu opatrovníctva, súkromného záujmu, výhľadu na veľký zisk.
- § 2 V týchto prípadoch sú povinní zdržiavať sa výkonu funkcie tiež strážca spravodlivosti, obhajca zväzku, prísediaci a vyšetrovateľ.

Kánon 1107

- § 1 Ak je voči sudcovi, hoci príslušnému, riadneho alebo povereného súdu podaná námietka predpojatosti, rozhodne o tejto námietke autorita, ktorej tento súd bezprostredne podlieha, bez ujmy kánonu 1062 § 2 a 5.

- § 2 Ak je sudcom eparchiálny biskup a je voči nemu podaná námietka predpojatosti, zdrží sa súdneho konania.
- § 3 Ak je námietka predpojatosti voči úradníkom súdu, rozhodne o nej predseda zborového súdu, alebo samosudca.

Kánon 1108

Ak je námietka predpojatosti uznaná, je potrebné vymeniť dotknutú osobu, nie však stupeň súdu.

Kánon 1109

- § 1 O námietke predpojatosti je nevyhnutné rozhodnúť čo najskôr, po vypočutí strán.
- § 2 Úkony, vykonané sudcom pred podaním námietky predpojatosti sú platné; úkony vykonané po podaní námietky sa zneplatnia ak to strana navrhne do desiatich dní od uznania námietky; po uznaní námietky sú neplatné.

Kánon 1110

- § 1 Vo veci, ktorá sa týka iba súkromnej osoby, môže sudca konať iba na návrh strany; po právoplatnom začatí sudca pokračuje v konaní i z úradnej moci v trestných veciach a vo veciach, ktoré sa týkajú verejného dobra Cirkvi a spásy duší.
- § 2 Okrem toho sudca môže doplniť nedbanlivosť strán pri predkladaní dôkazov a podávaní námietok, kedykoľvek to pokladá za nevyhnutné v záujme predbežného vylúčenia ťažko nespravodlivého rozsudku, bez ujmy kánonu 1283.

Kánon 1111

Sudcovia a súdy sa starajú, aby veci boli bez ujmy spravodlivosti čo najskôr uzavreté tak, aby v prvom stupni súdu netrvali dlhšie ako rok a v druhom stupni dlhšie ako šesť mesiacov.

Kánon 1112

Všetci, ktorí vykonávajú súd, alebo mu poskytujú pomoc, vykonajú sľub, že budú túto službu verne plniť.

Kánon 1113

- § 1 V trestnom konaní sú sudcovia a súdny úradníci vždy viazaní úradným tajomstvom, v sporovom konaní vtedy, ak by zverejnenie niektorého úkonu mohlo stranám spôsobiť škodu.
- § 2 Viazaní sú tiež povinnosťou zachovať vždy a voči všetkým tajomstvá o porade, ktorú koná zborový súd pred vynesením rozsudku a o rôznosti hlasov a mienkach tam vyslovených; takouto povinnosťou sú viazaní i ostatní, ktorí sa o tom akýmkoľvek spôsobom dozvedeli.
- § 3 Kedykoľvek je povaha vecí alebo dôkazov taká, že by zverejnením listín alebo dôkazov bola ohrozená povest' druhých, alebo že by to spôsobilo veľké pohoršenie alebo inú podobnú škodu, môže sudca prísahou zaviazat' svedkov, znalcov, strany, ich advokátov a zmocnencov k zachovaniu tajomstva.

Kánon 1114

Sudca a súdni úradníci nesmú prijímať v súvislosti so súdnym konaním akékoľvek dary.

Kánon 1115

- § 1 Sudcovia, ktorí odmietajú konať, hoci sú nesporne a určite príslušní, alebo ktorí sa pokladajú za príslušných bez akejkoľvek právnej opory a konajú vo veci a rozhodujú o nej alebo ktorí porušujú predpisy o tajomstve alebo podvodom, či zavinenou hrubou nedbanlivosťou spôsobia stranám škodu, môžu byť príslušnou autoritou potrestaní primeranými trestami, vrátane zbavenia úradu.
- § 2 Rovnakým trestom môžu byť potrestaní i ostatní súdni úradníci a pomocníci, ak zanedbajú uvedené povinnosti. Môže ich potrestať i sudca.

Kánon 1116

Ak sudca predpokladá, že žalobca pravdepodobne odmietne súdny rozsudok a prípadne sa mu postaví na odpor a preto sa dostatočne neoboznami s právami predvolanej strany, môže mu byť na návrh predvolanej strany alebo z úradnej moci uložená primeraná záruka pre výkon cirkevného rozsudku.

HLAVA IV. Poradie rozhodnutí

Kánon 1117

Veci sa prejednávajú v poradí, v akom boli doručené a zapísané v protokole, s výnimkou, ak by niektorá z nich vyžadovala rýchlejšie vybavenie ako ostatné, o čom je nevyhnutné vydať osobitné odôvodnené uznesenie.

Kánon 1118

- § 1 V akomkoľvek okamihu alebo stupni súdneho konania možno vytknúť vady, ktoré by mali za následok neplatnosť rozsudku a tiež sudca tieto vady môže vyhlásiť z úradnej povinnosti.
- § 2 Námietky s odkladným účinkom, najmä ak sa týkajú osôb a spôsobu súdneho konania je nevyhnutné podať pred začatím konania, s výnimkou, že by sa objavili po jeho začatí. Je nevyhnutné o nich čo najskôr rozhodnúť.

Kánon 1119

- § 1 O námietku proti príslušnosti sudcu rozhodne sudca.
- § 2 Proti uzneseniu sudcu o námietke pomernej nepríslušnosti, ktorým sa sudca prehlási za príslušného, sa nie je možné odvolať; prípustná je zmätočná sťažnosť a návrh na navrátenie do predchádzajúceho stavu.
- § 3 Ak sa sudca prehlási za nepríslušného, strana, ktorá sa cíti byť poškodená, môže do 15 zarátateľných dní domáhať sa nápravy u odvolacieho súdu.

Kánon 1120

Ak sudca v ktoromkoľvek okamihu súdneho konania zistí svoju úplnú nepríslušnosť, musí ju vyhlásiť.

Kánon 1121

- § 1 O námietkach, právomocne rozhodnutej veci, zmieru a iných, ktoré sa volajú ukončením sporu, musí byť rozhodnuté pred začatím konania vo veci. Ak sú uplatnené neskôršie, nie je možné ich zamietnuť, ale ten, ktorý ich podal, bude odsúdený k náhrade nákladov, s výnimkou, že by dokázal, že podanie námietky neodkladal zo zlej vôle.
- § 2 Iné zahľadujúce námietky sa podávajú pri začatí sporu a je nevyhnutné o nich rozhodnúť v stanovenej dobe podľa predpisov o predbežných otázkach.

Kánon 1122

- § 1 Protižalobu možno platne podať do 30 dní odo dňa začatia sporu.
- § 2 Rozhodne sa o nej súčasne s hlavnou žalobou a v rovnakom stupni, s výnimkou, že by bolo nevyhnutné alebo vhodné rozhodnúť o nej samostatne.

Kánon 1123

O poskytnutí zálohy na súdne náklady, alebo o priznaní bezplatnej právnej pomoci a o podobných veciach je nevyhnutné spravidla rozhodnúť pred začatím konania vo veci.

HLAVA V. Lehoty, odklady a miesto

Kánon 1124

- § 1 Lehoty, s ktorými je spätý zánik práva, možno platne predĺžiť alebo skrátiť iba na návrh strán.
- § 2 Ostatné lehoty môže sudca pred ich uplynutím zo spravodlivej príčiny a po vypočutí strán, alebo na ich návrh predĺžiť, nie však platne skrátiť bez súhlasu strán.
- § 3 Sudca musí dbať na to, aby sa súdne konanie predlžovaním lehôt nadmerne nepreťahovalo.

Kánon 1125

Ak právo nestanoví lehotu pre výkon súdneho konania, určí ju sudca s prihliadnutím k povahe jednotlivého úkonu.

Kánon 1126

Ak deň, určený pre súdny úkon pripadne na deň, v ktorom súd nezasadá, stanovená lehota sa pokladá za odročenú na najbližší nasledujúci pracovný deň.

Kánon 1127

Sídlo súdu je podľa možností stále a v stanovených hodinách dostupné pri dodržaní úpravy tejto veci partikulárnym právom.

Kánon 1128

- § 1 Sudca, násilím vyhnaný zo svojho územia, alebo ktorému je bránené v ňom vykonávať svoju právomoc, môže ju vykonávať a vyniesť rozsudok mimo svojho územia, ale musí o tom upovedomiť eparchiálneho biskupa miesta.
- § 2 Okrem toho sudca môže z dôvodu vykonania dôkazov po vypočutí strán a z oprávnených dôvodov konať mimo svojho územia, ale iba s dovoľením eparchiálneho biskupa miesta a v mieste, ktoré eparchiálny biskup určí.

HLAVA VI.

Prítomnosť osôb v súdnej sieni, spôsob konania a uloženia písomností

Kánon 1129

- § 1 Ak nestanoví partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu výslovne inak, po dobu prejednávania veci súdom môžu byť v súdnej sieni prítomní iba tí, o ktorých to stanoví právo, alebo sudca uzná za potrebné pre konanie.
- § 2 Sudca môže primeranými trestami prinútiť k poriadku všetkých, ktorí sú prítomní na súdnom konaní a ktorí vážne porušujú úctu a poslušnosť, prináležajúcu súdu. Okrem toho môže zmocnenca a advokátov pozbaviť práva výkonu služby u cirkevných súdov.

Kánon 1130

Ak osoba užíva jazyk sudcovi alebo stranám neznámy, použije sa prísažný tlmočník, určený súdom. Odpovede musia byť zapísané v pôvodnom jazyku s pripojeným prekladom. Tlmočník sa použije k vypočutiu hluchej, alebo nemej osoby, s výnimkou, že by sudca dal prednosť písomným odpovediam na kladené otázky.

Kánon 1131

- § 1 Všetky súdne písomnosti, ktoré sa týkajú podstaty veci, teda spisy vo veci a ktoré sa týkajú súdneho konania, teda spisy o konaní, sa vyhotovujú písomne.
- § 2 Jednotlivé listy písomností sú očíslované a opatrené úradným overením.

Kánon 1132

Kedykoľvek sa u súdnych písomností vyžaduje podpis strán, alebo svedkov a strana alebo svedok ich nemôže alebo odmietne podpísať, urobí sa o tom záznam v príslušnej písomnosti a sudca a notár sú povinní dosvedčiť, že táto písomnosť bola stranou alebo svedkami doslovne prečítaná a že strana alebo svedok ju nemohol, alebo odmietol podpísať.

Kánon 1133

- § 1 Po skončení súdneho konania sa doklady, ktoré patria súkromným osobám im vrátiť a ich rovnopis sa uloží do spisu.
- § 2 Bez príkazu sudcu kancelárovi ani notárovi nie je dovolené vydať odpisy súdnych písomností a dokladov, ktoré boli v priebehu konania vyhotovené.
- § 3 Nepodpísané písomností sa zničia a vo spisoch sa neuvádzajú; rovnakým spôsobom sa zničia iné písomnosti, vrátane podpísaných, ktoré nesúvisia s podstatou veci, alebo sú s istotou ohováračské.

HLAVA VII. Žalobca a žalovaný

Kánon 1334

Každý pokrstený i nepokrstený môže podať súdu žalobu. Strana žalovaná je podľa práva povinná odpovedať.

Kánon 1335

I keď žalobca alebo žalovaný si ustanoví zmocnenca alebo advokáta, je povinný byť na základe práva, alebo príkazu sudcu osobne prítomný.

Kánon 1136

- § 1 Neplnoletých a tých, ktorí nemajú užívanie rozumu, zastupujú na súde iba ich rodičia, pestúni alebo opatrovníci.
- § 2 Ak sudca rozhodne, že ich práva sú v rozpore s právami rodičov, pestúnov alebo opatrovníkov, alebo že títo nemôžu dostatočne obhajovať ich práva, zastupuje ich na súde opatrovník, ktorého určí sudca.
- § 3 V duchovných a s nimi súvisiacich veciach môžu neplnoletí, ktorí dosiahli užívania rozumu a 14 rokov veku, samostatne konať a vypovedať bez súhlasu rodičov, pestúna alebo opatrovníka, inak prostredníctvom opatrovníka určeného sudcom.
- § 4 Tí, ktorí sú zbavení spôsobilosti na právne úkony a slabomyselní môžu konať na súde iba vtedy, ak sa zodpovedajú z vlastného trestného činu, alebo na príkaz sudcu; inak musia byť zastúpení opatrovníkom.

Kánon 1137

Kedykoľvek ustanoví občianska autorita pestúna alebo opatrovníka, môže ho pripustiť i cirkevný sudca, pokiaľ možno po vypočutí eparchiálnym biskupom toho, ktorému bol pestún alebo opatrovník ustanovený. Ak nie je opatrovník ustanovený, alebo sa javí nevhodný pre súdne konanie, sudca určí pre určitý prípad opatrovníka sám.

Kánon 1138

- § 1 Právnické osoby konajú na súde prostredníctvom svojich právoplatných zástupcov.
- § 2 Kedykoľvek je v nebezpečenstve majetok k scudzeniu ktorého sa vyžaduje súhlas niekoho, jeho rada alebo povolenie, vyžaduje sa tento súhlas, rada alebo povolenie i pre začatie súdneho konania a predvolanie svedkov.
- § 3 V prípade, ak zástupca nie je, alebo o vec nedbá, môže na súde menom právnickej osoby jemu podriadenej konať miestny hierarcha osobne, alebo prostredníctvom iného.

HLAVA VIII. Zmocnenec a advokát

Kánon 1139

- § 1 Strana si môže slobodne zvoliť advokáta a zmocnenca, alebo sama podať žalobu a konať pred súdom, s výnimkou, že by sudca uznal službu zmocnenca alebo advokáta za nevyhnutnú.

- § 2 V trestnom konaní musí mať obžalovaný vždy advokáta, ktorého si zvolí, alebo ktorého mu ustanoví sudca.
- § 3 V sporovom súdnom konaní, ak ide o neplnoletých, alebo o prípad ohrozenia všeobecného dobra s výnimkou manželských vecí, sudca z úradnej moci ustanoví advokáta strane, ktorá si ho nezvolila.

Kánon 1140

- § 1 Strana si môže zvoliť jedného zmocnenca, ktorý sa môže dať zastupovať iným iba ak to bolo písomne dovoľené.
- § 2 Ak si strana zo spravodlivého dôvodu zvolí viacej zmocnencov, stanoví poradie, v akom budú konať.
- § 3 Advokátov môže byť zvolených viacej súčasne.

Kánon 1141

Zmocnenec a advokát musí byť plnoletý a dobrej povesti, advokát musí okrem toho byť katolíkom, s výnimkou, že by autorita, ktorej súd bezprostredne podlieha dovolila niečo iné, ďalej doktor cirkevného práva, alebo inak skutočne skúsený a touto autoritou schválený.

Kánon 1142

- § 1 Pred začatím konania vo veci musí zmocnenec a advokát predložiť súdu hodnovernú plnú moc.
- § 2 Aby nedošlo k zániku práva, môže sudca pripustiť i zmocnenca bez vybavenie plnou mocou po zložení primeranej záruky, ak je to potrebné; úkon sudcu však stratí platnosť, ak zmocnenec v dobe stanovenej súdom nepredloží hodnovernú plnú moc.

Kánon 1143

Ak zmocnenec nemá osobitné poverenie, nemôže platne zobrať žalobu späť, vzdať sa súdnych úkonov, ani vykonávať zámeny, pristúpiť na zmier, dohodu alebo úmluvu o rozhodcoch a konať to, k čomu právo vyžaduje osobitné opatrenie.

Kánon 1144

- § 1 K právoplatnému odvolaniu zmocnenca, alebo advokáta je nevyhnutné, aby im to bolo oznámené a ak už došlo k zahájeniu konania, musí byť o ich odvolaní vyrozumený sudca a druhá strana.

- § 2 Po vyhlásení rozsudku zmocnenec má právo a povinnosť podať odvolanie, ak to ten, ktorý si ho zvolil neodmietol.

Kánon 1145

Zmocnenec a advokát môžu byť uznesením sudcu z úradnej moci, alebo na žiadosť strany odvolaní, avšak iba z vážneho dôvodu a vždy s možnosťou podať odvolanie k odvolaciemu súdu.

Kánon 1146

- § 1 Obom je zakázané odkúpiť sporný predmet alebo požadovať neprimeranú odmenu, alebo časť sporného predmetu; v opačnom prípade je takáto zmluva neplatná a sudca ich môže potrestať peňažitou pokutou a advokátovi navyše môže pozastaviť činnosť, a ak sa toho dopustí opätovne, môže ho autorita, ktorej súd bezprostredne podlieha, vyškrtnúť zo zoznamu advokátov.
- § 2 Rovnako môže byť potrestaný zmocnenec alebo advokát, ktorý v rozpore s právom zoberie vec od príslušného súdu pre priaznivejšie rozhodnutie iným súdom.

Kánon 1147

Zmocnenec alebo advokát, ktorý sa spreneverí svojmu úradu prijatím daru, alebo sľubu, alebo z akéhokoľvek iného dôvodu, bude pozbavený práva výkonu obhajoby a uloží sa mu pokuta, alebo iný primeraný trest.

Kánon 1148

Ak je to možné, u každého súdu sa ustanovia stáli advokáti, ktorí sú platení súdom a ktorí vykonávajú činnosť zmocnenca, alebo advokáta, najmä v manželských veciach, ku ktorým sú zvolení.

HLAVA IX.

Žaloby a námietky

Kánon 1149

Každé právo je chránené žalobou a ak nie je urobené iné opatrenie, i námietkou, ktorá je svojou povahou vždy prípustná.

Kánon 1150

Každé právo na podanie žaloby zaniká premlčaním podľa práva, alebo iným, právom stanoveným spôsobom s výnimkou práva žaloby vo veci osobného stavu, ktoré nikdy nezaniká.

Kánon 1151

Právo podať sporovú žalobu zaniká uplynutím piatich rokov odo dňa, kedy mohla byť žaloba najskôr podaná.

Kánon 1152

- § 1 Právo podať trestnú žalobu zaniká smrťou páchatel'a, prepáčením príslušnou autoritou alebo premlčaním.
- § 2 Právo podať trestnú žalobu sa premlčí uplynutím troch rokov, ak nejde:
 - 1. o trestný čin, vyhradený Apoštolskému stolcu;
 - 2. o trestné činy, uvedené v kánonoch 1450 a 1452, kedy sa premlčí uplynutím piatich rokov;
 - 3. čin trestaný iba podľa partikulárneho práva, ak toto stanoví inú premlčaciu dobu.
- § 3 Premlčacia lehota začne plynúť dňom, kedy bol trestný čin spáchaný a ak ide o trvajúci alebo opakovaný trestný čin, dňom, kedy prestal.

Kánon 1153

- § 1 Ak v dobe, uvedenej v kánone 1152 odo dňa vyhlásenia rozsudku nebolo páchatel'ovi oznámené uznesenie sudcu o výkone rozsudku, právo podať žalobu na výkon trestu zaniká premlčaním.
- § 2 To isté platí v prípade, kedy bol trest uložený mimosúdny trestným výnosom..

Kánon 1154

Pri zániku práva podať trestnú žalobu:

1. nezaniká samočinne právo podať sporovú žalobu na náhradu škody, spôsobenej trestným činom;
2. ak to vyžaduje verejné dobro, môže miestny hierarcha využiť vhodných správnych nápravných opatrení, vrátane zákazu vykonávania sviatostných služieb, alebo odvolania z úradu.

Kánon 1155

Žalobca môže na žalovaného podať viac žalôb v tej istej alebo rôznych veciach, ak si navzájom neodporujú a neprekračujú príslušnosť súdu.

Kánon 1156

- § 1 Žalovaný môže pred tým istým sudcom v tom istom súdnom konaní podať žalobu proti žalobcovi z dôvodu súvislosti s hlavnou žalobou, alebo preto, aby žalobca zobral žalobu celkom, alebo sčasti späť.
- § 2 Nepripúšťa sa protižaloba na protižalobu.

Kánon 1157

Protižaloba musí byť podaná sudcovi, ktorému bola podaná hlavná žaloba, hoci je príslušný iba v jednej veci, alebo je z iného dôvodu pomerne nepríslušný.

Kánon 1158

- § 1 Ten, ktorý dokáže aspoň pravdepodobnými dôkazmi svoje právo k veci, ktorú drží iný a hroziacu škodu, ak vec nebude daná do úschovy, má právo domôcť sa u sudcu zabavenia veci.
- § 2 Za obdobných okolností a podmienok sa môže domôcť, aby niekomu bolo zabránené vo výkone práva.

Kánon 1159

- § 1 Zabavenie veci je prípustné tiež k zabezpečeniu pohľadávok do výšky dostatočného zaistenia práva veriteľa.

- § 2 Zabavenie sa môže vzťahovať tiež na veci dlžníka, ktoré sa z akejkoľvek príčiny nachádzajú u iných osôb, a na pohľadávky dlžníka.

Kánon 1160

V žiadnom prípade nie je možné nariadiť zabavenie vecí a zabránenie vo výkone práva, ak hroziacu škodu možno odvrátiť inak a sú ponúkané zaistujúce záruky náhrady.

Kánon 1161

Sudca môže tomu, v ktorého prospech nariaďuje zabavenie vecí, alebo zabránenie vo výkone práva uložiť zloženie predbežnej záruky na náhradu škody, ak nepreukáže svoje právo.

Kánon 1162

Ak ide o povahu a účinnosť žaloby na držbu, použijú sa predpisy občianskeho práva miesta, v ktorom sa nachádza predmet sporu.

Kánon 1163

- § 1 Kedykoľvek je podaná žaloba na dosiahnutie opatrení k výžive človeka, sudca po vypočutí strán ihneď vykonateľným uznesením môže v prípade potreby nariadiť vhodné záruky k tomu, aby dočasne bola poskytnutá potrebná výživa bez predbežného právneho posúdenia, ktoré stanoví súdny rozsudok.
- § 2 Ak strana, alebo strážca spravodlivosti podá žiadosť o také uznesenie, sudca vypočuje druhú stranu a ihneď bez ďalšieho rozhodne, najneskoršie však do desiatich dní; po márnom uplynutí tejto lehoty, alebo zamietnutí žiadosti je prípustné odvolanie k autorite, ktorej súd bezprostredne podlieha, ak táto nie je sudcom, alebo vhodnejšie k odvolaciemu sudcovi, ktorý vec čo najlepšie rozhodne.

HLAVA X.

Mimosúdne spôsoby riešenia sporov

Článok I.

Zmier

Kánon 1164

Pri uzavieraní zmiernu sa použije občianske právo miesta, v ktorom je začaté jeho uzavieranie.

Kánon 1165

- § 1 Zmier nie je možné platne uzavrieť vo veciach verejného odbora, alebo vo veci, s ktorou nie sú strany oprávnené voľne nakladať.
- § 2 Ak ide o cirkevný majetok, možno zmier uzavrieť pri dodržaní náležitostí, stanovených právom pre scudzenie cirkevného majetku, ak to vec vyžaduje.

Kánon 1166

Náklady uzavierania zmiernu uhrádzajú strany rovnakým dielom, ak nie je výslovne stanovené inak.

Kánon 1167

Sudca bežne nevykonáva uzavieranie zmiernu, ale zverí to inému skúsenému odborníkovi v práve.

Článok II.

Zmierči rozhodcovia

Kánon 1168

- § 1 Strany, medzi ktorými je spor, môžu ho písomne postúpiť na rozhodnutie rozhodcovi.
- § 2 To isté môžu urobiť tí, ktorí spolu uzavierajú alebo uzavreli zmluvu, ak hrozí, že spor vznikne z tejto zmluvy.

Kánon 1169

Nie je možné platne postúpiť rozhodcovi spor tam, kde je zmier zakázaný.

Kánon 1170

- § 1 Zvolený môže byť jeden, alebo viac rozhodcov, vždy však nepárny počet.
- § 2 Ak niesu rozhodcovia menovite označení už v postúpení sporu, má byť stanovený aspoň ich počet a spôsob ich menovitého označenia a nahrádzania.

Kánon 1171

Zmier je neplatný ak:

- 1. nie sú dodržané predpisy o platnosti zmlúv, ktoré presahujú zvyčajnú správu;
- 2. nebol uzavretý písomne;
- 3. zmocnenec bez osobitného poverenia postúpil vec rozhodcovi, alebo bol porušený kánon 1169, alebo kánon 1170;
- 4. spor nevznikol určite, alebo iste zo zmluvy uvedenej v kánone 1168 § 2.

Kánon 1172

Činnosť rozhodcu nemôže platne vykonávať:

- 1. neplnoletý
- 2. ten, ktorý vykonáva trest vyobcovania vrátane menšieho, pozastavenia alebo vylúčenia
- 3. člen rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, bez povolenia predstaveného.

Kánon 1173

Rozhodca je zvolený neplatne, ak s tým nevyslovil písomne súhlas.

Kánon 1174

- § 1 Ak rozhodcovia nie sú menovite označení dohodou, alebo ak je nevyhnutné ich nahradiť a strany alebo iní, ktorým označenie bolo oznámené, nesúhlasia s označením všetkých alebo niektorých rozhodcov, každá strana má právo obrátiť sa na súd, príslušný rozhodovať v prvom stupni, ak sa strany nedohodnú inak. Súd vypočuje ostatné strany a vydá príslušné uznesenie.

- § 2 To isté platí, ak strana alebo iný zanedbal povinnosť rozhodcu menovite označiť, ak strana, ktorá sa obráti na súd neoznačí svojich rozhodcov aspoň 20 dní predtým, ako im ukladá povinnosť.

Kánon 1175

- O nesúhlase s rozhodnutím všetkých rozhodcov rozhodne súd, uvedený v kánone 1174
- § 1. Vypočuje dotknutých rozhodcov a ak nesúhlas s rozhodnutím schváli, môžu rozhodnúť iní rozhodcovia, ak v dohode nie je stanovené inak.

Kánon 1176

- § 1 Povinnosti rozhodcov sa stanovujú v dohode, vrátane povinností zachovávať tajomstvo.
- § 2 Ak strany nestanovili inak, rozhodcovia samotní zvolia postup konania; ten má byť jednoduchý s krátkymi lehotami a brať ohľad na spravodlivosť a právo.
- § 3 Rozhodcovia nemajú žiadnu obmedzovaciu právomoc; ak to vyžaduje nevyhnutnosť, je potrebné obrátiť sa na príslušný súd o rozhodnutie sporu.

Kánon 1177

- § 1 Prípadné vzniknuté predbežné otázky rušia rozhodnutie rozhodcu.
- § 2 Ak vznikne predbežná otázka, ktorú nie je možné riešiť rozhodnutím rozhodcov, rozhodcovia zastavia konanie, pokiaľ o tejto otázke nedosiahnu strany uznesenie sudcu a neoboznajú rozhodcov s rozhodnutím v tejto otázke, a ak ide o otázku o stave osôb, s vykonateľným rozsudkom.

Kánon 1178

Pokiaľ strany nestanovia inak, rozhodnutie rozhodcov má byť vydané do šiestich mesiacov odo dňa, kedy všetci rozhodcovia začali svoju činnosť; túto lehotu môžu strany predĺžiť.

Kánon 1179

- § 1 Rozhodcovia rozhodujú väčšinou hlasov.
- § 2 Ak to vec dovoľuje, rozhodnutie vydajú rozhodcovia na spôsob súdneho rozsudku a každý z nich ho podpíše; k jeho platnosti sa však vyžaduje a postačí, aby ho podpísala väčšina z nich.

Kánon 1180

- § 1 Ak rozhodnutie je neplatné zo závažnej viny rozhodcov, majú rozhodcovia právo na náhradu svojich nákladov a môžu v tejto veci požadovať vhodné záruky.
- § 2 Odporúča sa, aby rozhodcovia pomáhali bezplatne; inak sa ich odmena zabezpečí v zmierčom konaní.

Kánon 1181

- § 1 Úplné znenie rozhodnutia rozhodcov sa do 15 dní uloží v kancelárii sudcu eparchie, v ktorej bolo vydané; do piatich dní odo dňa uloženia, ak je zrejmé, že rozhodnutie nebude vyhlásené za neplatné, súdny vikár osobne, alebo prostredníctvom iného vydá uznesenie o potvrdení, ktoré bezprostredne oznámi stranám.
- § 2 Ak súdny vikár odmietne toto uznesenie vydať, môže dotknutá strana podať sťažnosť k odvolaciemu súdu, ktorý o tejto otázke vhodne rozhodne. Ak súdny vikár počas jedného mesiaca je nečinný, môže sa táto strana dožadovať, aby konal svoju povinnosť; ak je cez to nečinný, môže strana po uplynutí piatich dní podať sťažnosť k odvolaciemu súdu, ktorý rovnako o tejto otázke vhodne rozhodne.
- § 3 Ak je zrejmé, že rozhodnutie rozhodcov je neplatné pre nedodržanie predpisov, stanovených k platnosti zmieru, súdny vikár vyhlási neplatnosť a bezprostredne to oznámi stranám; proti tomuto vyhláseniu nie je prípustné riadne odvolanie.
- § 4 Rozhodnutie rozhodcu je vykonateľné okamihom vydania uznesenia o potvrdení, bez ujmy kánonu 1182.

Kánon 1182

- § 1 Odvolanie proti rozhodnutiu rozhodcov je prípustné iba vtedy, ak si to strany písomne dohodnú; v tom prípade sa odvolanie podá do desiatich dní odo dňa oznámenia uznesenia o potvrdení k sudcovi, ktorý ho vydal; ak je k rozhodnutiu o odvolaní príslušný iný sudca, začne odvolacie konanie do jedného mesiaca.
- § 2 Rozhodnutie rozhodcov, proti ktorému je prípustné odvolanie, nadobúda právnej moci podľa kánonu 1322.

Kánon 1183

O zmatečnej sťažnosti proti vykonateľnému rozhodnutiu rozhodcov a o žiadosti o navrátenie do predchádzajúceho stavu, ak je známe, že rozhodnutie rozhodcov je zrejme nespravodlivé, s vylúčením námietky tretej osoby, a o oprave vecného omylu vo výroku rozhodnutia rozhodne sudca, ktorý vydal rozhodnutie o potvrdení.

Kánon 1184

- § 1 Výkon rozhodnutia rozhodcov je prípustný v tých prípadoch, v ktorých je prípustný výkon rozsudku.
- § 2 Výkon rozhodnutia rozhodcov nariadi eparchiálny biskup osobne, alebo prostredníctvom iného v mieste, kde bolo vyhlásené, ak strany neurčia iného vykonávateľa.

ČASŤ XXV. Sporový súd

HLAVA I. Riadny sporový súd

Článok I. Žalobný spis

Kánon 1185

Ten, ktorý zamýšľa súdiť sa s niekým, musí príslušnému sudcovi predložiť žalobný spis, v ktorom uvedie predmet sporu a vyžiada si službu sudcu.

Kánon 1186

- § 1 Sudca môže prijať ústnu žalobu, ak nemôže žalobca predložiť žalobný spis, alebo ide o vec menšej dôležitosti a jednoduchú pre rozhodnutie.
- § 2 V oboch prípadoch sudca uloží notárovi vyhotoviť písomnosť, ktorá sa musí žalobcovi prečítať a žalobca ju musí schváliť. Táto písomnosť má všetky právne účinky žalobného spisu, predloženého žalobcom.

Kánon 1187

Žalobný spis, ktorým sa začína sporové konanie musí obsahovať:

1. označenie sudcu, ktorý začne konanie vo veci, a od koho a čo sa požaduje;
2. aspoň všeobecné právo, o ktoré sa žalobca opiera a akými skutočnosťami a dôkazmi dokladá svoje tvrdenia;
3. podpis žalobcu alebo jeho zmocnenca, s uvedením dňa, mesiaca, roku a miesta, kde žalobca alebo zmocnenec má bydlisko, alebo kde sa budú podľa ich oznámenia zdržiavať pre účely preberania písomností;
4. trvalé, alebo prechodné bydlisko žalovanej strany.

Kánon 1188

- § 1 Akonáhle samosudca alebo predseda zborového súdu preverí svoju príslušnosť vo veci a právnu spôsobilosť žalobcu ku konaniu pred súdom, musí čo najskôr uznesením žalobný spis prijať, alebo odmietnuť.
- § 2 Žalobný spis možno odmietnuť iba:
1. v prípade nepríslušnosti sudcu alebo súdu;

2. ak je nepochybne isté, že žalobca nemá právnu spôsobilosť konať pred súdom;
 3. ak nebol dodržaný kánon 1187 bod 1 - 3;
 4. ak je zo žalobného spisu zrejmé, že žalobca nemá právny podklad a nemožno predpokladať, že by vyplynul zo súdneho konania.
- § 3 Ak bol žalobný spis odmietnutý pre odstrániteľné vady, môže ho žalobca predložiť po odstránení vád znova.
- § 4 Proti odmietnutiu žalobného spisu má strana vždy nedotknuteľné právo podať do desiatich zarátateľných dní odôvodnenú sťažnosť k odvolaciemu súdu, alebo k zborovému súdu, ak bol spis odmietnutý predsedom. O sťažnosti musí byť čo najrýchlejšie rozhodnuté.

Kánon 1189

Ak nevydá sudca do jedného mesiaca od predloženia žalobného spisu uznesenie, ktorým sa žalobný spis prijíma alebo odmieta, môže strana, v ktorej záujme to je dožadovať sa, aby sudca konal svoju službu. Ak je cez to nečinný, žalobný spis po márnom uplynutí desiatich dní od doručenia dožiadania sa pokladá za prijatý.

Článok II.

Predvolanie a oznámenie súdnych písomností

Kánon 1190

- § 1 Uznesením, ktorým sa prijíma žalobný spis, musí samosudca alebo predseda zborového súdu predvolať ostatné strany, aby bolo možné začať sporové konanie a stanoviť, či predložia písomnú výpoveď alebo sa ustanovia osobne k odstráneniu pochybností. Ak na základe písomných výpovedí bude pokladať za nevyhnutné zvolať strany, urobí tak ďalším uznesením.
- § 2 Ak sa žalobný spis pokladá za prijatý podľa kánonu 1189, musí byť predvolanie k súdu vykonané do dvadsiatich dní odo dňa predloženia žalobného spisu, uvedeného v tomto kánone.

Kánon 1191

- § 1 Predvolanie k súdu musí byť bezodkladne doručené žalovanej strane a súčasne ostatným, ktorí sa majú dostaviť.
- § 2 K predvolaniu sa pripojí žalobný spis sporu, s výnimkou, že by sudca usúdil, že sa žalobný spis z vážneho dôvodu nemá oznámiť žalovanej strane predtým, ako sa dostaví k súdu.
- § 3 Ak je sporové konanie začaté proti tomu, ktorý si nemôže slobodne vykonávať svoje práva, alebo nemôže slobodne spravovať svoj majetok, ktorý je predmetom sporu, je

nevyhnutné predvolanie doručiť tomu, ktorý je oprávnený a povinný konať v týchto veciach.

Kánon 1192

- § 1 Predvolanie, uznesenie, súdny rozsudok a iné písomnosti je nevyhnutné oznámiť alebo doručiť poštou s potvrdením o prijatí, alebo iným, čo najbezpečnejším spôsobom bez ujmy predpisov kanonického práva.
- § 2 O oznámení, alebo doručení a jeho spôsobe musia preukázateľne svedčiť súdne písomnosti.
- § 3 Žalovaná strana, ktorá odmietne prevziať predvolanie, alebo jej doručenie zmariť, pokladá sa za právoplatne predvolanú.

Kánon 1193

Ak nebolo predvolanie právoplatne vykonané, sú písomnosti súdneho konania neplatné s výnimkou, že by sa strana cez to k sporovému súdnemu konaniu dostavila.

Kánon 1194

Ak bolo predvolanie právoplatne vykonané, alebo sa strany samé dostavili k sudcovi ku sporovému súdnemu konaniu:

1. prestáva byť vec nedotknutou;
2. vec prislúcha tomu sudcovi alebo súdu, ktorému bola žaloba predložená, ak je príslušný;
3. právomoc povereného sudcu sa upevňuje tak, že nezanikne ani zánikom práva toho, ktorý ho poveril;
4. prerušuje sa premlčanie, ak nie je stanovené inak;
5. začína sa sporové súdne konanie a od tohto okamihu platí zásada, podľa ktorej sa po začatí konania nezavádza nič nového.

Článok III. Začatie sporového konania

Kánon 1195

- § 1 Sporové konanie je začaté, akonáhle sudca vydá uznesenie, ktorým na základe žalobného spisu a výpovedí strán je bližšie vymedzený predmet sporu.
- § 2 Žalobné náležitosti a výpovedi strán môžu byť vyjadrené okrem základnej žaloby, ktorou sa začína sporové konanie tiež vo výpovedi na základe predvolania alebo v ústnych prehláseniach, urobených pred sudcom; v zložitejších záležitostiach sudca

predvolá strany, aby urovnali jednu, alebo viac pochybností vo vzťahu k budúcemu súdnemu rozsudku.

- § 3 Uznesenie sudcu je potrebné doručiť stranám, ktoré, ak predtým nevyjadrili súhlas, môžu sa do desiatich dní odvolať k tomuto sudcovi, aby uznesenie zmenil. Takáto vec musí byť uznesením sudcu čo najskôr rozhodnutá.

Kánon 1196

Raz stanovený predmet sporu nie je možné platne zmeniť, s výnimkou závažného dôvodu na žiadosť strany, po vypočutí ostatných strán a zvážení ich dôvodov novým uznesením.

Kánon 1197

Po začatí sporového konania prestáva byť držiteľ cudzej veci držiteľom v dobrej viere, preto v prípade odsúdenia k navráteniu veci ju musí vrátiť i s úžitkom odo dňa začatia sporového konania a nahradiť škodu.

Kánon 1198

Po začatí sporového konania sudca poskytne stranám dostatočnú dobu k predloženiu a doplneniu dôkazov.

Článok IV. Prerušenie sporového konania, zahľadenie a späťvzatie žaloby

Kánon 1199

Ak strana zomrie, alebo sa zmení jej stav, alebo stratí úrad, v ktorého záujme koná:

1. ak doposiaľ nedošlo k skončeniu konania, konanie sa preruší, dokiaľ dedič zomrelého, alebo jeho nástupca, alebo ten, v ktorého záujme sa koná, konanie neobnoví;
2. po skončení konania sudca pokračuje v konaní až po predvolaní zmocnenca, ak sa zúčastňuje, inak dediča zomrelého alebo právneho nástupcu.

Kánon 1200

- § 1 Ak prestane byť činným pestún, opatrovník, zmocnenec alebo advokát, ktorých účasť je podľa kánonu 1139 nevyhnutná, konanie sa dočasne prerušuje.

- § 2 Súd však čo najskôr ustanoví iného opatrovníka; zmocnenca alebo advokáta v sporovom konaní môže ustanoviť, ak tak strana neurobila v krátkom čase, stanovenom sudcom.

Kánon 1201

Ak strany, hoci im v tom nebráni žiadna prekážka, nevykonávajú v dobe šiestich mesiacov žiadny procesný úkon, konanie sa zahladzuje.

Kánon 1202

Zahladenie má účinok samotným právom voči všetkým, vrátane neplnoletých a musí byť úradne vyhlásené s výnimkou práva na úhradu škody od pestúnov, opatrovníkov, správcov alebo zmocnencov ak nedokážu, že ju nezavinil.

Kánon 1203

Zahladením strácajú platnosť spisy o konaní, nie však spisy vo veci, ktorých možno použiť v ďalšom konaní, ak medzi tými istými osobami dôjde k sporu v tej istej veci; voči iným osobám majú iba dokladovú hodnotu.

Kánon 1204

Náklady zahladeného súdneho konania nesie každá strana sama.

Kánon 1205

- § 1 Žalobca môže vziať žalobu späť v ktoromkoľvek stupni súdu; žalobca i žalovaný sa môžu vzdať všetkých, alebo iba niektorých úkonov v konaní.
- § 2 K tomu, aby opatrovníci a zástupcovia právnických osôb mohli vziať žalobu späť, potrebujú nevyhnutne radu alebo súhlas tých, ktorých súčinnosť sa vyžaduje k platnosti úkonov, ktoré prekračujú hranicu bežnej správy.
- § 3 K platnosti späťvzatia žaloby sa vyžaduje, aby bolo písomné a podpísané stranou, alebo zmocnencom strany, povereným osobitným príkazom; musí byť oznámené druhej strane a od nej prijaté, alebo aspoň nenapadnuté a prijaté sudcom.

Kánon 1206

Späťvzatie žaloby prijaté súdom má s ohľadom na spisy tie isté účinky, ako zahľadanie a zaväzuje toho, ktorý vzal žalobu späť uhradiť náklady konania.

Článok V. Dôkazy

Kánon 1207

- § 1 Povinnosť dokazovať má ten, ktorý niečo tvrdí.
- § 2 Dôkaz nevyžadujú:
 - 1. skutočnosti právom predpokladané;
 - 2. skutočnosti, ktoré jedna strana tvrdí a druhá prijíma s výnimkou, že by právo alebo sudca cez to požadovali dôkaz.

Kánon 1208

- § 1 Môžu sa uviesť dôkazy akéhokoľvek druhu, ktoré sa javia ako užitočné pre poznanie veci a sú dovolené.
- § 2 Ak sa strana dožaduje prijatia dôkazu, ktorý sudca zamietol, sudca o tom urýchlene rozhodne.

Kánon 1209

Ak sa strana, alebo svedok odmietne dostaviť pred sudcu vypovedať, je dovolené vypočuť ich prostredníctvom osoby určenej sudcom, alebo požadovať, aby urobili výpoveď u verejného notára alebo akýmkoľvek iným právoplatným spôsobom.

Kánon 1210

Sudca nevykonáva dôkazy pred začatím sporného konania s výnimkou závažného dôvodu.

1. Dokazovanie strán

Kánon 1211

Pre lepšie overenie pravdy môže sudca vypočuť strany; to urobí vždy, keď o to strana žiada, alebo keď je potrebné dokázať skutočnosť, u ktorej verejný záujem vyžaduje odstránenie pochybností.

Kánon 1212

- § 1 Oprávnené dotazovaná strana je povinná odpovedať a priznať celú pravdu s výnimkou, že by svojou výpoveďou odhalila trestný čin, ktorý spáchala.
- § 2 Ak odmietne vypovedať, sudca posúdi, čo z toho možno vyvodíť pre dokazovanie skutočností.

Kánon 1213

V prípadoch, v ktorých ide o verejné dobro, je sudca povinný žiadať od strán prisahu, že budú hovoriť pravdu, alebo aspoň že je pravda to, čo už vypovedali, s výnimkou, že by vážny dôvod odporúčal niečo iné; v ostatných prípadoch koná sudca podľa svojho rozumného uváženia.

Kánon 1214

Strany, strážca spravodlivosti a obhajca zväzku môžu sudcovi predložiť otázky, na ktoré má byť strana dotazovaná.

Kánon 1215

Pre dotazovanie strán platí primerane to isté, čo pre dotazovanie svedkov.

Kánon 1216

Súdny priznaním sa rozumie tvrdenie nejakej skutočnosti vo veci, ktorá je predmetom sporu, urobené písomne alebo ústne príslušnému sudcovi niektorou stranou z vlastnej pohnútky, alebo na dopyt sudcu v jej vlastný neprospech.

Kánon 1217

- § 1 Súdne priznanie v súkromnej veci, ktorá sa nedotýka verejného dobra, sprostuje ostatné strany povinnosti dokazovania.
- § 2 Vo veciach, ktoré sa dotýkajú verejného dobra, súdne priznanie a ostatné výpovede strán môžu mať dôkaznú silu, ktorú musí posúdiť sudca spolu s ostatnými okolnosťami veci, ale nemôže im priznať výlučnú dôkaznú silu ak nepristúpia ďalšie skutočnosti, ktoré ich celkom potvrdia.

Kánon 1218

Ak ide o mimosúdne priznanie, uplatňované pred súdom, sudca jeho dôkaznú silu zhodnotí s ohľadom na všetky okolnosti.

Kánon 1219

Priznanie, alebo akékoľvek svedectvo nemá žiadnu dôkaznú silu, ak sa preukáže, že bolo urobené z neznalosti skutočností, alebo že bolo vynútené násilím alebo vyvolaním veľkého strachu.

2. Dôkaz pomocou listiny

Kánon 1220

U každého druhu súdneho konania sa pripúšťa dôkaz pomocou verejných a súkromných listín.

Kánon 1221

- § 1 Cirkevné verejné listiny sú tie, ktoré vyhotovila úradná osoba pri výkone svojej cirkevnej služby pri dodržaní všetkých právom predpísaných náležitostí.
- § 2 Občianske verejné listiny sú tie, ktoré za také pokladá občianske právo.
- § 3 Ostatné listiny sú súkromné.

Kánon 1222

Ak nie je opačnými a zrejmyými dôkazmi preukázaný opak, verejné listiny sú preukázané v tom, čo sa v nich priamo tvrdí bez ujmy občianskeho práva miesta, ak sa stanovuje u občianskych listín inak.

Kánon 1223

Súkromná listina uznaná stranou, alebo sudcom v predchádzajúcej veci, má dôkaznú silu ako mimosúdne priznanie voči autorovi listiny, tomu kto ju podpísal a tým, na ktorých právne prešla táto súkromná listina; voči cudzím osobám môže mať sudcom uznanú dôkaznú silu spolu s ostatnými okolnosťami prípadu, ale nie je možné jej priznať plnú dôkaznú silu, ak nepristúpia ďalšie skutočnosti, ktoré ju celkom potvrdia.

Kánon 1224

Ak sa objavia v listinách výmazy, opravy, vsuvky, alebo iné závady, sudca posúdi, ako sa majú také listiny hodnotiť.

Kánon 1225

Listiny majú dôkaznú silu ak sú pôvodné, alebo boli predložené v úradnom opise a uložené v súdnej kancelárii, aby ich mohli sudca a strany skúmať.

Kánon 1226

Sudca môže nariadiť, aby v súdnom konaní bola predložená listina, spoločná obom stranám.

Kánon 1227

- § 1 Nik nie je povinný predložiť listiny vrátane spoločných, ktoré nemožno uviesť bez nebezpečenstva škody, uvedené v kánone 1229 § 2 bod 2, alebo z dôvodu vyzradenia tajomstva, ktoré treba zachovať.
- § 2 Ak je možné predložiť aspoň časť výpisu z listiny bez uvedených nebezpečenstiev, sudca môže rozhodnúť o jej predložení.

3. Svedkovia a svedecké výpovede

Kánon 1228

V každom súdnom konaní sa pripúšťa dôkaz pomocou svedkov, vykonaný sudcom.

Kánon 1229

- § 1 Svedkovia, oprávnené sudcom dotazovaní, sú povinní vypovedať pravdivo.
- § 2 Bez ujmy kánonu 1231 sú povinnosti vypovedať sprostí:
1. duchovní o tom, čo im bolo oznámené s ohľadom k ich sviatostnej službe; občianski úradníci, lekári, pôvodné asistentky, advokáti, notári a iné osoby, viazané zachovávaním úradného tajomstva s ohľadom k poskytovaným radám vo veciach, podliehajúcich tajomstvu;
 2. tí, ktorí sa obávajú, že svojou výpoveďou spôsobia manželovi, blízkym príbuzným alebo zošvagreným osobám hanbu, nebezpečné útrapy alebo iné vážne zlá.

A. Kto môže byť svedkom

Kánon 1230

Svedkom môže byť každý, ak ho právo výslovne celkom, alebo čiastočne nevylučuje.

Kánon 1231

- § 1 K svedectvu sa nepripúšťajú neplnoletí, mladší ako 14 rokov a slabomyseľní; môžu však byť vypočutí, ak sudca pokladá ich vypočutie za potrebné.
- § 2 Za nespôsobilých svedčiť sa pokladajú:
1. strany vo veci a tí, ktorí ich zastupujú, sudca, jeho pomocníci, advokát a tí, ktorí stranám pomáhajú vo veci, alebo pomáhali;
 2. kňazi vo všetkom, čo im je známe zo sviatostnej spovede, i keď kajúcnik požiadal o vyzradenie týchto vecí a dokonca i to, čo bolo od kohokoľvek a akýmkoľvek spôsobom pri príležitosti sviatostnej spovedi vypočuté nemôže byť súdom prijaté ani ako náznak pravdy.

B. Navrhovanie a vylučovanie svedkov

Kánon 1232

Strana, ktorá navrhla svedka, môže sa jeho vypočutia vzdať, ale druhá strana sa môže dožadovať, aby bol cez to vypočutý.

Kánon 1233

- § 1 Ak sa vyžaduje dôkaz pomocou svedkov, musia sa súdu oznámiť ich mená a trvalé bydliská.
- § 2 V lehote stanovenej sudcom je potrebné predložiť dotazy, podľa ktorých majú byť svedkovia vypočutí. Inak sa predpokladá, že sa strana tohto dôkazu vzdala.

Kánon 1234

Sudca má právo obmedziť nadmerné množstvo svedkov.

Kánon 1235

Pred vypočutím svedkov sa oznámia stranám ich mená; ak podľa múdreho uváženia sudcu to nie je možné bez veľkých obtiaží uskutočniť, urobí sa tak pred zverejnením svedectva.

Kánon 1236

Bez ujmy kánonu 1231 strana môže žiadať, aby bol svedok pred vypočutím vylúčený, ak je pre jeho vylúčenie preukázaný závažný dôvod.

Kánon 1237

Predvolanie svedka sa vykoná riadne oznámeným uznesením sudcu.

Kánon 1238

Právoplatne sudcom predvolaný svedok je povinný sa dostaviť, alebo oznámiť sudcovi dôvod nedostavenia sa.

C. Výsluch svedkov

Kánon 1239

- § 1 Svedkovia sa vypočujú v sídle súdu, ak sudca nerozhodne inak.
- § 2 Biskupi a tí, ktorí podľa partikulárneho práva užívajú obdobné výsady, vypočujú sa na mieste, ktoré si zvolia.
- § 3 Sudca rozhodne, kde majú byť vypočutí svedkovia, ktorí pre veľkú vzdialenosť, chorobu, alebo inú prekážku sa nemôžu vôbec, alebo len s veľkými obtiažami dostaviť do sídla súdu, bez ujmy kánonov 1071 a 1128.

Kánon 1240

Strany nemôžu byť prítomné vypočutiu svedkov s výnimkou, že by sudca uznal za vhodné ich pripustiť, najmä ak ide o súkromné dobro; môžu však byť prítomní ich prokurátori alebo advokáti, s výnimkou, že by sudca s ohľadom k okolnostiam veci a k osobám usúdil, že je potrebné postupovať tajne.

Kánon 1241

- § 1 Svedkovia sa vypočujú jednotlivo a oddelene.
- § 2 Ak sa svedkovia navzájom, alebo so stranou vo vážnej veci rozchádzajú, môže sudca tých, ktorí si odporujú zhromaždiť a vzájomne postaviť tvárou v tvár, ale tak, aby pokiaľ možno nedošlo k hádke alebo pohoršeniu.

Kánon 1242

Vypočutie svedka vykoná sudca, alebo ním poverená osoba, alebo vyšetrovateľ; musí byť prítomný notár; ak protistrana, strážca spravodlivosti, obhajca zväzku alebo advokát, prítomný vypočutiu chce svedkovi položiť otázku, môžu tak urobiť iba prostredníctvom sudcu alebo ním poverenej osoby tak, aby tento sám položil otázku, ak nestanoví partikulárne právo inak.

Kánon 1243

- § 1 Sudca pripomenie svedkovi závažnú povinnosť hovoriť pravdu a iba pravdu.
- § 2 Sudca žiada od svedka prisahu podľa kánonu 1213; ak ju odmietne zložiť, vypočuje sa bez nej.

Kánon 1244

Sudca najskôr overí svedkovu totožnosť; potom sa ho opýta na jeho vzťah k stranám; pri dopytoch, týkajúcich sa vecí tiež zisťuje, odkiaľ svedok svoje poznatky čerpal a kedy sa presne dozvedel to, o čom vypovedá.

Kánon 1245

Otázky majú byť stručné a prispôsobené rozumovej úrovni svedka, nemajú obsahovať súčasne viac vecí, nemajú byť úskočné, ľstivé alebo napovedajúce odpoveď, nemajú kohokoľvek urážať a majú sa týkať prerokovávanej veci.

Kánon 1246

- § 1 Otázky nesmú byť svedkom oznámené vopred.
- § 2 Ak to, čo má byť dosvedčené bolo zabudnuté, takže nie je možné si na to spomenúť s istotou bez predchádzajúceho pripomenutia, môže sudca svedkovi niečo pripomenúť ak sa domnieva, že tak možno urobiť bez nebezpečenstva.

Kánon 1247

Svedkovia podávajú svedectvá ústne a nečítajú napísané, s výnimkou číselných údajov a vyúčtovania; v takomto prípade môžu použiť prinesené poznámky.

Kánon 1248

- § 1 Výpoveď musí byť bezodkladne zaznačená notárom a aspoň v tom, čo sa týka predmetu súdu, musí doslovne obsahovať svedeckú výpoveď.
- § 2 Možno pripustiť použitie technických prostriedkov hlasového záznamu s podmienkou, že neskoršie bude výpoveď zapísaná a ak je to možné - podpísaná tými, ktorí vypovedali.

Kánon 1249

Notár urobí v spise záznam o zložení, alebo odmietnutí prísahy alebo o jej prepáčení, údaje o prítomnosti strán a iných osôb, či boli z úradnej povinnosti pripojené dotazy a všetko, čo je vhodné pripomenúť, alebo čo sa prípadne stalo v čase výsluchu svedka.

Kánon 1250

- § 1 Pri skončení vypočutia sa svedkovi prečíta, čo notár z jeho výpovede zaznačil, alebo sa mu umožní vypočuť magnetofónový záznam jeho výpovede a umožní sa mu ju doplniť alebo opraviť, vynechať alebo zmeniť.
- § 2 Potom spis podpíše svedok, sudca a notár.

Kánon 1251

I keď boli svedkovia raz vypočutí, môžu byť pred zverejnením spisu alebo svedectva opäť predvolaní k vypočutiu, ak to sudca uzná za nevyhnutné alebo užitočné, avšak iba vtedy, ak nehrozí nebezpečenstvo tajného dorozumenia alebo úplatku.

Kánon 1252

Svedkom prislúcha podľa spravodlivého ohodnotenia sudcu náhrada nákladov, ktoré im vznikli, a straty zisku, ktoré utrpeli v dôsledku svedectva.

D. Dôkazná sila svedectva

Kánon 1253

Pri hodnotení svedectva, v prípade nevyhnutnosti i po vyžiadaní písomných osvedčení, sudca zváži:

1. postavenie osoby a jej vážnosť;
2. či osoba svedčila na základe vlastného poznania, najmä z vlastného videnia a počutia, podľa vlastného úsudku, alebo z výpovede alebo počutia iných;
3. stálosť svedka a jeho pevné zotrvávanie na výpovediach, alebo jeho vratkosť, kolísanie a neistotu;
4. čo o tom istom svedčia iní svedkovia, alebo či svedectvá potvrdzujú iné preukázané skutočnosti.

Kánon 1254

Výpoveď jedného svedka nemôže mať plnú dôkaznú silu s výnimkou, že ide o kvalifikovaného svedka, ktorý vypovedá o veciach vykonaných z povinnosti, alebo ak okolnosti vecí a osôb odporúčajú niečo iné.

4. Znalci

Kánon 1255

Pomocou znalcov je potrebné využiť vždy, ak vyžaduje právny predpis ich vypočutie a ich posudok, opierajúci sa o poznatky vedy, techniky k dokázaniu niektorej skutočnosti alebo k poznaniu povahy niektorej veci.

Kánon 1256

Úlohou sudcu je po vypočutí alebo na návrh strán menovať znalca, alebo v prípade vhodnosti prijať od iných znalcov už vyhotovené posudky.

Kánon 1257

Znalci môžu byť vylúčení, alebo odmietnutí z rovnakých dôvodov, ako svedkovia.

Kánon 1258

- § 1 Sudca je povinný uznesením stanoviť, s prihliadnutím k prípadným pripomienkam strán jednotlivé body, ktorými sa má znalec vo svojej činnosti zaoberať.
- § 2 Znalcovi je potrebné odovzdať spis vo veci a iné listiny a pomôcky, ktoré potrebuje k výkonu svojej činnosti.
- § 3 Sudca po vypočutí znalca stanoví lehotu k vykonaniu znaleckého skúmania a predloženiu posudku.

Kánon 1259

- § 1 Každý zo znalcov, nezávisle od ostatných vyhotoví vlastný posudok s výnimkou, že sudca nariadil vyhotoviť iba jeden s podpismi jednotlivých znalcov; v tom prípade je potrebné starostlivo zaznačiť prípadné odlišné názory.

- § 2 Znalci presne uvedú, na základe akých listín, alebo iných vhodných prostriedkov si overili totožnosť osôb a miest, ako postupovali pri plnení zverenej úlohy a o ktoré dôkazy sa opierajú ich závery.
- § 3 Sudca môže predvolať znalca k podaniu ďalších vysvetlení, ktoré sa javia potrebné.

Kánon 1260

- § 1 Sudca je povinný starostlivo zvážiť závery, hoci zhodné všetkých sudcov i ostatné okolnosti prípadu.
- § 2 Pri odôvodnení rozsudku musí uviesť, aké dôkazy ho viedli k prijatiu alebo k odmietnutiu posudkov znalcov.

Kánon 1261

Znalcom je potrebné nahradiť náklady a poskytnúť odmenu, ktorú je sudca povinný stanoviť podľa dobra a spravodlivosti, pri dodržaní partikulárneho práva.

Kánon 1262

- § 1 Strany môžu navrhnúť súkromných znalcov, ktorých však musí schváliť sudca.
- § 2 Tí môžu s dovoľením sudcu nahliadnuť do spisu vo veci, ak je to potrebné a môžu sa účastniť znaleckého skúmania a vždy podať tiež vlastný posudok.

5. Prístup a ohľadanie sudcom

Kánon 1263

Ak uzná sudca pre zistené veci za užitočné dostaviť sa na niektoré miesto a ohliadnuť niektorú vec, vydá o tom uznesenie, v ktorom po vypočutí strán uvedie, čo sa má pri dostavení a ohľadaní vykonať.

Kánon 1264

O vykonaní dostiavenia sa a ohliadke sa vyhotoví súdny doklad.

6. Domnienky

Kánon 1265

Domnienky, ktoré nie sú stanovené samotným právom, môže sudca za účelom spravodlivého rozsudku pripustiť iba na základe istej a určitej skutočnosti, ktorá priamo súvisí s predmetom sporu.

Kánon 1266

Ten, pre ktorého svedčí právna domnienka, je zbavený dôkazného bremena, ktoré tak prechádza na protistranu.

Článok VI. Predbežné otázky

Kánon 1267

Predbežnou otázkou sa rozumie otázka, ktorá sa vyskytne po začatí súdneho konania predvolaním a hoci nie je priamo obsiahnutá v žalobnom spise, súvisí s vecou tak, že zvyčajne musí byť rozhodnutá pred rozhodnutím vo veci.

Kánon 1268

Predbežná otázka sa vznáša písomne alebo ústne s uvedením súvislostí medzi ňou a predmetom žaloby u sudcu, ktorý je príslušný rozhodnúť vo veci.

Kánon 1269

- § 1 Sudca po prijatí žiadosti a vypočutí strán čo najskôr rozhodne, či predložená predbežná otázka prináleží k veci a súvisí s predmetom žaloby, alebo ju treba od počiatku zamietnuť; ak ju pripustí, skúma, či je tak závažná, že je nevyhnutné o nej rozhodnúť medzitýmnym rozsudkom, alebo uznesením.
- § 2 Ak usúdi, že o predbežnej otázke nie je potrebné rozhodnúť pred konečným rozhodnutím, určí, či je potrebné na ňu brať zreteľ pri rozhodovaní vo veci.

Kánon 1270

- § 1 Ak sa má o predbežnej otázke rozhodnúť rozsudkom, platia predpisy o skrátenom súdnom konaní s výnimkou, že sudca s ohľadom na závažnosť stanoví inak.
- § 2 Ak sa má vydať uznesenie, môže súd otázku zveriť vyšetrovateľovi, alebo predsedovi.

Kánon 1271

Pred skončením konania vo veci môže sudca, alebo súd zo spravodlivej príčiny po vypočutí strán na žiadosť strany alebo z úradnej moci uznesenie, alebo medzitýmny rozsudok zrušiť, alebo zmeniť.

1. Nedostavenie sa strán

Kánon 1272

- § 1 Ak sa predvolaná žalovaná strana nedostaví a neuvedie patričné ospravedlnenie svojej neprítomnosti, alebo neodpovie podľa kánonu 1190 § 1, sudca ju prehlási za neprítomnú u súdu a rozhodne, že konanie bude pokračovať bez ujmy toho, čo je potrebné dodržať do konečného rozsudku a jeho výkonu.
- § 2 Skôr, ako vydá toto uznesenie, opätovne sa presvedčí, v prípade potreby i novým predvolaním, že právoplatne vykonané predvolanie bolo žalovanej strane riadne a včas doručené.

Kánon 1273

- § 1 Ak sa dostaví žalovaná strana k súdu, alebo vypovedá pred uzavretím veci, môže predložiť návrhy a dôkazy bez ujmy kánona 1283; sudca však musí dbať, aby v súdnom konaní nevznikli neúmerné zbytočné prietahy.
- § 2 I keď sa žalovaná strana nedostaví, ani nevypovedá pred vydaním rozsudku, cez to môže využiť opravné prostriedky proti rozsudku; ak preukáže, že bola zdržaná oprávnenou prekážkou, ktorú bez svojej viny nemohla skôr oznámiť, môže podať zmätočnú sťažnosť.

Kánon 1274

Ak sa nedostaví žalobca v deň a hodinu začatia sporu a neuvedie žiadne primerané ospravedlnenie:

1. sudca ho opätovne predvolá;

2. ak sa nedostaví na nové predvolanie, predpokladá sa, že vzal žalobu späť;
3. ak sa však chce neskôršie zúčastniť na súdnom konaní, postupuje sa podľa kánonu 1273.

Kánon 1275

- § 1 Strana neprítomná u súdu, ktorá nepreukáže patričnú prekážku, je povinná uhradiť náklady súdneho konania, spôsobené jej neprítomnosťou a v prípade potreby nahradiť náklady druhej strane.
- § 2 Ak je to nevyhnutné, pred vydaním ďalšieho uznesenia o predvolaní musí byť preukázané, že predchádzajúce predvolanie strán bolo riadne a včas oznámené.

2. Vstup tretej osoby do konania

Kánon 1276

- § 1 Osobu, ktorej sa vec týka, je možné pripustiť do konania v ktoromkoľvek stupni súdneho konania ako stranu, ktorá obhajuje vlastné právo, alebo dodatočne, aby pomáhala niektorej strane.
- § 2 K tomu, aby mohla byť pripustená, musí pred uzavretím konania vo veci predložiť sudcovi žalobný spis, v ktorom stručne odôvodní svoje právo vstupu do konania.
- § 3 Toho, ktorý vstupuje do sporového konania je nevyhnutné pripustiť k vstupu v tej časti, v ktorej konanie prebieha, pričom sa mu prizná krátka lehota k predloženiu dôkazov, ak vec dospela k dôkaznému konaniu.

Kánon 1277

Po vypočutí strán sudca predvolá tretiu osobu k súdu, ak sa jej vstup javí ako nevyhnutný.

3. Napadnutie pri neuzavretom spore

Kánon 1278

Napadnutím sa rozumie úkon, ktorý sa pri neuzavretom sporovom konaní k škode strany a za jej nesúhlasu niečo nového tvrdí jednou stranou proti druhej, alebo sudcom proti niektorej z týchto strán vo veci, alebo v postupe konania s výnimkou, že sa toto nové pripúšťa samotným právom.

Kánon 1279

Napadnutie je samotným právom neplatné a sudca preto rozhodne, aby bolo odvolané; zaniká však samotným právom, ak sa do jedného mesiaca od oznámenia napadnutia otázka o ňom nepredloží sudcovi.

Kánon 1280

Otázky o napadnutiach sa čo najrýchlejšie rozhodnú sudcom v hlavnej veci ak sa dopustila napadnutia strana; ak ho urobil sudca, musí o ňom rozhodnúť odvolací súd.

Článok VII. Zverejnenie spisov, uzavretie veci a rozprava o nej

Kánon 1281

- § 1 Po vykonaní dôkazov sudca pod sankciou neplatnosti uznesením umožní stranám a ich advokátom nahliadnuť v kancelárii súdu do súdnych spisov, ktoré sú im doposiaľ neznáme; advokátom môže byť na žiadosť daný opis spisov. Vo veciach, ktoré sa dotýkajú verejného dobra sudca z dôvodu predídienia väčším nebezpečenstvám môže rozhodnúť, že do niektorých spisov nesmie nik nahliadnuť, ale vždy pri zachovaní práva na obhajobu.
- § 2 K doplneniu dôkazného konania môžu strany predložiť sudcovi ďalšie dôkazy; ak ich sudca uzná za nevyhnutné, po ich vykonaní opäť vydá uznesenie, uvedené v § 1.

Kánon 1282

- § 1 Po vykonaní všetkého, čo prináleží k vydaniu dôkazov, sa pristúpi k uzavretiu veci.
- § 2 K uzavretiu dochádza, akonáhle strany na dopyt sudcu prehlásia, že nemajú čo dodať, alebo uplynutím zarátateľnej lehoty, stanovenej sudcom na predloženie dôkazov, alebo prehlásením sudcu o tom, že vec pokladá za náležite objasnenú.
- § 3 O uzavretí veci sudca vydá uznesenie nezávisle na tom, akým spôsobom k nemu došlo.

Kánon 1283

- § 1 Po uzavretí veci môže sudca opäť predvolať tých istých, alebo iných svedkov alebo vykonať dôkazy, ktoré neboli navrhnuté skôr, len:
1. vo veciach, v ktorých ide iba o súkromné dobro strán, ak všetky strany súhlasia;

2. v ostatných prípadoch po vypočutí strán iba vtedy, ak je k tomu závažný dôvod a je vylúčené akékoľvek nebezpečenstvo podvodu alebo ovplyvnenia;
 3. vo všetkých veciach, ak je pravdepodobné, že ak nebude pripustené nové dôkazné konanie, bude vydaný nespravodlivý rozsudok z dôvodov, uvedených v kánone 1326 § 2 bod 1 - 3.
- § 2 Sudca môže tiež pripustiť, alebo nariadiť predloženie listín, ktoré skôr nemohli byť predložené bez viny toho, koho sa týkajú.
- § 3 Nové dôkazy sa zverejnia podľa kánonu 1281 § 1.

Kánon 1284

Po uzavretí veci je sudca povinný stanoviť primeranú dobu k predloženiu obhajob a pripomienok k nim.

Kánon 1285

- § 1 Obhajoby a pripomienky k nim sa predkladajú písomne, s výnimkou, že by sudca so súhlasom strán pokladal za dostatočnú rozpravu pred zasadajúcim súdom.
- § 2 Pre vydanie obhajoby s hlavnými dokladmi tlačou sa vyžaduje predchádzajúci súhlas sudcu pri dodržaní povinnosti zachovávania prípadného tajomstva.
- § 3 Ak ide o rozsah obhajob, počet rovnopisov a iné podobné náležitosti, platia stanovy súdu.

Kánon 1286

- § 1 Akonáhle si strany vymenia obhajoby a pripomienky k nim, môžu v krátkej dobe, stanovenej súdom predložiť svoje vyjadrenie.
- § 2 Tieto práva majú strany iba raz s výnimkou, že by sudca zo závažných dôvodov ho priznal i druhý raz; v tomto prípade sa povolenie jednej strane pokladá za povolenie i druhej strane.
- § 3 Strážca spravodlivosti a obhajca zväzku majú právo vyjadriť sa k vyjadreniu strán i druhý raz.

Kánon 1287

- § 1 Je zakázané stranám, advokátom a ostatným ovplyvňovať sudcu pomocou poznatkov, neuvedených v spise vo veci.
- § 2 Ak bola rozprava vo veci písomná, môže sudca rozhodnúť, aby sa u zasadajúceho súdu konala krátka ústna rozprava k objasneniu niektorých otázok.

Kánon 1288

Pri ústnej rozprave, uvedenej v kánonoch 1285 § 1 a 1287 § 2 musí byť prítomný notár, aby na príkaz sudcu, alebo na žiadosť strany so súhlasom sudcu písomne zaznačil konanie a závery.

Kánon 1289

Ak strany zanedbajú v stanovenej dobe pripraviť svoju obhajobu, alebo ak sa zveria do starostlivosti a svedomia sudcu, môže sudca ihneď vyhlásiť rozsudok, ak uzná zo spisov a z dôkazov vec za celkom objasnenú, keď si predtým vyžiadal vyjadrenie strážcu spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa zúčastnil vo veci.

Článok VIII. Rozsudok

Kánon 1290

Po prerokovaní veci súdom rozhoduje sudca v hlavnej veci konečným rozsudkom a o predbežnej otázke medzitýmným rozsudkom, bez ujmy kánonu 1269 § 1.

Kánon 1291

- § 1 K vyhláseniu akéhokoľvek rozsudku je nevyhnutné, aby sudca mal mravnú istotu o veci, o ktorej má byť rozsudkom rozhodnuté.
- § 2 Túto istotu musí čerpať sudca zo spisu a z dôkazov.
- § 3 Dôkazy sudca hodnotí podľa svojho svedomia, pri dodržaní právnych predpisov o dôkaznej sile niektorých dôkazov.
- § 4 Sudca, ktorý nenadobudne túto istotu, vyhlási, že nie je zistené právo žalobcu a žalovaného sprostí žaloby s výnimkou, že by šlo o vec, ktorá požíva priazeň práva, v tomto prípade rozhodne v prospech žalobcu.

Kánon 1292

- § 1 U zborového súdu určí predseda deň a hodinu, kedy sa sudcovia zídu k porade. Porada sa koná v sídle súdu a sú na nej prítomní iba sudcovia zborového súdu.
- § 2 V deň, určený k porade jednotliví sudcovia prednesú svoje písomné úsudky o podstate veci a vecné a právne dôvody, na ktorých základe dospeli k svojim záverom.

Tie podpíšu všetci sudcovia, vystroja sa pečaťou o ich pravosti, pripoja sa k spisom vo veci a uchovávajú sa v tajnosti.

- § 3 Jednotliví sudcovia podľa poradia prednesú svoje úsudky tak, že vždy začne spravodajca; pod vedením predsedu sa koná rozprava najmä preto, aby bolo rozhodnuté, čo má obsahovať výrok rozsudku.
- § 4 Pri rozprave môže každý sudca ustúpiť od svojho pôvodného záveru. Sudca, ktorý sa nechce pripojiť k záverom ostatných, môže požadovať, aby v prípade odvolania bol jeho záver zaslaný odvolaciemu súdu.
- § 5 Ak sudcovia pri prvej rozprave nemôžu, alebo nechcú dospieť k rozsudku, môže byť jeho vyhlásenie odložené na ďalšiu poradu, avšak najdlhšie do týždňa s výnimkou, že by bolo nevyhnutné podľa kánonu 1283 doplniť dokazovanie.

Kánon 1293

- § 1 Samosudca vyhotoví rozsudok sám.
- § 2 U zborového súdu sa rozsudok vyhotoví na základe záverov, uvedených jednotlivými sudcami v rozprave, s výnimkou, že by bola daná prednosť záverom, ktoré väčšina sudcov skoršie uviedla. Rozsudok v tom prípade podlieha schváleniu jednotlivých sudcov.
- § 3 Rozsudok sa vyhlási najneskoršie do jedného mesiaca odo dňa, kedy vo veci bolo súdom rozhodnuté, s výnimkou, že by sudcovia zborového súdu z vážneho dôvodu stanovili dlhšiu dobu.

Kánon 1294

Rozsudok musí obsahovať:

1. rozhodnutie sporu, prejednaného sudom tým, že sa vysporiada so všetkými pochybnosťami;
2. vymedzenie povinností strán na základe rozsudku a spôsob ich plnenia;
3. uvedenie skutkových a právnych dôvodov, o ktoré sa opiera výrok rozsudku;
4. rozhodnutie o nákladoch súdneho konania.

Kánon 1295

- § 1 Po vzývaní mena Božieho, musí rozsudok obsahovať mená sudcov, názov súdu, meno žalobcu a žalovaného, zmocnenca a ich trvalé bydliská, meno strážcu spravodlivosti a obhajcu zväzku, ak sa konania zúčastnili.
- § 2 Ďalej musí byť stručne opísaná skutková podstata, závery strán a znenie spornej otázky.
- § 3 Ďalej po uvedení dôvodov, o ktoré sa rozsudok opiera, nasleduje výrok rozsudku.
- § 4 V závere rozsudku sa uvedie dátum a miesto vynesenia rozsudku a podpis sudcu, alebo u zborového súdu všetkých sudcov a notára.

Kánon 1296

Uvedené pravidlá o konečnom rozsudku platia primerane i pre medzitýmny rozsudok.

Kánon 1297

Rozsudok sa vyhlási čo najskôr s uvedením lehoty pre podanie odvolania. Pred vyhlásením nie je právomocný, i keď jeho výrok bol stranám s dovoľením sudcu oznámený.

Kánon 1298

Vyhlásenie rozsudku možno vykonať tak, že sa jeden výtlačok rozsudku odovzdá stranám, alebo ich zmocnencom, alebo sa im doručí podľa kánonu 1192.

Kánon 1299

- § 1 Ak sa dostane do rozsudku omyl v počtoch, alebo vecný omyl, ku ktorému došlo pri opisovaní výrokovej časti rozsudku, pri popísaní skutkových okolností alebo žiadosti strán v žalobe, alebo bolo vynechané to, čo vyžaduje kánon 1245 § 4; opraví rozsudok súd, ktorý ho vydal na žiadosť strany, alebo z úradnej moci, vždy ale po vypočutí strán, uznesením, umiestneným v závere rozsudku.
- § 2 Ak tomu odporuje niektorá strana, rozhodne súd o tom, ako o predbežnej otázke.

Kánon 1300

Ostatné rozhodnutia sudcu, okrem rozsudku sa volajú uzneseniami, ktoré ak nie sú iba poriadkovými, nemajú právnu moc s výnimkou, že aspoň úhrnom vyjadrujú dôvody alebo odkazy na dôvody, vyjadrené v inom súdnom spise.

Kánon 1301

Medzitýmny rozsudok, alebo uznesenie majú právnu moc konečného rozsudku, ak znemožňujú konanie samotnému súdu, alebo toto konanie v niektorom z jeho stupňov ukončujú a pokiaľ sa týkajú niektorej zo strán, ktorá je účastníkom vo veci.

Článok IX.

Napadnutie rozsudku

1. Zmätočná sťažnosť proti rozsudku

Kánon 1302

Bez ujmy kánonov 1303 a 1034 neplatnosť úkonov, stanovená samotným právom, ktorá nebola sudcovi oznámená pre vyhlásením rozsudku, hoci bola známa strane, ktorá sťažnosť predkladá, je zhojená samotným rozsudkom, kedykoľvek ide o vec, týkajúcu sa dobra súkromných osôb.

Kánon 1303

- § 1 Rozsudok trpí nezahojiteľnou vadou zmätočnosti, ak:
1. bol vyhlásený celkom nepríslušným sudcom;
 2. bol vyhlásený tým, ktorý nie je sudcom u súdu, ktorý vo veci rozhodol;
 3. sudca ho vyhlásil pod vplyvom násilia, alebo veľkého strachu;
 4. súdne konanie bolo vedené bez žalobného spisu, uvedeného v kánone 1104 § 2, alebo nebolo vedené proti určitej žalovanej strane;
 5. bol vyhlásený stranám, z ktorých aspoň jedna nie je spôsobilá konať pred súdom;
 6. niekto konal menom iného bez právoplatného zmocnenia;
 7. niektorej strane bolo odopreté právo obhajoby;
 8. spor nebol ani sčasti rozhodnutý.
- § 2 Zmätočnú sťažnosť možno kedykoľvek podať ako námietku; ako žalobu ju možno podať súdu, ktorý vyhlásil rozsudok do desiatich rokov po jeho vyhlásení.

Kánon 1304

- § 1 Rozsudok trpí zhojiteľnou vadou zmätočnosti, ak:
1. bol vyhlásený počtom sudcov v rozpore s kánonom 1084;
 2. neobsahuje uvedenie dôvodov, o ktoré sa opiera výrok;
 3. neobsahuje právom predpísané podpisy;
 4. neobsahuje dátum a miesto vyhlásenia;
 5. opiera sa o úkon súdu, ktorého zmätočnosť nebola podľa kánona 1302 odstránená;
 6. bol vyhlásený voči oprávnene neprítomnej strane v rozpore s kánonom 1273 § 2.
- § 2 Zmätočnú sťažnosť proti rozsudku možno v tomto prípade podať do troch mesiacov po jeho vyhlásení.

Kánon 1305

O zmätočnej sťažnosti rozhodne sudca, ktorý vyhlásil rozsudok. Ak sa strana obáva, že sudca napadnutý zmätočnou sťažnosťou je predpojatý, môže žiadať, aby rozhodol iný sudca podľa kánona 1108.

Kánon 1306

Zmätočnú sťažnosť možno podať súčasne s odvolaním v lehote, stanovenej pre odvolanie.

Kánon 1307

- § 1 Zmätočnú sťažnosť môže podať nielen strana, ktorá sa pokladá za poškodenú, ale tiež strážca spravodlivosti a obhajca zväzku, kedykoľvek im právo dovoľuje konať.
- § 2 Sudca môže z úradnej povinnosti zrušiť, alebo opraviť ním vydaný zmätočný rozsudok v lehote, stanovenej v kánonoch 1303 § 2 a 1304 § 2 s výnimkou, že bolo medzičasom podané odvolanie spolu so zmätočnou sťažnosťou.

Kánon 1308

Zmätočnú sťažnosť možno prejednať podľa kánonov o skrátenom súdnom konaní.

2. Odvolanie

Kánon 1309

Strana, ktorá sa cíti byť rozsudkom poškodená, strážca spravodlivosti a obhajca zväzku vo veciach, v ktorých sa vyžaduje ich účasť, majú právo odvolať sa proti rozsudku k vyššiemu sudcovi, bez ujmy kánonu 1310.

Kánon 1310

Odvolanie nie je prípustné:

1. proti rozsudku pápeža, alebo apoštolskej signatúry;
2. proti neplatnému rozsudku s výnimkou, že by bolo podané spolu so zmätočnou sťažnosťou podľa kánona 1306;
3. proti právomocnému rozsudku;

4. proti uzneseniu sudcu, alebo proti medzitýmnmému rozsudku, ktorý nemá účinnosť konečného rozsudku, iba ak v spojení s odvolaním proti konečnému rozsudku;
5. proti rozsudku, alebo uzneseniu vo veci, ktorá majú byť podľa práva čo najskôr rozhodnuté.

Kánon 1311

- § 1 Odvolanie sa podáva u sudcu, ktorý vyhlásil rozsudok, a to do 15 zarátateľných dní odo dňa vyhlásenia rozsudku, inak toto právo zaniká.
- § 2 Ak je odvolanie podané ústne, notár ho spíše v prítomnosti toho, ktorý ho podáva.

Kánon 1312

Nie je možné odvolať sa od povereného k tomu, ktorý ho poveril s výnimkou, že poverujúcim je Apoštolský stolec.

Kánon 1313

Ak vznikne otázka o práve odvolať sa, je povinný o nej čo najskôr rozhodnúť advolací súd podľa kánonov o skrátenom súdnom konaní.

Kánon 1314

Odvolanie sa musí vykonať u stanoveného súdu do jedného mesiaca odo dňa podania odvolania s výnimkou, že sudca, ktorý takýto rozsudok vyhlásil poskytol strane dlhšiu lehotu.

Kánon 1315

- § 1 Pre vykonanie odvolania sa vyžaduje a postačí, aby sa strana dovolávala služby vyššieho sudcu k preskúmaniu napadnutého rozsudku, pripojila jeho odpis a uviedla dôvody odvolania.
- § 2 Medzičasom sudca, ktorý rozsudok vyhlásil, doručí vyššiemu sudcovi notárom overený presný odpis spisov; ak sú spisy spísané v jazyku, ktorý je odvolaciemu súdu neznámy, preloží sa do iného, súdu známeho jazyka so zabezpečením vernosti prekladu.

Kánon 1316

Po márnom uplynutí odvolacích lehôt u sudcu, ktorý rozsudok vyhlásil, alebo u odvolacieho sudcu, predpokladá sa, že odvolanie bolo vzaté späť.

Kánon 1317

- § 1 Ten, ktorý podal odvolanie, môže ho vziať späť s účinkami, uvedenými v kánone 1026.
- § 2 Ak podal odvolanie strážca spravodlivosti alebo obhajca zväzku, môže ho vziať späť strážca spravodlivosti alebo obhajca zväzku odvolacieho súdu, ak všeobecné právo nestanoví inak.

Kánon 1318

- § 1 Odvolanie, vykonané žalobcom má účinky i pre žalovaného a naopak
- § 2 Ak je viacero žalobcov, alebo žalovaných a rozsudok je napadnutý iba jedným proti jednému, má sa za to, že podali odvolanie všetci proti všetkým, ak je napadnutá vec nedeliteľnou, alebo všetci sú zaviazaní nerozdielne.
- § 3 Ak podá jedna strana odvolanie proti časti rozsudku, môže sa druhá strana odvolať i po uplynutí lehoty k podaniu odvolania do 15 dní odo dňa, kedy jej bolo oznámené hlavné odvolanie, inak toto jej právo zaniká.
- § 4 Ak nie je zrejmé niečo iné, má sa za to, že odvolanie bolo podané proti všetkým častiam rozsudku.

Kánon 1319

Podaním odvolania sa odkladá výkon rozsudku.

Kánon 1320

- § 1 Bez ujmy kánonu 1369 nie je možné v odvolacom konaní pripustiť rozšírenie žaloby, a to ani formou užitočného pripojenia; preto začaté konanie môže smerovať iba k potvrdeniu alebo úplnej alebo čiastočnej zmene napadnutého rozsudku.
- § 2 Nové dôkazy sú prípustné iba podľa kánonu 1283.

Kánon 1321

V odvolacom konaní sa postupuje obdobne ako v prvostupňovom konaní; ak nie je potrebné doplniť dôkazy, pristúpi sa ihneď po začatí konania k rozprave vo veci a k vydaniu rozsudku.

Článok X.

Právomocne rozhodnutá vec, navrátenie do predchádzajúceho stavu, námietka tretej strany

Kánon 1322

Bez ujmy kánona 1324 sa vec pokladá za právomocne rozhodnutú:

1. pri dvoch zhodných rozsudkoch medzi tými istými stranami o tej istej žalobe a z toho istého dôvodu žaloby;
2. ak odvolanie nebolo podané v stanovenej, zarátateľnej lehote;
3. ak odvolancie konanie skončilo zahladením, alebo došlo k späťvzatiu odvolania;
4. ak bol vyhlásený konečný rozsudok, proti ktorému nie je možné odvolať sa.

Kánon 1323

- § 1 Právomocne rozhodnutá vec požíva ochranu práva tak, že môže byť napadnutá iba zmätočnou sťažnosťou, žiadosťou o navrátenie do predchádzajúceho stavu, alebo námietkou tretej strany.
- § 2 Právomocne rozhodnutá vec nastoľuje medzi stranami právo, oprávňuje k žalobe i námietke právomocne rozhodnutej veci, ktorú sudca môže vyhlásiť z úradnej moci, aby sa zabránilo novému pojednávaniu tej istej veci.

Kánon 1324

Nikdy sa nedostanú do stavu právomocne rozhodnutej veci tie veci, ktoré sa týkajú osobného stavu, vrátane vecí o odlúčení manželov.

Kánon 1325

- § 1 Ak boli vyhlásené dva zhodné rozsudky vo veci osobného stavu, je možné kedykoľvek sa odvolať k odvolaciemu súdu s predložením nových a závažných dôkazov alebo dokladov, v lehote 30 dní odo dňa podania odvolania, inak toto právo zaniká; odvolací

súd musí do jedného mesiaca od predloženia nových dôkazov a dokladov vydať uznesenie, či sa nové odvolanie vo veci pripustí alebo nie.

- § 2 Odvolanie k vyššiemu súdu k dosiahnutiu nového prejednania žaloby neodkladá výkon rozsudku s výnimkou, že by právo stanovilo inak, alebo odvolací súd podľa kánona 1337 § 3 odklad nariadil.

Navrátenie do predchádzajúceho stavu

Kánon 1326

- § 1 Proti právomocnému rozsudku možno podať žiadosť o navrátenie do predchádzajúceho stavu, ak nespravodlivosť rozsudku je zrejmá.
- § 2 Nespravodlivosť rozsudku je zrejmá iba vtedy:
1. ak sa opiera rozsudok o dôkazy, ktoré sa neskôr ukázali ako nepravdivé tak, že bez nich výrok rozsudku je neudržateľný;
 2. ak sa neskôršie objavia listiny, ktoré dokazujú nové skutočnosti a nepochybne vyžadujú opačné rozhodnutie;
 3. ak bol rozsudok vyhlásený v dôsledku podvodu jednej strany ku škode druhej strany;
 4. ak došlo zrejme k porušeniu právneho predpisu, ktorý sa netýka výlučne súdneho konania;
 5. ak odporuje rozsudok predchádzajúcemu rozhodnutiu, ktoré vstúpilo do stavu právomocne rozhodnutej veci.

Kánon 1327

- § 1 O navrátenie do predchádzajúceho stavu z dôvodov uvedených v kánone 1326 § 2 bode 1 - 3 je potrebné žiadať sudcu, ktorý rozsudok vyhlásil, do troch mesiacov odo dňa, v ktorom sa strana o týchto dôvodoch dozvedela.
- § 2 O navrátenie do predchádzajúceho stavu z dôvodov, uvedených v kánone 1326 § 2 bode 4,5 je potrebné požiadať odvolací súd do troch mesiacov odo dňa vyhlásenia rozsudku; ak však ide o prípad, uvedený v kánone 1326 § 2 bode 5, začína sa táto lehota dňom, v ktorom sa strana dozvedela o predchádzajúcom rozsudku.
- § 3 Hore uvedené lehoty neplýnú, ak je poškodená strana neplnoletá.

Kánon 1328

- § 1 Podanie žiadosti o navrátenie do predchádzajúceho stavu odkladá výkon rozsudku, ak ešte nedošlo k jeho začatiu.
- § 2 Ak je v dôsledku pravdepodobných náznakov podozrenie, že žiadosť bola podaná z dôvodu odkladu výkonu rozsudku, môže sudca nariadiť výkon rozsudku, ale musí

tomu, ktorý podal žiadosť o navrátenie do predchádzajúceho stavu, dať vhodnú záruku, že tým neutrpí škodu ak dôjde k navráteniu do predchádzajúceho stavu.

Kánon 1329

V prípade prijatia žiadosti o navrátenie do predchádzajúceho stavu je sudca povinný rozhodnúť vo veci.

3. Námietka tretej strany

Kánon 1330

Ten, ktorý sa obáva, že právomocný rozsudok, vyhlásený iným stranám môže pri výkone poškodiť jeho práva, môže proti nemu pred začatím jeho výkonu podať námietku.

Kánon 1331

- § 1 Námietka tretej strany sa vykoná žiadosťou o preskúmanie rozsudku na súde, ktorý ho vyhlásil, alebo podaním odvolania k odvolaciemu súd.
- § 2 Ak bola žiadosť prijatá v odvolacom stupni, platí pre ňu ustanovenie o odvolaní; ak bola prijatá súdom, ktorý rozsudok vyhlásil, platia predpisy, podľa ktorých rozhoduje súd o predbežných otázkach.

Kánon 1332

- § 1 Ten, ktorý podáva námietku, musí v každom prípade preukázať, že jeho právo už bolo, alebo bude poškodené.
- § 2 Poškodenie môže mať pôvod v samotnom rozsudku, ktorým bolo zavinené poškodenie, alebo ťažko poškodí toho, ktorý námietku podal, ak bude rozsudok vykonaný.

Kánon 1333

Ak preukázal svoje právo ten, ktorý námietku podal, súd vyhlásený rozsudok zmení podľa jeho žiadosti.

Článok 11

Bezplatná právna pomoc, náklady súdneho konania

Kánon 1334

Chudobní, ktorí sú celkom neschopní uhradiť náklady súdneho konania, majú právo na bezplatnú právnu pomoc; čiastočne neschopní majú právo na zníženie povinnosti úhrady týchto nákladov.

Kánon 1335

Stanovy súdu stanoví predpisy:

1. o úhrade nákladov súdneho konania, ktoré uhrádzajú strany;
2. o odmenách zmocnencov, advokátov a tlmočníkov a o odškodnení svedkov;
3. o bezplatnej právnej pomoci, alebo o poskytnutom znížení povinností úhrady nákladov súdneho konania;
4. o náhrade škody, ktorú je povinný uhradiť ten, ktorý bol v spore neúspešný, alebo spor opovážlivo vyvolal;
5. o zložení peňažnej čiastky, alebo záruky k úhrade vydání a náhrade škody.

Kánon 1336

Proti rozhodnutiu o úhrade nákladov súdneho konania, odmenách a povinnosti k úhrade škody sa nie je možné samostatne odvolať, ale strana môže v lehote 15 dní požiadať príslušného sudcu, ktorý môže výšku úhrady upraviť.

Článok 12

Výkon rozsudku

Kánon 1337

- § 1 Právomocný rozsudok môže byť vykonaný bez ujmy kánona 1328
- § 2 Sudca, ktorý vyhlásil rozsudok a v prípade odvolania tiež odvolací sudca, môžu z úradnej moci, alebo na žiadosť strán nariadiť predbežný výkon neprávomocného rozsudku, v prípade potreby po zložení primeraných záruk, ak ide o peňažnú úhradu alebo poskytovanie príspevkov k nevyhnutnej výžive, alebo z iného oprávneného dôvodu.
- § 3 Ak je napadnutý neprávomocný rozsudok, sudca je o napadnutí povinný rozhodnúť; ak usúdi, že napadnutie rozsudku je pravdepodobne dôvodné a že výkonom rozsudku

by mohla byť spôsobená nenapraviteľná škoda, môže výkon rozsudku odložiť, alebo zabezpečiť zárukou.

Kánon 1338

Výkon rozsudku je neprípustný bez vykonávacieho uznesenia sudcu, v ktorom sa stanoví, že rozsudok má byť vykonaný.
Toto uznesenie sa podľa povahy veci zahrnie do rozsudku, alebo sa vydá samostatne.

Kánon 1339

Ak vyžaduje výkon rozsudku predbežné vyúčtovanie, ide o predbežnú otázku, o ktorej musí rozhodnúť sudca, ktorý vyhlásil vykonateľný rozsudok.

Kánon 1340

- § 1 Výkon rozsudku musí nariadiť osobne, alebo prostredníctvom iného eparchiálny biskup eparchie, v ktorej bol vyhlásený rozsudok v prvom stupni, ak partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu nestanoví inak.
- § 2 Ak to odmietne, alebo opomenie, vydá toto nariadenie na žiadosť oprávnenej strany alebo z úradnej moci autorita, ktorej podlieha odvolací súd.
- § 3 V sporových prípadoch, uvedených v kánone 1069 § 1 prislúcha výkon rozsudku predstavenému, určenému pravidlami alebo stanovami.

Kánon 1341

- § 1 Vykonávateľ musí rozsudok vykonať podľa zvyčajného zmyslu slov, ak to nie je rozsudkom ponechané na jeho úvahe.
- § 2 Môže tiež rozhodnúť o námietkach, týkajúcich sa spôsobu a rozsahu výkonu, nie však o podstate veci. Ak však nejakým spôsobom nadobudne istoty, že rozsudok je neplatný, alebo zrejme nespravodlivý podľa kánonu 1303, 1304 alebo 1326 § 2, zastaví výkon a po vyznení strán odovzdá vec súdu, ktorý rozsudok vyhlásil.

Kánon 1342

- § 1 Ak bol žalobca v žalobe o vydanie veci úspešný, odovzdá sa mu ihneď, akonáhle rozsudok nadobudol právnu moc.
- § 2 Ak bol žalovaný odsúdený k vydaniu hnutelnej veci, alebo k peňažitej úhrade, alebo aby niečo dal alebo vykonal niečo iné, sudca v rozsudku, alebo vykonávateľ stanoví

podľa svojho múdreho uváženia lehotu pre splnenie tejto povinnosti, ktorá nesmie byť kratšia, ako 15 dní a dlhšia ako šesť mesiacov!

HLAVA II.

Skrátené sporové konanie

Kánon 1343

- § 1 V skrátenom sporovom konaní môžu byť prerokované všetky veci, ktoré právo nevylučuje, ak strana nepožaduje riadne sporové konanie.
- § 2 Ak sa v skrátenom sporovom konaní prerokúvajú veci právom vylúčené, sú súdne spisy neplatné.

Kánon 1344

- § 1 Žalobný spis, ktorým sa začína konanie, musí obsahovať okrem toho, čo je uvedené v kánone 1187:
 - 1. krátke, súhrnné a jasné skutočnosti, o ktoré sa žaloba opiera;
 - 2. dôkazy, ktoré tieto skutočnosti dokazujú a označenie dôkazov, ktoré nie je možné súčasne predložiť, aby ich sudca mohol ihneď vykonať.
- § 2 K žalobnému spisu sa priložia aspoň v stručnom opise listiny, o ktoré sa žaloba opiera.

Kánon 1345

- § 1 Ak bol pokus o zmier podľa kánona 1103 § 2 bezvýsledný a ak pokladá sudca žalobu za opodstatnenú, do troch dní nariadi uznesením pripojeným na konci žalobného spisu, aby odpis žaloby bol hneď oznámený žalovanej strane s poskytnutím možnosti podať do súdnej kancelárie do 15 dní písomne vyjadrenie.
- § 2 Toto oznámenie má účinky súdneho predvolania, uvedeného v kánone 1194.

Kánon 1346

Ak to požaduje v námietkach žalovaná strana, sudca je povinný určiť žalujúcej strane lehotu k vyjadreniu tak, aby na základe prvotných vyjadrení, uvedených oboma stranami sudca zistil predmet sporu.

Kánon 1347

- § 1 Po uplynutí lehôt k vyjadreniu, uvedených v kánonoch 1345 § 1 a 1346 a po oboznámení sa so spismi, sudca vymedzí predmet sporu. Potom do 30 dní obošle k vypočutiu všetkých, ktorí sa majú zúčastniť konania. V predvolaní uvedie vymedzenie predmetu sporu.
- § 2 V predvolaní stranám oznámi, že najneskoršie tri dni pred vypočutím môžu súdu podať krátke písomné vyjadrenie na podporu svojich tvrdení.

Kánon 1348

Pri vypočutí sa najskôr prerokujú otázky uvedené v kánonoch 1118, 1119, 1121 a 1122.

Kánon 1349

- § 1 Pri ústnom konaní sa vykonajú dôkazy podľa kánonu 1071.
- § 2 Strana a jej advokát môžu byť prítomní vypočutiu druhých strán, svedkov a znalcov.

Kánon 1350

Odpovede strán, svedkov a znalcov, žaloba i námietky advokátov musia byť spísané notárom, avšak iba súhrnne a v tom, čo sa týka podstaty spornej veci, a podpísané vypovedajúcimi.

Kánon 1351

Dôkazy, ktoré neboli uvedené, alebo vyžiadané v žalobe, alebo vo vyjadrení, môže sudca pripustiť iba podľa kánona 1110. Akonáhle však bol vypočutý aspoň jeden svedok, môže sudca rozhodnúť o predložení nových dôkazov iba podľa kánona 1283.

Kánon 1352

Ak nie je možné pri ústnom konaní vykonať všetky dôkazy, stanoví sa ďalšie ústne konanie.

Kánon 1353

Po vykonaní všetkých dôkazov sa koná v tom istom konaní ústna rozprava.

Kánon 1354

- § 1 Ak sa v rozprave neprejaví nevyhnutnosť niečo vo veci doplniť a nie je iná prekážka vyhlásenia rozsudku podľa práva, sudca hneď po ukončení rozpravy vo veci rozhodne. Výroková časť rozsudku sa prítomným stranám prečíta.
- § 2 Súd môže z vážnych dôvodov alebo z iného oprávneného dôvodu rozhodnúť odložiť rozhodnutie vecí najvyššie o päť zarátateľných dní.
- § 3 Úplné znenie rozsudku s uvedením dôvodov sa stranám vyhlási čo najskôr, najneskoršie však do 15 dní.

Kánon 1355

Ak zistí odvolací súd, že v nižšom stupni bola vec prerokovaná v skrátanom sporovom konaní v prípadoch, ktoré právo vylučuje, je povinný prehlásiť rozsudok za neplatný a vrátiť vec súdu, ktorý tento rozsudok vyhlásil.

Kánon 1356

V ostatných veciach, týkajúcich sa skrátaného sporového konania platia kánony o riadnom sporovom súdnom konaní. Súd však môže svojim uznesením, v ktorom sú uvedené dôvody, obmedziť predpisy súdneho konania, ktoré sa nedotýkajú platnosti, ak je to v záujme urýchlenia konania, pri zachovaní spravodlivosti.

ČASŤ XXVI.

Niektoré osobitné súdne konania

HLAVA I.

Manželské súdne konanie

Článok I.

Súdne konanie o neplatnosti manželstva

1. Príslušnosť súdu

Kánon 1357

Vo všetkých veciach pokrstených je samotným právom príslušný cirkevný súd.

Kánon 1358

Veci, ktoré sa týkajú výlučne občianskych účinkov, prináležia do právomoci štátnych úradov. Ak sú však prerokované predbežne a následne, môžu byť skúmané a rozhodované tiež cirkevným súdom.

Kánon 1359

Vo veciach neplatnosti manželstva, ktoré nie sú vyhradené Apoštolskému stolcu, je príslušným:

1. súd miesta, kde bolo manželstvo uzavreté;
2. súd miesta, kde má žalovaná strana trvalé, alebo prechodné bydlisko;
3. súd miesta, kde má bydlisko žalobca, ak obe strany majú bydlisko v tom istom štáte a súdny vikár miesta trvalého bydliska žalovanej strany s tým súhlasí;
4. súd miesta, kde v skutočnosti je potrebné vykonať väčšinu dôkazov, ak s tým súhlasí súdny vikár miesta trvalého bydliska žalovanej strany po jej v .

Kánon 1360

Právo napadnúť manželstvo majú:

1. manželia;
2. strážca spravodlivosti, ak neplatnosť manželstva je už verejne známa a manželstvo nie je možné splatniť, alebo by to bolo nevhodné.

Kánon 1361

- § 1 Manželstvo, ktoré za života oboch manželov nebolo napadnuté, nie je možné napadnúť po smrti niektorého z nich, s výnimkou, že by otázka platnosti mala právny význam pre konanie o predbežnej otázke v inej sporovej veci v cirkevnom, alebo občianskom odbore.
- § 2 Ak zomrie jeden z manželov v priebehu prerokovania veci, postupuje sa podľa kánona 1119.

3. Povinnosti sudcov a súdu

Kánon 1362

Sudca pred začatím konania vo veci a kedykoľvek uzná, že možno očakávať priaznivý výsledok, je povinný použiť pastoračné prostriedky, aby manželia boli pokiaľ možno privedení k splatneniu manželstva a k obnoveniu manželského spolužitia.

Kánon 1363

- § 1 Po prijatí žalobného spisu je predseda súdu alebo spravodajca povinný predvolať strany uznesením podľa kánonu 1191.
- § 2 Po uplynutí lehoty 15 dní od predvolania predseda alebo spravodajca vymedzí svojim uznesením v lehote desiatich dní predmet sporu a oznámi ho stranám, ak žiadna strana si nevyžiada zasadnutie k vymedzenému predmetu sporu.
- § 3 Predmet sporu nie je možné obmedziť na otázku neplatnosti manželstva v danom prípade, ale musí byť tiež zrejmé, z akého dôvodu je platnosť manželstva napádaná.
- § 4 Po desiatich dňoch od oznámenia uznesenia predseda alebo spravodajca nariadi ďalším uznesením pokračovanie vo veci, ak strany nič nenamietajú.

4. Dôkazy

Kánon 1364

- § 1 Obhajca zväzku, zástupcovia strán a strážca spravodlivosti, ak sú konaniu prítomní, majú právo:
1. účastniť sa vypočutia strán, svedkov a znalcov, bez ujmy kánona 1240;
 2. nahliadnuť do súdnych spisov i doposiaľ nezverejnených a preskúmať doklady, predložené stranami.
- § 2 Strany nemôžu byť prítomné vypočutiam, uvedeným v § 1 bode 1.

Kánon 1365

Ak nemá sudca iné priame dôkazy, k hodnoteniam výpovedí, uvedených v kánone 1217 § 2 použije okrem iných náznakov a pomôcok podľa možností svedkov o vieryhodnosti strán.

Kánon 1366

Vo veciach pohlavnej neschopnosti, alebo vady súhlasu pre duševnú poruchu sudca použije jedného, alebo viacerých znalcov, s výnimkou, že by z okolností bolo zrejmé, že nie sú potrební; v ostatných veciach platí kánon 1255.

Kánon 1367

Ak pri prejednávaní veci s veľkou pravdepodobnosťou sa ukáže, že manželstvo nebolo dokonané, súd konanie o neplatnosti manželstva zastaví a doplní šetrenie o nedokonaní sviatostného manželstva; potom postúpi spisy Apoštolskému stolcu spolu so žiadosťou jedného, alebo oboch manželov o oslobodenie, spolu s odporúčaním súdu a eparchiálneho biskupa.

5. Rozsudok a odvolanie

Kánon 1368

- § 1 Rozsudok, ktorým sa prvýkrát prehlasuje neplatnosť manželstva, s prípadnými odvolaniami a ostatnými súdnymi spismi musí byť odoslaný do 20 dní odo dňa vyhlásenia rozsudku odvolaciemu súdu.
- § 2 Ak bol rozsudok prehlasujúci neplatnosť manželstva vyhlásený v prvom stupni, odvolací súd po zhodnotení prípadných pripomienok obhajcu zväzku a strán svojim uznesením rozsudok bezodkladne potvrdí, alebo vec preberie k riadnemu prerokovaniu v druhom stupni.

Kánon 1369

Ak u odvolacieho súdu bol predložený nový dôkaz neplatnosti manželstva, súd ho môže pripustiť a posúdiť ako v prvom stupni.

Kánon 1370

- § 1 Ak bol v odvolacom stupni potvrdený rozsudok súdu, ktorý prvýkrát prehlásil neplatnosť manželstva, uznesením alebo ďalším rozsudkom tí, ktorých manželstvo bolo prehlásené za neplatné, môžu hneď uzavrieť nové manželstvo, akonáhle sú s týmto uznesením alebo ďalším rozsudkom oboznámení, s výnimkou, že by im to bolo zakázané týmto rozsudkom alebo pripojeným uznesením, alebo miestnym hierarchom.
- § 2 Kánon 1325 platí, i keď rozsudok, ktorý prehlásil neplatnosť manželstva nebol potvrdený ďalším rozsudkom, ale iba uznesením.

Kánon 1371

V okamihu vykonateľnosti súdneho rozsudku súdny vikár o tom upovedomí miestneho hierarchu miesta, v ktorom bolo manželstvo uzavreté; tento hierarcha musí zabezpečiť, aby bol čo najskôr urobený záznam v knihe zosobášených a pokrstených o tom, že manželstvo je neplatné a prípadný uložený zákaz.

6. Listinné súdne konanie

Kánon 1372

- § 1 Po prijatí žaloby môže súdny vikár alebo ním poverený sudca bez riadneho súdneho konania, ale predvolaním strán za účasti obhajcu zväzku prehlásiť neplatnosť manželstva rozsudkom, ak na základe listinných dôkazov, proti ktorým nie je odpor ani nie sú námietky, jasne vyplýva, že je tu zneplatňujúca prekážka, alebo nedostatok právom predpísanej formy, a ak s rovnakou istotou je známe, že nebolo udelené oslobodenie, alebo že poverený neobdržal platné poverenie.
- § 2 Ak ide o toho, ktorý mal dodržať právom predpísanú formu uzavretia manželstva, ale pokúsil sa ho uzavrieť občianskou formou, alebo pred nekatolíckym udeľovateľom, postačuje k dôkazu o jeho slobodnom stave predmanželské šetrenie, uvedené v kánone 784.

Kánon 1373

- § 1 Ak sa obhajca zväzku rozumne domnieva, že vady uvedené v kánone 1372 § 1, alebo oslobodenie sú neisté, musí podať odvolanie k súdu druhého stupňa, ktorému sa postúpia spisy s písomným upozornením, že ide o listinné súdne konanie.
- § 2 Strana, ktorá sa cíti byť poškodenou, má právo sa odvolať.

Kánon 1374

Sudca druhého stupňa, za účasti obhajcu zväzku, po vypočutí strán rozhodne, či rozsudok môže byť potvrdený, alebo je vhodnejšie vec prerokovať v riadnom súdnom konaní. V takomto prípade vráti vec súdu prvého stupňa.

7. Spoločné ustanovenia

Kánon 1375

Veci prehlásenia neplatnosti manželstva nie je možné prejednávať v skrátanom sporovom konaní.

Kánon 1376

V ostatných otázkach, týkajúcich sa postupu, použijú sa kánony o súdoch všeobecne a o riadnom sporovom súdnom konaní, pri dodržaní osobitných predpisov, týkajúcich a verejného dobra, ak tomu neodporuje povaha veci.

Kánon 1377

V rozsudku sa strany upozornia na vzájomné mravné, prípadne občianske záväzky a povinnú výživu a výchovu detí.

Článok II. Konanie o odlúčení manželov

Kánon 1378

- § 1 O osobnom odlúčení manželov môže rozhodnúť eparchiálny biskup alebo sudca uznesením, ak partikulárne právo nestanovuje inak.
- § 2 V prípade, že cirkevné rozhodnutie nemá občianskoprávne účinky, alebo možno predpokladať, že občianskoprávne rozhodnutie by neodporovalo Božskému právu, môže eparchiálny biskup eparchie, v ktorej majú manželia bydlisko, po zvážení osobitných okolností manželom dovoliť, aby sa obrátili na občiansky súd.
- § 3 Ak sa vec týka iba občianskoprávných účinkov, sudca sa od počiatku usiluje, aby s dovoľením eparchiálneho biskupa bola vec zverená občianskemu súdu.

Kánon 1379

- § 1 Ak nepožaduje niektorá strana riadne sporové súdne konanie, vykoná sa skrátené sporové konanie.
- § 2 Ak bolo po vykonaní riadneho sporového súdneho konania podané odvolanie, je súd druhého stupňa povinný po vypočutí strán uznesenie bezodkladne potvrdiť, alebo vec prerokovať na druhom stupni.

Kánon 1380

Príslušnosť súdu sa riadi kánonom 1359 bodu 2 a 3.

Kánon 1381

Ak sa sudca domnieva, že je nádej na úspech, použije pred prijatím veci pastoračné prostriedky k tomu, aby manželov zmieril a presvedčil ich k obnoveniu manželského spolužitia.

Kánon 1382

Vec odlúčenia manželov je vecou verejného záujmu, preto je povinná účasť strážcu spravodlivosti podľa kánona 1097.

Článok III.

Konanie o predpokladanej smrti manžela

Kánon 1383

- § 1 Ak nie je možné smrť manžela dokázať úradným cirkevným alebo občianskym dokladom, je druhý manžel viazaný manželským zväzkom s výnimkou, že by eparchiálny biskup vydal prehlásenie o jeho predpokladanej smrti.
- § 2 Takéto prehlásenie môže eparchiálny biskup vydať iba vtedy, ak po vykonaní primeraných šetrení, z výpovedí svedkov, z verejnej mienky alebo z iných náznakov nadobudne mravnú istotu o smrti manžela. Iba neprítomnosť, i sebedlhšia, manžela nepostačuje.
- § 3 V neistých a zložitých prípadoch eparchiálny biskup v hraniciach územia patriarchálnej Cirkvi, obráti sa o radu k patriarchovi, ostatní eparchiálni biskupi k Apoštolskému stolcu.

- § 4 V konaní o predpokladanej smrti manžela sa vyžaduje účasť strážcu spravodlivosti, nie však obhajcu zväzku.

Článok IV. Konanie o rozlúčení nedokonaného manželstva a rozlúčení v prospech viery

Kánon 1384

Pre dosiahnutie rozlúčenia nedokonaného manželstva a rozlúčenie v prospech viery presne sa dodržiavajú osobitné predpisy, vydané apoštolským stolcom.

HLAVA II. Konanie o prehlásení neplatnosti sviatostných svätení

Kánon 1385

Právo napadnúť platnosť sviatostného svätenia má duchovný a hierarcha, ktorému duchovný podlieha, alebo v ktorého eparchii prijal sviatostné svätenie.

Kánon 1386

- § 1 Žalobný spis na neplatnosť sviatostných svätení musí sa doručiť príslušnému úradu Rímskej kúrie, ktorý rozhodne, či vec prerokuje tento úrad, alebo ním určený sudca.
- § 2 Ak úrad postúpi žiadosť súdu, platia kánony o súdnom konaní všeobecne a o riadnom sporovom konaní, nie však o skrátenom konaní, ak tomu neodporuje povaha veci.
- § 3 Po odoslaní žalobného spisu je duchovnému samotným právom zakázané vykonávať úkony sviatostného svätenia.

Kánon 1387

Druhým rozsudkom, ktorý potvrdil neplatnosť sviatostného svätenia, stráca duchovný všetky práva, ktoré sú vlastné duchovnému stavu a je oslobodený od všetkých jeho povinností.

HLAVA III.

Konanie o odvolávaní a prekladaní farárov

Kánon 1388

Pri odvolávaní a prekladaní farárov sa použijú kánony 1389 - 1400, ak partikulárne právo, schválené Apoštolským stolcom nestanoví inak.

Článok 1

Odvolávanie farárov

Kánon 1389

Ak sa stane služba farára z nejakého dôvodu, i bez jeho závažnej viny škodlivou, alebo aspoň neužitočnou, eparchiálny biskup ho môže z farnosti odvolať.

Kánon 1390

Farár môže byť podľa práva odvolaný z farnosti najmä pre tieto dôvody:

1. spôsob jednania, ktoré prináša cirkevnému spoločenstvu veľkú škodu, alebo zmätok;
2. neskúsenosť, alebo trvalá duševná, alebo telesná choroba, ktorá farára zneschopňuje k užitočnému plneniu jeho úloh;
3. strata dobrej povesti u poctivých a vážených farníkov, o ktorej sa predpokladá, že v krátkej dobe neprestane;
4. závažné zanedbávanie alebo porušovanie povinností farára, ktoré pretrváva i po jeho napomenutí;
5. zlá správa majetku na veľkú škodu Cirkvi, ak proti tomuto zlu nie je možné použiť iný prostriedok.

Kánon 1391

- § 1 Ak sa vykonaným šetrením zistí, že je dôvod k odvolaniu farára, prerokuje eparchiálny biskup vec s dvoma farármi zo zboru farárov, ktorý na návrh eparchiálneho biskupa zriadila a trvalo zvolila kňazská rada; ak dôjde k záveru, že je potrebné pristúpiť k odvolaniu, pre platnosť je nevyhnutné, aby oznámil príčiny a dôvody a otcovsky farárovi poradil, aby sa do 15 dní vzdal úradu.
- § 2 Farár, ktorý je členom rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, môže byť odvolaný na pokyn eparchiálneho biskupa, ktorý o tom vyrozumie vyššieho predstaveného, alebo na pokyn vyššieho predstaveného,

ktorý o tom vyrozumie eparchiálneho biskupa, pričom sa nevyžaduje súhlas druhej strany.

Kánon 1392

Farár sa môže vzdať úradu s podmienkou, ak eparchiálny biskup takéto vzdanie môže podľa práva prijať a skutočne ho aj prijme.

Kánon 1393

- § 1 Ak sa farár nevyjadrí v stanovenej lehote, eparchiálny biskup svoju výzvu urobí opäť so stanovením dlhšej záväznej lehoty na odpoveď.
- § 2 Akonáhle sa eparchiálny biskup ubezpečí, že farár obdržal jeho druhú výzvu a nevyjadril sa, hoci mu v tom nebránila žiadna prekážka, alebo ak farár odmietne vzdať sa úradu bez uvedenia dôvodu, eparchiálny biskup vydá výnos o odvolaní.

Kánon 1394

Ak farár uvedené príčiny a dôvody napadne a uvedie dôvody, ktoré sú podľa úsudku eparchiálneho biskupa nedostatočné, pre platnosť výnosu sa požaduje:

1. umožniť farárovi, aby nahliadol do spisov, spísal svoje námietky a uviedol prípadné protidôkazy;
2. biskup po prípadnom doplnení spisu vec zväží s dvoma farármi, uvedenými v kánone 1391 § 1 a ak to nie je možné, vyberie iných;
3. záverom biskup rozhodne, či farára odvolá alebo nie, a v krátkej dobe vydá vo veci výnos.

Kánon 1395

Po odvolaní biskup farárovi zabezpečí iný, preňho vhodný úrad, alebo ho zaradí do výslužby.

Kánon 1396

- § 1 Odvolaný farár musí zanechať výkon služby farára a čo najskôr uvoľniť farskú budovu a všetko, čo súvisí s farnosťou a odovzdať to tomu, ktorému eparchiálny biskup zveril farnosť.
- § 2 Ak ide o chorého, ktorý nemôže byť bez obtiaží premiestnený z fary na iné miesto, biskup mu ponechá prípadne i výlučné užívanie fary, ak je to nevyhnutné.

- § 3 Počas odvolacieho konania proti výnosu o odvolaní nemôže eparchiálny biskup menovať nového farára, ale zabezpečiť dočasného správcu farnosti.

Článok II. Prekladanie farárov

Kánon 1397

Ak vyžaduje dobro duší alebo potreba a úžitok Cirkvi, aby farár, ktorý dobre viedol farnosť, bol zo svojej farnosti preložený do inej farnosti, alebo inej služby, eparchiálny biskup mu písomne navrhne preloženie a poradí, aby z lásky k Bohu a duším súhlasil.

Kánon 1398

Ak nesúhlasí farár s týmto návrhom a radou eparchiálneho biskupa, oznámi mu písomne svoje dôvody.

Kánon 1399

- § 1 Ak eparchiálny biskup usúdi, že od svojho zámeru neustúpi, je povinný s dvoma farármi, vybranými zo zboru, uvedenými v kánone 1391 § 1 zvážiť dôvody preloženia a proti nemu. Ak i potom usúdi, že preloženie je potrebné, opätovne urobí voči farárovi otcovskú výzvu.
- § 2 Keď i potom farár odmieta, ale eparchiálny biskup pokladá preloženie za potrebné, vydá výnos o preložení, v ktorom uvedie, že po uplynutí stanovenej doby bude farnosť pokladaná za uprázdnenú.
- § 3 Po márnom uplynutí tejto doby prehlási eparchiálny biskup farnosť za uprázdnenú.

Kánon 1400

Vo veciach prekladania sa postupuje podľa kánonu 1396 s prihliadnutím k oprávneným záujmom a spravodlivosti.

ČASŤ XXVII. Trestné právo

HLAVA I. Trestné činy a tresty všeobecne

Kánon 1401

Keď Boh použil všetkých spôsobov, aby priviedol späť zblúdilé ovce, tí, ktorí od neho prijali moc zväzovať a rozväzovať prinášajú vhodný liek na choroby tých, ktorí sa previnili, kážu a zaprisahávajú a so všetkou trpezlivosťou a múdrosťou prísne vyzývajú a prípadne ukladajú tresty, aby sa rany, spôsobené previnením hojili tak, že previnilých nedoženu do priepasti zúfalstva a súčasne neuvolnia zábrany k neviazanému životu a k pohrdaniu zákonom.

Kánon 1402

- § 1 Cirkevné tresty, uvedené v kánonoch 1468 - 1482 môže uložiť iba príslušný trestný súd, stanovený právom pri zavrnutí opačnej obyčaje.
- § 2 Ak sú však podľa úsudku autority, uvedenej v § 3 na prekážku závažné dôvody vo výkone súdneho trestného konania a dôkazy o trestnom čine sú nezvratné, môže byť trestný čin postihnutý mimosúdnym trestným výnosom podľa kánonov 1486 a 1487, ak nejde o zbavenie úradu, titulov, odznakov alebo pozastavenie na dobu dlhšiu ako jeden rok, prevedenie do nižšieho stupňa, vylúčenie, alebo veľké vyobcovanie.
- § 3 Tento trestný výnos môžu okrem apoštolského stolca vydať v medziach svojej právomoci výlučne patriarcha, arcibiskup väčší, eparchiálny biskup a vyšší predstavený spoločnosti zasväteného života, ktorí majú riadnu výkonnú právomoc.

Kánon 1403

- § 1 I keď ide o trestné činy, za ktoré právo ukladá trest, môže miestny hierarcha po vypočutí strážcu spravodlivosti upustiť od trestného konania a zdržať sa uloženia trestu, ak nastanú podľa úsudku miestneho hierarchu súčasne tieto okolnosti: vinník ešte nebol oznámený súdu, k svojmu činu sa miestnemu hierarchovi verejne priznal vedený úprimnou ľútosťou a je zabezpečená patričná náprava pohoršenia a škody.
- § 2 Miestny hierarcha nesmie takto postupovať, ak ide o trestný čin, za ktorý právo ukladá trest, ktorého odpustenie je vyhradené vyššej autorite, ak mu to táto autorita nedovolí.

Kánon 1404

- § 1 Tresty sa majú vykladať blahovoľne.

- § 2 Nie je možné prenášať trest z osoby na osobu, alebo z prípadu na prípad, i keď je k tomu hoci i závažný dôvod.

Kánon 1405

- § 1 Ten, ktorý má zákonodarnú moc, môže vydávať trestné zákony a chrániť svojimi zákonmi Božský zákona, alebo cirkevný zákon, vydaný vyššou autoritou so stanovením primeraného trestu v medziach svojej právomoci vo vzťahu k územiu, alebo osobám, ak je to nevyhnutné a lepšie sa tak zabezpečí cirkevná disciplína.
- § 2 K trestom, stanoveným všeobecným právom môže partikulárne právo pripojiť za niektorý trestný čin iné tresty, avšak iba z veľmi závažného dôvodu; ak je však všeobecným právom stanovený neurčitý, alebo iba možný trest, môže partikulárne právo namiesto neho stanoviť určitý, alebo záväzný trest.
- § 3 Patriarchovia a eparchiálni biskupi sa starajú, aby trestné zákony partikulárneho práva boli na tom istom území pokiaľ možno jednotné.

Kánon 1406

- § 1 Ak má niekto moc ukladať príkazy, môže v rovnakej miere po zrelej úvahe a s najväčšou miernosťou pohroziť príkazom i určitými trestami s výnimkou tých, ktoré sú uvedené v kánone 1402 § 2; patriarcha so súhlasom stálej synody môže pohroziť i týmito trestami.
- § 2 Napomenutie s pohrozením trestu, ku ktorému je v jednotlivých prípadoch nútený miestny hierarcha, rovná sa trestnému príkazu.

Kánon 1407

- § 1 Ak podľa úsudku miestneho hierarchu, oprávneného uložiť trest je na mieste ho uložiť, možno trest uložiť iba vtedy, ak vinník bol predtým aspoň raz napomenutý, aby od závadného konania upustil a bola mu poskytnutá primeraná doba k náprave.
- § 2 Upustením od závadného konania sa rozumie, že vinník trestný čin úprimne ľutoval a okrem toho patrične napravil pohoršenie a škodu, alebo to aspoň prisľúbil vykonať.
- § 3 Trestný príkaz, uvedený v kánone 1046 § 2 postačí k možnosti uloženia trestu.

Kánon 1408

Trestom je vinník viazaný až po jeho uložení rozsudkom, alebo trestným výnosom, bez ujmy práva pápeža a všeobecného snemu.

Kánon 1409

- § 1 I keď právo používa nariadenie slová, sudca môže pri použití trestného práva podľa svojho svedomia a múdrosti:
1. odložiť uloženie trestu na vhodnejšiu dobu, ak možno predpokladať, že z unáhleného trestu vzíde väčšie zlo;
 2. od uloženia trestu upustiť, alebo uložiť miernejší trest, ak sa vinník napravil a je primerané postarané o nápravu pohoršenia a škody, alebo vinník bol dostatočne potrestaný občianskou autoritou, alebo možno predpokladať, že sa tak stane;
 3. niektoré tresty do istej miery zmierniť, ak spáchal vinník viac trestných činov a úhrn trestov by bol príliš vysoký;
 4. zastaviť trestné konanie v prospech toho, kto doposiaľ viedol vzorný život a dopustil sa trestného činu prvýkrát, ak nenalieha potreba nápravy pohoršenia; v zastavenom trestnom konaní nie je možné pokračovať, ak vinník v lehote stanovenej sudcom nespácha trestný čin opätovne; v takom prípade bude potrestaný za oba trestné činy, ak trestnosť predchádzajúceho nezanikla.
- § 2 Ak je trest neurčitý a právo nestanoví inak, sudca nemôže uložiť zmiernené tresty, uvedené v kánone 1402.

Kánon 1410

Pri ukladaní trestu duchovnému, zachová sa mu všetko potrebné pre život, ak nejde o vylúčenie. V takom prípade miestny hierarcha zabezpečí, aby vylúčený, ktorý v dôsledku trestu skutočne stráda, bol pokiaľ možno slušne zaopatrený bez ujmy práv na sociálne zabezpečenie a zdravotnú starostlivosť, a to vrátane jeho rodiny, ak je ženatý.

Kánon 1411

Žiadny trest nemôže byť uložený, ak je trestnosť činu premlčaná.

Kánon 1412

- § 1 Ten, ktorý je viazaný právom, alebo príkazom, podlieha i pripojeným trestom.
- § 2 Ak sa zmení právo po spáchaní trestného činu, použije sa to, ktoré je pre vinník priaznivejšie.
- § 3 Ak ruší neskoršie právo skoršie, alebo ak ruší aspoň trest, akýkoľvek uložený trest hneď stráca účinky.
- § 4 Trest viaže vinníka všade i v prípade zániku práva toho, ktorý ho uložil, ak všeobecné právo nestanoví výslovne inak.

Kánon 1413

- § 1 Osoba mladšia 14 rokov nie je trestne zodpovedná.
- § 2 Ten, ktorý spáchal trestný čin vo veku od 14 do 18 rokov, môže byť postihnutý iba trestami, ktoré nezbavujú nejakého dobra s výnimkou, že eparchiálny biskup, alebo sudca v osobitných prípadoch posúdi, že polepšenie bude lepšie dosiahnuté inak.

Kánon 1414

- § 1 Trestné zodpovedný je ten, ktorý porušil trestný zákon, alebo trestný príkaz, alebo sa dopustil úmyselného, alebo ťažko zavineného opomenutia povinný starostlivosti, alebo ťažko zavinennej neznalosti zákona alebo príkazu.
- § 2 Ak ide o porušenie trestného zákona, alebo trestného príkazu vo vonkajšom odbore, predpokladá sa, že bolo spáchané úmyselne, pokiaľ sa nedokáže opak. U ostatných zákonov a príkazov sa tak predpokladá iba vtedy, ak došlo k porušeniu zákona alebo príkazu po trestnom napomenutí opätovne.

Kánon 1415

Ak je podľa všeobecných zvyklostí a právnej náuky nejaká poľahčujúca okolnosť spáchania trestného činu, sudca zmení trest, stanovený zákonom alebo príkazom; ak podľa svojej úvahy usúdi, že by polepšenia a nápravy pohoršenia a škody bolo lepšie dosiahnuté, môže od uloženia trestu prípadne upustiť.

Kánon 1416

Ak spáchal trestný čin vinník opakovane, alebo ak je podľa všeobecných zvyklostí a právnej náuky nejaká priťažujúca okolnosť, môže sudca vinníka potrestať tvrdšie, ako stanoví zákon alebo príkaz, a nie sú vylúčené ani tresty, uvedené v kánone 1402 § 2.

Kánon 1417

Tí, ktorí k trestnému činu napomáhajú a nie sú v práve výslovne uvedení, môžu byť potrestaní rovnakými trestami ako vinník, alebo podľa múdreho uváženia sudcu trestami inými, alebo miernejšími.

Kánon 1418

- § 1 Ten, ktorý konaním, alebo opomenutím páchal trestný čin, ale nezávisle na vlastnej vôli ho nemohol dokonať, nepodlieha trestu za dokonaný trestný čin, ak právo alebo príkaz nestanoví inak.
- § 2 Ak konanie, alebo opomenutie svojou povahou smeruje k spáchaniu trestného činu, páchatel' bude potrestaný primeraným trestom, avšak nižším, ako stanoveným za dokonaný trestný čin, najmä ak vzniklo pohoršenie, alebo veľká škoda.
- § 3 Od potrestania bude oslobodený ten, kto dobrovoľne z vlastnej vôle upustí od dokonania začatého trestného činu, ak touto činnosťou nevznikla žiadna škoda, alebo pohoršenie.

Kánon 1419

- § 1 Ten, ktorý môže oslobodiť od trestného zákona, alebo od trestného príkazu, môže oslobodiť i od trestu, ktorý tento zákon, alebo príkaz ukladajú.
- § 2 Okrem toho môže trestný zákon, alebo príkaz udeliť i iným moc oslobodzovať od trestov.

Kánon 1420

- § 1 Od trestu, uloženého mocou práva môže oslobodiť:
 - 1. miestny hierarcha, ktorého súd konal trestné konanie, alebo ktorý uložil trest trestným výnosom;
 - 2. miestny hierarcha miesta, kde sa vinník práve zdržiava, po porade s miestnym hierarchom, uvedeným v bode 1.
- § 2 To platí i o trestoch, uložených podľa partikulárneho práva, alebo na základe trestného príkazu, ak nestanovuje partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu inak.
- § 3 Od trestu, uloženého Apoštolským stolcom môže oslobodiť iba Apoštolský stolec s výnimkou, že by oslobodením bol poverený patriarcha alebo niekto iný.

Kánon 1421

Oslobodenie od trestu, vynútené vyvolaním veľkého strachu alebo podvodom je neplatné.

Kánon 1422

- § 1 Oslobodenie od trestu môže byť udelené i bez vedomia vinníka, alebo pod podmienkou.
- § 2 Oslobodenie od trestu sa udelí písomne, ak závažný dôvod neodporúča inak.

- § 3 Je potrebné vyvarovať sa toho, aby žiadosť o oslobodenie, alebo toto oslobodenie bolo zverejnené, s výnimkou, že by to bolo osožné na ochranu dobrej povesti vinníka, alebo nevyhnutné pre nápravu pohoršenia.

Kánon 1423

- § 1 Bez ujmy práva pápeža vyhradiť právo oslobodzovať od akýchkoľvek trestov sebe, alebo iným môže synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi, alebo arcibiskup väčší predpisom, vydaným z dôvodu závažných okolností vyhradiť oslobodenie od trestov patriarchovi, alebo arcibiskupovi väčšiemu pre podriadených ktorí majú trvalé alebo prechodné bydlisko v hraniciach územia Cirkvi, na ktorej čele stoja; nik iný nemôže platne vyhradiť sebe alebo iným odpustenie trestov, stanovených všeobecným právom s výnimkou súhlasu Apoštolského stolca.
- § 2 Všetky výhrady sa vykladajú doslovne.

Kánon 1424

- § 1 Oslobodenie od trestu nie je možné udeliť, ak vinník spáchaného trestného činu úprimne neľutuje a ak nie je primerane postarané o nápravu pohoršenia a škody.
- § 2 Ak podľa úsudku toho, ktorý je oprávnený od trestu oslobodiť, sú tieto podmienky splnené, oslobodenie sa neodoprie, ak to povaha trestu umožňuje.

Kánon 1425

Ak je niekomu uložených viac trestov, oslobodenie platí iba pre tie, ktoré sú výslovne uvedené; celkové oslobodenie však oslobodzuje od všetkých trestov s výnimkou tých, ktoré vinník vo svojej žiadosti úmyselne zamlčal.

Kánon 1426

- § 1 Ak nebol právom stanovený iný trest, možno podľa dávnych tradícií východných Cirkví uložiť tresty, ktorými sa ukladá vykonať nejaké vážne zbožné dielo, alebo skutok lásky, ako určité modlitby, zbožnú púť, osobitný pôst, almužny, duchovné ústranie.
- § 2 Tomu, ktorý nie je spôsobilý vykonať tieto tresty, uložia sa iné.

Kánon 1427

- § 1 Bez ujmy platnosti partikulárneho práva, verejné napomenutie sa vykoná pred notárom, alebo pred dvoma svedkami, alebo písomne tak, aby o obsahu a prijatí písomností bol preukazný doklad.
- § 2 Je potrebné dbať, aby verejné napomenutie nespôsobilo neprimeranú ujmu na cti.

Kánon 1428

- § 1 Ak je vec závažná a najmä ak ide o viacnásobných vinníkov, môže miestny hierarcha okrem trestov, uložených rozsudkom podľa práva uložiť výnosom nad vinníkom dozor.

Kánon 1429

- § 1 Zákazom pobytu na určitom mieste môže byť potrestaný iba duchovný, rehoľník, alebo člen spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život; tento predpis o zákaze pobytu sa týka iba duchovných, pripísaných eparchii bez ujmy práv spoločností zasväteného života.
- § 2 K uloženiu zákazu pobytu na určitom mieste, alebo území sa vyžaduje súhlas miestneho hierarchu miesta s výnimkou, že by šlo o dom spoločnosti zasväteného života pápežského práva alebo patriarchálneho práva, kedy sa vyžaduje súhlas príslušného predstaveného, alebo o dom pre kajúcich duchovných viacero eparchií, alebo o nápravné domy.

Kánon 1430

- § 1 Trest zbavenia môže postihnúť iba tie právomoci, úrady, dary, práva, výsady, oprávnenia, milosti, tituly a odznaky, ktoré podliehajú právomoci autority, ktorá trest uložila, alebo miestneho hierarchu, ktorého súd trestne vykonal trestné konanie, alebo ktorý uložil trest trestným výnosom; to isté platí pre prenesenie trestu na iný úrad.
- § 2 Nie je možné odňať moc zo sviatostného svätenia; možno iba zakázať vykonávanie všetkých, alebo niektorých úkonov podľa všeobecného práva; rovnako nie je možné odňať akademické tituly.

Kánon 1431

- § 1 Ten, ktorému je uložený trest menšieho vyobcovania, nesmie prijímať Božské Eucharistiu; navyiac je vylúčený z účasti na Božskej liturgii a nesmie vstupovať do chrámu počas konania bohoslužieb.
- § 2 Rozsudkom, alebo trestným výnosom, ktorým sa ukladá tento trest stanoví sa i jeho rozsah a v prípade potreby doba trvania.

Kánon 1432

- § 1 Trest pozastavenia môže zakazovať všetky alebo niektoré úkony moci zo sviatostného svätenia alebo konania, výkon všetkých, alebo niektorých úkonov alebo práv, spojených s úradom, službou alebo funkciou, ktorých rozsah sa stanoví v rozsudku alebo v trestnom výnose, ktorým sa trest ukladá, ak ho nestanoví zákon.
- § 2 Pozastavenie sa týka iba tých úkonov, ktoré spadajú do právomoci autority, ktorá trest uložila, alebo miestneho hierarchu, ktorého súd konal v trestnom konaní, alebo ktorý vydal trestný výnos s uložením trestu pozastavenia.
- § 3 Pozastavenie nemá vplyv na platnosť úkonov, ani na právo bývania, ktoré má vinník z dôvodu úradu, služby alebo funkcie; pozastavenie, zakazujúce poberať úroky, odmeny, dôchodky a obdobné plnenia, je spojené s povinnosťou vrátiť všetko, čo bolo, hoci i v dobrej vôli prijaté.

Kánon 1433

- § 1 Duchovný, zaradený na nižší stupeň, nesmie vykonávať tie úkony moci zo sviatostného svätenia a konania, ktoré nižšiemu stupňu neprislúchajú.
- § 2 Duchovný, vylúčený z duchovného stavu, je zbavený všetkých úradov, služieb a iných funkcií, cirkevnej mzdy a akejkolvek zverenej moci a stáva sa k ním nespôsobilým; nesmie vykonávať moc zo sviatostného svätenia, nemôže prijať vyššie svätenie a v právnych účinkoch je postavený na úroveň veriacich, bez ujmy kánonov 396 a 725.

Kánon 1434

- § 1 Väčšie vyobcovanie zakazuje okrem toho, čo je uvedené v kánone 1431 § 1, prijímať i iné sviatosti, udeľovať sviatosti a sviatostiny, zastávať akékoľvek úrady, služby alebo funkcie, konať správne úkony; ak sú vykonané, sú mocou práva neplatné.
- § 2 Ten, ktorému je uložený trest väčšieho vyobcovania, nesmie mať akúkoľvek účasť na Božskej liturgii a v akýchkoľvek verejných bohoslužbách.
- § 3 Zakazuje sa mu užívanie skôr udelených výsad; nemôže platne nadobudnúť hodnosť, úrad, službu, alebo inú funkciu v Cirkvi, alebo dôchodok a príjmy s ním spojené; nesmie voliť ani byť voleným.

Kánon 1435

- § 1 Ak trest zakazuje prijímať sviatosti a sviatostiny, zákaz sa pozastavuje, ak je vinník v nebezpečenstve smrti.
- § 2 Ak zakazuje trest udeľovať sviatosti, alebo sviatostiny, alebo vykonať nejaký správny úkon, zákaz sa pozastavuje, kedykoľvek je to nevyhnutné a potrebné pre veriacich, ktorí sú v nebezpečenstve smrti.

HLAVA II.

Tresty za jednotlivé trestné činy

Kánon 1436

- § 1 Ten, ktorý popiera alebo uvádza do pochybností niektorú pravdu, ktorej je nevyhnutné veriť vierou Božskou a katolíckou, alebo kresťanskú vieru celkovo odmieta a napomenutie je neúčinné, ako odpadlík a bludár bude potrestaný väčším vyobcovaním. Duchovnému okrem toho môžu byť uložené ďalšie tresty, vrátane vylúčenia.
- § 2 Okrem týchto prípadov ten, ktorý zastáva náuku, ktorú ako bludnú odsúdil pápež, alebo zbor biskupov, predstavujúci riadny učiteľský úrad a oprávnené napomenutie je neúčinné, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1437

Ten, ktorý odoprie poslušnosť zvrchovanej autorite Cirkvi, alebo opustí spoločenstvo s veriacimi jej podriadenými a neuposlúchne oprávnené napomenutie, ako rozvracač bude potrestaný väčším vyobcovaním.

Kánon 1438

Ten, ktorý úmyselne vypustí právom predpísanú pripomienku miestneho hierarchu v Božskej liturgii, alebo v Božských chválach a neuposlúchne oprávnené napomenutie, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním.

Kánon 1439

Rodičia, alebo ich zástupcovia, ktorí dajú deti pokrstiť alebo vychovávať v nekatolíckom náboženstve, budú potrestaní primeraným trestom.

Kánon 1440

Ten, ktorý poruší právne predpisy o účasti na liturgických úkonoch, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1441

Ten, ktorý použije posvätné veci k svetským účelom, alebo k zlému cieľu, bude potrestaný zákazom prijímania Božskej Eucharistie.

Kánon 1442

Ten, ktorý pohodí Božskú Eucharistiu, alebo ju podrží a použije k zlému cieľu, bude potrestaný väčším vyobcovaním a v prípade duchovného i ďalšími trestami, prípadne vylúčením.

Kánon 1443

Ten, ktorý predstiera slávenie Božskej liturgie, alebo iných sviatostí, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním.

Kánon 1444

Ten, ktorý krivo prisahá pred cirkevnou autoritou, alebo i bez prisahy oprávnene sa dotazujúcemu sudcovi klame, alebo zatají pravdu, alebo navedie iného k spáchaniu trestného činu, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1445

§ 1 Ten, ktorý použije fyzické násilie proti biskupovi, alebo sa dopustí proti nemu iného ťažkého previnenia, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne vylúčením, ak je duchovným; ak spácha tento trestný čin proti metropolitovi, patriarchovi, alebo

pápežovi, bude potrestaný väčším vyobcovaním, ktoré je v poslednom prípade vyhradené pápežovi.

- § 2 Ten, ktorý sa dopustí tohto trestného činu proti inému duchovnému, členovi rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo voči inému veriacemu, ktorý vykonáva cirkevný úrad, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1446

Ten, ktorý vlastného hierarchu, ktorý niečo ukladá, alebo zakazuje nepočúvne a po napomenutí zotrúva v neposlušnosti, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1447

- § 1 Ten, ktorý proti ktorémukoľvek miestnemu hierarchovi podnecuje vzburu alebo nenávisť, alebo jeho podriadených nabáda k neposlušnosti voči nemu, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním, najmä ak bol tento trestný čin spáchaný voči patriarchovi; alebo pápežovi.
- § 2 Ten, ktorý bráni slobodnému výkonu služby alebo cirkevnej moci, alebo užívaniu cirkevného majetku, alebo zastráňa voličov, alebo tých, ktorí vykonávajú moc, alebo službu, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1448

- § 1 Ten, ktorý vo verejnom zhromaždení, alebo prednáške alebo verejne rozširovanej tlačovine, či v iných oznamovacích prostriedkoch vysloví rúhanie, alebo ťažko uráňa dobré mravy, alebo uráňa náboženstvo alebo Cirkev, alebo vzbudzuje nenávisť a pohrdanie, bude potrestaný primeraným trestom.
- § 2 Ten, ktorý vstúpi do nejakého združenia, ktoré strojí úklady proti Cirkvi, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1449

Ten, ktorý bez písomného súhlasu scudzí cirkevný majetok, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1450

- § 1 Ten, ktorý sa dopustí vraždy, bude potrestaný väčším vyobcovaním; duchovný bude potrestaný okrem toho inými trestami, prípadne vylúčením.
- § 2 Rovnako bude potrestaný ten, ktorý sa dopustí prerušenia tehotenstva s následným účinkom.

Kánon 1451

Ten, ktorý niekoho unesie, alebo protiprávne zadržiava, ťažko zraní alebo zmrzačí, alebo fyzicky či duševne týra, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním.

Kánon 1452

Ten, ktorý niekomu ťažko ukrivdí, alebo ohováraním poškodí jeho dobrú povesť, bude prinútený k primeranému zadost'učineniu; ak ho odmietne, bude potrestaný menším vyobcovaním, alebo pozastavením.

Kánon 1453

- § 1 Duchovný, žijúci v konkubínate, alebo inom verejnom hriechu proti čistote s trvalým pohoršením, bude potrestaný pozastavením, a v prípade, že zotrvá po napomenutí v trestnej činnosti, môžu mu byť ukladané postupne ďalšie tresty až po vylúčenie.
- § 2 Duchovný, ktorý sa pokúsi o nedovolené manželstvo, bude potrestaný vylúčením.
- § 3 Člen rehoľnej spoločnosti s trvalým sľubom čistoty, ktorý nie je duchovným a ktorý sa pokúsi uzavrieť manželstvo, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1454

Ten, ktorý niekoho krivo obviní z trestného činu, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním, najmä ak ide o krivé obvinenie spovedníka, miestneho hierarchu, člena rehoľnej spoločnosti, člena spoločnosti ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, alebo veriaceho v cirkevnej funkcii, bez ujmy kánonu 731.

Kánon 1455

Ten, kto vyhotoví nepravú verejnú cirkevnú listinu, alebo v nej uvedie nepravdu, alebo použije nepravú, či pozmenenú listinu v cirkevnej veci, alebo listinu zmení, zničí alebo skryje, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1456

- § 1 Spovedník, ktorý priamo poruší sviatostné tajomstvo, bude potrestaný väčším vyobcovaním, bez ujmy kánona 728 § 1 bodu 1; ak poruší toto tajomstvo inak, bude potrestaný primeraným trestom.
- § 2 Ten, ktorý sa pokúsi akýmkoľvek spôsobom nadobudnúť poznatky zo spovede, alebo odovzdať inému tie, ktoré nadobudol, bude potrestaný menším vyobcovaním alebo pozastavením.

Kánon 1457

Kňaz, ktorý rozhrešil spoluvinníka v hriechu proti čistote, bude potrestaný väčším vyobcovaním, bez ujmy kánonu 728 § 1 bodu 2.

Kánon 1458

Kňaz, ktorý vo spovedi, alebo pri príležitosti sviatostnej spovede, alebo pod zámienkou sviatostnej spovede zvädza kajúcníka ku hriechu proti čistote, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne vylúčením.

Kánon 1459

- § 1 Biskup, ktorý bez poverenia príslušnej autority udelí niekomu biskupské svätenie a ten, ktorý od neho toto svätenie prijme, budú potrestaní väčším vyobcovaním.
- § 2 Biskup, ktorý niekomu udelí diakonské alebo kňazské svätenie v rozpore s cirkevným právom bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1460

Ten, ktorý sa obráti priamo, alebo nepriamo k občianskej autorite, aby jej zásahom dosiahol sviatostné svätenie, úrad, službu alebo inú cirkevnú funkciu, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním a ak ide o duchovného, prípadne i vylúčením.

Kánon 1461

Ten, ktorý vysväťí, alebo prijme sviatostné svätenie za úplatu, bude potrestaný vylúčením; ten, ktorý za úplatu udeľuje iné sviatosti alebo ich za úplatu prijíma, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním.

Kánon 1462

Ten, ktorý za úplatu prijme alebo udelí cirkevný úrad, službu, alebo inú funkciu, alebo sa ich akýmkoľvek spôsobom zmocní, alebo ich neoprávnene drží, vykonáva, či odovzdáva iným, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne väčším vyobcovaním.

Kánon 1463

Ten, ktorý čokoľvek dá alebo sľúbi, aby ten, ktorý vykonáva cirkevný úrad, službu, alebo inú funkciu niečo neoprávnene vykonal alebo opomenul, bude potrestaný primeraným trestom; rovnako bude potrestaný ten, ktorý také dary alebo sľuby prijme.

Kánon 1464

- § 1 Ten, ktorý okrem prípadov predpokladaných právom zneužije v Cirkvi moc, úrad, službu alebo inú funkciu k úkonu, alebo opomenutiu, bude potrestaný primeraným trestom, prípadne zbavením, ak zákon alebo trestný príkaz nestanoví iný trest.
- § 2 Ten, ktorý zo zavinenej neobstaranosti protiprávne vykoná, alebo opomenie úkon cirkevnej moci, úradu, služby alebo inej funkcie a spôsobí tým inému škodu, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1465

Ten, ktorý pri výkone cirkevného úradu, služby, alebo inej funkcie v ktorejkoľvek Cirkvi vlastného obradu, vrátane latinského, odváži sa v rozpore s kánonom 31 akokoľvek nútiť iného k prestupu do inej cirkvi vlastného obradu, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1466

Duchovný, člen rehoľnej spoločnosti, alebo spoločnosti, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov spoločný život, ktorý prevádzkuje obchod alebo bankovníctvo v rozpore s príslušnými kánonomi, bude potrestaný primeraným trestom.

Kánon 1467

Ten, ktorý porušuje povinnosti, vyplývajúce z uloženého trestu, môže byť potrestaný ťažším trestom.

ČASŤ XXVIII. Trestné konanie

HLAVA I. Trestné súdne konanie

Článok I. Predbežné vyšetrovanie

Kánon 1468

- § 1 Kedykoľvek miestny hierarcha nadobudne aspoň pravdepodobný poznatok o trestnom čine, osobne alebo prostredníctvom inej vhodnej osoby starostlivo vyšetruje skutočnosti a okolnosti, s výnimkou, že by sa toto vyšetrovanie javilo ako zbytočné.
- § 2 Je nevyhnutné postupovať tak, aby pri tomto vyšetrovaní nedošlo k ohrozeniu dobrého mena kohokoľvek.
- § 3 Ten, ktorý koná toto vyšetrovanie, má tie isté právomoci ako vyšetrovateľ v súdnom konaní; ak neskôršie dôjde k súdnemu konaniu, nemôže v ňom byť sudcom.

Kánon 1469

- § 1 Bez ujmy kánonov 1403 a 1411, ak je zrejmé, že vyšetrovaním bol vykonaný dostatok dôkazov, miestny hierarcha uznesením rozhodne, či bude zahájené trestné konanie s cieľom uloženia trestu a v tomto prípade súčasne rozhodne, či bude vykonané súdne konanie, alebo vydaný mimosúdny trestný výnos.
- § 2 Miestny hierarcha je povinný zrušiť alebo zmeniť svoje rozhodnutie, kedykoľvek na základe nových skutočností a okolností uzná za potrebné rozhodnúť inak.
- § 3 Pred rozhodnutím vo veci miestny hierarcha vypočuje obvineného a strážcu spravodlivosti a podľa svojho múdreho úsudku tiež dvoch sudcov a iných odborníkov v práve; miestny hierarcha tiež zváži, či pre vyvarovanie sa neužitočných súdov by nebolo vhodnejšie, aby so súhlasom strán on, alebo vyšetrovateľ spravodlivo a primerane rozhodol vo veci škody.

Kánon 1470

Vyšetrovacie spisy a rozhodnutia miestneho hierarchu, ktorými sa začína a končí vyšetrovanie a všetko, čo tomuto vyšetrovaniu predchádza, ak to nie je nevyhnutné pre trestné konanie, uloží sa v tajnom archíve dvora.

Článok II.

Priebeh trestného súdneho konania

Kánon 1471

- § 1 Bez ujmy predpisov tohto článku, použijú sa pre priebeh trestného súdneho konania predpisy, pojednávajúce o súdoch všeobecne a o riadnom sporovom súdnom konaní a osobitné predpisy o súdnych veciach, ktoré sa týkajú verejného dobra, ak tomu nebráni povaha veci; nepoužijú sa však predpisy o skrátenom súdnom konaní.
- § 2 Obvinený nie je povinný priznať sa k trestnému činu a nesmie byť požadované od neho zloženie prísahy.

Kánon 1472

- § 1 Ak rozhodne miestny hierarcha o začatí trestného súdneho konania, odovzdá vyšetrovacie spisy strážcovi spravodlivosti, ktorý sudcovi doručí žalobný spis, uvedený v kánonoch 1185 a 1187.
- § 2 Vyššieho súdu sa zúčastní ako žalobca strážca spravodlivosti, ustanovený pre tento súd.

Kánon 1473

Aby sa predišlo pohoršeniu, aby sa chránila sloboda svedkov a zaistil priechod spravodlivosti, môže miestny hierarcha po vypočutí strážcu spravodlivosti a po predvolaní obvineného v akomkoľvek stave a stupni trestného konania zakázať obvinenému výkon sviatostnej služby, úradu alebo inej funkcie a uložiť alebo zakázať mu pobyt na určitom mieste alebo území, alebo verejnú účasť na prijímaní Božskej Eucharistie. Tieto opatrenia je nevyhnutné odvolať, akonáhle pominie dôvod; mocou práva končí platnosť týchto opatrení skončením súdneho konania.

Kánon 1474

Sudca pri predvolaní obvineného musí ho vyzvať, aby si v stanovenej dobe zvolil advokáta; po márnom uplynutí tejto doby sudca ustanoví obvinenému advokáta z úradnej moci, ktorý koná do doby, dokiaľ si obvinený nezvolí iného advokáta.

Kánon 1475

- § 1 Strážca spravodlivosti môže v ktoromkoľvek stupni na príkaz, alebo so súhlasom miestneho hierarchu, ktorého rozhodnutím bolo súdne konanie začaté, vziať žalobu späť.

- § 2 K platnému späťvzatiu žaloby sa vyžaduje prijatie obvineným s výnimkou, že by bol sudcom prehlásený za neprítomného.

Kánon 1476

Rozprava vo veci sa okrem obhajoby a písomne vznesených pripomienok koná ústne.

Kánon 1477

- § 1 Rozprave sú prítomní strážca spravodlivosti, obvinený, jeho advokát, poškodený uvedený v kánone 1483 § 1 a jeho advokát.
- § 2 Súd predvolá k rozprave znalcov, ktorí vo veci konali a môžu oznámiť svoje poznatky.

Kánon 1478

V rozprave má obvinený vždy právo, aby on, alebo jeho advokát hovoril ako posledný.

Kánon 1479

- § 1 Po rozprave sa vyhlási rozsudok.
- § 2 Ak vyplynie z rozpravy potreba vykonať ďalšie dôkazy, súd odloží konečné rozhodnutie a tieto dôkazy vykoná.

Kánon 1480

Výrok rozsudku sa vyhlási hneď, s výnimkou, že by súd rozhodol z vážnej príčiny, že sa rozhodnutie má uchovať v tajnosti až do riadneho oznámenia rozsudku, ktoré sa nikdy nemá odkladať na dobu dlhšiu ako jeden mesiac odo dňa, kedy došlo k skončeniu trestného konania.

Kánon 1481

- § 1 Obvinený môže podať odvolanie i vtedy, ak ho oslobodil sudca iba preto, že trest nebolo nevyhnutné uložiť, alebo sudca užil právo uvedené v kánoch 1409 § 1 a 1415.

- § 2 Strážca spravodlivosti sa môže odvolať, kedykoľvek sa domnieva, že nebolo dostatočne napravené pohoršenie, alebo nebolo dostatočne urobené zadost' spravodlivosti.

Kánon 1482

Ak vyjde v ktoromkoľvek stupni trestného súdneho konania najavo, že sa obvinený trestného činu nedopustil, musí to sudca rozsudkom vyhlásiť a obvineného oslobodiť, a to i vtedy, ak by sa potvrdilo, že žaloba je premlčaná.

Článok III. Žaloba o náhradu škody

Kánon 1483

- § 1 Strana, ktorej vznikla škoda, môže v trestnom súdnom konaní podať sporovú žalobu na náhradu škody, spôsobenej trestným činom, podľa kánona 1276.
- § 2 Vstup poškodenej strany sa nepripustí, ak nevstúpila do konania v prvom stupni trestného súdneho konania.
- § 3 Odvolanie vo veci náhrady škody upravujú kánony 1309 až 1321, i keď odvolanie nemohlo byť podané u trestného súdu. Ak sú podané obe odvolania rôznymi stranami, vykoná sa iba jedno odvolacie konanie, bez ujmy kánona 1484.

Kánon 1484

- § 1 Aby sa zabránilo nadmerným priet'ahom trestného súdneho konania, môže sudca konanie o náhrade škody odložiť do doby, kedy vyhlási v trestnom súdnom konaní konečný rozsudok.
- § 2 Sudca, ktorý zvolí tento postup je povinný v trestnom súdnom konaní rozhodnúť o škode, i keď trestné súdne konanie nie je z dôvodu podania odvolania doposiaľ skončené, alebo ak obvinený bol oslobodený z dôvodu, ktorý nezbavuje povinnosť k náhrade škody.

Kánon 1485

Právomocný rozsudok, vyhlásený trestným súdom nevytvára pre poškodenú stranu prekážku rozhodnutej veci, ak nepodala žalobu podľa kánona 1483.

HLAVA II.

Mimosúdne uloženie trestu trestným výnosom

Kánon 1486

- § 1 K platnosti trestného výnosu, ktorým sa ukladá trest sa vyžaduje, aby:
1. obvinený bol oboznámený so žalobou a bola mu daná možnosť plného využitia práva na obhajobu s výnimkou, že hoci predvolaný, sa nedostavil sa;
 2. ústna rozprava medzi miestnym hierarchom, alebo ním poverenou osobou a obvineným sa konala v prítomnosti strážcu spravodlivosti a notára;
 3. v trestnom výnose bolo uvedené, o aké vecné a právne dôvody sa uloženie trestu opiera.
- § 2 Tresty, uvedené v kánone 1426 § 1 možno uložiť i bez tohto postupu, ak je zrejmé, že boli písomne prijaté.

Kánon 1487

- § 1 Odvolanie proti trestnému výnosu, ktorým sa ukladá trest, možno podať do desiatich zarátateľných dní odo dňa jeho oznámenia k príslušnej vyššej autorite.
- § 2 Podanie tohto odvolania má odkladný účinok.
- § 3 Proti rozhodnutiu vyššej autority nie je prípustné ďalšie odvolanie.

ČASŤ XXIX.

Zákon, obyčaj, správne rozhodnutie

HLAVA I.

Cirkevný zákon

Kánon 1488

Zákony nadobúdajú platnosť dňom vyhlásenia.

Kánon 1489

- § 1 Zákony, vydávané Apoštolským stolcom sa vyhlasujú v úradnom vestníku Acta Sedis Apostolicae s výnimkou, že bol v osobitných prípadoch stanovený iný spôsob vyhlásenia. Účinnosť nadobúdajú za tri mesiace odo dňa, uvedeného v príslušnom čísle Akt s výnimkou, že by svojou povahou boli účinné dňom vyhlásenia, alebo bola výslovne stanovená kratšia, alebo dlhšia doba.
- § 2 Zákony vydané inými zákonodarcami, teda partikulárneho práva sa vyhlasujú spôsobom, stanoveným týmito zákonodarcami a nadobúdajú účinnosť dňom nimi stanoveným.

Kánon 1490

Zákony, iba cirkevné, sú záväzné pre pokrstených v katolíckej Cirkvi a pre tých, ktorí boli do nej prijatí, majú dostatočné užívanie rozumu a dosiahli siedmich rokov veku, ak nestanovuje právo výslovne inak.

Kánon 1491

- § 1 Zákony, vydané najvyššou autoritou Cirkvi sú na celom svete záväzné pre tých, pre ktorých boli vydané, s výnimkou, že boli vydané iba pre určité územie; ostatné zákony majú platnosť iba na území, na ktorom vykonáva riadiacu právomoc autorita, ktorá ich vydala, ak nie je právom stanovené inak, alebo ak to nie je zrejmé z povahy veci.
- § 2 Zákony, vydané pre určité územie sú záväzné pre tých, pre ktorých boli vydané a pre tých, ktorí tam majú trvalé alebo prechodné bydlisko a súčasne sa tam skutočne zdržiavajú.
- § 3 Osoby cestujúce:
1. nie sú viazané zákonmi svojho územia, ak sa na ňom nezdržiavajú s výnimkou, ak by ich porušenie malo škodlivé následky na vlastnom území, alebo ak by šlo o zákony s osobnou pôsobnosťou;

2. nepodliehajú zákonom územia, na ktorom sa zdržiavajú s výnimkou tých, ktoré chránia verejný poriadok alebo stanovujú vonkajšie náležitosti úkonov, alebo sa vzťahujú na nehnuteľnosť, ležiacu na tomto území;
3. sú však viazané všeobecným právom a partikulárnym právom Cirkvi vlastného obradu, i keď toto partikulárne právo na ich území neplatí, ak sa nezdržiavajú na mieste, kde nezaväzuje;
4. ktoré nemajú trvalé ani prechodné bydlisko, sú viazané všetkými zákonmi v mieste, kde sa zdržiavajú.

Kánon 1492

Zákony, vydané najvyššou autoritou Cirkvi, v ktorých nie je výslovne stanovená osobná pôsobnosť, zaväzujú veriacich východných Cirkví iba vo veciach viery a mravov, alebo ak sa nimi vyhlasuje Božský zákon, alebo sa v nich pojednáva o východných veriacich alebo o veciach v ich prospech a neobsahujú nič, čo by sa priečilo východným obradom.

Kánon 1493

- § 1 Všeobecným právom sa v tomto zákonníku rozumie okrem zákonov a právnych obyčají všeobecnej Cirkvi tiež zákony a právne obyčaje, spoločné všetkým východným Cirkvám.
- § 2 Partikulárnym právom sa rozumejú všetky zákony a právne obyčaje, ustanovenia a iné právne normy, ktoré nie sú spoločné všeobecnej Cirkvi, ani všetkým východným Cirkvám.

Kánon 1494

Zákony nemajú spätnú účinnosť s výnimkou, že by tak výslovne stanovili.

Kánon 1495

Iba tie zákony sú zneplatňujúce, alebo zbavujúce spôsobilosti, ktoré výslovne stanovia, že konanie je neplatné, alebo osoba nespôsobilá.

Kánon 1496

Zákony, vrátane zneplatňujúcich a zbavujúcich spôsobilosti v pochybnosti práva nezaväzujú; v prípade skutkovej pochybnosti od nich môžu oslobodiť miestni hierarchovia, alebo v prípade vyhradeného oslobodenia autorita, ktorej je oslobodenie vyhradené.

Kánon 1497

- § 1 Neznalosť, alebo omyl nie je prekážkou účinnosti zneplatňujúcich, alebo zneschopňujúcich zákonov s výnimkou, že by bolo výslovne stanovené inak.
- § 2 Neznalosť, alebo omyl sa nepredpokladá, ak ide o zákon alebo trest, alebo vlastný alebo cudzí verejne známy skutok; predpokladá sa však, ak ide o cudzí skutok, ktorý nie je verejne známy, ak sa nedokáže opak.

Kánon 1498

- § 1 Záväzný výklad zákonov podáva zákonodarca a ten, ktorému zákonodarca udelil právomoc ich záväzne vykladať.
- § 2 Záväzný výklad formou zákona má rovnakú platnosť ako zákon a musí byť vyhlásený; ak však iba vysvetľuje nejasné slová zákona, má spätnú účinnosť; ak výklad zákona zužuje alebo rozširuje, alebo vysvetľuje, nemá spätnú účinnosť.

Kánon 1499

Cirkevné zákony je potrebné vykladať podľa vlastného významu slov, ich znenia a súvislosti. Ak zostáva zákon pochybný a nejasný, je potrebné ho vykladať podľa prípadných obdobných miest a s ohľadom na cieľ zákona, okolnosti a úmysel zákonodarcu.

Kánon 1500

Zákony, ktoré stanovujú tresty, alebo obmedzujú slobodný výkon práv, alebo obsahujú výnimku zo zákona, vykladajú sa doslovne.

Kánon 1501

Ak chýba pre určitú vec, s výnimkou trestnej, výslovný právny predpis, postupuje sa obdobne podľa predpisov snemov a svätých Otcov, právnych obyčají, všeobecných zásad cirkevného práva, so zachovaním spravodlivosti podľa cirkevnej vedy a všeobecnej a ustálenej cirkevnej náuky.

Kánon 1502

- § 1 Neskorší zákon ruší alebo mení skorší, ak je to v ňom výslovne uvedené, alebo pokiaľ obsahuje jeho priamy opak, alebo pokiaľ úplne usporadúva celý obsah skoršieho zákona.

- § 2 Všeobecný zákon nemení partikulárne právo, ani zákon partikulárneho práva, vydaný pre niektorú Cirkev vlastného obradu nemení iný partikulárny zákon, platný v tejto Cirkvi s výnimkou, že by taký zákon stanovil inak.

Kánon 1503

V pochybnosti sa nepredpokladá, že zákon bol zrušený a preto je nevyhnutné neskoršie zákony porovnávať so skoršími a pokiaľ možno uvádzať ich do súladu.

Kánon 1504

Občianske právo, na ktoré cirkevné právo odkazuje, má v cirkevnom práve tie isté účinky, ak neodporuje Božskému právu a cirkevné právo nestanovuje inak.

Kánon 1505

Ak používa zákonník mužský rod, rozumie sa tým i ženský rod, pokiaľ nestanovuje právo inak, alebo ak nevyplýva z právnej veci niečo iné.

HLAVA II. Obyčaj

Kánon 1506

- § 1 Obyčaj kresťanského spoločenstva, ktorá zodpovedá pôsobeniu Ducha Svätého v tele Cirkvi, môže byť prameňom práva.
- § 2 Obyčaj nemôže nijako meniť Božský zákon.

Kánon 1507

- § 1 Prameňom práva môže byť iba taká obyčaj, ktorá je rozumná a bola prijatá spoločenstvom, spôsobilým aspoň k prijatiu zákona, a ktorá bola zavedený nepretržitým pokojným užívaním po stanovenú dobu.
- § 2 Obyčaj, právom výslovne zavrhnutú, nie je možné pokladať za rozumnú.

- § 3 Obyčaj, ktorá je v rozpore s platným cirkevným právom, alebo mimo neho, môže byť prameňom práva iba vtedy, ak sa oprávnene užívala najmenej 30 rokov. Ak je v rozpore s cirkevným zákonom, ktorý zakazuje budúcu obyčaj, musí ísť o obyčaj stáročnú alebo od nepamäti.
- § 4 Príslušný zákonodarca môže svojim, aspoň mlčanlivým súhlasom vyhlásiť obyčaj za prameň práva i pred uplynutím uvedenej doby.

Kánon 1508

Obyčaj je najlepším výkladovým pravidlom zákonov.

Kánon 1509

Obyčaj, ktorá je v rozpore so zákonom, alebo je mimo zákona, sa ruší opačnou obyčajou alebo zákonom; zákon však neruší obyčaj storočnú alebo od nepamäti, ak to výslovne nestanovuje; o ostatných obyčajach platí kánon 1502 § 2.

HLAVA III. Správne rozhodnutia

Kánon 1510

- § 1 Správne rozhodnutia môžu vydávať v medziach svojej právomoci tí, ktorí majú výkonnú riadiacu právomoc a tí, ktorým táto právomoc prislúcha výslovne a zahrnuto samotným právom, alebo z právoplatného poverenia.
- § 2 Správnymi rozhodnutiami sa rozumejú najmä:
1. výnos, ktorým sa rozhoduje v osobitnom prípade, alebo sa vykonáva cirkevnoprávne opatrenie;
 2. príkaz, ktorým sa určitej osobe alebo osobám priamo a právomocne ukladá niečo vykonať, alebo opomenúť, najmä vo veciach dodržiavania disciplíny;
 3. prípis, ktorým sa udeľuje výsada, oslobodenie, alebo iná milosť.

Kánon 1511

Správne rozhodnutie nadobúda účinnosť okamihom oznámenia a rozhodnutie, podľa kánonu 1510 § 2 bodu 3 okamihom odovzdania listiny; ak sa zveruje výkon správnych rozhodnutí vykonávateľovi, nadobúda účinnosť okamihom vykonania.

Kánon 1512

- § 1 Správne rozhodnutie sa vykladá podľa vlastného významu slov a podľa všeobecné užívaného spôsobu vyjadrovania a nie je možné ho rozšíriť na iné prípady, ako v ňom výslovne uvedené.
- § 2 V pochybnostiach správne rozhodnutie, ktoré sa týka právneho sporu, alebo ktorým sa hrozí trestom, alebo sa ukladá trest, alebo ktoré obmedzuje práva osôb či poškodzuje práva nadobudnuté od iných, alebo ktoré odporuje zákonu v prospech súkromných osôb, vykladá sa doslovne, v ostatných prípadoch voľne.
- § 3 Výsadu treba vykladať tak, aby tomu, ktorému bola udelená, skutočne umožňovala nejakú milosť.
- § 4 Oslobodenie i právomoc k jeho udeleniu pre určitý prípad sa vykladajú doslovne.

Kánon 1513

- § 1 Opačným zákonom sa neruší žiadne správne rozhodnutie, s výnimkou, že by tento zákon stanovil inak, alebo že by zákon vydala vyššia autorita ako tá, ktorá vydala správne rozhodnutie.
- § 2 Správne rozhodnutie je účinné i v prípade straty práva toho, ktorý ho vydal, ak nie je výslovne uvedené inak.
- § 3 Zrušenie správneho rozhodnutia iným správnym rozhodnutím príslušnej autority nadobúda účinnosť až okamihom oznámenia osobe, pre ktorú bolo vydané.
- § 4 Oslobodenie, ktorého účinok sa prejavuje do budúcnosti, prestáva tiež istým a úplným zánikom príčiny pre jeho vydanie.
- § 5 Výnos a príkaz sa ruší tiež zrušením zákona, ku ktorému vykonaniu bol vydaný; príkaz sa ruší tiež zánikom práva toho, ktorý ho vydal s výnimkou, že bol uložený právoplatnou listinou.

Kánon 1514

Správne rozhodnutie pre vonkajší odbor, bez ujmy platnosti kánonov 1520 § 2 a 1527 musí byť písomné; to isté platí pre poverenie k výkonu tohto rozhodnutia.

Kánon 1515

Správne rozhodnutie, i keď ide o rozhodnutie vydané vlastnou mocou, je neúčinné, ak obmedzuje nadobudnuté práva druhého, alebo odporuje zákonu či právnej obyčaji, s výnimkou, že by príslušná autorita pripojila zrušujúcu doložku.

Kánon 1516

Podmienky v správnych rozhodnutiach sú záväzné iba vtedy, ak sú uvedené slovom „ak“, „ak nie“, „iba keď“, alebo iným slovom rovnakého významu v materskej reči.

Článok I. Správne konanie

Kánon 1517

- § 1 Pred vydaním správneho rozhodnutia autorita nadobudne potrebné poznatky a dôkazy, vypočuje tých, ktorí majú právo byť vypočutí, alebo sa poradí s tými, ktorí majú byť prizvaní k porade, tých, ktorých sa rozhodnutie priamo týka a osobitne tých, ktorých práva by mohli byť poškodené.
- § 2 Žiadateľovi a právoplatnému odporcovi autorita predloží správy a dôkazy, ak s nimi môžu byť oboznámení bez nebezpečenstva súkromnej alebo verejnej škody, uvedie prípadné opačné dôvody a umožní sa k nim vyjadriť, a to i prostredníctvom zástupcu, v lehote, ktorú táto autorita určí.

Kánon 1518

Autorita vydá rozhodnutie do 60 dní odo dňa obdržania žiadosti k jeho vydaniu s výnimkou, že partikulárne právo Cirkvi vlastného obradu stanovuje iné doby; ak sa tak nestane a žiadateľ o vydanie rozhodnutia opätovne písomne požiadala, po márnom uplynutí 30 dní od prijatia žiadosti sa predpokladá jej zamietnutie, ako keby k nemu došlo rozhodnutím, a možno sa proti tomu odvolať.

Kánon 1519

- § 1 Ten, ktorý vydáva rozhodnutie, prihliadne k tomu a uváži to, čo najviac prispeje k spásu duší a verejnému dobru, pri dodržaní zákonov a právnych obyčají, spravodlivosti a rovnosti.
- § 2 V rozhodnutí sa aspoň stručne uvedú dôvody; ak by však ich uvedenie mohlo spôsobiť nebezpečenstvo vzniku verejnej, alebo súkromnej škody, zaznačia sa tajne do knihy, aby do nich mohol prípadný žiadateľ nahliadnuť z dôvodu podania odvolania, ak by o to osobne požiadal.

Kánon 1520

- § 1 Rozhodnutie nadobúda právnu moc okamihom oznámenia tomu, ktorému je určené a to spôsobom, čo najbezpečnejším podľa miestnych predpisov a podmienok.
- § 2 Ak z odovzdania písomného znenia rozhodnutia by mohlo vzniknúť nebezpečenstvo verejnej, alebo súkromnej škody, môže cirkevná autorita nariadiť, aby bolo rozhodnutie tomu, ktorému je určené, prečítané pred dvoma svedkami alebo notárom a písomný doslovný záznam bol podpísaný všetkými prítomnými; tým sa rozhodnutie pokladá za oznámené.
- § 3 Ak ten, ktorému je rozhodnutie určené, jeho oznámenie odmietne, alebo hoci predvolaný tým, ktorý rozhodnutie vydal, sa k prevzatiu alebo k vypočutiu rozhodnutia bez oprávneného dôvodu nedostaví, alebo odmietne podpísať písomný doslovný záznam, rozhodnutie sa pokladá za oznámené.

Článok II. Výkon správnych rozhodnutí

Kánon 1521

Vykonávateľ správneho rozhodnutia koná neplatne, kým neobdrží rozhodnutie a neoverí si jeho pravosť a neporušenosť s výnimkou, že by o rozhodnutí predtým obdržal správu od autority, ktorá toto správne rozhodnutie vydala.

Kánon 1522

- § 1 Vykonávateľ správneho rozhodnutia, ktorému je zverený iba výkon, nemôže ho odoprieť s výnimkou, že by bolo zřejmé, že rozhodnutie je neplatné alebo je z iného vážneho dôvodu právne neúčinné, alebo neboli splnené podmienky, pripojené k tomuto správne rozhodnutiu. Ak sa výkon správneho rozhodnutia javí ako nevhodný s ohľadom na osobu alebo miestne okolnosti, vykonávateľ preruší výkon a bezodkladne to oznámi autorite, ktorá rozhodnutie vydala.
- § 2 Ak sa rozhodnutím vykonávateľovi zveruje udelenie milosti, záleží na jeho múdrom úsudku a svedomí, či milosť udelí alebo odoprie.

Kánon 1523

Vykonávateľ správneho rozhodnutia postupuje podľa predpísaného príkazu; ak nesplní podmienky, na ktoré je viazaná platnosť rozhodnutia a tým príkaz nevykoná, alebo nedodrží podstatnú náležitosť postupu, výkon je neplatný.

Kánon 1524

Vykonávateľ správneho rozhodnutia môže podľa svojho rozumného uváženia poveriť výkonom iného, ak nebolo poverenie zakázané alebo ak k tomu nebol osobne vybraný pre svoje osobné prednosti, alebo poverená osoba je výslovne uvedená. V týchto prípadoch môže vykonávateľ zveriť inému prípravnú činnosť.

Kánon 1525

Správne rozhodnutie môže byť vykonané i nástupcom vykonávateľa, ak vykonávateľovi nebol výkon zverený pre jeho osobné prednosti.

Kánon 1526

Ak sa vykonávateľ dopustí pri výkone správneho rozhodnutia akéhokoľvek omylu, môže výkon zopakovať.

Článok III. Prípisy

Kánon 1527

- § 1 To, čo kánony stanovujú o prípisoch, platí tiež o ústnom udelení milosti, ak nie je zrejmé niečo iné.
- § 2 Ústne udelenú milosť musí každý užiť, kedykoľvek sa to od neho oprávnene požaduje.

Kánon 1528

Prípis môže byť nadobudnutý i pre inú osobu i bez jej súhlasu a platí pred jeho prijatím, ak nevyplýva z pripojených doložiek niečo iné.

Kánon 1529

- § 1 Platnosti prípisu nie je na prekážku zamlčanie pravdy v žiadosti, pokiaľ je výslovne vyjadrené to, čo sa vyžaduje k platnosti podľa spôsobu vybavovania dvora hierarchu, príslušného k vydaniu prípisu.
- § 2 Pri neúplne pravdivom znení žiadosti postačí, keď aspoň jeden dôvod je pravdivý.

Kánon 1530

- § 1 Milosť, ktorú odmietla udeliť vyššia autorita, nemôže byť platne udelená nižšou autoritou, s výnimkou výslovného súhlasu vyššej authority.
- § 2 Milosť, odoprená niektorou autoritou nemôže byť platne udelená inou príslušnou autoritou alebo vyššou autoritou, ak sa v žiadosti neuvedie, že udelenie bolo zamietnuté.

1. Výsady

Kánon 1531

- § 1 Výsadu, alebo milosť v prospech určitých fyzických alebo právnických osôb môže udeliť osobitným rozhodnutím zákonodarca alebo ten, ktorému zákonodarca túto moc zveril.
- § 2 U storočnej alebo od nepamäti držanej výsady sa predpokladá, že bola udelená.

Kánon 1532

- § 1 Výsada sa pokladá za trvalú.
- § 2 Výsada zaniká:
 - 1. ak je osobná, smrťou osoby, ktorej bola udelená;
 - 2. ak je vecná alebo miestna, úplným, zánikom veci alebo miesta;
 - 3. uplynutím doby, alebo splnením počtu prípadov, pre ktoré bola udelená;
 - 4. ak sa podľa úsudku authority časom zmenili okolnosti tak, že by škodila, alebo sa jej užitie stalo nedovolené.
- § 3 Miestna výsada ožíva, ak miesto bolo počas 50-tich rokov obnovené.

Kánon 1533

- § 1 Žiadna výsada nezaniká vzdaním sa , ibaže vzdanie sa bolo prijaté príslušnou autoritou.
- § 2 Ktorákoľvek fyzická osoba sa môže vzdať výsady, ktorá bola udelená iba k jej prospechu.
- § 3 Výsady, udelené niektorej právnickej osobe, alebo z dôvodu hodnoty miesta alebo veci, sa fyzická osoba nemôže platne vzdať. Ani právnická osoba sa nemôže platne vzdať výsady, ktorá jej bola udelená, ak by vzdaním sa utrpela škodu Cirkvi, alebo iní.

Kánon 1534

Neužívaním, alebo opačným užívaním výsada nezaniká, ak nie je bremenom pre druhých. Výsada, ktorá je bremenom pre druhých zaniká, ak dôjde k právoplatnému premlčaniu, alebo mlčky urobenému vzdaniu sa.

Kánon 1535

Ten, ktorý zneužíva moc, ktorá mu bola výsadou udelená, bude miestnym hierarchom napomenutý; ťažko zneužívajúceho po neúčinnom napomenutí miestny hierarcha zbaví tejto výsady, ktorú udelil; ak udelila výsadu vyššia autorita, miestny hierarcha je povinný ju o tom upovedomiť.

2. Oslobodenie

Kánon 1536

- § 1 Oslobodenie, teda uvoľnenie z výlučne cirkevného zákona v osobitnom prípade môže byť udelené iba zo spravodlivého a rozumného dôvodu s ohľadom na okolnosti prípadu a závažnosti zákona, od ktorého sa oslobodzuje; inak je oslobodenie nedovolené a ak nie je udelené priamo zákonodarcom, alebo vyššou autoritou, je tiež neplatné.
- § 2 Duchovné dobro veriacich je spravodlivým a rozumným dôvodom.
- § 3 V pochybnostiach o dostatočnosti dôvodu sa oslobodenie udeľuje dovoľene a platne.

Kánon 1537

Oslobodenie nie je možné udeliť od zákona, ktorý stanoví, čo je podstatne určujúce pre právny inštitút, ani od zákonov upravujúcich konanie a trestných zákonov.

Kánon 1538

- § 1 Eparchiálny biskup môže v osobitnom prípade oslobodiť veriacich, nad ktorými podľa práva vykonáva svoju právomoc od zákonov všeobecného práva i partikulárnych zákonov cirkvi vlastného obradu, kedykoľvek usúdi, že to prospeje ich duchovnému dobru s výnimkou, že si vyhradila oslobodenie autorita, ktorá vydala zákon.
- § 2 Ak je obtiažne obrátiť sa na autoritu, ktorá zákon vydala a súčasne hrozí nebezpečenstvo závažnej škody z omeškania, môže v osobitnom prípade každý miestny hierarcha oslobodiť veriacich, nad ktorými podľa práva vykonáva svoju

právomoc, iba ak ide o oslobodenie, ktoré táto autorita za týchto okolností bežne udeľuje podľa kánona 396.

Kánon 1539

Ten, ktorý má právomoc oslobodzovať, môže ju vykonávať i mimo svoje územie voči svojim podriadeným, ak nie je výslovne stanovený opak, a to i voči cudzincom, ktorí sa na jemu zverenom území zdržiavajú, i voči sebe samotnému.

ČASŤ XXX.

Vydržanie, premlčanie a počítanie času

HLAVA I.

Vydržanie a premlčanie

Kánon 1540

Vydržanie a premlčanie, ako spôsoby nadobudnutia alebo straty vlastného práva a ako spôsob oslobodenia od povinností, preberá Cirkev tak, ako sú upravené v občianskom práve, ak nestanoví všeobecné právo inak.

Kánon 1541

Vydržanie a premlčanie sú neplatné, ak nemajú oporu v dobrej viere od počiatku po celú stanovenú vydržaciú a premlčaciú dobu, bez ujmy kánona 1152.

Kánon 1542

Vydržanie a premlčanie sa nevzťahuje na:

1. práva a povinnosti Božského práva;
2. práva, ktoré možno nadobudnúť iba výsadou Apoštolského stolca;
3. práva a povinnosti, ktoré sa priamo vzťahujú k duchovnému životu kresťanov;
4. pevne stanovené a nesporné hranice cirkevných obvodov;
5. povinnosti a záväzky, ktoré sa týkajú slávania Božskej liturgie;
6. obsadzovanie cirkevného úradu, ku ktorému sa podľa právnych predpisov vyžaduje sviatostné svätenie;
7. právo výkonu kontroly a povinnosti poslušnosti tak, že by osoby v Cirkvi nemohli byť kontrolované žiadnou cirkevnou autoritou a žiadnej autorite by teda nepodliehali.

HALVA II.

Počítanie času

Kánon 1543

Čas sa počíta podľa nižšie uvedených kánonov, ak nestanovuje právo výslovne inak.

Kánon 1544

- § 1 Nepretržitým časom sa rozumie ten, ktorý nepripúšťa žiadne prerušenie
- § 2 Zarátateľným časom sa rozumie ten, ktorý niekomu prináleží k vykonaniu alebo uplatneniu svojho práva; tento čas neplynie, ak o ňom dotknutý nevie, alebo nemôže konať.

Kánon 1545

- § 1 Dňom sa rozumie doba 24 hodín, rátaných nepretržite od polnoci; týždňom je doba siedmich dní, mesiacom doba 30 dní a rokom doba 365 dní, s výnimkou, že je stanovené, že mesiac a rok sa majú rátať podľa kalendára.
- § 2 Ak ide o nepretržitý čas, je nevyhnutné mesiac a rok vždy rátať podľa kalendára.

Kánon 1546

- § 1 Prvý deň sa nezaráta do doby s výnimkou, že sa jeho začiatok zhoduje so začiatkom dňa, alebo pokiaľ právo stanoví výslovne inak.
- § 2 Posledný deň sa zaráta do doby, ktorá, ak sa čas skladá z jedného, alebo viac mesiacov či rokov, alebo jedného či viacej týždňov, končí uplynutím dňa toho istého čísla a ak nemá mesiac toľko dní, uplynutím posledného dňa mesiaca.

PREHLAD ZÁKONNÍKA

Oddiel	Názov	Kánony
	Úvodné ustanovenia	1-6
ČASŤ I.	Veriaci, ich práva a povinnosti	7-26
ČASŤ II.	Cirkvi vlastného obradu a obrady	27-41
HLAVA PRVÁ	Nadobudnutie príslušnosti k Cirkvi vlastného obradu	29-38
HLAVA DRUHÁ	Zachovanie obradov	39-41
ČASŤ III.	Hierarchické zriadenie Cirkvi	42-54
HLAVA PRVÁ	Pápež	43-48
HLAVA DRUHÁ	Zbor biskupov	49-54
ČASŤ IV.	Patriarchálne cirkvi	55-150
HLAVA PRVÁ	Voľba patriarchu	63-77
HLAVA DRUHÁ	Práva a povinnosti patriarchu	78-101
HLAVA TRETIÁ	Synoda biskupov patriarchálnej Cirkvi	102-113
HLAVA ŠTVRTÁ	Patriarchálny dvor	114-125
HLAVA PIATA	Uprázdnenia patriarchálneho stolca	126-132
HLAVA ŠIESTA	Metropolita patriarchálnej Cirkvi	133-139
HLAVA SIEDMA	Patriarchálny snem	140-145
HLAVA ÔSMA	Územie patriarchálnej cirkvi, moc patriarchu a synody mimo toto územie	146-150
ČASŤ V.	Väčšie arcibiskupské Cirkvi	151-154
ČASŤ VI.	Metropolitné Cirkvi a Cirkvi vlastného obradu	155-176
HLAVA PRVÁ	Metropolitné Cirkvi vlastného obradu	155-173
HLAVA DRUHÁ	Ostatné Cirkvi vlastného obradu	174-176
ČASŤ VII.	Eparchie a biskupi	177-310
HLAVA PRVÁ	Biskupi	177-234
Článok 1	Voľba biskupa	180-189
Článok 2	Práva a povinnosti eparchiálnych biskupov	190-211
Článok 3	Pomocní biskupi s nástupníckym právom a pomocní biskupi	212-218
Článok 4	Uprázdnenie a prekážky eparchiálneho stolca	219-233
Článok 5	Apoštolskí správcovia	234
HLAVA DRUHÁ	Pomocné orgány eparchiálneho biskupa pri správe eparchie	235-278
Článok 1	Eparchiálny snem	235-242
Článok 2	Eparchiálny dvor	243-263
	1. Generálny vikár a biskupský vikári	245-251
	2. Kancelár, notári, archív eparchiálneho dvora	252-261
	3. Eparchiálny ekonóm a ekonomická rada	262-263
Článok 3	Kňazská rada a zbor eparchiálnych poradcov	264-271
Článok 4	Pastoračná rada	272-275

Článok 5	Okružní kňazi	276-278
HLAVA TREZIA	Farnosti, farári a farskí vikári	279-303
HLAVA ŠTVRTÁ	Riaditelia chrámov	304-310
ČASŤ VIII.	Exarchát a exarcha	311-321
ČASŤ IX.	Snem hierarchov viacero Cirkví vlastného obradu	322
ČASŤ X.	Duchovní	323-398
HLAVA PRVÁ	Príprava duchovných	328-356
Článok 1	Zriaďovanie a vedenie seminára	331-341
Článok 1	Príprava k službe	342-356
HLAVA DRUHÁ	Pripísanie duchovného niektorej eparchii	357-356
HLAVA TREZIA	Práva a povinnosti duchovných	367-393
HLAVA ŠTVRTÁ	Strata duchovného stavu	394-398
ČASŤ XI.	Ostatní veriaci	399-409
ČASŤ XII.	Rehoľníci, členovia rehoľných spoločností a ostatných spoločností zasväteného života	410-572
HLAVA PRVÁ	Rehoľníci a členovia rádov a kongregácií	410-453
Článok 1	Obecné ustanovenia	410-432
	1. Závislosti rehoľníkov na eparchiálnom biskupovi, patriarchovi a apoštolskom stolci	412-417
	2. Prestavení a členovia rehoľných spoločností	418-432
Článok 2	Monastyr	433-503
	1. Zriadenie a zrušenie monastyra	435-440
	2. Predstavený monastyra, rehoľnícke zhromaždenie, ekonóm	441-447
	3. Prijímanie do monastyra s vlastnými pravidlami a noviciát	448-461
	4. Zasvätenie, rehoľnícke sľuby	462-470
	5. Formovanie členov a rehoľnícka disciplína	471-480
	6. Pustovníci	481-485
	7. Monastyr práva vztýčiť kríž na mieste, kde má byť zriadený chrám	486
	8. Prestup do iného monastyra	487-488
	9. Vyňatie a výstupy z monastyra	489-496
	10. Prepustenie rehoľníka	497-503
Článok 3	Rády a kongregácie	504-553
	1. Zriadenie a zrušenie rádu, kongregácie, provincie, domu	506-510
	2. Predstavený, zhromaždenie členov, ekonóm v rádoch a kongregáciách	511-516
	3. Prijímanie do rádov, kongregácií a noviciát	517-525
	4. Sľuby v rádoch a kongregáciách	526-535
	5. Formovanie členov a rehoľnícka disciplína v rádoch a kongregáciách	536-543
	6. Prestup do iného rádu, kongregácie, alebo	

	monastýra s vlastnými pravidlami	544-545
	7. Vyňatie a výstup z rádu a kongregácie	546-550
	8. Prepustenie z rádu a kongregácie	551-553
HLAVA DRUHÁ	Spoločnosť, ktorá vedie na spôsob rehoľníkov	
	spoločný život	554-562
HLAVA TRETIA	Svetská spoločnosť	563-569
HLAVA ŠTVRTÁ	Iné formy zasväteného života a spoločnosti	
	apoštolského života	570-572
ČASŤ XIII.	Združenie veriacich	573-583
ČASŤ XIV.	Evanjelizácia národov	584-594
ČASŤ XV.	Učiteľská služba	595-666
HLAVA PRVÁ	Učiteľská služba cirkvi všeobecne	595-606
HLAVA DRUHÁ	Služba Božieho slova	607-626
Článok 1	Ohlásanie Božieho slova	609-616
Článok 2	Výuka náboženstva	617-626
HLAVA TRETIA	Katolícka výchova	627-650
Článok 1	Katolícka škola	631-639
Článok 2	Katolícka univerzita	640-645
Článok 3	Cirkevná univerzita a fakulta	646-650
HLAVA ŠTVRTÁ	Hromadné oznamovacie prostriedky, najmä knihy	651-666
ČASŤ XVI.	Božský kult, osobitne sviatosti	667-895
HLAVA PRVÁ	Krst	675-691
HLAVA DRUHÁ	Myropomazanie	692-697
HLAVA TRETIA	Božská Eucharistia	698-717
HLAVA ŠTVRTÁ	Zmierenie	718-736
HLAVA PIATA	Pomazanie chorých	737-742
HLAVA ŠIESTA	Sviatostné svätenie	743-775
Článok 1	Udeľovateľ sviatostného svätenia	744-753
Článok 2	Kandidát sviatostného svätenia	754-768
	1. Požiadavky na kandidátov sviatostného svätenia	758-761
	2. Prekážky prijatia alebo výkon sviatostného svätenia	762-768
Článok 3	Predchádzajúce požiadavky k sviatostnému sväteniu	769-772
Článok 4	Doba, miesto a zápis sviatostného svätenia	773-775
HLAVA SIEDMA	Manželstvo	776-866
Článok 1	Pastierska starostlivosť a úkony pred uzavretím manželstva	783-789
Článok 2	Vylučujúce prekážky všeobecne	790-799
Článok 3	Osobitné prekážky	800-812
Článok 4	Zmiešané manželstvá	813-816
Článok 5	Manželský súhlas	817-827
Článok 6	Forma uzavretia manželstva	828-842
Článok 7	Splatnenie manželstva	843-852
	1. Prosté splatnenie	843-847
	2. Splatnenie v základe	848-852
Článok 8	Odlúčenie manželov	853-866

	1. Rozlúčenie manželstva	853-862
	2. Odlúčenie za trvania manželstva	863-866
HLAVA ÔSMA	Sviatostiny, posvätné miesta a doby, úcta svätým, sľub a prisaha	867-895
Článok 1	Sviatostiny	867
Článok 2	Posvätné miesto	868-879
	1. Chrám	869-873
	2. Cintorín a cirkevný pohreb	874-879
Článok 3	Sviatočné a kajúčne dni	880-883
Článok 4	Úcta svätým, posvätných ikonám, obrazom a ostatkom	884-888
Článok 5	Sľub a prisaha	889-895
ČASŤ XVII.	Pokrstení nekatolíci, ktorí žiadajú plné spojenie s katolíckou Cirkvou	896-901
ČASŤ XVIII.	Ekumenizmus ako podpora jednoty kresťanov	902-908
ČASŤ XIX.	Osoby a právne úkony	909-935
HLAVA PRVÁ	Osoby	909-930
Článok 1	Fyzické osoby	909-919
Článok 2	Právnické osoby	920-930
HLAVA DRUHÁ	Právne úkony	931-935
ČASŤ XX.	Úrady	936-978
HLAVA PRVÁ	Obsadenie cirkevného úradu	938-964
Článok 1	Voľba	947-960
Článok 2	Voľba so žiadosťou o oslobodenie od prekážky	961-964
HLAVA DRUHÁ	Strata úradu	965-978
Článok 1	Vzdanie sa	967-971
Článok 2	Preloženie	972-973
Článok 3	Odvolanie	974-977
Článok 4	Zbavenie	978
ČASŤ XXI.	Riadiaca moc	979-995
ČASŤ XXII.	Odvolanie proti správnym rozhodnutiam	996-1006
ČASŤ XXIII.	Cirkevný majetok	1007-1054
HLAVA PRVÁ	Nadobúdanie cirkevného majetku	1010-1021
HLAVA DRUHÁ	Správa cirkevného majetku	1022-1033
HLAVA TRETIA	Zmluvy, najmä o scudzení	1034-1042
HLAVA ŠTVRTÁ	Zbožné záväty a zbožné dary	1043-1054
ČASŤ XXIV	Všeobecné ustanovenia o súdoch	1055-1184
HLAVA PRVÁ	Príslušnosť súdu	1058-1085
HLAVA DRUHÁ	Sudcovia	1086-1102
Článok 1	Súdny vikár, sudcovia, vyšetrovatel'	1086-1093
Článok 2	Strážca spravodlivosti, obhajca zväzku, notár	1094-1101
Článok 3	Pribratie svedkov a súdnych úradníkov z ich eparchií	

	alebo Cirkví vlastného obradu	1102
HLAVA TRETIÁ	Povinnosť sudcov a súdnych úradníkov	1103-1116
HLAVA ŠTVRTÁ	Poradie rozhodnutí	1117-1123
HLAVA PIATA	Lehoty, odklady a miesto	1124-1128
HLAVA ŠIESTA	Prítomnosť osôb v súdnej sieni, spôsob jednania a uloženia písomností	1129-1133
HLAVA SIEDMA	Žaloba a žalovaný	1134-1138
HLAVA ÔSMA	Zmocnenec a advokát	1139-1148
HLAVA DEVIATA	Žaloby a námietky	1149-1163
HLAVA DESIATA	Mimosúdne spôsoby riešenia sporov	1164-1184
Článok 1	Zmier	1164-1167
Článok 2	Zmierči rozhodcovia	1168-1184
ČASŤ XXV	Sporový súd	1185-1356
HLAVA PRVÁ	Riadny sporový súd	1185-1342
Článok 1	Žalobný spis	1185-1189
Článok 2	Oboslanie a oznámenie súdnych písomností	1190-1194
Článok 3	Začatie sporového konania	1195-1198
Článok 4	Prerušenie sporového konania, zahľadanie a späťvzatie žaloby	1199-1206
Článok 5	Dôkazy	1207-1266
	1. Dokazovanie strán	1211-1219
	2. Dôkaz pomocou listiny	1220-1227
	3. Svedkovia a svedecké výpovede	1228-1254
	A. Kto môže byť svedkom	1230-1231
	B. Navrhovanie a vylučovanie svedkov	1232-1238
	C. Výsluch svedkov	1239-1252
	D. Dôkazná sila svedectva	1253-1254
	4. Znalci	1255-1262
	5. Prístup a ohľadanie súdom	1263-1264
	6. Domnienky	1265-1266
Článok 6	Predbežné otázky	1267-1280
	1. Nedostavenie sa strán	1272-1275
	2. Vstup tretej osoby do konania	1276-1277
	3. Napadnutie pri neuzavretom spore	1278-1280
Článok 7	Zverejnenie spisov, uzavretie vecí a rozprava o nej	1281-1289
Článok 8	Rozsudok	1290-1301
Článok 9	Napadnutie rozsudku	1302-1321
	1. Zmätočná sťažnosť proti rozsudku	1302-1308
	2. Odvolanie	1309-1321
Článok 10	Právomocne rozhodnutá vec, navrátenie do pred- chádzajúceho stavu, námietka tretej strany	1322-1333
	1. Právomocne rozhodnutá vec	1322-1325
	2. Navrátenie do predchádzajúceho stavu	1326-1329
	3. Námietka tretej strany	1330-1333
Článok 11	Bezplatná právna pomoc, náklady súdneho konania	1334-1336
Článok 12	Výkon rozsudku	1337-1342
HLAVA DRUHÁ	Skrátené sporové konanie	1343-1356

ČASŤ XXVI.	Niektoré osobitné súdne konania	1357-1400
HLAVA PRVÁ	Manželské súdne konanie	1357-1384
Článok 1	Súdne konanie o neplatnosti manželstva	1357-1377
	1. Príslušnosť súdu	1357-1359
	2. Právo napadnúť manželstvo	1360-1361
	3. Povinnosti sudcov a súdu	1362-1363
	4. Dôkazy	1364-1367
	5. Rozsudok a odvolanie	1368-1371
	6. Listinné súdne konanie	1372-1374
	7. Spoločné ustanovenia	1375-1377
Článok 2	Konanie o odlúčení manželov	1378-1382
Článok 3	Konanie o predpokladanej smrti manžela	1383
Článok 4	Konanie o rozlúčení nedokonaného manželstva, alebo rozlúčenie v prospech viery	1384
HLAVA DRUHÁ	Konanie o prehlásení neplatnosti sviatostných svätení	1385-1387
HLAVA TRETIA	Konanie pri odvolávaní a prekladaní farárov	1388-1400
Článok 1	Odvolávanie farárov	1389-1396
Článok 2	Prekladanie farárov	1397-1400
ČASŤ XXVII.	Trestné právo	1401-1467
HLAVA PRVÁ	Trestné činy a tresty všeobecne	1401-1435
HLAVA DRUHÁ	Tresty za jednotlivé trestné činy	1436-1467
ČASŤ XXVIII.	Trestné konanie	1468-1487
HLAVA PRVÁ	Trestné súdne konanie	1468-1485
Článok 1	Predbežné vyšetrovanie	1468-1470
Článok 2	Priebeh trestného súdneho konania	1471-1482
Článok 3	Žaloba o náhradu škody	1483-1485
HLAVA DRUHÁ	Mimosúdne uloženie trestu trestným výnosom	1486-1487
ČASŤ XXIX.	Zákon, obyčaj, správne rozhodnutie	1488-1539
HLAVA PRVÁ	Cirkevný zákon	1488-1505
HLAVA DRUHÁ	Obyčaj	1506-1509
HLAVA TRETIA	Správne rozhodnutie	1510-1516
Článok 1	Správne konanie	1517-1520
Článok 2	Výkon správnych rozhodnutí	1521-1526
Článok 3	Prípisy	1527-1539
	1. Výsady	1531-1535
	2. Oslobodenie	1536-1539
ČASŤ XXX.	Vydržanie, premlčanie a počítanie času	1540-1546
HLAVA PRVÁ	Vydržanie a premlčanie	1540-1542
HLAVA DRUHÁ	Počítanie času	1543-1546